SUOJAMETSÄKYSYMYKSESTÄ VI.

VI.

ASUTUSOLOJEN JÄRJESTELY
MÄNTYMETSÄRAJASEUDUILLA

AUGUST RENVALL

HELSINKI 1919
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

1545—19

Sisällys.

Siv.

1. Pysyväisen asutuksen edellytykset ja ehdot varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä sekä sen ulkopuolella olevilla tunturialueilla
   - Elinkeino- ja toimeentulomahdollisuudet 5
   - Kestävän tarvepuusaannin mahdollisuudet 6
   - Asutuksen vaikutus poronlaidunmaitten laajuuteen ja käyttöön . 8
   - Asutusraja 10
   - Uudisasutusmahdollisuudet varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä 13
   - Asumusten asema metsään nähden 14
   - Yksinäis- ja ryhmäasutuksen edellytykset 16
   - Talojen jakaminen sekä uudisasutus yksityisellä maalla 18
   - Talojen omistussuhteet 22
   - Liika-asutus ja määrättyjen alueitten väliaikainen rauhoitus enemmältä asutukselta 23
   - Tilapäisen asutuksen ja viljelyksen mahdollisuudet mäntymetsärajavyöhykkeessä sekä sen ulkopuolella 28
2. Katsaus asutukselle asetettaviin edellytyksiin suojametsäalueen varsinaista mäntymetsärajavyöhykettä eteläpuolella lähinnä olevilla osilla 32
3. Asutusolojen vastaisen kehittämisen yleiset periaatteet suojametsäalueella
   - Nykyisen asutuksen synnyssä saavutetut kokemukset 35
   - Vaatimukset uudisasutusmuotojen uudestaan järjestämisestä 41
   - Paikallisten uudisasutus-suunnitelmien laatiminen 43
   - Asutuksen luonne 45
   - Asutusmuoto 50
     - Vuokrapalstajärjestelmä 52
     - Vuokratilajärjestelmä 53
     - Tilojen perinnöksi luovuttaminen 58
     - Perintövuokrajärjestelmä 60
     - Perintötila- eli omistusjärjestelmä 63
   - Nykyisen asutuksen turvaaminen sekä uudisasutuksen edistäminen ja avustaminen 64
4. Uudisasutuksen järjestely
   - a. Asutusolojen valvonta ja ylin johto sekä asutuskysymysten ratkaisuvalta 70
   - b. Väliaikaisten valtionvuokratilojen perustaminen 76
   - Vuokratilananomuksien johdosta hankittava selvitys 77
   - Tarkastuksen toimeenpaneminen ja selvityksen hankkimisessa noudatettava järjestelmä 93
     - Toimitusmiehet 94

Siv.
Toimituksen muoto ... 99
Toimitusmiesten keskinäiset velvollisuudet ... 107
Suojelusalueitten keskusviranomaisen osuu suudisasutuksenyhteydessä oleviin toimituksiin ... 108
Verotuksen huomioonottaminen tarkastuksen yhteydessä ... 109
Vuokratilojen perustamisessa noudatettava järjestys
Hakemukset ... 111
Katselmuksen kuuluttaminen ... 114
Alkukokous ... 115
Paikallinen perustamiskatselmus ... 116
Katselmuspöytäkirja ja lopullinen lausunto ... 118
Suojelusalueitten keskusviranomaisen lausunto ... 121
Asutushallituksen päätös ... 122
Välikirjan laatiminen ... 122
Valitusoikeus ... 123
Utsjoen pitäjän erikoisasema ... 125
c. Väliaikaisten vuokratilojen käyttö ja hallinto
Asukkaan velvollisuudet ... 126
Viljeleminen ... 126
Verovapausvuodet ... 129
Vuokra-aika ... 130
Rakentaminen ... 132
Taloudelliset katselmukset ... 133
Asuminen ... 133
Muut velvollisuudet ... 134
Asukkaan oikeudet ... 134
Vuokratilojen myyminen ja luovuttaminen ... 136
Perimisoikeus ... 137
Hallinta-oikeuden peruuttaminen ... 138
Vuokratilojen lakkauttaminen ... 141
d. Valtion vuokratilojen itsenäisiksi luovuttaminen ja valtionperintötilojen muodostaminen ... 142
Vuokratilojen perinnöksi luovuttamiselle asetettavat ehdot ja vaatimukset ... 142
Maataloudellisten ja metsätaloudellisten seikkojen itsenäinen ja toisistaan mahdollisimman riippumaton käsittely ja järjestely ... 143
Valtionperintötilojen muodostamisessa noudatettava järjestys ... 150
Valtoinperintötilojen verolle pano ... 156
e. Valtionperintötilojen käyttö ja hallinto ... 158
f. Valtion asuntotilojen muodostaminen ja hallinto ... 162
5. Ehdotus asetukseksi uudisasutuksesta pohjoisilla suojametsäalueilla ... 169

1. Pysyväisen asutuksen edellytykset ja ehdot varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä sekä sen ulkopuolella olevilla tunturialueilla.

Elinkeino- ja toimeentulomahdollisuudet supistuvat tunturiseuduilla sekä mäntymetsärajavyöhykkeen ulko-osissa hyvin vähiin. Kun tilaisuutta työansioihin noilla sangen harvaan asutuilla alueilla ei ole olemassa, täytyy talouden pääasiassa perustua poronhoitoon, karjanhoitoon sekä talvisin riekonpyyntiin ja kesäisin kalastukseen; viimeksi mainitut elinkeinot eivät kuitenkaan, huolimatta siitä, että niitä harjotetaan rauhoitusaikoinakin, tuota mitään sanottavia rahallisia tuloja muiden elintarpeiden hankkimiseen. Maaniittyjä on ainakin Inarin ja Utsjoen karuilla mäntymetsäraja- ja tunturiseuduilla tuskin ollenkaan, vaan muodostuvat heinämaat etupäässä huonoa luhtaa kasvavista, hajallaan ja usein (Koillis-Inari, Utsjoki) penikulmien — aina 2—4 penikulman — päässä eri suunnilla asumuksien ympärillä sijaitsevista jänkkäpilkoista.

Niittymaitten tästäkin ilmenevän puutteen takia, jota paikkakunnalla muuten yleisesti valitetaankin, on karjanhoidollakin hyvin pienet menestymisedellytykset siitäkin huolimatta, että karjanravintona talvisaikaan käytetään puoleksi jopa enemmänkin jäkälää lisärehuna. Kun vanhemmat asumukset sitä paitsi jo aikoja sitten ovat vallanneet parhaimmat niittymaat, ja enimmäkseen vain huonokasvuisimmat sekä etäisimmät ovat jääneet jäljelle, niin ovat enemmät uudisasutusmahdollisuudet tästäkin syystä hyvin rajoitetut; ani harvassa paikassa tarjoutuu nyt enää tilaisuutta enemmän kuin 1—2 lehmän elättämiseen. Varsinaisia viljelysmahdollisuuksia ei ole, eikä edes perunanviljelyskään useassa paikoin kyseessä olevilla seuduilla menesty. Inarinkin mäntymetsärajaseuduilla on siten toimeentulomahdollisuuksien puutteessa suuri määrä mäntymetsärajalla ennen perustettuja asumuksia jätetty autioiksi (Biriniemi, Roggejärvi, Miettalasnjargga y. m.), ja muutamat siellä asuvat henkilöt perustanevat elatuksensa pääasiassa poronvarkauteen. Ainoastaan sellaisilla asumuksilla, joissa pääelinkeinona harjoitetaan poronhoitoa, on vakinaisempi luonne. Nämä muodostavatkin tunturiseuduilla sekä mäntymetsärajavyöhykkeen ulko-

osissa olevien harvojen talojen pääosan, lukuunottamatta ainoastaan kesäpaikkoina käytettyjä asumuksia. Yksinomaan muilla elinkeinoilla toimeentulevia, ympäri vuoden vakituisesti asuttuja taloja ei ole ainakaan Inarissa eikä Utsjoella mainituilla seuduilla. Näistä kokemuksista päättäen ei niiden syntyä siis olisi edistettäväkään muualla kuin niillä ani harvoilla paikoilla, missä karjanhoidolla todistettavasti on varmoja edellytyksiä menestyäkseen ja missä talous voi perustua pääasiallisesti tähän elinkeinoon. On nimittäin otettava huomioon, että poronhoito ei anna mitään takeita asutuksen pysyväisyydestä, porokarja kun useasti lyhyessä ajassa häviää tai myynnin takia joutuu toisiin käsiin, eikä tähän elinkeinoon siis voida perustaa mitään pysyvää asutusta. Kun *pysyväisiksi* aiottuja asumuksia perustetaan, niin on niiltä tietysti *ehdottomasti vaadittava, että ne jatkuvasti voivat tulla toimeen itse paikalla vakituisesti tarjolla olevien elinkeinojen — tässä etupäässä karjanhoidon ja kalastuksen — avulla.* Muissa tapauksissa on korkeintaan vain tilapäisten asuntojen synty oikeutettua.

Kestävän tarvepuusaannin mahdollisuudet ovat edellä mainittujen taloudellisten toimeentulomahdollisuuksien ohella ratkaisevan merkityksellisiä pysyväisen asutuksen menestymiselle, ja sellaista perustettaessa on siis välttämättömäksi ehdoksi asetettava, *että tarvepuukulutus voidaan jatkuvasti tyydyttää paikalla.* Nämät mahdollisuudet vähenevät suuresti mäntymetsärajaa kohti sekä käyvät vielä pienemmiksi tämän ulkopuolella olevilla tunturiseuduilla, riippuen toiselta puolelta yhä vähenevästä *metsäintuotannosta* ja toiselta puolen puutavaran yhä vaikeammista *hankintasuhteista.* Hajanaisten mäntymetsikköjen vyöhykkeessä ei polttopuutalouden kestävälle kannalle saattaminen yleensä kohdanne mitään voittamattomia vaikeuksia, mutta mäntymetsien vähäisen tuotannon takia supistuvat asutusmahdollisuudet täällä enimmäkseen vähiin. Rakennuspuuntarpeen jatkuvaksi tyydyttämiseksi täytyy jokaiselle asumukselle varata verraten laajoja metsämaita, ja kun mäntymetsiköt useasti ovat pienet ja hajallaan, niin rasittavat kuljetushankaluudet vielä asukkaitten toimeentuloa.

Mäntymetsärajan ulkopuolella olevassa koivumetsävyöhykkeessä, jossa asutuksen rakennuspuunsaanti yksinomaan riippuu mäntymetsärajan läheisimmistä mäntymetsiköistä, käyvät hankintavaikeudet hyvin tuntuviksi. Kyseenalaista voi juuri tämän takia olla, saattavatko tänne perustetut asumukset koskaan säilyä pysyväisesti muualla kuin niillä seuduin — kuten Utsjoella —, missä asutus keskittyy uittokelpoisen joen varrelle, jonka *yläjuoksussa* olevia metsäalueita siten ilman suurehkoja vaikeuksia voidaan käyttää. Kun mäntymetsäraja sitä vastoin, kuten muualla on laita, sijaitsee vastavirran takana, tuottaa puutavaran maitse kuljettaminen yhä suurempia ja taloudellisesti useasti voittamattomia vaikeuksia. Tosin kyllä nykyään on joskus kaukanakin mäntymetsärajan ulko- ja yläpuolella lukuisia ja osaksi vanhojakin taloja Inarissa, Enontekiössä ja Utsjoella, mutta ne on miltei poikkeuksetta rakennettu itse paikalla hajallaan tahi ryhmissä saatavissa olevista puista, taikka ne on perustettu johonkuhun mäntymetsäalueen ulkopuolella olevaan mitättömään mäntymetsikköön, jonka puuvarasto jo silloin heti on miltei loppuun kulutettu ja hävitetty. Ei tarvittane paljonkaan kaukonäköisyyttä, jotta voisi ymmärtää, mihin asemaan nämä talot joutuvat sitten kun lähistössä olevat männyt ennen pitkää ovat loppuun hakatut viimeistä myöten ja rakennuspuutavara on useasti vedätettävä jonkun penikulman päästä taloon. Paitsi näitä rakennuspuunkulutuksen tyydyttämistä kohtaavia vaikeuksia on mahdollisuus järjestää polttopuunsaanti kestäväksi mäntymetsärajan ulkopuolella hyvin epävarma. Tämä ilmenee selvästi jo siitä, että vuotuinen polttopuunkulutus asumusta kohti nousee 50—100 m^3:iin, mutta hajallaan olevien koivu*metsien* vuotuinen kasvu hehtaaria kohti Suojametsäkomision (siv. 12, 14) arvioinnin mukaan tekee vain noin 0,15—0,25 m^3 (todellisuudessa korkeintaan 0,1—0,05!) ja tällaisia metsiköitä on ainoastaan ehkä 10 %:lla alasta.

Esimerkkinä mainitunlaatuisista asumuksista, joiden perustaminen — etenkin mitä taloihin tulee — ehdottomasti on katsottava mitä puolustamattomimmaksi kevytmielisyydeksi ja ajattelemattomuudeksi, mainittakoon m. m. Inarissa: Biriniemi (Nuorttikoivikko; lakkautettu), Anttila, Kiellajoensuu; ja Utsjoella: Mäkitalo (Rauduskaidi; kts. karttaa), Kaamasmukka, Koivumukkajärvi. Enontekiössä sijaitsee m. m. Nierivuoma 2 penikulmaa mäntymetsärajan ulkopuolella. Tälle talolle on osoitettu metsälohko 10 penikulman päästä vastavirran takaa [1]), mistä puutarpeita ei mitenkään voida taloon kuljettaa, vaan ne on pakosta haettava ulommaisella mäntymetsärajalla olevista mäntymetsäryhmistä sekä hajallaan mäntyä kasvavilta alueilta; lohko jää yksinomaan metsäkeinottelun esineeksi. Tällaisia talon perustamisanomuksia, joiden toteuttamista vastaan asianomaiset toimitusmaamittarit yleensä eivät ole katsonet olevan mitään esteitä, on metsän-

[1]) Montell, J., Bosättningen vid den norra tallskogsgränsen, F. F. M. XXVIII, s. 259; täydellä syyllä lausuu tekijä: «Man skulle tycka att det vore den enklaste sak i världen att omintetgöra en dylik parodi på nybyggesansökan.»

hoitovirkailijain taholta jokseenkin säännöllisesti vastustettu [1]), mutta valitettavasti kyllä useasti tuloksetta. On mahdotonta ajatellakaan, että näiden asumusten enimmäkseen vähävaraiset haltijat taloudelliseen tilaansa nähden voisivat hankkia välttämättömät talontarpeensa niistä hajallaan olevista ja osaksi kaukaisista metsiköistä, jotka metsänhoidolliselta kannalta ja metsän säilymistä silmällä pitäen tarjoaisivat tilaisuutta laajempaan metsänkäyttöön. Niin ollen johtaa talojen perustaminen mäntymetsärajan ulkopuolelle kaikissa tapauksissa aina käytännössä siihen, että puutarpeet otetaan sieltä, missä niitä on lähimpänä saatavissa, aivan huolimatta metsän elinehdoista. Ja kun mäntymetsä täten on siirtynyt niin kauas, että puun kuljetus käy taloudellisesti aivan mahdottomaksi, joutuu talo rappiolle, ja täytyy se viimein jättää autioksi. Asutus mäntymetsärajan ulkopuolella johtaa siten pakostakin aina äärimmäisten metsärajametsikköjen hävittämiseen, toisen toisensa perästä, ja siis myös aikojen kuluessa mäntymetsärajan alenemiseen. [2])

Koska kokemukset näin ollen selvästi osoittavat, *ettei mahdollisuuksia asutuksen tarvepuunkulutuksen kestävään tyydyttämiseen ole olemassa mäntymetsärajan ulkopuolella*, niin seuraa tästä myös ilmeisesti, ettei *pysyväiseksi* tarkoitetun asutuksen perustamista mäntymetsärajan ylä- ja ulkopuolelle mitenkään ole puollettava muualla kuin siellä (Utsjoella), missä suotuisat uittosuhteet puolestaan tekevät puutavaran riittävän saannin jatkuvasti mahdolliseksi.

Asutuksen vaikutus porolaidunmaitten laajuuteen ja käyttöön on toinen painava seikka, joka asutusolojen järjestelyssä mäntymetsärajalla sekä sen ulkopuolella olevilla tunturiseuduilla ehdottomasti on otettava huomioon. On yleisesti tunnettu ja tunnustettu, mitenkä suu-

[1]) U. K. N. 22 v. 1909, lausunto N. Wuolabin uudistalohakemuksesta Kevojoen laaksoon: «Luonnottomampaa tilan perustamisaijetta tuskin saattaa ajatella mitä tulee metsänhoidon puoleen katsoen.» Hakemus myöhemmin uusittu Madjoen varrella olevaan tunturiseutuun; kts. U. K. N. 113 v. 1915.

[2]) Montell, J., Bosättningen vid norra barrskogsgränsen, F. F. M. XXVIII, s. 259: «uppkomsten af nybyggen och kronoskogstorp — — — blir — — — förkastlig då dylika lägenheter anläggas utanför barrskogsgränsen eller i närheten af densamma, hvarigenom de små räster af barrskog, som ännu finnas kvar, utsättas för en säker undergång.»

Lagerblad, F. M., Bör bosättningen å våra kronojordar befordras eller bekämpas? F. F. M. XXIX, s. 136: «Huru ödeläggande en bosättning i björk- och den enstaka tallens region kan vara får nog hvar och en, som besökt dessa trakter, ett nedslående intryck af.»

resti asutus supistaa ja ahdistaa poronhoidon harjoittamista. Ensiksikin ovat yksityisten maat kokonaan suljetut porojen laiduntamiselta, ja talollisten etujen turvaamiseksi kieltävät poronhoidolle vahvistetut (esim. Utsjoen ja Inarin kunnan) ohjesäännöt porotokkien syöttämisen kokonaan tai ensi sijassa maan paljaana olon aikana jopa 1—2 penikulman etäisyydellä asumusten ympärillä eli aina 300—1200 km²:iin saakka joka asumusta kohti. Hajallaan siellä täällä varsinaisilla porolaidunmailla syntyvä asutus tulisi niinmuodoin pianaikaan riistämään poronhoidolta melkoisen osan sille kaikkein sopivimpia laidunmaita.

Toiseksi on tarkoin otettava huomioon sekin, että talollisten viljelystilukset puheenalaisilla seuduilla olojen pakosta muodostuvat etupäässä hajallaan ympäri tuntureja sijaitsevista maataloudelliselta kannalta enimmäkseen hyvin ala-arvoisista jänkkäniityistä, mihin porojen kesäsyöttö juuri pääasiassa kohdistuu. Kun tällaisia heinämaita on suhteellisesti vähän, niin joutuisivat porojen kesälaiduntamis- ja toimeentulomahdollisuudet yleensä tuntuvasti kärsimään sanottujen alueitten viljelystarkoituksiin ottamisesta. Ja kun porot sitä paitsi paimentamisella olisivat estettävät pääsemästä näille hajallaan siellä täällä oleville yksityisille niittytiluksille, niin tämä kokemuksen mukaan tulisi tuottamaan poronhoidolle mitä suurimpia vaikeuksia sekä rasittamaan tätä elinkeinoa melkoisilla vahingonkorvauksista koituvilla kuluilla. Jo Kruununmetsäkomitea (siv. 76) on täydelleen selvillä siitä, mihinkä arveluttaviin seurauksiin asutuksen leviäminen tunturiseutuihin voisi johtaa etenkin siihen yleisesti tunnustettuun taloudelliseen merkitykseen nähden, mikä poronhoidolla näillä seuduilla on: „Tätä vaatii myöskin kohtuullinen huolenpito poronhoidon menestyksestä, josta asukkaiden toimeentulo tunturiseuduissa pääasiallisesti riippuu. Jos nimittäin uudisasukasten syrjäiset niittypalstat jo tuottavat poropaimenelle hyvin tuntuvaa vaivaa ja hankaluutta, niin käy hänelle asia ylen vaikeaksi, ehkä mahdottomaksikin, jos hän ehkä on pakotettu varsinaisella metsälaitumellakin kiertämään yksinäisten talojen laajapiirteisiä rajoja".

Toinen epäkohta, joka on sitä lähempänä tarjona, kun miltei yksinomaan vain suuria poronomistajia pyrkii tunturiseutuihin asukkaiksi, käy ilmi erään varakkaan poromiehen tekemästä kruununmetsätorpanhakemuksesta [1]). Tämän tarkoituksena oli ainakin muiden poronomistajien käsityksen mukaan m. m. anastaa paliskunnan parhaimpia jäkälämaita itselleen, muilta kun porojen laiduntaminen ohjesäännön mukaan olisi kielletty 8 km etäisyydellä asumuksen ympäriltä. Seurauksena siitä, että haltija itse olisi käyttänyt torppaa vakituisena

[1]) Kevojoen syrjäjoen Madjoen pohjoishaaralla Utsjoella, U. K. N. 113. v. 1915.

poronhoitotupana kesäisin ja syksyisin olisi sitä paitsi luonnollisesti ollut, että jäkälämaat, kesällä suurten porolaumojensa palkkimisen ja syksyllä syöttämisen takia, muutaman vuoden kuluessa olisivat tulleet kokonaan pilatuiksi. — Siinäkin suhteessa on yksinäisten asumusten perustaminen porolaidunmaitten eli „palkisten" keskeen osoittautunut hyvin vähän suotavaksi, niissä kun häiritsemättä voidaan harjoittaa — ja Inarin kansankeskeisen puheen mukaan yleisesti harjoitetaankin — poronvarkautta [1]), jonka merkitystä poronhoidon esteenä, poromiesten omien ilmoituksien mukaan, ei suinkaan ole vähäiseksi arvosteltava.

Edellä esitetystä käynee selville, mitenkä tärkeä tunturiseutujen sulkeminen enemmältä vakituiselta asutukselta poronhoidon kannalta olisi, ja tämä käy vielä välttämättömämmäksi siinä tapauksessa, että mäntymetsärajan ulko- ja yläpuolella olevat alueet vastedes, ylempänä tehtyjen ehdotusten mukaan, eroitetaan varsinaisiksi porojen laiduntamismaiksi, missä läheisten paliskuntien kaikki porokarjat kesäiseen aikaan olisi paimennettava. Mutta riippumatta tästäkin osoittautuu mitä tarpeellisimmaksi, että tämän tärkeän elinkeinon harjoittamista varten varataan edes kyseessä olevia, viljelystarkoituksiin miltei kelpaamattomia tunturimaita, joiden vapaa käyttö tähän tarkoitukseen ainakin vastaisuudessa käy yhä välttämättömämmäksi sitä mukaa kuin porojen laiduntaminen mäntymetsäalueella yhä lisääntyvän asutuksen takia joutuu yhä ankarammin ahdistetuksi.

Asutusrajan nimenomaista määräämistä metsien ja porolaitumen turvaamiseksi on eri taholta ehdotettu. Ruotsissa vahvistettiin tällainen „viljelysraja" jo v. 1867 (Kruununmetsäkomitea, siv. 72; Suojametsäkomisio, siv. 82). Samaan suuntaan on Lapinkomitea (siv. 300, 330) laatimassaan poronhoitoasetusehdotuksen 1 §:ssä esittänyt, että pohjoiset tunturiseudut varataan yksinomaan poronhoitoon [2]). Samaten on Suojametsäkomisio (siv. 144) „sitä mieltä että pysyväisen asutuksen syntyminen on varsinaisilla poronlaidunmailla mahdoton, jonka vuoksi niitten eteläisiä rajoja olisi pidettävä viljelys- ja asutusrajoinakin", ja

[1]) U. K. N. 87. v. 1913 y. m.

[2]) Neuvottelukomiteassa, joka yleensä on kaikkia rajoituksia vastaan, olkoot ne mitä laatua tahansa, ehdottivat (siv. 24) sitä vastoin Utsjoen ja Inarin edustajat, että metsärajaseudullakin edelleen sallitaan perustaa uudistaloja samalla tavalla ja samoja rajattomia metsänkäyttöoikeuksia myöntämällä kuin tähänkin saakka »sillä muutoin uudisasutuksen leviäminen mainituissa kunnissa kävisi mahdottomaksi». Äänestyksessä voitti tämä mielipide, jota vastaan myös komitean puheenjohtaja Sandström (siv. 121) on tehnyt vastalauseen.

ehdottaa (siv. 163) näin ollen kaikki varsinaisen havumetsärajan ulkopuolella olevat tunturiseudut „jätettäviksi kaikenlaiseen pysyväiseen asutukseen kelpaamattomina valtion haltuun". Tällainen esitys sisältyy myös komision asetusehdotuksen 1 §:ään (siv. 183). Jossakin määrin poikkeusasemassa on miltei kokonaisuudessaan havumetsärajan ulkopuolella sijaitseva Utsjoen pitäjä, mihin komisio onkin tahtonut toistaiseksi sallia uusien asumusten muodostumista. Komision tätä koskevaan ehdotukseen olisi kuitenkin ehdottomasti tehtävä se lisäys, ettei asutus sielläkään saisi tulla kysymykseen porolaitumina käytettävissä tunturiseuduissa jokilaaksojen yläpuolella, vaan sen olisi rajoituttava yksinomaan viljelykseen soveltuviin alankoihin Tenojoen Utsjoen varsille sekä Polmakjärven rantamille, mihin miltei kaikki nykyinenkin asutus keskittyy. Sitäpaitsi olisi suotavaa, että asutusrajan kulku ainakin suurin piirtein määritellään sekä merkitään kartalle, koska muuten helposti voisi syntyä erimielisyyksiä tämän määräyksen tulkitsemisesta.

Tunturiseutujen nimenomainen sulkeminen pysyväiseltä asutukselta asutusrajan ulkopuolella on välttämätön varokeino asutusolojen järjestelyä ja poronhoidon turvaamista varten, etenkin sen tähden, että ainoastaan tällä tavalla voidaan saada varmoja takeita sellaisia luonnottomia mutta kokemuksen mukaan valitettavasti usein lyhytnäköisesti tai ajattelemattomasti puolletuita ja myönnettyjä talonperustamisanomuksia vastaan, joista nykyinen asutus antaa niin monta varottavaa esimerkkiä ja joihin suostuminen on pysyväiselle asutukselle sangen vähäiseksi eduksi mutta sen sijaan asukkaitten miltei tärkeimmän elinkeinon harjoittamiselle suoranaiseksi ja tuntuvaksi vahingoksi. Asutusmahdollisuudet eivät itse asiassa joutuisi kärsimään tällaisen määräyksen takia muuta kuin nimeksi, koska kerran mahdollisuuksia *pysyväiseen* asutukseen puheenalaisilla tunturiseuduilla tuskin on olemassakaan yhtä vähän maataloudellisessa kuin metsätaloudellisessa suhteessa.

Eräässä kohdassa joutuvat asutuksen ja poronhoidon edut sittenkin ristiriitaan, nimittäin kysymyksen ollessa *tunturiniittyjen käytöstä*. Toiselta puolen ei voitane olla myöntämättä, että niillä ainakin muutamilla seuduilla (Utsjoella, Koillis-Inarissa y. m.), niittymaiden vähyyden takia, on huomattava merkitys karjanhoidolle heinäntuotannon lisääjinä. Toiselta puolen taas olisi niiden käyttö porojen kesäsyöttömainakin tarpeellinen, jota paitsi ne yksityisinä tiluksina ollessaan aikaansaavat ennen mainituissa suhteissa poronhoidolle paljon haittaa ja vahinkoa. Tätä ristiriitaa voitaisiin jossakin määrin tasottaa seuraavasti.

Varsinaisilla porolaidunmailla asutusrajan ulkopuolella olevia niit-

tyjä ei missään tapauksessa olisi luovutettava vasta perustettaville taloille eikä torpille taikka isossajaossa erotettaville taloille tahi välikirjansa uudistaville kruununmetsätorpille *vakituisiksi* tiluksiksi. Sitä vastoin olisi metsähallitukselle osotettavasta eri hakemuksesta, asutuslautakuntaa sekä paliskuntaa kuultua, tarkan harkinnan jälkeen edelleen luovutettava *laajimmat ja parhaimmat* tunturiniityt määräajaksi (esim. 5 vuodeksi) kerrallaan, nautintoniittyjen tahi parhaiten *vuokramaan* muodossa sellaisten asumusten käytettäviksi, jotka *todistettavasti tarvitsevat lisäniittyä*, ja joilla ei asutusrajan sisäpuolella ole tilaisuutta hankkia itselleen uusia heinämaita. Poronsyöttö olisi tällaisilla mailla kesäajaksi kiellettävä. Poronlaiduntamisesta ehkä aiheutuneet vahingot korvattaisiin ainoastaan vuotuisen vuokramaksun mukaan, tahi, jos vahinko käsittää niitettyjä ja korjattuja heiniä, näiden — poronhoito-ohjesäännön määräämällä tavalla lasketun — arvon mukaan. Kun otetaan huomioon, että vuokraaja itse, tarkoituksenmukaisella tavalla suovaamalla heinänsä ja suojaamalla ne joko aitauksilla tai koivurisuilla y. m., tahi myös ensi kelillä vedättämällä ne kotiinsa, useimmissa tapauksissa jotakuinkin helposti voi välttää niitettyjen heinien syöntiä, niin vaatisi huolenpito poronhoidon harjoittamisesta varsinaisilla porolaidunmailla, joiden käyttöä niittyjen kiertäminen suuresti haittaa, oikeastaan, ettei tunturiniityiltä korjatuista heinistä tarvitsisi ollenkaan suorittaa mitään vahingonkorvausta.

Huonokasvuiset ja mitättömän pienet jänkkäpilkat, jotka tuottamatta asutukselle mitään sanottavaa hyötyä yksityisten hallussa ollessaan päin vastoin suuresti haittaisivat poronhoidon harjoittamista, olisivat ainoastaan tavallisen vähittäismyynnin muodossa luovutettavat metsänhoitajan antaman lupakirjan nojalla yksityisille yhdeksi vuodeksi kerrallaan, jolloin korvaus porovahingoista tietenkin voisi tulla kysymykseen ainoastaan mikäli ne koskisivat korjattuja heiniä, joista lupakirjassa määrätty maksu luonnollisesti siitä huolimatta aina olisi suoritettava metsäkassaan. Edellä esitetyltä näkökannalta katsoen voitaisiin kumminkin tässäkin, ja vielä suuremmalla syyllä, kokonaan vapauttaa poropaliskunnat vahingonkorvauksien suorittamisesta.

Jos asutusrajaksi edellä olevan esityksen mukaan määrättäisiin varsinainen mäntymetsäraja, niin herättää se seikka huomiota, että tällainen järjestely metsänsuojeluksen kannalta tuottaisi suhteellisesti paljon vähemmän parannusta kuin poronhoidon edistämiseen ja turvaamiseen nähden. Erittäinkin siihen katsoen, että hajanaisten mäntymetsikköjen vyöhyke on mitä arkaluontoisimmassa tilassa ja siis kaikkein enimmän suojeluksen tarpeessa, voisi tuntua aivan luonnolliseltakin, että koko varsinainen mäntymetsärajavyöhyke jätettäisiin asutusrajan ulkopuolelle. Tämänsuuntaisia ehdotuksia onkin esiintuotu [1]), ja tällainen järjestely olisikin itse asiassa aivan välttämätön näiden metsien säilymiselle siinä tapauksessa, että metsänkäyttö edelleenkin jäisi harjoitettavaksi yhtä rajattoman vapaasti ja samalla turmiollisella tavalla kuin tähänkin asti. Tässä on kuitenkin suojametsäjärjestelmän ensimmäisenä perusehtona edellytetty, että metsänkäyttö tulee tarkoin sovelletuksi metsien säilymiselle välttämättömien metsänhoidollisten vaatimusten mukaiseksi. Niin muodoin on myös kysymystä asutusrajan sijoittamisesta arvosteltava jossain määrin toisin, ja sanotulla nimenomaisella edellytyksellä voidaan siis asutusrajana haitatta käyttää sitä rajaa, jonka sisällä elinsuhteet ja kestävästi riittävä tarvepuun saanti yleensä tekevät pysyväisen asutuksen ylläpitämisen mahdolliseksi.

Uudisasutusmahdollisuudet varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä ovat tosin kyllä helpomman tarvepuunsaannin takia melkoisesti suuremmat kuin sen ulkopuolella olevilla tunturialueilla, mutta supistuvat sittenkin verrattain vähiin, ensiksikin niittytilusten ennen mainitun puutteen tähden sekä siitä johtuvista hyvin rajoitetuista elämismahdollisuuksista, ja toiseksi metsävarain vähyyden sekä mitättömän pienen tuotannon johdosta, mikä jo sinänsä vaikuttaa, että ainoastaan harva asutus voi säilyä siellä pysyväisesti. Kaikissa tapauksissa on kieltämätöntä, että useat osat mäntymetsärajavyöhykettä ennen kaikkea Inarissa vielä tarjoavat jotakuinkin hyvän tilaisuuden uusien pysyväisten asumusten perustamiseen. Ja nämä asutusmahdollisuudet olisi siis myös tarkoituksenmukaisimmalla tavalla käytettävä. Oikeutetuimpana esiintyisi sekä virallisesti (Lapinkomitea, siv. 261) että yksityisten taholta (kts. yllä) esitetty asutuksen kieltäminen koko tässä laajassa vyöhykkeessä ainoastaan sellaisessa tapauksessa, jossa asutus ja metsänkäyttö edelleenkin saisivat jatkua tähänastisissa puutteellisissa ja vahingollisissa muodoissaan. Sitä vastoin olisi viljelyskelpoisten maiden sulkeminen asutukselta periaatteellisesti kerrassaan väärää sen jälkeen kun asutus ja metsänkäyttö tehokkaan suojametsäjärjestelmän avulla on saatu järjestetyksi siihen suuntaan, että metsien ja siten myös pysyväisen asutuksen säilyminen on tullut täysin turvatuksi.

---

[1]) Montell, J., Bosättningen vid den norra barrskogsgränsen, F. F. M. XXVIII, s. 261: «All inflyttning till de områden, där tallen antingen endast förekommer sporadiskt eller blott här och där bildar bestånd, bör absolut förbjudas — —. En odlingsgräns bör med andra ord bestämmas, liksom fallet är i Sverige».

Juuri asutusmahdollisuuksien edistämiseksi ja turvaamiseksi, joka onkin suojametsäjärjestelmän päämääränä, käy asutus- ja metsänkäyttösuhteitten järjestely etenkin mäntymetsärajavyöhykkeellä aivan välttämättömäksi. Tämän vyöhykkeen arkaluontoisuuden takia on tietenkin mitä suurin varovaisuus asutuksen levenemisen suhteen ehdottomasti tarpeen, ja siinä vallitsevat aivan poikkeukselliset metsäolot asettavat muutenkin uusien asumusten perustamiselle aivan erikoisia ja tälle vyöhykkeelle ominaisia vaatimuksia, joihin alempana viitataan. Kuten kaikissa muissakin oloissa, on täälläkin sitä paitsi jokaiselta perustettavalta talolta ehdottomasti vaadittava, että se samalla kertaa tarjoo asukkaalle luotettavia edellytyksiä sekä taloudelliselle toimeentulolle yleensä että erityisesti tarvepuunkulutuksen kestävälle tyydyttämiselle, ja tämä kaikelle asutukselle välttämätön ehto saa metsäntuotannon niukkuuden takia etenkin mäntymetsärajavyöhykkeessä vielä painavamman merkityksen kuin muualla ja sitä on siis tässä puheenalaisia talonperustamiskysymyksiä arvosteltaessa aivan erikoisesti pidettävä silmällä.

Asumusten asema metsään nähden ansaitsee huomiota eräältä toiseltakin näkökannalta kuin mitä tulee ennen kosketeltuihin tarvepuun saantimahdollisuuksiin ja hankintasuhteisiin. Asuntopaikkojen suhde varsinaisen mäntymetsärajavyöhykkeen hajallaan esiintyviin metsikköihin on nimittäin erittäin merkityksellinen sen huomattavan vaikutuksen takia, joka kaikella asutuksella karjansyötön, kotipitoporojen laiduntamisen sekä suoranaisen vahingonteon tähden on lähinnä ympäröivään metsään ja joka etenkin mäntymetsärajalla seurauksiltaan on mitä turmiollisinta. Tähän on jo ylempänä (V, s. 39) viitattu. M. m. *Pekkala* [1]) on huomauttanut siitä surullisesta vaikutuksesta, jonka metsätalojen (kruununmetsätorppien) ympäristöillä tapahtuva raiskaus eteläisemmissäkin oloissa vähitellen on aiheuttanut: „Vaikka torpparien metsänkäyttöä on valvottukin, on se siitä huolimatta ollut turmiollinen valtion metsille, mistä torppien ympärillä olevat paljaat ahomaat ja katajikkomäet sekä pienet ja kehnot sekametsät ovat erinomaisena todistuksena. Tällainen torppaa ympäröivä „vyöhyke" voi välistä olla kilometrejä laaja. Millaisia nämä ympäristöt olisivatkaan, jos torppari olisi saanut menetellä metsän kanssa oman mielensä mukaan täysin vapaasti!"

Nuoren ja vanhan metsän tarpeetonkin vahingoittaminen, pilaami-

[1]) Pekkala, Mauno, Kruununmetsätorppakysymyksestä M. A., laaj. pain. 1918, siv. 37.

nen ja raiskaus on sitä paitsi lappalaisasuntojen ympäristöillä vielä paljon yleisempää kuin etelämpänä. Vielä siinäkään tapauksessa, että varsinaiset kotitarvehakkuut, jotka nykyään ikivanhaan talonpoikaismalliin yksityisten mailla enimmäkseen muodostuvat asuinpaikasta lähtien leviävästi metsänraiskauksesta, vastedes mäntymetsärajavyöhykkeellä asetettaisiin metsänhoidollisen valvonnan alle, kuten myöhemmin ehdotetaan, ei sanotuilla arkaluontoisilla seuduilla tällä yksin saada minkäänlaisia varmoja takeita asumuksia lähinnä ympäröivän ja edelleenkin muunlaatuiselle hävitykselle alttiin metsän säilymisestä. Yleensä voitaneen väittää, että metsärajatalojen lähimmässä ympäristössä kasvava metsä on tuomittu perikatoon tämän vaikutuksen takia, jota käytännössä on melkein mahdoton välttää, ja runsaat talojen ympäristöillä tehdyt havainnot antavat osaltaan tukea tälle käsitykselle. Kun talot yleensä metsärajalla kernaimmin perustetaan juuri siellä olevien hajanaisten ja useasti pienien männikköjen sisään tahi reunoille, niin on itsestään selvää, mikä vaara uhkaisi sanottujen metsikköjen ja siis mäntymetsän säilymistä yleensäkin tuollaisen asutustavan takia, jos uusia taloja asutuksen lisääntyessä yhä edelleen perustettaisiin mäntymetsärajavyöhykkeen hajallaan esiintyviin metsikköihin, toiseen toisensa jälkeen.

Koska talojen rakentaminen jälellä oleviin *vielä elinvoimaisiin*, toisistaan kerrassaan eristettyihin ja useastikin mitättömän pieniin mäntymetsikköihin tai niiden reunoille mäntymetsärajalle siis osoittautuu metsänhoidollisesti hyvin arveluttavaksi, niin olisi sitä vältettävä [1]), ja perustettavien talojen asuntopaikat olisi valittava tarpeellisen matkan, ehkä vähintään noin 500 metrin päässä mainittujen metsikköjen ulkopuolelta. Mitä erityisestikin Utsjoen pitäjään tulee, missä asutus kohdistuu uittoväyliksi mainiosti soveltuvien jokien varsille, joiden yläjuoksussa käytettävissä olevat mäntymetsäalueet sijaitsevat, on mainitulta näkökannalta katsoen suorastaan metsänsuojeluksen ja metsätalouden eduksi, että asutus suurimmaksi osaksi on kokonaan mainittujen metsäalueitten ja mäntymetsärajan ulkopuolella. Tämän seikan merkitys onkin tunnustettu eräässä uudistalonhakua koskevassa metsänhoitajan lausunnossa [2]): „anottu uudistalo sijaitsee kokonaan havupuumetsäalueen pohjoispuolella, koivumetsäalueella, eikä näin ollen sen

[1]) Hoitoaluehallinnon taholta on tämän mukaisesti tahdottu välillisesti — jättämällä luovuttamatta valtion niittyjä lisätiluksiksi — ehkäistä sanotun tapaisia talonperustamishankkeita suojeltavissa männiköissä sijaitseville yksityisten maille (U. K. N. 105 v. 1915), mutta selvää on kuten kokemuskin osoittaa, ettei kyseessä olevia epäkohtia voida poistaa muuten kuin suoranaisilla lakimääräyksillä.

[2]) U.K.N. 45 v. 1910.

varsinaisen kotitarvepuukulutuksen, varsinkin polttopuukulutuksen, takia tulisi niin suurta haittaa läheisessä ympäristössä olevan metsän nuorentumiselle ja säilymiselle olemaan, kuin jos anottu uudistalo sijaitsisi havupuumetsärajalla tai sen ulkopuolella".

Kaikkein räikeimmässä muodossa pistää metsänhävitys silmiin niiden metsänrajatalojen ympäristöllä, missä eniten harjoitetaan poronhoitoa, ja tällaiset varsinaiset „*poronhoitotalot*" ovatkin luonnollisista syistä suurimpana osana esimerkiksi Inarin pitäjän mäntymetsärajalla perustetuista asumuksista (Warpuniemi, Aililompolo, Jalo, Paksumaa, Törmänen, Anttila, Pyhäjärvi, Uutela y. m.). Suurien poronomistajien talonperustamisaikeita äärimmäisiin mäntyrajametsikköihin onkin tämän johdosta metsänhoitovirkailijain taholta enimmäkseen vastustettu [1]), mikä onkin aivan oikeutettua niin kauan kuin poronhoitoa saadaan harjoittaa miten tahansa aivan rajattoman vapaasti mäntymetsärajallakin. Kun melkoisten porolaumojen syöttö hävittää männynnuorennoksen ei ainoastaan talon lähimmästä ympäristöstä, vaan kauvempanakin asumuksesta sijaitsevista mäntymetsiköistä, niin edellä esitetty määräys asuntopaikan asemasta metsään nähden ei saa mainitussa suhteessa mitään parannusta aikaan. *Poronlaiduntamisen tarkoituksenmukainen järjestely* ennen esitettyyn suuntaan on ainoa keino puheenalaisen metsänhävityksen ehkäisemiseksi. Tämän toimenpiteen toteuttamista on siis pidettävä mitä tärkeimpänä edellytyksenä pysyväisen asutuksen turvaamiselle sekä enemmän uudisasutuksen varsinaiselle mäntymetsärajavyöhykkeelle perustamisen välttämättömänä ehtona.

Yksinäis- ja ryhmäasutuksen edellytyksiä mäntymetsärajavyöhykkeellä arvosteltaessa ilmenee jo edellä olevasta selostuksesta, mitenkä vähän puheenalaiset metsärajaseudut niinhyvin maa- kuin metsätalou-

[1]) U.K.N. 22 v. 1909, lausunto, joka koskee porolappalaisen N. Wuolabin anomusta saada perustaa uudistalo Madjoen suuhun Kevojoen varrelle Utsjoen pitäjään: »Jos valittaja porokylineen majoitettaisiin edellä kerrottuun seutuun, olisi se käsittääkseni perikato vielä jälellä olevalle hajanaiselle metsälle».

U.K.N. 84 v. 1913, lausunto, joka koskee kruununmetsätorpan perustamista Ylipolmakjoen suuhun Polmakjärvelle Utsjoen pitäjään: »Polmakjärven eteläpää on ylimalkaan erittäin epäsopiva talon paikaksi siitä syystä että männynnuorennos ja siten jälellä oleva lähellä sijaitseva pieni mäntymetsikkö kokonaisuudessaankin poronlaiduntamisen kautta tulisi hävitetyksi». Tämä torppa, joka sijaitsee maamme pohjoisimman ja muusta mäntymetsäalueesta kokonaan eristetyn mäntymetsikön vieressä, myönnettiin siitä huolimatta hakijalle, joka oli paikkakunnan suurimpia poronomistajia.

denkin kannalta soveltuvat ryhmäasutuksen syntymiseen. Niukoista metsävaroista ja niiden vähäisestä kasvusta johtuvat tarvepuun hankinnan vaikeudet rasittavat jo yksinäistenkin talojen toimeentuloa, ja esimerkiksi jo kahdelle vierekkäin sijaitsevalle talolle ovat välttämättömät kotitarvepuut luonnollisesti koottavat kahta kertaa laajemmalta alueelta ja osaksi pitkien vetomatkojen päästä. Sellaisilla seuduilla, etenkin mäntymetsärajavyöhykkeen ulko-osissa, missä mäntymetsät muodostuvat aivan pienistä ja kaukana toisistaan olevista eristetyistä metsiköistä, tuottaa ryhmäasutuksen synty siten helposti miltei voittamattomia hankaluuksia tarvepuunkulutuksen kestävälle tyydyttämiselle. Sehän nimittäin välttämättömästi edellyttää metsätuotteiden ottoa sieltä, missä niitä pysyväisen metsätalouden kannalta on tarjolla, eikä asumusten vierestä sieltä, missä ne ovat lähimpänä saatavissa ja helpoimmin järjestään hakattavissa.

Maataloudelliselta kannalta tuottaa ryhmäasutuksen synty mäntymetsärajalla siellä olevien heinämaitten vähyyden takia useastikin ehkä vielä tuntuvampia sekä pikemmin ja välittömämmin esille tulevia epäkohtia. Jo ylempänä on viitattu siihen, että yksinäisetkin metsärajatalot ainakin Inarin kunnassa voivat ainoastaan käyttämällä suuria määriä jäkälää apurehuna harjoittaa hyvin vaatimatonta karjanhoitoa. Tästä selviää itsestään, kuinka suuresti uusien talojen perustaminen entisten viereen tulisi vaikeuttamaan ja vähentämään asutuksen jo ennestään hyvin niukkoja toimeentulomahdollisuuksia. Vielä on huomautettava siitä, että talolliset sitä paitsi tähän asti ovat omien, usein kerrassaan riittämättömien tiluksiensa ohella yleisesti niittäneet asumuksiensa lähiseuduilla ja joskus penikulmien päässä olevia vapaita kruununmaita, joiden käyttöön sanottujen talojen toimeentulo siis perustuu melkoiseksi osaksi. Näin ollen ei näiden heinämaitten luovuttaminen perustettaville uudistaloille voisi olla mitä tuntuvimmin supistamatta vanhemman asutuksen toimeentulomahdollisuuksia, joita siis ehdottomasti ensin olisi turvattava riittävien lisätilusten luovuttamisella, ennen kuin uusien talojen perustaminen samoihin seutuihin voisi tulla kysymykseen.

Ryhmäasutusta siis, päinvastoin kuin muualla, yleensä ei olisi mäntymetsärajavyöhykkeellä kannatettava, koska asutuksen menestymisedellytykset siitä kärsivät. Ainoastaan sellaisissa poikkeustapauksissa, missä metsävarojen ja niittymaitten runsaus ynnä muut elinkeinomahdollisuudet todistettavasti haitatta antavat laajahkoja edellytyksiä pysyväisen asutuksen toimeentulolle, olisi uusien asumusten — yhden tai joskus ehkä useammankin — perustaminen entisten viereen puolustettavissa. Utsjoen pitäjä ja etenkin sen mäntymetsäalueen ulkopuolella olevat osat ovat tietenkin siinä suhteessa poikkeusasemassa, ettei ryhmä-

asutusmuoto siellä — paitsi Utsjoen yläjuoksun varrella olevilla seuduilla — mitenkään vaikuta metsätuotteiden saantiin, vaan yksinomaan jää riippuvaksi edellä esitetyistä puhtaasti maataloudellisista näkökohdista.

Talojen jakaminen sekä uudisasutus yksityisellä maalla on voimassa olevassa asutusjärjestelmässä jäänyt kokonaan valtion valvonnan ulkopuolelle. Se vaatii kuitenkin mitä tarkinta huomiota osakseen etenkin mäntymetsärajavyöhykkeessä, missä tällainen yksityisten maitten rajattoman vapaa käyttö asutus- y. m. tarkoituksiin voi helposti johtaa mitä vahingollisimpiin seurauksiin ja monessa suhteessa kokonaan tehdä tehottomiksi ensi sijassa kruununmaan uudisasutusolojen järjestelyä tarkoittavat toimenpiteet. Viitaten alempana olevaan seikkaperäisempään Utsjoen pitäjän asutusolojen selostukseen, missä pitäjässä tällaisesta uudisasutuksesta sekä talojen jakamisesta ja palstoittamisesta koituvat epäkohdat merkitykseltään ovat tuntuvimmat ja jo nykyään selvästi huomattavissa, esitetään tässä vain muutamia yleisiä näkökohtia kysymyksen arvostelemiseksi.

Liittyen edellä olevaan esitykseen metsärajavyöhykkeen asutukselle asetettavista ehdoista, huomautettakoon ensiksikin siitä, että yksityisten maitten rajaton hallintaoikeus tarjoo tilaisuuden uusien asumusten — kesäpaikkojen tai joskus ehkä eri talojenkin — perustamiseen *asutusrajan ulkopuolelle* keskellä varsinaisia poronlaidunmaita sijaitseville talojen niittypalstoille. Tällaisista tapauksista on jo esimerkkejä (Törmäsen, Paksumaan, Iijärven y. m. talojen kesäasunnot Säytsjärven ja Iijärven rannoilla Inarissa; Jomppalan kesätalo Wuogujärvellä, Utsjoella) ja uusista samallaisista talonrakentamishankkeista on edelleen ilmoitettu (P. Lensman, kesäpaikka Jomppalan perintötilalle kuuluvalle Wuogujärven niitylle Utsjoella y. m.). On jo ennemmin painostettu mitä haittaa tällaiset mäntymetsärajan ulkopuolella sijaitsevat asumukset, joilla ei kuitenkaan ole mitään pysyväisen toimeentulon edellytyksiä, voivat tuottaa poronhoidolle sekä metsätaloudelle.

Niinikään jättää nykyinen asutusjärjestelmä täysin mahdolliseksi uusien asumusten perustamisen minne tahansa metsärajavyöhykkeen hajanaisiin pieniin männikköihin tahi niiden reunoille, missä vain yksityisten niitty- y. m. tiluksia on olemassa, eikä yleensä ole mitään keinoja tarjona estämään rakennettavien asuntojen epäedullista *asemaa metsään nähden.* Siten onkin m. m. aivan viime vuosina eräs pororikas lappalainen asettunut asumaan Utsjoen varren miltei kaikkein kauneimpaan männikköön (Jorbajärven vierelle), missä jo on poronlaiduntamisella sekä venttäämisellä saatu aikaan huomattavaa nuoren metsän hävitystä, ja samat ovat olleet seuraukset erään ennemmin saman perintötilan maalle läheisen mäntykankaan reunaan perustetun asumuksen (Kemppala) vaikutuksesta.

Vielä on huomioon otettava enimmäkseen aivan tarpeettomien tahi ei ainakaan välttämättömien erityisten *kesätalojen* rakentaminen yksityisten tiluksille, joista tarpeelliset palstat useasti tähän tarkoitukseen luovutetaan muidenkin kuin samaan taloon kuuluvien henkilöiden — muiden talonomistajien y. m. — käytettäväksi. Tästä on pakostakin arveluttavia seurauksia sellaisille vähämetsäisille taloille, joiden metsävarat ehkä ainoastaan säästäväisyyttä noudattamalla kestävästi riittävät vain yhden ainoan vakituisesti ympäri vuoden asuttavan talon kunnossa pitämiseen.

Samaten voi vanhempien metsärajatalojen jakaminen tahi muuten tapahtuva uudisasutus yksityisillä mailla johtaa *ryhmäasutuksen* syntymiseen sellaisilla paikoilla, joilla ei ole maataloudellisia tahi metsätaloudellisia edellytyksiä useampien talojen *kestävään* toimeentuloon sellaisissakaan tapauksissa, että valtio sittemmin luovuttaisi kaikki seudun asemansa puolesta käytettävissä olevat kruununniityt ja metsämaat noin lisääntyneelle asutukselle. Tällä tavalla voi vähitellen syntyä tarvepuun ja ehkä myös heinämaan y. m. asutuksen elinehtojen puute sekä ilmeinen *liika-asutus* kokonaisilla yhtäjaksoisilla alueilla, joiden — yhteisesti tahi erikseen — käytettävissä on ainoastaan niukalti metsämaita. Tästä antavat valaisevan esimerkin ennen kaikkea alempana lähemmin käsitellyt metsä- ja asutusolot Utsjoen varrella.

Maatalouden kannalta on metsärajatalojen m. m. Utsjoella yleisesti tapahtuva jakaminen ja palstoittaminen siis sangen epäedullista, koska jakamattomissakin taloissa entisestäänkin yleisesti vallitseva viljelystilusten puute palstoittamisen takia aiheuttaa maataloudellisten elinkeinojen surkastumista sekä toimeentulomahdollisuuksien vähenemistä ja, rajattomasti jatkettuna, lopuksi asettaa asutuksen sellaisenaankin vaaranalaiseen ahdinkotilaan. Samat vaikutukset on tietenkin Utsjoella niinikään yleisesti harjoitetulla yksinäisten niittytilusten tai talonosien luovuttamisella muualla asuville henkilöille myynnillä, perinnönjaossa, velan vastikkeena j. n. e. Ja tästä seuraa lisäksi, että eri asumusten käytettävissä olevat heinämaat asemansa puolesta pianaikaan joutuisivat samallaiseen sekasortoon kuin nyt hajalleen ympäri maita ja osaksi haittaavan kauas käyttöpaikoista. Miten merkitseviä nämä seikat ovat, ilmenee siitä, että useat Utsjoen pienistä taloista ovat jaetut 3—4 ja joskus useampien osakkaiden kesken, joitten tullakseen toimeen kaikkien on pakko hankkia itselleen lisätiluksia, mistä suinkin saavat, muilta taloilta tahi valtiolta, ostamalla tahi vuokraamalla ne. Muu-

tamat talolliset taas ovat eri henkilöille, osaksi penikulmien päässä asuville, luovuttaneet puolet jopa enemmänkin tiluksistaan, lainkaan katsomatta talon ja jälkeläistensä etua. Tällainen menettely on sitä vähemmän puolustustettavissa silloin, kun tilukset on myyty ilman pakottavaa hätää, suoranaisena ansiokauppana. Pysyvän asutuksen menestymiselle on ilmeisesti mitä tärkeimpänä edellytyksenä, että joka talossa on tiluksia riittävästi sekä yksin paikoin talon läheisessä ympäristössä.

Metsätalouden kannalta osoittautuu talojen jakaminen sekä uudisasutus yksityisellä maalla yleensä mäntymetsärajavyöhykkeessä sitä arveluttavammaksi, kun tuskin useatkaan siellä olevien tai sinne perustettavien talojen käytettävissä olevat metsämaat tuottavat sanottavasti yli sen, mikä yhden talon kestävälle toimeentulolle on tarpeen. Isossajaossa lankeaisi esimerkiksi Utsjoella, jos kaikki siellä olevat mäntymetsät jaettaisiin tasan asumusten kesken, joka talolle ainoastaan noin 40 hehtaaria varsinaista mäntymetsämaata, mikä osaltaan selvästi valaisee asutukselle enemmästä talojen jakamisesta johtuvaa vaaraa. Sama seuraus metsätalouteen nähden on tietenkin myös eri talonpitoon samaten oikeutettavien *uusien asukasoikeuksien vanhempiin taloihin myöntämisellä*, joka niinikään, kun kerran metsien kasvu näin lisääntyneen puunkulutuksen takia tulee ylitetyksi, johtaa tarvepuunpuutteeseen.

Edellä olevista näkökohdista käynee täydelleen selville, että yksityisten tilojen jakaminen ja käyttö sekä uudisasutus yksityisellä maalla mäntymetsärajavyöhykkeessä ehdottomasti on asetettava valtion valvontaan ja on aina silloin ehkäistävä, kun tuollainen menettely maatalouden tai metsätalouden kannalta tuottaa pysyvälle asutukselle vahinkoa. Yleisenä sääntönä olisi pidettävä, ettei talojen palstoittamisia eikä uusien asumusten perustamista niihin mäntymetsärajalla ole hyväksyttävä. Samaan suuntaan käyvän ehdotuksen tekee myös *Heikel* [1]). Ja eräässä asutuskysymystä koskevassa lausunnossa [2]) esiintuotu ehdotus, „att leda kolonisationen till de ofantliga arealer odlingsbar jord, som ännu finnes uti enskildes ego, genom underlättande af hemmansklyfningar och parcellering och med tillhjälp af lån åt obesuttna", kohdistuu siis, kuten tämän ehdotuksen perustelusta huomataankin, etupäässä Etelä-Suomen oloihin, mutta ei sitä vastoin ensinkään ole sovellutettavissa mäntymetsärajavyöhykkeen sangen poikkeuksellisiin olosuhteisiin.

[1]) Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S.M.J. 1910, siv. 420.

[2]) Lagerblad, F. M., Bör bosättningar å våra kronojordar befordras eller bekämpas?, F.F.M. XXIX, siv. 140.

Asutusta yksityisten maalla ohimennen kosketellessaan huomauttaa Suojametsäkomisio (siv. 165) siitä, että „melkein kaiken uuden asutuksen tulee tapahtua jotenkin poikkeuksetta kruununmaalle, sillä vaikkakin yksityisten hallussa ovat kaikki paraat maat, on luultavinta, että vanhojen tilojen osittaminen tulee kysymykseen vaan harvoissa tapauksissa". Tämä käsitys on epäilemättä jossakin määrin oikeutettukin, mutta yksityiselle maalle syntyvää asutusta ei silti mitenkään ole jätettävä sattuman varaan, koska se mäntymetsärajavyöhykkeessä voi johtaa sekä metsätaloudelle että asutukselle itselleen turmiollisiin seurauksiin, joista ennen kaikkea Utsjoen pitäjässä nyt jo on olemassa lukuisia varoittavia esimerkkejäkin. Siellä ovat nimittäin jo miltei kaikki arvokkaanlaiset viljelymaat yksityisille luovutetut, ja uudisasutus on sen johdosta viime vuosikymmeninä siellä kohdistunut etupäässä yksityisten maihin, joille jaon, myynnin y. m. välityksellä siten on perustettu sangen lukuisia uusia asumuksia. Kun uuden asumuksen perustamiseksi alussa tarvitaan vain yhden lehmän heinät ja puita pienen mökin valmistamiseen, niin on mainitun tapainen „uudisasutus" tietenkin helposti ja nopeasti edistynyt. Siten on syntynyt runsaasti mäkitupia taikka samanarvoisia talojen jaoissa erotettuja mitättömiä asuntotiloja, jotka toimeentulomahdollisuuksiensa puolesta ovat mitä kurjimmassa ja epävarmimmassa tilassa eivätkä missään suhteessa vastaa pysyvälle asutukselle asetettavia vaatimuksia. Koska kantatilain toimeentulomahdollisuudet luonnollisesti näin tapahtuvan osittamisen takia samassa suhteessa supistuvat ja käyvät riittämättömiksi, niin voi tällainen asutusolojen jatkuva kehitys johtaa siihen, että itsenäisistä taloista lopuksi muodostuu miltei pelkästään tuollaisia köyhiä ja toimeentulonsa puolesta toivottomassa asemassa olevia mäkitupia. Itse asiassa näyttääkin asutusolojen kehitys koko pitäjässä nykyään kulkevan tähän perin arveluttavaan suuntaan. Talonomistajilta ja asukkailta itseltään ei tietenkään ole odotettavissa tarpeellista kaukonäköisyyttä ja tarmoa asutukselle vähitellen näin koituvan vaaran käsittämiseen ja vastustamiseen, joka siis ainoastaan tehokkaan lainsäädännön avulla on mahdollista.

Mitä erittäinkin *tähän asti perustettuihin taloihin* tulee, niin voi niiden jakaminen tai uusien asumusten perustaminen niihin mäntymetsärajavyöhykkeessäkin jossakin tapauksessa tulla kysymykseen, missä nimittäin niille on luovutettu enemmän viljelystiluksia ja metsämaita kuin mitä yhden perheen toimeentulolle on välttämätöntä. Uudisasutuksen edistämiseksi olisi siis kuitenkin varattava tilaisuus yksityisten maitten asuttamiseksi siellä, missä se maa- ja metsätalouden kannalta haitatta on mahdollista.

Vastaisen asutuksen suhteen sitä vastoin on alempana ehdotettu.

että jokaisen perustettavan asumuksen käytettäväksi luovutetaan ainoastaan yhdelle perheelle riittävä määrä viljelys- ja metsätiluksia, mikä luonnollisesti onkin enemmälle uudisasutukselle eduksi. Tällaisessa tapauksessa ei talojen enempi jakaminen, palstoittaminen tai uusien asukasoikeuksien myöntäminen niihin voi tulla kysymykseenkään, koska tilukset silloin ilmeisesti tulisivat riittämättömiksi ja asutuksen pysyväisyys siten joutuisi vaaranalaiseksi. Ainoastaan tilapäisesti ja erityisen luvan nojalla olisi metsäntuotteiden ja heinien luovuttaminen sekä viljelystilusten vuokraaminen muille sallittava, silloin kun kulutus talon omiin tarpeisiin nimittäin säästäväisyyden takia, talon rappiotilassa ollessa j. n. e. johonkuhun aikaan olisi tuotantoa pienempi. Tällä tavalla tulisi asutus perustetuksi täysin vakavalle pohjalle, ja se saisi täysin pysyvän luonteen, eikä silloin enää milloinkaan voisi syntyä sellaisia arveluttavia, muutoksia ja perinpohjaista järjestelyä kaipaavia epäkohtia ja sekaannusta, joihin nykyiset asutussuhteet muutamilla metsärajaseuduilla (Utsjoella) jo ovat johtaneet.

Talojen omistussuhteita kosketellaan tässä vain ohimennen, koska niillä asutusolojen järjestelyssä on ainoastaan toisarvoinen merkitys. Siihen nähden, että asutusmahdollisuudet mäntymetsärajaseuduilla yleensä ovat sangen vähäiset, olisi asutuksen edun kannalta suotavaa, ettei sama henkilö, kuten Utsjoella ja Inarissa joskus on sattunut, saisi omistaa useampia taloja kuin yhden; se yleinen epäkohta, että varakkaimmat talokkaat ja kauppiaat vähävaraisemmilta talonomistajilta ostavat talonosia, tulisi jo edellä ehdotettujen määräysten avulla poistetuksi. Muutenkin olisi asutus metsärajaseuduilla varattava etupäässä asumuksen välttämättömässä tarpeessa oleville perheellisille paikkakuntalaisille, eikä ensinkään liene puolustettavissa, että tänne esimerkiksi majoitettaisiin etelästä taikka toiselta puolen maan rajoja siirtyviä henkilöitä, jotka yhtä hyvin, ja tuottamatta valtiolle ja yhteiskunnalle sellaisia metsänvalvonnasta johtuvia rasituksia kuin metsärajaseutujen asutuksesta aina tulee olemaan seurauksena, voisivat hankkia itselleen talonpaikkoja muualtakin.

Yhtä hyvin kuin tähänastistenkin talonperustamianomusten käsittelyssä ja ratkaisussa aina on otettu huomioon hakijan henkilökohtaiset ominaisuudet, joista alempana tarkemmin puhutaan, on siis etenkin mäntymetsärajaseutujen asutukseen nähden tarpeellista, että myöskin talojen myynti ja luovuttaminen toisille henkilöille alistettaisiin valtion valvontaan. Tässä olisi myös tarjona väline metsäkeinottelun vastustamiseksi joka viimeisinä aikoina, vaikka isojako tuskin vielä on päässyt alkuunkaan, jo on ulottanut vaikutuksensa äärimmäisillä mäntymetsärajaseuduilla oleviin taloihin saakka.

Liika-asutus ja määrättyjen alueitten väliaikainen rauhoitus enemmältä asutukselta. Suojametsäkomisio huomauttaa (siv. 165) siitä, että „esteenä asutuksen lisääntymiselle ei komissioonin mielestä voi olla metsävarojen riittämättömyyskään, sillä vaikkakaan edellä metsän lisäkasvusta tehdyille laskelmille ei voida täyttä arvoa antaa, ovat ne kuitenkin omiaan osottamaan, että suurempaa vaaraa ei vielä toistaiseksi ole siitä, että vanhasta ja uudestakaan asutuksesta johtuva kotitarvekulutus nousisi yli metsien kestävän tuotannon". Tämä lausunto kohdistunee etupäässä suojelusalueen eteläosiin ja varsinkin „yhtenäisten mäntymetsikköjen vyöhykkeeseen", missä todellista kotitarvemetsän puutetta ei itse asiassa lainkaan vielä ole odotettavissakaan, ja samaten on se jossain määrin oikeutettu Inarin harvaan asuttuihin metsärajaseutuihin nähden. Liika-asutuksen oireena voitaneen näillä suurimmaksi osaksi sangen karuilla seuduilla korkeintaan pitää hyvänlaatuisten luonnonniittyjen puutetta, joka monin paikoin (Koillis-Inari, Inarin kirkonkylän seutu y. m.) vaikeuttaa uusien, tiluksiensa sekä elantomahdollisuuksiensa puolesta varmasti „pysyväisten" talojen syntyä taikka tekee sen miltei mahdottomaksi; mutta voitaneen toiselta puolen taas olettaa, että järkiperäinen nurmi- eli kenttämaaviljelys sekä tähän asti laimiinlyötyjen niitynraivaustöitten tarmokkaampi harrastaminen vastedes voivat tehdä uusien asumusten perustamisen mahdolliseksi monella sellaisellakin paikalla, missä valmiita heinämaita on vähän.

Melko arveluttavana on epäilemättä pidettävä sitä, että näillä pohjan perillä asukkaitten toimeentulomahdollisuudet, ne kun nykyään melkoiseksi osaksi perustuvat kalastukseen, poronhoitoon ja riekonpyyntiin, yleensä ovat sangen vähäiset ja asutuksen liiallisen lisääntymisen takia voisivat edelleen huonota huolimatta siitäkin, että karjanhoitoa ja maanviljelystä (perunanviljelys), jotka ovat pysyvän asutuksen ainoana täysin luotettavana tukena, tulevaisuudessa ruvettaisiin harjoittamaan niin laajassa mitassa kuin olosuhteet sen sallivat. Piakkoin tulevat tosin kyllä ainakin Inarissa suuressa määrässä toimeenpantavissa metsänmyyntihakkuissa tarjoutuvat työansiot huomattavasti lisäämään asukkaitten toimeentulomahdollisuuksia, ja silloin tulee etelämpänä saavutettujen kokemusten mukaan myös joukottain etelän työmiehiä (jotka useasti paikkakunnalta ottavat vaimon itselleen) pyrki-

mään vakituisesti asettumaan näihin seutuihin asumaan. Tästä helposti todelliseen ja vaikeasti myöhemmin korjattavaan liika-asutukseen johtavasta uudisasutuksesta on kumminkin nyt jo vakavasti varoitettava, ei ainoastaan sen takia, että enemmät ja väkiluvun lisääntyessä välttämättömät uudisasutusmahdollisuudet siten tulevat riistetyiksi alkuperäisiltä paikkakuntalaisilta ja etenkin täältä kotoisin olevalta Lapin väestöltä, vaan ennen kaikkea siitä syystä, etteivät metsät, etenkin niiden erinomaisen hitaan kasvun ja nuorentumisen johdosta, anna mitään varmoja takeita myyntihakkuiden säännöllisestä ja kestävästä jatkamisesta siinäkään tapauksessa, että myös pieni ja vähäarvoinen puutavara vastedes saataisiin näiltäkin seuduin kauppaan. Metsätöiden vähetessä voisi runsaslukuinen uusi työläisväestö helposti joutua todelliseen pulaan. Sillä näet jo tarjona olevista esimerkeistä päättäen ei useastikaan ole edellytyksiä tulla toimeen paikkakunnan vaatimattomilla elinkeinoilla, mutta sen elinvaatimukset ja elantokustannukset sen sijaan ovat paljon suuremmat sikäläisiä oloja, ja koko kunta voisi noin syntyneestä liika-asutuksesta joutua tuntuvasti kärsimään.

Välittömimmin esiintyy liika-asutuksen vaara nyt jo muutamissa osissa mäntymetsärajaseutua. Kuten ylempänä on painostettu ei tämä toistaiseksi huomattavasti koske Inarin yleensä sangen harvaan asuttua mäntymetsärajavyöhykkettä. Ja huomioon otettava on, ettei liika-asutusta näillä alueilla koskaan voi syntyäkään siinä tapauksessa, että tässä esitettyä asutusjärjestelmää noudatetaan, siten, että ensiksikin kaikille vanhoille asumuksille ja sittemmin jokaiselle uudelle perustettavalle talolle aina varataan sen toimeentulolle täysin riittävät niittytilukset, metsämaat sekä kalastus- y. m. elinkeinomahdollisuudet. — Enontekiön havumetsärajavyöhykkeessä lienvät asutuksen jatkuvan toimeentulon edellytykset muutamissa kohdin tapahtuneen liika-asutuksen johdosta, etenkin mitä siellä oleviin suurempiin kyliin (Hetta) tulee, sekä elantomahdollisuuksiin että kestävään tarvepuusaantiin nähden jokseenkin epävarmat. Ehkä etupäässä juuri näitä tapauksia silmällä pitäen lausuukin sanotun pitäjän asutus- ja metsäolojen tuntija *Montell* [1]) „att våra nordligaste lappmarkskommuner äro på väg att bli öfverbefolkade". Otaksuttavasti vaativat siis näidenkin seutujen asutusolot samansuuntaista perinpohjaista järjestelyä kuin Utsjoen pitäjän suhteen alempana on ehdotettu.

Utsjoen pitäjään nähden ovat nimittäin kaikki liika-asutuksen tuntomerkit nyt jo mitä tuntuvimmassa muodossa huomattavissa. Maataloudellisessa suhteessa on ennemmin painostettu siellä yleisesti vallitsevaa ja valitettua heinämaitten ja viljelystilusten puutetta, joka on sitä arveluttavampaa, kun nostojäkälämaatkin ovat liiallisen ja — mikäli porojen laiduntamistapaan tulee — sopimattomasti harjoitetun kulutuksen johdosta selvästi ja tunnustetusti uupumassa. Niitten käyttöönhän lisärehun tarpeessa karjanhoito melkoisessa määrässä perustuu. Kalastuskin, joka etupäässä keskittyy Tenojoen lohenpyyntiin, on pyytäjien lisääntyneen lukumäärän sekä osaksi turmiollisen luvattoman kalastustavankin (goldem y. m.) johdosta käynyt yhä vähemmän tuottavaksi ja yhä enemmän menettänyt entistä merkitystään vähävaraisen kansan pääelinkeinona. Asutuksen yhä lisääntyessä, kun uusia elatusmahdollisuuksia ei ole Utsjoella metsänmyyntien y. m. avulla tarjona, voisi väestön nykyäänkin kurja taloudellinen tila muuttua entistäänkin huonommaksi ja käydä kerrassaan toivottomaksi.

Metsätaloudellisessa suhteessa taas on huomioon otettava, ettei koko pitäjän yhteenlaskettu arvometsätuotanto nykyäänkään riitä edes likipitäen rakennuspuunkulutuksen tyydyttämiseen, eikä rakennuspuunsaanti sittenkään tule täysin turvatuksi, vaikka kaikki Tenovesistön yläjuoksunkin varrella Inarin pitäjän alueella olevat mäntymetsät luovutettaisiin Utsjoen asukkaitten käytettäviksi. Yhä edelleen jatkuva uudisasutus johtaisi näin ollen joko tarvepuunoton ja metsänkäytön mitä tuntuvimpaan supistamiseen sekä saattaisi siten ennestäänkin perin ahtaat ja hankalat asutus-olot aivan sietämättömiksi, taikka se myös pakottaisi vielä elinvoimaisten metsikköjen liikahakkuuseen ja hävittämiseen, jonka tapahduttua koko pitäjän väestö taas silloin äkkiä ilmestyneen täydellisen rakennuspuun puutteen johdosta joutuisi jo kokonaan auttamattomaan pulaan.

Tällaisissa olosuhteissa, missä siis sekä maataloudelliset että metsätaloudelliset toimeentulomahdollisuudet — tahi jompikumpi niistä — jo vanhemmaltakin asutukselta ilmeisesti ovat vähenemässä, ja siihen aikaan kuin näin ehkä muuallakin tulee tapahtumaan, on rajan asettaminen enemmälle uudisasutukselle, olkoon sitten valtion tai yksityisten maalla tapahtuvalle, ei ainoastaan täysin oikeutettua, vaan jo olemassa olevankin asutuksen turvaamiseksi sekä asutuksen menestymiseksi ja säilymiseksi yleensä kerrassaan välttämätöntä. Luonnollista on, että uudisasutuksen jatkuva rajoittaminen ja sen väliaikainen täydellinen keskeyttäminenkin hyvissä ajoin, säilyttämällä vanhemmalle asutukselle siedettävät olemassaolon ja toimeentulon edellytykset, silloin on kaikilta näkökannoilta paljon edullisempaa kuin enemmän uudisasutuksen edistäminen. Sen näet pakosta, kuten Utsjoella, täytyy lopuksi johtaa seudun kaiken asutuksen todelliseen ja korjaamattomaan äkkinäiseen katastroofiin — jonka järjestelyyn tarpeellisten mutta silloin enää vaikeasti löydettävien parannuskeinojen hankkiminen joka tapauksessa

[1]) Montell, J., Bosättningen vid den norra barrskogsgränsen, F. F. M. XXVIII, s. 258.

tulisi jäämään valtion huoleksi —, taikka ainakin, kuten ilmoituksen mukaan (siv. 8) nähtävästi Enontekiön tiheimmin asutuilla metsärajaseuduilla, asutuksen vähitellen tapahtuvaan taantumiseen ja asutusmahdollisuuksien ikuiseen häviämiseen tunturiksi paljastuneilta metsäraja-alueilta.

Uudisasutuksen rajoittaminen osoittautuu siis sekä asutuksen oman että valtion edun kannalta ehdottomasti kaikkein edullisimmaksi ja järkiperäisimmäksi keinoksi ehkäistä liika-asutuksen taholta etenkin mainituilla seuduilla uhkaavia ja kaikissa tapauksissa kerrassaan kiertämättömiä vaaroja ja vaikeuksia. Täällähän asujamiston toimeentulo edelleenkin aina tulee olemaan yksinomaan karun luonnon suorastaan tarjoamien sangen rajoitettujen elinkeinomahdollisuuksien varassa. Etteivät nämä vaarat ja vaikeudet ole muulla tavalla, eivätkä ensinkään puolinaisin keinoin vältettävissä, sen osoittavat jo *väenlisäyksestä* tarjona olevat tiedot. Viime vuosisadan kuluessa (1800—1900) on väkiluku m. m. Utsjoen kunnassa (Lapinkomitea, taulu I, siv. 374) kohonnut kaksinkertaiseksi ja perhelukumäärä runsaasti kolminkertaiseksi. Samassa suhteessa edelleen jatkuessaan johtaisi tämä väenlisäys ennen pitkää sellaiseen liika-asutukseen, että on kerrassaan käsittämätöntä, mitenkä jo nyt ylen tiukat toimeentulo- ja metsänkäyttösuhteet olisivat sitten enää menestyksellisesti järjestettävissä. Jos metsänkäyttöä kuitenkin, riippumatta asutuksen lisääntymisestä, sovellutettaisiin tarkoin kestäväisyysperiaatteen mukaisesti, niin tulisi se taas johtamaan sellaisiin kurjiin asunto-oloihin, joista m. m. Varankivuonon rannikkoalueet antavat kuvaavan esimerkin ja jommoisten syntyä ei suinkaan asutuksen kannalta voitane pitää edullisena tahi suotavana.

Samalla kertaa kuin nämä, nykyistä asutusjärjestelmää edelleen voimassa pidettäessä ennen pitkää kerrassaan korjaamattomiksi käyvät vaikeudet ja vahingolliset vaikutukset voidaan heti tapahtuvan uudisasutuksen rajoittamisen avulla täydellisesti torjua, tulee kuitenkin johdonmukaisena seurauksena tästä toimenpiteestä ratkaistavaksi kysymys *väestön liikamäärän sijoittamisesta*. Tämän tärkeän seikan järjestely ei kumminkaan kohdanne niinkään huomattavia tai edes sanottavia vaikeuksia, niin kauan kuin mäntymetsärajan sekä yhtenäisten mäntymetsikköjen vyöhykkeeseen etelämpänä lähinnä rajoittuvat seudut, missä elinkeino- ja toimeentulosuhteet ovat samanlaatuiset, mutta yleensä paremmat, tarjoavat jokseenkin laajoja mahdollisuuksia enemmälle uudisasutukselle. Siten ei ole mitään todellisia esteitä olemassa sille, että Utsjoen pitäjässä vastedes syntyvälle väestön liikamäärälle osoitetaan asumapaikkoja Inarin läheisiltä mäntymetsäseuduilta, mihin jo ennestään useat Utsjoen kuntalaiset ovat siirtyneet asumaan. Samallainen siirto jonkun verran etelää kohti olisi epäilemättä helposti

toteutettavissa niiltä Enontekiön tiheimmin asutuilta metsärajaseuduilta, missä enemmän uudisasutuksen keskeyttäminen ehkä niin ikään katsottaisiin välttämättömäksi.

Kuten ylempänä on painostettu, tulisi puheenalaisten alueitten rauhoitus enemmältä uudisasutukselta toistaiseksi olemaan vain *väliaikaista* laatua. Silmällä pitäen tässä etupäässä Utsjoen pitäjän asutusoloja, missä kyseenalaiset rauhoitustoimenpiteet ensi sijassa ellei ehkä yksinomaankin (Enontekiön Hetta y. m.?) olisivat toteutettavat, on nimittäin ensiksikin maataloudelliselta kannalta otettava huomioon se mahdollisuus, että siellä — jos tosin kyllä niukalti — olevien raivausmaitten tähän asti laiminlyöty raivaaminen ja kasvukuntoon saattaminen ehkäpä voisi ei ainoastaan korvata karjanrehussa nostojäkälämaitten tultua loppuun käytetyiksi syntyvää vajausta vaan vieläpä jonkun verran kohottaa heinäntuotantoa yli nykyisen asutuksen tarpeen, siten puolestaan oikeuttaen uusien asumusten perustamiseen.

Metsätaloudellisessa suhteessa taas huomautettakoon puhtaasti periaatteelliselta näkökannalta ohimennen siitäkin, että pitäjän käytettävissä olevien metsien tuotantoa, etenkin mitä Teno-, Inarin- ja Skietchemjokien varsilla olevaan mäntymetsäalueeseen tulee, ei vielä ole aivan tarkoin arvioitu, jotenka on ainakin mahdollista vaikkakaan ei varsin luultavaa, että metsävarat osaltaan itse asiassa, päin vastoin kuin tähänastisen arvioimisen tulokset osoittavat, tarjoaisivat tilaisuutta nykyistä lukuisammankin asutuksen puuntarpeen kestävään tyydyttämiseen. Uudisasutuksen edellytetty keskeyttäminen Utsjoen pitäjässä kokonaisuudessaan tulisi siten toistaiseksi kestämään ainoastaan siihen asti, kunnes käytettävissä olevien metsien samoin kuin niittytilusten tuotanto ensi tilassa toimitettavan seikkaperäisemmän arvioimisen avulla on saatu tarkoin selville,[1]) jota paitsi myös, kuten alempana selostetaan, nykyiset asutusolot ensin vaativat perinpohjaista järjestelyä. Silloin olisi uudisasutuksen lisääntyminen jälleen sallittava metsien todellista tuotantoa vastaavaan määrään saakka. Kuten ennemmin on selostettu, tulee metsien tuotanto vastedes, niitten järkiperäisen hoidon alaisina ollessa, epäilemättä huomattavasti kohoamaan ja tulee otaksuttavasti siinä tapauksessa jo ensi metsärajasiemenvuoden jälkeen osaltaan oikeuttamaan jokseenkin laajan lisäuudisasutukseen, joka silloin ensi kädessä jäisi maataloudellisten toimeentulomahdollisuuksien

[1]) Myös voitaisiin ajatella että sangen varovaista uudisasutusta vielä toistaiseksikin sallittaisiin Utsjoen pitäjässä ja että sen keskeyttäminen jätettäisiin riippuvaksi sanottujen, silloin välttämättä heti toimeenpantavien tutkimusten tuloksista. Jos asian selvittelyä ja ratkaisua viivytettäisiin, voisi silloin kumminkin yhä jatkuvan uudisasutuksen takia koitua tuntuvia hankaluuksia asutusolojen järjestelylle, jotenka yllä esitetty menettelytapa on ehdottomasti varmin.

varaan. Näin ollen olisi asutus jatkuvasti tasapainossa metsätaloudellisten ja maataloudellisten elinehtojen kanssa.

Mitä erityisestikin Utsjoen ja Kevojoen varsilla kasvavien mäntymetsien nykyiseen tuotantoon tulee, niin se on toimitettujen erikoistutkimusten mukaan varmuudella osoittautunut riittäväksi ainoastaan näiden jokien varsille jo perustettujen asumusten tarvepuunsaannin tyydyttämiseen, jotenka enempi uudisasutus sekä valtion että yksityisten mailla siellä olisi keskeytettävä ainakin ensi siemenvuoteen saakka [1]), kunnes järkiperäisen hoidon ja suojeluksen alaisiksi asetettavien metsien tuotannon kohoaminen ehkä edelleen tekee uusien pysyväisten asumusten perustamisen mahdolliseksi. Erikoisasemassa on Inarin pitäjän puolella Inarinjoen ja Skietchemjoen varsilla oleva mäntymetsäalue siinä suhteessa, että sen tuotanto vain mitättömän pieneksi osaksi tulee käytetyksi itse seudulla perustetuissa asumuksissa, joista vain kaksi on kruununmetsätorppia. Koska kuitenkin mainitun metsäntuotannon ylijäämä kokonaisuudessaan on ehdottomasti tarpeen Utsjoen kunnan tarvepuunkulutuksen tyydyttämiseen, joka nykyoloissa etupäässä kohdistuu juuri näihin metsiin ja on niitten varassa, niin olisi myös tällä alueella olevat *valtiometsät* suljettava enemmältä uudisasutukselta niin kauaksi ja siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä Utsjoen pitäjän tarvepuunsaannin mahdolliseksi tekemiseksi. Uusien talojen perustaminen tänne tulisi mitä tuntuvimmin vaikeuttamaan ja supistamaan mainitun pitäjän metsätaloutta. Samalla alueella oleviin yksityisiin taloihin nähden, joille on erotettu omat metsälohot, eivät sitä vastoin ole mitkään erikoiset määräykset uudisasutuksesta tarpeen. — Muita enemmältä uudisasutukselta väliaikaisesti täydellisesti rauhoitettavia alueita ei ainakaan tätä nykyä liene Inarin pitäjässä yhtä vähän kuin suojelusalueen eteläosissakaan, joskin uusien asumusten perustamisessa toistaiseksi, kunnes vanhempi asutus on saatu lopullisesti järjestetyksi, on noudatettava suurta varovaisuutta useilla seuduilla, jotta eivät entisten talojen oikeudet, edut ja toimeentulomahdollisuudet siten joutuisi kärsimään.

Tilapäisen asutuksen ja viljelyksen mahdollisuuksia mäntymetsärajavyöhykkeessä sekä sen ulkopuolellakin tarjoutuu luonnollisesti useassa paikassa, missä edellytyksiä pysyvien asumusten perustamiseen joko metsävarojen tahi viljelystilusten puutteessa ei ole olemassa.

[1]) Esitys tästä tehty U.K.N. 19 v. 1913 y.m.

Nämä vaatimattomat asutus- ja viljelysmahdollisuudet olisivat tietenkin myös talteenotettavat mikäli se muun asutuksen sekä metsätalouden etua loukkaamatta voi käydä päinsä. Tällaisten asumusten perustaminen voi tulla kysymykseen mitä erilaatuisimmissa tarkoituksissa. Vakituisesti ympäri vuoden taikka tilapäisesti määrättyihin vuodenaikoihin, käytettäviä *kalastus-, poronhoito- ja riekonpyyntiasuntoja*, jommoisiksi useat nykyisistäkin metsärajalla sijaitsevista taloista, torpista y. m. asumuksista voidaan lukea, olisi siis edelleenkin, joskaan ei suinkaan pysyväisen asutuksen muodossa,[1]) sekä asutusrajan sisäettä sen ulkopuolellakin sallittua perustaa, samaten kuin myös kalastuksen tahi karjanlaitumen takia ehkä tarpeellisiksi katsottavia *erityisiä kesämajoja*, joita nytkin on useita tunturiseuduilla mäntymetsärajan ulkopuolella (Inarissa Säytsjärven ja Iijärven kesäpaikat). Metsätaloudellisessa suhteessa kohtaa tällaisten asumusten rakentaminen ja pitkäaikainenkin ylläpito mäntymetsärajalla ja vieläpä sen ulkopuolellakin verrattain pieniä hankaluuksia, koska kyseenalaiset rakennukset enimmäkseen ovat mitättömän pienet ja useasti (vakituiset kalastuskammit y. m.) ovat turpeesta valmistetut.

Samaten tarjoutuu metsärajaseuduillakin tilaisuus varsinaisten, mutta enemmän tai vähemmän tilapäistä luonnetta olevien *asuntotilojen* perustamiseen työväestön, poromiesten y. m. käytettäväksi. Sellaisilla paikoilla, missä heinämaitten puute tai riittämättömyys tekee pysyvän asutuksen mahdottomaksi, voivat sitä vastoin metsävarat ja metsien tuotanto useassa kohden, samoin kuin ennen kaikkea metsärajavyöhykkeen eteläpuolella olevilla yhtenäisten mäntymetsien alueilla, puolestaan tarjota täysiä edellytyksiä vaikkapa täydellisesti rakennetun talonkin metsätalouden kestäväisyydelle ja siis osaltaan kyseessä olevien asumusten jatkuvallekin ylläpidolle. Tästä huolimatta tulevat nämä asuntotilat luonteeltaan kuitenkin aina olemaan jonkinlaisia tilapäisiä siinäkin tapauksessa, että niiden käytettäviksi, kuten suotavaa olisi, luovutettaisiin kaikki tarjona olevat, ehkäpä yhden lehmänkin elättämiseksi riittävät heinämaat. Asukkaan elatus näet pääasiassa perustuu puhtaisiin työansioihin, ja täysin säännöllisiä ja varmasti jatkuvia ansiomahdollisuuksia tuskin missään suojametsäalueella tulee olemaankaan, ja kaikkein vähimmin mäntymetsärajavyöhykkeellä ja sen ulkopuolella.

[1]) Suojametsäkomisio pitää (siv. 164) niinikään varmana, »että useat niillä seuduilla käytännössä olevat varsinaisiin maataloudellisiin elinkeinoihin kuulumattomat tuotantohaarat voivat oikein järjestettyinä tarjota suojelusalueen monissa osissa riittävän toimeentulon nykyistä runsaammalle väestölle», mutta esittää että tällaisetkin tilat muodostettaisiin kruununmetsätorpiksi, jotka aikoinaan voitaisiin muuttaa perintötiloiksi.

Sellaisilla paikoilla taas, missä on täydelliselle talonpidolle täysin riittäviä viljelysmaita ehkä runsaastikin, mutta metsävarat puolestaan, kuten etenkin mäntymetsärajalla ja sen ulkopuolella, päin vastoin kuin edellä kosketelluissa tapauksissa eivät myönnä tilaisuutta *pysyvän* asutuksen säilymiseen, ei ole silti mitenkään vastustettava todellisten, joskin vain toistaiseksi ylläpidettävien eli n. s. *väliaikaisten viljelystilain* syntyä. Sitä laatua ovat useat tätä ennen Utsjoella (Mäkitalo, Koivumukkajärvi, Kaamasmukka), Inarissa (Anttila, Kiellajoensuu, Peldojärvi) sekä Enontekiössä (Nierivuoma y. m.; *Montell*, l. c. siv. 7) perustetut talot ja kruununmetsätorpat, joita lähiseuduilla olevien mitättömien metsävarain tultua loppuun kulutetuiksi uhkaa auttamaton kotitarvepuun täydellinen puute. Samaten voitaisiin edelleenkin sallia tämänlaatuisten viljelystilain muodostumista, vieläpä mäntymetsärajan ulkopuolellekin, hajallaan kasvavien mäntyjen vyöhykkeeseen, missä „kuolleina metsinä" esiintyvät yksinäiset puut myöntävät tilaisuutta vaatimattoman talon rakentamiseen ja ehkä sen kunnossapitoonkin joksikin aikaa. Tämän tulisi kuitenkin tapahtua ainoastaan sillä nimenomaisella ehdolla, että talon asuminen saa jatkua vain niin kauvan kuin metsävarat metsänhoidon kannalta riittävät, mikä vähämetsäisilläkin paikoilla voi kestää kymmeniä vuosia ehkäpä kokonaisen vuosisadankin, riippuen metsävarojen runsaudesta sekä niiden käytössä noudatetusta säästäväisyydestä. Vielä elinvoimaisten mäntyryhmien taikka metsikköjen liikahakkuuta ja hävittämistä ei sitä vastoin metsänsuojeluksen yhtä vähän kuin itse asutuksenkaan kannalta voitane pitää suotavana eikä se siis saisi tulla kysymykseenkään. Tämä apuneuvo asutuksen n. s. „keinotekoiseksi" jatkamiseksi voisi nimittäin ainoastaan vähäksi ajaksi tehdä tilan jatkuvan ylläpidon mahdolliseksi. Puheenalaiset viljelystilat yhtä hyvin kuin samaan asemaan joutuneet muut „tilapäiset" asumukset olisivat siis ehdottomasti lakkautettavat, silloin kun järkiperäisen *metsänhoidon kannalta tarjona olevat* metsävarat ovat uupuneet kaikilta niiltä alueilta, mistä asukkaat vain jaksavat puutavaroita hankkia, eikä asumuksia sen takia enää mitenkään voida pitää asuttavassa kunnossa.

Enemmän tai vähemmän tilapäisen luonteensa mukaisesti olisivat kaikki edellä käsitellyt sekä niiden laatuiset asumukset ainoastaan vuokramaan muodossa (vuokratontteina siihen kuuluvine vuokratiluksineen) luovutettavat metsävaroista ja niiden arvostellusta kasvusta sekä asumusten laadusta ja tarkoituksesta riippuvaksi määräajaksi kerrallaan. Koska pysyvän asutuksen etu sekä sen puuntarpeen tyydyttäminen ja elinkeinomahdollisuudet ehdottomasti ovat asetettavat ensi sijalle, ei kyseenalaisten tilapäisten vuokramaa-asumusten perustamista olisi sallittava muualla kuin missä se on mahdollista pysyvän

asutuksen toimeentulomahdollisuuksia sekä paikkakunnan pääelinkeinoja haittaamatta. Viimeksi mainitussa suhteessa viitattakoon siihen, että esimerkiksi tällaisia asumuksia ympäröivien seutujen rauhoittaminen poronsyötöltä poronhoito-ohjesäännöissä nykyään määrätyssä laajuudessa tulisi mitä tuntuvimmin ja useimmin aivan tarpeettomasti supistamaan ja vaikeuttamaan sanotun elinkeinon harjoittamista — eikä vähimmin asutusrajan ulkopuolella olevien varsinaisten poronlaidunmaitten käyttöön nähden. Näitä rauhoitusmääräyksiä siis ei olisi ulotettava tässä käsiteltyihin tilapäisiin asumuksiin. Samaten olisi niiden käytettäviksi luovutettujen viljelystilusten rauhoittamisen suhteen oikeastaan noudatettava ennen ehdotettuja (siv. 11) asutusrajan ulkopuolella sijaitsevia vuokraniittyjä koskevia määräyksiä.

2. Katsaus asutukselle asetettaviin edellytyksiin suojametsäalueen varsinaista mäntymetsärajavyöhykettä eteläpuolella lähinnä olevilla osilla.

Asutuksen *metsätaloudelliset* edellytykset ovat yhtenäisten mäntymetsikköjen alueella verrattomasti suotuisammat kuin mäntymetsärajavyöhykkeellä ja sen ulkopuolella olevilla tunturiseuduilla, eikä kotitarvepuusaannin kestävä tyydyttäminen edellä mainituilla osilla suojametsäaluetta yleensä kohtaa mitään vaikeuksia, kun vain metsänkäyttö kerran olisi edes jossain määrin oikein järjestetty, mikä täälläkin on asetettava kaiken asutuksen perusehdoksi. Metsänhoidollisten periaatteitten aivan tarkkaa noudattamista yksityiskohdissakaan ei sitä vastoin metsänsuojeluksen kannalta ole ehdottoman välttämättömästi vaadittava muualla kuin nilllä poikkeavan arkaluontoisilla paikoilla, missä metsän herkkyys sopimattoman käytön suhteen on sille koituneitten häiriöiden taikka epäedullisten kasvupaikkasuhteitten johdosta miltei yhtä suuri kuin mäntymetsärajavyöhykkeelläkin. Ottamalla huomioon nämä seikat tarjoutuu tämän vyöhykkeen eteläpuolella olevilla alueilla puhtasti metsänhoidolliselta kannalta katsoen täysi vapaus ja esteetön tilaisuus asutuksen enempään levenemiseen, mikäli vain maataloudelliset y. m. toimeentulosuhteet sen tekevät mahdolliseksi. Niinikään ei metsätaloudellisessa suhteessa sinänsä ole mitään esteitä olemassa etenkin suojelusalueen metsärikkaimmilla alueilla verrattain paljon enemmän kuin mäntymetsärajaseuduilla kysymykseen tulevalle asuntotilojen ja muun *tilapäisen asutuksen* perustamiselle, silloin kuin tämän muuten, kansantaloudelliselta kannalta, voidaan katsoa vastaavan tarkoitustaan ja siten oikeuttavan valtiolle tällaisesta asutuksesta aina suoranaisesti (metsänvalvonta, tarvepuunosoitukset) ja ehkä myös välillisesti (tarvepuunkulutuksen ja metsänkäytön takia) koituviin rasituksiin ja uhrauksiin.

Mitään sellaisia erikoisia ja nimenomaisia ehtoja ja rajoituksia, joiden noudattaminen mäntymetsärajavyöhykkeessä metsänsuojeluksen kannalta osoittautuu aivan välttämättömäksi, esimerkiksi *asumusten asemaan* nähden, ei yleensä tarvitse asettaa yhtenäisten mäntymetsien alueella syntyvälle asutukselle, vaan se voi haitatta jäädä yksinomaan

puhtaasti maataloudellisten paikallisolosuhteitten varaan. *Talonomistussuhteitten* valvonta olisi täällä tarpeellinen etupäässä vain metsänkeinottelun (siv. 22) ehkäisemiseksi samoin kuin osaksi myös sangen vähäisten asutus- ja uudisasutusmahdollisuuksien varaamiseksi ja turvaamiseksi oman paikkakunnan väenlisäykselle sekä ennen mainituilta liiaksi asutuilta metsärajatienoilta (Utsjoki, ehkä osat Enontekiötä) niitä etelämpänä lähinnä rajoittaviin metsäseutuihin siirtyvälle enemmälle uudisasutukselle. Samassa tarkoituksessa olisi ehkä metsärajavyöhykkeen eteläpuolellakin olevilla suojametsäalueen osilla *asutus yksityisellä maalla sekä talojen jakaminen ja palstoittaminen* alistettava valtion valvontaan, etenkin koska yksityisten metsämaitten rajaton osittaminen metsän hitaan uudistumisen ja lisäkasvun takia vielä täälläkin helposti johtaa joko tarvepuun puutteeseen tai metsänhävitykseen, taikka myös pakottaa asukkaat hankkimaan kotitarvepuunsa lohkojaan ympäröivistä valtiometsistä. Se taas tulisi rasittamaan joko heidän omaa toimeentuloaan tai — etenkin jos myönnetään lisämetsiä taikka puut luovutetaan ilmaiseksi — valtion metsätaloutta. Ehkä vielä merkitykseltään painavampina esiintyvät kuitenkin tässäkin talojen vapaasta palstoittamisesta koituvat maataloudelliset epäkohdat.

Epäsuotuisat *maataloudelliset* edellytykset vaikeuttavat tässä puheena olevilla suojelusalueen osilla, päin vastoin kuin mäntymetsärajavyöhykkeessä, asutuksen toimeentulomahdollisuuksia paljon enemmän kuin metsätaloudelliset olot ja ovat siis enemmän asutuksen syntymiseen nähden merkitykseltään ratkaisevia. Vaikkakin viljelysmahdollisuudet yleensä ovat suotuisammat kuin metsärajaseuduilla, niin ei kuitenkaan varsinaisen *ryhmäasutuksen* muodostuminen, jommoiselle metsävarat eivät mitenkään ole esteenä, jos niitä oikein hoidetaan, voi tulla kysymykseen kuin aniharvassa paikassa. Mitkään erityiset varokeinot *liika-asutusta* vastaan eivät maataloudellisessakaan eivätkä ensinkään metsätaloudellisessa suhteessa ole tarpeen vaatimia. Huomioon on otettava kuitenkin, että esimerkiksi Inarin kirkonkylään muualta siirtyneille työmiehille huolimatta seudulla vallitsevasta heinämaitten puutteesta on perustettu koko joukko kruununmetsätorppia, joista muutamat niittytilusten puutteessa eivät voi elättää edes ainoatakaan lehmää. Ne ovat siis oikeastaan katsottavat ainoastaan asuntotiloiksi, jommoisina ne olisi ollut perustettavakin. Mitään enempää „pysyväistä", maatalouteen perustuvaa asutusta ei luonnollisesti tällaisille paikoille enää ole perustettava; mutta tällaisen liika-asutuksen synty tuleekin jo itsestään ehkäistyksi, kun vakituisille viljelystiloille nimenomaan määrättäviä maa- ja metsätaloudellisia edellytyksiä ja ehtoja tarkoin noudatetaan.

Vaikka enemmän *uudisasutuksen* tuntuvin vaikeus onkin viljelys-

tilusten ja etenkin valmiitten luonnonniittyjen puute, niin tarjoutuu epäilemättä kuitenkin metsärajavyöhykkeen eteläpuolella olevilla seuduilla verraten laajoja talonperustamismahdollisuuksia, sitä mukaa, kuin tehokkaampia viljelystapoja otetaan käytäntöön ja muutamilla paikoilla jotakuinkin runsaastikin esiintyvät raiviomaat saadaan kasvukuntoon. Ja näihin seutuihin olisi suojelusalueen uudisasutus metsätaloudelliseltakin kannalta katsoen ensi sijassa suunnattava. Metsätalouden puolesta sitä vastoin on, kuten sanottu, miltei rajattomia edellytyksiä asutuksen lisääntymiselle, jos vain saadaan tarpeelliset takeet metsien järkiperäisestä käytöstä. Pääasiallinen este enemmän uudisasutuksen edistämiselle ja kannattamiselle, ja etenkin varsinaisten itsenäisten talojen perustamiselle, on nimittäin nykyoloissa itse asiassa juuri voimassa oleva asutusmuoto, jonka tarjoamat metsänomistus- ja -käyttöoikeudet myös suojelusalueen eteläosissa tekevät kestävän ja järkiperäisen metsätalouden sovelluttamisen kerrassaan mahdottomaksi. Tästä syystä onkin uudistalojen perustamista ennen kaikkea varsinaiseen mäntymetsärajavyöhykkeeseen sekä sen ulkopuolella oleville alueille säännöllisesti vastustettu metsänhoitoviranomaisten taholta. Kruununmetsätorppia sitä vastoin, joiden metsänkäyttöoikeudet eivät ole ristiriidassa metsänhoidollisten periaatteitten kanssa, on viime aikoina perustettu metsähallinnon suostumuksella metsärajaseuduillekin runsaasti, niinpä Inarin ja Utsjoen kuntiin parissa vuosikymmenessä toista sataa eli noin puolet kaikkien tähän asti yli sadan vuoden aikana muodostuneitten itsenäisten talojen lukumäärästä. Pysyväisen enemmän uudisasutuksen edistämiseksi olisi siis asutusmuoto ynnä metsänomistus- ja metsänkäyttöoikeudet ehdottomasti uudestaan järjestettävä siten, että turvataan ainakin mahdollisuudet oikean metsänkäyttötavan sovelluttamiselle.

3. Asutusolojen vastaisen kehittämisen yleiset periaatteet suojametsäalueella.

Nykyisen asutuksen synty valaisee jo sinänsä selvästi, mihin monessa suhteessa epätyydyttäviin ja useasti hyvin arveluttaviin tuloksiin uudisasutuksen jättäminen käytännöllisesti katsoen kokonaan oman onnensa nojaan voi johtaa. Itse asiassa on tähän astinen asutus ainakin maamme pohjoisimmilla perukoilla ollut miltei yksinomaan asukkaitten mielivallan varassa, olkoonpa se sitten tapahtunut kruununmetsätorppa- tahi uudistalojärjestelmän mukaisesti, taikka suorastaan luvattoman asutuksen muodossa.

Luvatonta asutusta voitaneen pitää etenkin vanhemman asutuksen alkuasteena, ja vielä aivan viimeisinä aikoina on useita kruununtorppia muodostunut tällaisista luvattomista ja valtionmetsästä luvatta otetuista puista rakennetuista asumuksista. Niinpä ilmoitti Inarin hoitoalueen IV vartiopiirin metsänvartija vuonna 1909 asianomaiselle metsänhoitajalle: „Ola Niilonpoika Lensman on omin lupinsa Pyhäjärven rantaan kruununmetsään tehnyt kodan, johon hän on hakannut tuoreita mäntyjä 30 kapp. ja kuorinut parkkia 6 puusta", sekä: „Piera Heikinpoika Valle asuu luvatta Kiellajoen ja Kaamasjoen niemessä". Samaten ovat Peldojärven rannalla Inarissa kesäkalastusmajana pitkät ajat käytetty tupa sekä Polmakjärven eteläpäässä (Utsjoella) vuosikymmeniä vakituisesti asuttu „talo", missä myös oli navetta y. m. tarpeelliset ulkohuoneet, viime vuosina muodostuneet torpiksi. Myös Wiertsajoen valtionmaalle Polmakjärven pohjoispäähän luvattomasti rakennettua taloa, jota niinikään viimeisiin aikoihin asti on käytetty vakituisena asuinpaikkana, anottiin joku vuosi sitten kruununtorpaksi, joskin tuloksetta. Samanlaatuisia luvattomia „mäkitupia" on yhä vieläkin sekä Inarin (Syysjärven eteläpäässä, Jänes-Olan talvi- ja kesätalot Iijärven seuduilla, Elias Palton asumus Nitschjärven Könkäällä y. m.) että ehkä myöskin Utsjoen [1]) valtionmailla, ja mahdollisesti tullaan vastedes pyytämään torpanperustamislupaa ainakin muutamiin

[1]) Muutamien asumusten suhteen ei ole varmaan tiedossa, ovatko ne valtion vai yksityisten maalla. Niinpä Mierashjärven eteläpäässä oleva kalastus- ja riekonpyyntitupa, joka kyllä lienee luvalla valtionmetsistä annetuista puista rakennettu, on sellainen.

niistäkin; toiset taas ovat joutuneet autioiksi (Opukasjärvi, Wiertsajoki y. m.). Luonnollista on, että tällainen luvaton asutus olisi tästedes tehokkaasti ehkäistävä ei ainoastaan periaatteelliselta kannalta katsoen, vaan etenkin siten kehittyneessä vakituisessa asutuksessa huomattujen epäkohtien johdosta, joista alempana puhutaan.

Kruununmetsätorpat ovat siis edellä kerrotulla tavalla viimeisiin aikoihin asti jokseenkin yleisesti muodostuneet suorastaan entisistä luvattomista asumuksista. Muutamissa tapauksissa ovat ne kuitenkin, kuten luovutusilmoituksista näkyy, rakennetut valtion metsästä asianomaisesti luovutetuista puista (Syysjärvi y. m.), mikä on sattunut sitä helpommin sen takia, ettei puiden pyytäjiltä — itselliset, talokkaanpojat y. m. — useastikaan ole vaadittu edes mitään tietoja siitä, missä ja mihin tarkoitukseen puut käytetään; toisissa tapauksissa taas ovat rakennuspuut nimenomaan osoitetut valtionmaalla käytettäviksi.[1]) Kruununmetsätorppien perustaminen on muutenkin, kuten puunluovutusilmoituksista käy selville, yleensä tapahtunut siten, että talokkaanpojiksi, mäkitupalaisiksi, kalastajiksi, torpanperustajiksi y. m. nimitetyt henkilöt joskus vuosikausia ennen kuin anomus on tehtykään ovat valtionmetsästä saaneet itselleen rakennuspuita luovutetuiksi ja niistä valmistaneet asumuksia valitsemilleen asuinpaikoille, joihin sittemmin aikoinaan ainoastaan on haettu metsähallituksen suostumusta ja vahvistusta, joka säännöllisesti on saatukin.[2]) Arkistosta löytyvistä verotusehdotuksista huomataankin, että useat torpat jo kyseessä olevan perustamistoimituksen aikana ovat olleet enemmän tai vähemmän täydellisesti rakennettuja tai että ainakin rakennuspuita jo silloin on hankittu aiotulle asuinpaikalle, joksi etenkin Utsjoella aivan yleisesti, kuten sittemmin on osoittautunut, on valikoitu jonkun perintötilan tahi uudistalon tiluskappale. Näin ollen, ja kun entisiä kruununmetsätorpananomuksia ei tiettävästi koskaan ole hylätty, on luonnollisesti se käsitys vakavasti juurtunut, että asukkailla on vapaa valta itse määrätä itselleen asuinpaikkoja ja niihin rakentaa asumuksiaan sekä että talonperustamishankkeen vahvistaminen vain on muodollista laatua. Niinpä tavattiin kesällä 1911 Inarinjoen varrella olevalta Valvojansuulta osaksi luvattomista puista valmistettu kammi sekä suuri määrä sen viereen kuljetettuja ja valmiiksi seinähirsiksi veistettyjä rakennuspuita, lautoja y. m., joiden omistaja ilmoitti aikovansa sinne perustaa kruununmetsätorpan [3]), viitaten äskettäin metsähallitukselle lähettämäänsä mutta ei vielä edes metsänhoitajalle lausunnon antamista varten saapuneeseen anomukseen. Joku vuosi sitten oli eräs henkilö ryhtynyt torpan rakentamiseen tavallisen niittylupakirjan nojalla, arvellen, ettei siihen toistaiseksi sen enempää vahvistusta tarvitakaan.

[1]) U.K.N. 26 v. 1911, jolla eräälle henkilölle osoitetaan 120 rakennuspuuta Wiertsajoen valtionmaalle y.m.

[2]) U.K.N. 109 v. 1915 y.m.

[3]) U.D.N. 76 v. 1911.

Mitään sanottavaa erotusta ei käytännöllisesti katsoen ole ollut silloinkaan, kun torpat on perustettu vasta hakemuksen ja suostumuksen antamisen jälkeen, sillä vanhemmista torpananomuksista on kuten sanottu tuskin yhtään ainoaa hylätty, ja asuinpaikka sekä tilukset on aina muuttumatta merkitty torpanvälikirjaan hakijan antamien ilmoitusten mukaan. Metsähallituksen nyttemmin antamien ohjeitten mukaan [1]) tulisi metsänhoitajan tosin kyllä sulan maan aikana itse tarkastaa torpan perustamista varten anottu paikka ynnä kaikki siihen pyydetyt tilukset, arvostella näiden tuotanto, antaa täydellinen metsikköselitys anottua torpanpaikkaa ympäröivästä metsästä y. m., sekä tarkastuksensa nojalla antaa seikkaperäinen lausuntonsa näistä samoin kuin muista, osaksi nimenomaan luetelluista asianhaaroista, jotka voisivat vaikuttaa hakemuksen ratkaisuun. Kun kuitenkin vuosittain anotut torpat sijaitsevat hajallaan ympäri laajoja hoitoalueita ja niittytilukset niinikään ovat hajallaan siellä täällä usein penikulmien päässä toisistaan, niin näiden määräysten noudattaminen käytännössä pohjoisimmissa hoitoalueissa kohtaa melkoisia vaikeuksia, etenkin kun kaikki nämä toimitukset on jätetty metsänhoitajan yksin suoritettaviksi. Tämän ohella huomautetaan metsähallituksen kiertokirjeessä helmikuun 28 päivältä 1903 N:o 157 siitä, „että ellei hakemuksessa mainittu paikka tai siinä luetellut tilukset sovellu torpan perustamiseen, ehkä joku muun läheinen paikka olisi sopiva siihen tarkoitukseen ja voisi olla hakijalle yhtä mieluinen", samoin kuin myös siitä, „että niissä myöntävissä päätöksissä, joita Metsähallitus torpanhakemuksista antaa, pidätetään aina asianomaiselle metsänhoitajalle valta määrätä torpan paikka ja maat niin, ettei metsää tarpeettomasti kuluteta, ja muutenkin huomioon ottaen metsänhoidolliset näkökohdat, samalla kun metsänhoitajan myös on katsottava, että torpan paikka ja tilukset määrätään niin, että asukkaalle siinä on viihtymisen ja toimeentulon edellytykset".

Ulkotilusten tarkastusta tuskin useastikaan — osaksi äsken mainituista syistä — lienee lausuntoa varten toimitettu, ja ainakin monessa tapauksessa on vieläpä aiottu asuinpaikkakin jäänyt tarkastamatta, eikä sen asemaa metsään nähden muutenkaan ole lausunnossa otettu huomioon. Vielä sen jälkeenkin kuin metsähallitus oli antanut edellä

[1]) Heikel, T. A., Käsikirja, siv. 423 ja 424. Asianomainen ylimetsänhoitaja on myös, m. m. kirjeissään $^{17}/_{12}$ 1910 N:o 1449 (U.D.N. 72 v. 1910) ja $^{2}/_{1}$ 1912 N:o 23 (U.D.N. 9 v. 1912), antanut samansuuntaisia määräyksiä.

mainittuja yksityiskohtaisia määräyksiään lausuntojen laatimisesta, ovat metsänhoitajien puoltavatkin lausunnot enimmäkseen olleet sangen vaillinaisia [1]). Joskus niissä ei ole puhuttu mitään asumusten asemasta metsään nähden, ympäröivien metsien laadusta, eikä yleensä kosketeltu metsänhoidollisia näkökohtia silloinkaan, kun torppia on haettu äärimmäiselle mäntymetsärajalle tai johonkuhun sen ulkopuolella olevaan mitättömään mäntyryhmään [2]). Poikkeustapauksena epäilemättä pidettävästä esimerkistä päättäen voi joskus sattua niinkin, että anomuksia torppien perustamisesta viimeksi mainituille seuduille, huolimatta metsätaloudelle ja poronhoidolle sitä koituvista epäkohdista, oikeastaan puolletaan ainoastaan siitä syystä, että hakija muuten tulisi yhä edelleen vaivaamaan uusituilla anomuksilla. Myönnettävä onkin itse asiassa, että anomuksien kieltäminen ensi sijassa herättää nurjamielisyyttä metsänhoitajaa vastaan, joka voimassa olevan asutusjärjestelmän mukaan yksin jää vastaamaan kysymyksen ainoastaan hänen lausuntonsa ja hänen hankkimansa selostuksen varassa olevasta ratkaisusta.

Kun uudisasutus näin jää sattuman varaan, yksinomaan asukkaitten mieliteosta riippuvaksi, niin tämä, kuten edellä on huomautettu, helposti voi tuottaa metsätaloudelle, poronhoidolle ja itse asutukselle kin haitallisia seurauksia. Pintapuolisesti arvosteltuna voisi ehkä kyllä edellyttää, että talonperustaja kaikissa tapauksissa itse huolehtisi ainakin siitä, että torpalle luovutetaan sen kestävälle toimeentulolle välttämättömiä niittymaita riittävästi tai niin runsaasti kuin suinkin mahdollista, mutta itse asiassa voi ehdottomasti suurin osa ainakin Utsjoen hoitoalueeseen perustetuista torpista omilla laillisilla niittytiluksillaan elättää vain 1—2 lehmää, ja on hyvin monta semmoistakin, jolla ei ole edes yhden lehmän heiniä. Tämä surkuteltava asiaintila saa luonnollisen selityksensä siitä, että useat näistä asumuksista, joko ne sitten on perustettu suorastaan kruununmetsätorpiksi tai ne ovat

[1]) Eräs lausunto (U.K.N. 68 v. 1910) supistuu m. m. seuraavaan: »Vaikkakin anottu torpanpaikka ei ole erittäin rapia eikä anotut luonnonniitytkään — — paremmat — —, rohkenen kuitenkin anomusta puoltaa, varsinkin kun hakija on vakinaista asuntopaikkaa vailla oleva porolappalainen ja jäkälämaat kysymyksessä olevassa seudussa ovat erittäin hyvät». Torppa — jota vastaan ei kuitenkaan tässä tapauksessa liene metsänhoidolliselta kannalta mitään muistutettavaa — myönnettiin perustettavaksi.

[2]) Esimerkiksi lausunto (U.K.N. 19 v. 1911), joka koskee erään kruununmetsätorpan perustamista varsinaisen mäntymetsärajan ulkopuolella olevalle porolaidunmaalle, kuuluu kokonaisuudessaan näin: »saan puolestani puoltaa kysymyksessä olevaa anomusta koska anotuilta niittymailta voi saada 3 à 4 lehmän heinät ja jäkälämaakin lähistöllä on hyvää, ollen hakijakin muuten vakinaista asuinpaikkaa vailla oleva porolappalainen». Torpananomukseen antoi metsähallitus suostumuksensa.

kehittyneet entisistä luvattomista kodista ja mäkituvista, alkuperäisesti ovat tarkoitetut yksinomaan tai etupäässä vain kalastusmajoiksi, poronhoitoasunnoiksi tai (esim. muutamat Inarin kirkonkylän torpista) tavallisiksi (työmies-)asuintiloiksi. Muutenkin arvostelevat torppien ensimmäiset asukkaat heille luovutettavien heinämaitten määrän, ajattelematta lähemmin torpan pysyväisyyttä ja sen tulevia tarpeita, enimmäkseen ainoastaan sen mukaan mitä itse sillä hetkellä luulevat tarvitsevansa, mikä tietysti hyvin usein supistuu mitättömän vähiin, torpassa kun ensi alussa enimmäkseen aiotaan pitää vain 1 à 2 lehmää. Kun kruununmetsätorppareilla sitäpaitsi tähän asti on ollut esteetön tilaisuus niittää myös asumuksiensa lähistöillä olevia valtionniittyjä, niin on niittytilusten ilmoittaminen välikirjaan merkittäväksi heidän mielestään ollut vain vähäpätöinen muotoseikka, pääpainon ollessa ainoastaan siinä, että he pääsisivät perustamaan laillisen asumuksen.[1]) Useasti on torppaa ympäröivä seutu hakijalle outo, mutta äsken mainitusta syystä ei ole katsottu tarpeelliseksikaan hankkia tietoja kaikista aiotun asuinpaikan lähiseuduilla olevista niityistä. Muodon vuoksi ja pääasiallisesti vaan päästäkseen torpan haltijaksi on hakija välikirjaan pantaviksi ilmoittanut muutamia heinämaita, joiden tuotanto sittemmin hyvin usein on osoittautunut aivan liiotelluksi ja mitättömäksi; monet torpantilukset todellisuudessa eivät kasva ensinkään heinää ja toiset nimitetyt paikat lienevät — paikkakuntalaisten ja torpanhaltijain omien ilmoitusten mukaan — kokonaan olemattomia. Tätä keinoa torpan saamiseksi on myös käytetty sellaisilla paikoilla (Inarin kirkonkylä), misä torpan perustamiseen välttämättömiä heinämaita ei olisi ollut riittävästi olemassakaan.

Tosin kyllä tässä esiintuodut maataloudelliset epäkohdat, kuten kirjallisuudessa on huomautettukin [2]), eivät kyseessä olevilla perin harvaan asutuilla seuduilla yleensä vielä ole tuottaneet asutukselle mitään korjaamattomia haittoja, koska välikirjoja uusittaessa on tilaisuus niihin merkitä tarpeellisia lisätiluksia, ja väliaikaisesti ovatkin metsänhoitajat vuokra-aikana useihin torpanvälikirjoihin varalta „verotta" lisänneet haltijain pyytämiä lisäniittyjä, vaikkakin torppareilla ei siten vielä ole täyttä laillista hallintaoikeutta niihin. Tuntuvampia vaikeuksia kohtaa asian järjestely nyt jo siellä, missä valtiolla ei enää ole käyttämättömiä heinämaita, ja kaikissa tällaisissa tapauksissa on se

[1]) Etenkin Utsjoella on myötävaikuttavana syynä torpantilusten riittämättömyyteen se, että useita torppia viljellään yhteydessä ennen perustettujen talojen kanssa, eikä itsenäisesti.

[2]) Heikel, T. A., Kronoskogarnas kolonisation, F. F. M. XXVIII, s. 762: «I de stora ödemarkerna i nordligaste och östra Finland har denna planlöshet ej medfört några väsentliga vådor, då utrymme där finnes mera än nog».

vaara tarjona, että näiden torppien lähelle ehkä vastedes perustettavat talot ja torpat voivat riistää mahdollisuudet tarpeellisiksi huomattujen enempien lisätiluksien saamiseen vanhemmalta asutukselta. Tuntuvampia epäkohtia aiheuttaa valvonnan puute torppien perustamisessa metsätaloudelliselta kannalta etupäässä juuri mäntymetsärajaseuduilla. Siellä onkin sen takia koko joukko asumuksia, joiden asema metsänhoidollisesti katsoen on hyvinkin epäedullinen.

Kruununuudistalojen tähänastinen perustamistapa ei ole käytännössä johtanut sanottavasti parempiin tuloksiin. Kun ei niidenkään ulkotiluksia ainakaan paikkakuntalaisten kertomusten mukaan useasti liene itse paikalla katsastettu, vaan ainoastaan hakijain ilmoitusten mukaan merkitty ja nimitetty pöytäkirjaan, niin on vanhempien talojenkin taloudellinen asema kasvullisten heinämaitten riittämättömyydestä monasti jokseenkin sama kuin torppien [1]). Voimassa olevan asetuksen mukaan olisivat uudistalot perustettavat itsekannattavaisiksi maataloustiloiksi, mutta tämä periaate ei yleensä näillä seuduin ole toteutettavissakaan, vieläpä sivuelinkeinojenkin avulla on usean talon toimeentulo jokseenkin epävarma. Metsätaloudellisiin seikkoihin — yhtä vähän kuin poronhoidonkaan elinehtoihin — ei yleensä ole kiinnitetty mitään huomiota, ja taloja on siten asianomaisen toimitusmaanmittarin puoltolauseen mukaisesti perustettu kauaksi mäntymetsärajan ulkopuolellakin, missä mahdollisuuksia rakennuspuuntarpeen kestävään tyydyttämiseen ei ilmeisesti mitenkään voi olla olemassakaan (Nierivuoma, Rauduskaidi y. m.) Vaikkakin viimeisinä aikoina on ilmestynyt ilahduttavia poikkeuksia tällaisesta menettelytavasta, niin esiintyy kuitenkin vielä tällaisen toiminnan pääperustana se ajatus, että kaikki uudistalonhakemukset aina olisi hyväksyttävä, huolimatta valtion edusta ja pysyväisen asutuksen toimeentuloedellytyksistä. Nykyisessä uudistalojärjestelmässä vallitsevia puutteellisuuksia ja epäkohtia on siksi usein metsätaloudellisessa kirjallisuudessa kosketeltu, ettei niiden enempi käsittely tässä tule kysymykseen.

Nykyisen asutuksen tarjoamat kokemukset osoittavat siis, että syynä vallitsevan uudisasutustavan epätyydyttävään laatuun ei ole ainoastaan voimassa olevien asetusten ja määräysten puutteellisuus, vaan se riippuu ehkäpä yhtä paljon niiden noudattamisesta. Välttämättöminä edellytyksinä uudisasutuksen tyydyttävälle järjestelylle on

[1]) Kts. myös Montell, J., Bosättningen vid norra barrskogsgränsen, s. 257. — Inarin pitäjään perustetulla Varanginniemen $^1/_{16}$ mantt. tilalla saadaan omistajan ilmoituksen mukaan alkuperäisistä niittytiluksista ainoastaan 1 lehmän heinät; lisäsyynin kautta on talon heinämäärä sittemmin saatu melkoisesti kohoamaan. Useat muut talot (Oaddevein $^1/_8$ ja Vuopionsuun $^1/_4$ mantt. tilat y.m.) ovat samassa tilassa.

siis toiselta puolen tarkkojen määräysten laatiminen kaikista niistä ehdoista, jotka on asetettava pysyvän asutuksen syntymiselle, ja toiselta puolen taas tehokkaan valvonnan aikaansaaminen näiden määräysten tarkalle noudattamiselle.

Uudisasutuksen järjestelyä tarkoitustaan paremmin vastaavalle kannalle vaatii ehdottomasti ei ainoastaan huolenpito pysyväisen asutuksen toimeentulomahdollisuuksista, vaan ehkä vielä kipeämmin nykyisestä asutusjärjestelmästä johtuvat metsänhoidolliset ja valtiotaloudelliset epäkohdat, joita kosketellaan jälempänä lähemmin. Jo enemmän kuin viisikymmentä vuotta sitten ryhdyttiin Ruotsissa asutusolojen uudestaan järjestämiseen yleensä ja erikoisestikin metsärajaseuduilla metsätalouden ja asutuksen todellisen edun mukaiseen suuntaan, mutta meidän maassamme ovat etenkin metsähallinnolliselta taholta yhä uusitut painavat muistutukset voimassa olevaa, pääpiirtein yhä vielä alkuperäiselle kehitysasteelle jäänyttä asutusjärjestelmää vastaan edelleen jääneet kokonaan tuloksetta. Mitään parannusta tuskin on odotettavissakaan, ellei, kuten metsähallituksen ylitirehtööri eräässä senaatille annetussa lausunnossa [1]) painostaa, „kruununmetsäoloja ja asutusoloja tuntevista henkilöistä kokoonpantu komitea saisi tehtäväkseen niin lyhyen ajan kuluessa kuin suinkin mahdollista kruununmaitten asutuskysymyksen pohtimisen ja ehdoituksien laatimisen sen järjestämiseksi". Tosin kyllä tarjoutuu tilaisuus suojametsälainsäädännön yhteydessä laatia yksinomaan pohjoisten metsärajaseutujen oloja silmällä pitämällä erikoisia määräyksiä vastaisesta uudisasutuksesta suojelusaluetta varten, mutta asian eduksi olisi ehdottomasti, että uudisasutus koko maassa järjestettäisiin yhtenäiselle pohjalle.

Ensi sijassa kohdistuu tyytymättömyys 1892 vuoden uudistaloasetukseen, jota erittäinkin metsähallinnolliselta taholta useasti on ehdotettu viipymättä kokonaan peruutettavaksi [2]) tahi muutettavaksi sen suuntaiseksi [3]), „että se ei johtaisi metsäkeinotteluun, että todella viljelystarkoituksiin soveltuvat alueet tulisivat käytettäviksi tarkoituksen mukaisesti ja niin monien kansalaisten hyväksi kuin mahdollista". Mitä erityisestikin mäntymetsärajaseutuihin tulee, niin laajojen metsämaitten luovuttaminen yksityisille asetuksen mukaisen rajatto-

[1]) Kruununmetsien asuttaminen, M. A. laaj. pain., 1914 siv. 388.
[2]) Heikel, T. A., Kronoskogarnas kolonisation, F.F.M. siv. 764.
[3]) Hannikainen, P. W. Kruununmetsien asuttaminen, M. A. laaj. pain. 1914 siv. 318.

man käyttöoikeuden vallitessa ei ainoastaan, kuten etelämpänä, tuota tuntuvaa kansantaloudellista tappiota, vaan tekee yksityisten metsien suojelemisen ja säilymisenkin kerrassaan mahdottomaksi. Tähän nähden metsänhoitoviranomaiset ovatkin katsoneet velvollisuudekseen vastustaa nykyisen asetuksen mukaisten varsinaisten uudistalojen perustamista etenkin mäntymetsärajalle. [1]) Ja niihin seurauksiin katsoen, mihin uudisasutuksen enempi tämän järjestelmän mukaan jatkaminen tulisi johtamaan sekä asutuksen että valtiotalouden kannalta, on yleisesti kannatettu sitäkin mielipidettä, että kaikki enempi uudisasutus valtionmetsissä olisi keskeytettävä siihen asti, kunnes uudisasutusmuoto on saatu ajanmukaisemmalle kannalle järjestetyksi, taikka että väliaikaisesti ainoastaan hyvin varovainen uudisasutus kruununmetsätorppien muodossa saisi tulla kysymykseen [2]). Sitä vastoin ovat metsänhoitomiehet [3]) miltei poikkeuksetta yhtä mieltä siinä suhteessa, ettei

[1]) U.K.N. 45 v. 1910; erään Utsjoelle anotun uudistalon perustamista vastustetaan koska »uudistalo ehkä kuitenkin, ainakin tulevaisuudessa, tulisi saamaan varsinaisen metsäosuutensa kaikkein arkaluontoisimmalla havupuumetsärajaseudulla».

U.K.N. 98 v. 1911; tärkeimpänä syynä uudistalohakemuksien hylkäämiseen Utsjoen pitäjässä mainitaan asetuksen mukainen oikeus lohkoihin, joiden huonot metsät vähässä ajassa joutuisivat raiskatuiksi.

U.K.N. 38 v. 1912; ehdotetaan erään utsjokelaisen uudistalohakemus hylättäväksi, koska paikkakunnan väestön etua silmällä pitäen ainoastaan varsin rajoitettu metsänkäyttöoikeus voi tulla kysymykseen.

U.K.N. 22 v. 1909, ja

U.K.N. 39 v. 1912; vastustetaan niinikään mäntymetsärajaseudulle anottujen uudistalojen perustamista.

U.K.N. 10 v. 1913; uudistalojen perustamista Utsjoelle koskevassa lausunnossa huomautetaan siitä epäedullisesta vaikutuksesta, jonka uudistalon oikeus erityiseen metsälohkoon aikaansaisi metsätalouden järjestelylle vähämetsäisellä metsärajaseudulla.

U.K.N. 19 v. 1913; »Lohkoihin oikeutettujen uudistalojen edelleen perustaminen tällä metsärajaseudulla on katsottava hyvin epäsopivaksi asutusmuodoksi, jota vastoin uusi asutus täällä erittäin tarkoituksenmukaisesti voi tapahtua kruununmetsätorppa-järjestelmän perusteella».

Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S.M.J. 1910, XXVII nide, siv. 393, viittaa niinikään siihen, että luonnollisena syynä siihen vastenmielisyyteen, joka on ollut huomattavissa metsänhoitopiireissä kruununmetsien uudisasutukselle luovuttamiseen nähden, on ollut 1892 vuoden uudistaloasetuksen puutteellisuus, sen nojalla kun yksityisille lahjoitetaan laajoja metsäaloja, joita useasti käytetään keinottelutarkoituksiin.

[2]) Heikel, T. A., l. c., s. 763, 764; y. m.

[3]) Heikel, T. A., Kronoskogarnas kolonisation, F. F. M. XXVIII, s. 757.

Arimo, A., Onko kruununmaiden asuttamista edistettävä vai vastustettava S. M. J., siv. 146.

Linnoila, W., Vähäisen kruununmetsätorpista ja ehdotuksista niiden järjestämiseksi, M. A., laaj. pain. 1915, siv. 292.

enempi uudisasutus varsinkaan Lapissa y. m. harvaan asutuilla valtionmailla metsätaloudelliselta kannalta kohtaa mitään esteitä silloin, kun se vain tapahtuu järjestelmällisesti ja oikeassa muodossa, ja useat [1]) ovat viitanneet siihenkin, mitenkä uudisasutuksen edistäminen äsken mainituissa valtionmetsissä sellaisessa tapauksessa olisi valtion metsätaloudelle suorastaan edullista. Näin ollen osoittautuvat nykyiset asutusmuodot ennen kaikkea mäntymetsärajaseuduilla tuntuvaksi esteeksi uudisasutuksen edistämiselle.

Paikallisten uudisasutus-suunnitelmien laatimista, joiden mukaan uusien talojen perustamiselle soveltuvat asuinpaikat ja viljelysalat olisivat tulevaisuuden varalta jo edeltäkäsin määrättävät, ja joiden avulla uudisasutuksen johdonmukainen ja tarkoitustaan vastaava jatkuva kehitys tulisi turvatuksi, on eri tahoilta suositeltu, mutta mitään sen tarkempia ehdotuksia sitä, miten tämä toimitus yksityiskohdin olisi järjestettävä, ei tiettävästi ole esiintuotu. Niinpä huomauttaa *Heikel* [2]) siitä, että uudisasutuksen tulisi tapahtua „enligt efter ortsförhållandena lämpade planer", mikä juuri tarkoittanee äsken mainitun järjestelmän aikaansaamista, ja *Timgren*'in mukaan [3]) „tulisi hoitoalueen metsänhoitajan tahi mieluummin metsänhoidontarkastajan ensin tehdä ehdotus niistä alueista, jotka tähän tarkoitukseen soveltuvat. Tämä ehdotus olisi jätettävä tarkastettavaksi erityiselle asutustoimikunnalle (komisionille), jonka pitäisi kartalle piirtää jokaisen ehdottamansa uudistalon, torpan tahi vuokramaan rajat". *J. E. Vierimaa* lausui (samassa selostuksessa siv. 144): „Mielestäni olisi metsänhoitolaitokselle eduksi antaa toimeksi jollekin asiaan perehtyneelle, käytännöllistä kokemusta saavuttaneelle ja innostuneelle metsänhoitajalle tehdä kiertomatka kruununmetsissä ja laatia tässä suhteessa sekä seikkaperäisiä että yleisiä ehdotuksia niitä seutuja varten, joissa hän on liikkunut. Monet valtion matkarahat käytetään vähäpätöisempiin tarkoituksiin". Mihinkään toimenpiteisiin ehdotuksen toteuttamiseksi ei kuitenkaan ryhdytty. Erikoisesti suojelusalueen oloja silmällä pitäen painostaa *Lagerblad* [4]), että asutusolot olisi selvitettävä sekä, „ifall sådana anses möjliga, förslag till bosättningar för närmaste framtid göras".

[1]) Heikel, l. c., siv. 763; Arimo, l. c.; Kruununmetsäkomitea, siv. 65, 99, 102; y. m.

[2]) Heikel, l. c., siv. 764.

[3]) Timgren, O., Onko kruununmaiden asuttamista edistettävä vai vastustettava? S. M. J. XXIX, siv. 144.

[4]) Lagerblad, F. M., Bör bosättningen i våra kronojordar befordras eller bekämpas? F. F. M. XXIX, s. 137.

Tässä jätetään kokonaan koskettelematta, olisiko metsänhoidon ja asutuksen eduksi, että edellytettyjen asutussuunnitelmien laatiminen jätettäisiin yksin hoitoaluemetsänhoitajain tai metsänhoidontarkastajain tehtäväksi, samoin kuin sekin, missä määrin tällaisen — oikealla tavalla suunniteltavan — uudisasutusjärjestelmän toteuttaminen olisi tarpeellinen maamme muissa osissa ja erittäinkin Etelä-Suomen aivan erilaisissa oloissa, missä jonkunmoista, joskaan ei täysin tyydyttävää, järjestelmällisyyttä ja suunnitelmaa uudistalojen perustamisessa jo on noudatettukin. 1892 vuoden asetuksen mukaan asetettujen asutuskomisioiden työstä ei ainakaan tähän asti ole ollut mitään ilahduttavia kokemuksia. Voidaan sanoa ettei siitä ole ollut minkäänlaisia tuloksia. Mitä suojametsäalueeseen taas tulee, niin on jo edellä (siv. 27) viitattu siihen, että seikkaperäisten metsä- ja maataloudellisten tutkimus- ja järjestelytöitten toimeenpanemista on pidettävä ehdottomana edellytyksenä enemmän uudisasutuksen sallimiselle uudisasutukselta väliaikaisesti rauhoitettavilla alueilla, maa- tahi metsätalouden puolesta uhkaavan liika-asutuksen takia. Missä muodossa puheenalaisten asutussuunnitelmien laatiminen olisi toimitettava, selostetaan alempana Utsjoen asutusalojen järjestelyä käsiteltäessä.

Muissa osissa suojelusaluetta, missä asutus on hyvin harvaa taikka missä metsävarat samoin kuin viljelystiluksetkin ilmeisesti vielä oikeuttavat asutuksen lisääntymiseen, ei uusien talojen edeltäkäsin määrittelemistä ja rajoittamista sitä vastoin ainakaan toistaiseksi voitane pitää välttämättömästi tarpeellisena eikä tuskin edes edullisenakaan. Puhumattakaan niistä käytännöllisistä hankaluuksista, joita kyseenalaisten asutussuunnitelmien yht'aikainen laatiminen laajan suojelusalueen eri osissa tulisi tuottamaan, voitaneen tuskin edellyttääkään — viralliset toimitusten tunnustetusti yleensä varsin hitaaseen edistymiseen ja ratkaisuun nähden, — että kaiken enemmän uudisasutuksen tulisi keskeytyä ja jäädä odottamaan siksi kunnes sanottuja suunnitelmia vihdoin on saatu laadituiksi ja vahvistetuiksi. Tämä epäkohta tulisi säilymään silloinkin, jos yksityiset asutusehdotukset hyväksyttäisiin sitä myöten kuin ne valmistuvat, sillä uudisasutus tapahtuu luonnonmukaisesti yhtaikaa hajallaan ympäri aluetta, eivätkä talon tarpeessa olevat asukkaat ensinkään tyytyisi siirtymään heille ehkä kokonaan tuntemattomiin seutuihin asumaan.

Ainakin väliaikaisesti tulisi uudisasutuksen siis suojelusalueella, lukuunottamatta edellä mainittuja enemmältä asutukselta toistaiseksi suljettavia tienoita, jäädä riippumattomaksi yllä edellytetyistä paikallisista asutussuunnitelmista. Uudisasutuksen järjestelmällisyys ja johdonmukaisuus tulisi siten toistaiseksi turvattavaksi ennen esitetyn niin sanoakseni yleisen asutussuunnitelman avulla, joka toiselta puolen sisältää, että kaikki uudisasutukselle asetettavat ehdot ja edellytykset joutuvat tarkoin ja mahdollisimman yksityiskohtaisesti määriteltäviksi, ja toiseksi taas tarkoittaa varmojen takeitten saamista siitä, että kaikki nämät asutuskysymyksen ratkaisuun vaikuttavat asianhaarat joutuvat erikseen jokaisessa erikoisessa tapauksessa — joka talonperustamisanomusta käsiteltäessä — todellakin tarkoin ja perusteellisesti punnituiksi sekä asiantuntevasti käsitellyiksi. Seikkaperäisten paikallissuunnitelmien laatiminen kokonaisilla yhtäjaksoisilla valtiometsäalueilla vastaista uudisasutusta varten jäisi siten toteutettavaksi ainoastaan sitä mukaa ja siinä järjestyksessä kuin erinäiset alueet joutuvat liika-asutuksen vaaraan. Kuitenkin olisi tilaisuutta tällaisten lopullisten asutussuunnitelmien yhtäjaksoiseen laatimiseen varattava muuallakin. Tämä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi sellaisilla parempiosaisilla seuduilla, missä on edellytyksiä runsaamman asutuksen syntymiseen ja missä sen keskinäisiä etuja tahdotaan jo edeltäkäsin oikeudenmukaisesti järjestää ja turvata siten, etteivät myöhemmin muodostuvien talojen toimeentulomahdollisuudet joutuisi syrjäytetyiksi. Ne valtionmetsäalueet, joilta pysyväiseen viljelykseen soveltuvat tilukset vahvistetun lopullisen asutussuunnitelman mukaan on eroitettu, olisivat ehkä paraiten julistettavat *kruununpuistoiksi*. Samalla tavalla olisi ehkä meneteltävä sellaisten alueitten suhteen, missä enempi uudisasutus tuottaisi valtion metsätaloudelle tai yleisen edun kannalta muuten niin suuria haittoja, ettei asutuksen tuottaman hyödyn voitaisi katsoa niitä korvaavan.

Asutuksen luonnetta kosketellaan tässä ohimennen, ainoastaan mikäli se vaikuttaa suojelusalueelle sovellutettaviin asutusmuotoihin. Koska se sanotuilla seuduilla, sangen poikkeuksellisten olosuhteitten johdosta, huomattavasti eroaa maamme eteläisempien osien asutuksen luonteesta, niin on talojen perustamiselle myös asetettava aivan toisia vaatimuksia kuin siellä. Etelämpänä valtiometsissä tapahtuva *pysyväinen* asutus tarkoittaa etupäässä *itsekannattavien maanviljelystilojen* muodostumista, mutta tällaisten tilojen syntymiselle ei, kuten Suojametsäkomisiokin (siv. 166) painostaa, suojametsäalueella ole mitään edellytyksiä, eikä ainakaan pohjoisimmissa kunnissa tiettävästi (kts. myös Suojametsäkomisio, siv. 179) ole yhtään ainoata taloa tai torppaa, joka tulisi taikka edes voisi tulla toimeen yksinomaan maanviljelyksellä [1]). Jo ennen on viitattu siihen määräyksistä poikkeavaan me-

[1]) Kts. myös Montell, J., Bosättningen vid norra barrskogsgränsen, F. F. M. XXVIII, s. 257.

nettelyyn, että 1892 vuoden asetuksen nojalla on perustettu uudistaloja mitä karuimpiin metsärajaseutuihin ja vieläpä niiden ulkopuolella oleville paljaille tunturimaillekin, missä ilmeisesti ei ensinkään ole asetuksen nimenomaan edellyttämiä ja vaatimia itsekannattavan maanviljelyksen mahdollisuuksia. „Paikallisten olosuhteitten pakosta tulevatkin asumukset täällä", kuten Suojametsäkomisio (siv. 166) huomauttaa, „olemaan *asuntotiloja* taikka jossakin suotuisissa oloissa asunto- ja viljelystilojen välimuotoja".

Huolimatta siitä, ettei suojametsäalueella ole varsinaisten maanviljelystilojen perustamiselle mitään edellytyksiä, ei pysyväisen asutuksen synty ja kestävä toimeentulo silti ole mitenkään mahdoton [1]). Saadakseen pysyväisen luonteen tulisi pohjoisimpien seutujen asutuksen ensi sijassa perustua *karjanhoitoon*, joka nyt jo onkin päätekijänä siellä olevien asumusten taloudessa ja selvästi on kehittymässä pääelinkeinoksi sitä mukaa kuin sen harjoittaminen väestön lisääntyessä käy yhä välttämättömämmäksi asutuksen toimeentulolle. Ylempänä huomautettiin siitä, mitenkä ei edes karjatalouden menestymisedellytyksiä ole pidetty silmällä perustettaessa uudistaloja metsärajaseuduilla. Vaikkakin näissä oloissa itsekannattavaisuusperiaate ei missään ole toteutettavissa uudistalonperustamisissa, niin olisi sielläkin syntyneiltä uudistaloilta ollut vaadittava kuitenkin, että karja voi tulla toimeen talolle katselluilla heinämailla. Tätä on tosin kyllä melkein kaikissa maanmittarien katselmuspöytäkirjoissa väitetty [2]), mutta tosiasia on kuitenkin, että esimerkiksi Utsjoen pitäjässä samoin kuin suurimmassa osassa Inarin pitäjääkin aniharva talo voi talven yli elättää vähälukuista karjaansa käyttämättä heinän lisäksi suunnattomia määriä jäkälää, useasti kymmeniä hevoskuormia. Katselmuksissa on ehkä jonkun verran otettu huomioon raivausmaitakin, mutta väestön toimettomuus ja laiskuus ei yleensä anna edellytyksiä niiden raivaamiseen ja käyttämiseen; vanhat talot ovat kuvaavina ja riittävinä esimerkkeinä siitä. Torppien asema on vielä kurjempi, eikä siis olekaan kummallista, että osakkaat, kuten Lapinkomiteakin [3]) huomauttaa, pitävät kruununmetsätorppia vähempiarvoisina kuin taloja. Koko kruununmetsätorppalaitos joutuu vie-

[1]) Cajander, A. K., Onko kruununmaiden asuttamista edistettävä vai vastustettava? S. M. J. XXIX, s. 149, huomauttaa niinikään siitä, että viljelystilojen perustamiseen muuallakin kruununmailla on «hyvinkin vähän mahdollisuuksia, mutta asuttamismahdollisuuksia on silti kylläkin».

[2]) U. K. N. 98 v. 1911; poikkeuksena mainittakoon m. m. kesällä 1911 Utsjoella toimitetut kaksi uudistalonkatselmusta, jolloin ulkotiluksetkin itse paikalla katsastettiin. Tällöin kävi selville, että heinäntuotanto oli aivan riittämätön sekä paljon pienempi kuin hakijat ilmoittivat.

[3]) Lapinkomitea mainitsee (siv. 35) m. m. «että kruununmetsätorpilla Perä-Lapissa ei tätä nykyä vielä ole mitään mainittavampaa merkitystä maanviljelykseen ja karjanhoitoon nähden, vaan ainoastaan siinä suhteessa, että ne tarjoavat vakinaisen asunnon seudulla eläville poronhoitoa tai kalastusta tai kumpaakin näitä elinkeinoja harjoittaville asukkaille. Ne viljelysmaat, joita tilastollisissa ilmoituksissa nähdään tällaisille torpille merkityiksi, ovat oikeastaan vain jänkkiä, s.o. soita, jotka kasvavat hiukan heinää, ei kuitenkaan enemmän kuin että niistä voidaan niittää ainoastaan joka toinen tai kolmas vuosi. Mutta sikäli kuin karjanhoitoa ruvetaan yleisemmin ja järkiperäisemmin harjoittamaan tulevat puheenalaisetkin torpat epäilemättä niittymaitaan parantamaan ja karjalukuaan lisäämään».

rottavaksi luonnollisesti sen kautta, ettei torpille heti perustettaessa vaadita luovutettaviksi täysin riittäviä heinämaita, mikä olisikin sitä välttämättömämpää, kun ei koko vuokra-aikana voida lisätä välikirjaan lisää tiluksia ja kun seudulta vielä tavattavat käyttämättömät heinämaat sill'aikaa voivat joutua myöhemmin perustetun asumuksen haltuun, jolloin niiden menettäminen aiheuttaa torpalle korvaamattoman vahingon.

Karjanhoitotilojen muodossa olisi asutuksella siis suojelusalueellakin jonkunmoisia pysyväisiä menestymismahdollisuuksia, mutta aniharva talo voisi sittenkään tulla toimeen yksinomaan tämän elinkeinon avulla, jotenka pysyväisiä asumuksia perustettaessa aina myös olisi vaadittava riittävä tilaisuus *vakituisesti tarjoutuvien* sivuelinkeinojen harjoittamiseen. Näistä tulee kuitenkin, poronhoidon ja työansioiden satunnaisuuteen ja epävarmuuteen katsoen, oikeastaan vain *kalastus* huomioon otettavaksi, ja suojelusalueella tapahtuva *pysyväinen* uudisasetus tulisi siten muodostumaan yksinomaan karjanhoito-kalastustiloista. Perustettavien asumuksien pysyväisiä toimeentulomahdollisuuksia arvosteltaessa olisi sitä paitsi myös *perunanviljelyksen* edellytykset otettava huomioon, sillä tämä suojelusalueellakin, ehkä [1]) muutamia erittäin arkaluontoisia osia Utsjoen pitäjää y. m. lukuunottamatta, menestyksellisesti harjoitettavissa oleva maanviljelyksen haara saavuttaa epäilemättä vastedes sikäläisten asumusten taloudessa yhä suuremman ehkäpä ratkaisevankin merkityksen, ja sitä olisi sentähden kaikin tavoin edistettävä. *Pysyväisen* asutuksen syntyä olisi siis puollettava ja edistettävä ainoastaan sellaisissa tapauksissa, jolloin perustettavilla taloilla, *riippumatta muista paikkakunnan elinkeinoista*, katsotaan olevan

[1]) On väitetty ettei perunanviljelys menestyisi m m. Utsjoella, mutta koska esimerkiksi Utsjoen pappilassa (sekä Galgujoella, Vetsikossa, Nuorganissa, Polmakjärvellä y. m.) tehdyt kokeet ovat tuottaneet joskus hyviäkin tuloksia, niin ei ole mitenkään mahdotonta, että perunan tähän asti kokonaan laiminlyöty viljelys voisi onnistua koko pitäjässäkin hallalta suojatuilla paikoilla. Näiden löytämiseksi olisi välttämättömästi kokeita tehtävä, mutta asukkaitten vähävaraisuus ja yritteliäisyyden puute eivät oikeuta mihinkään toivomuksiin siitä, että tämä heidän omasta toimestaan tulisi toteutetuksi. Tässä olisi maanviljelysseuroille y. m. kiitollinen ja merkitykseltään huomattava työala.

täysin varmoja edellytyksiä tullakseen kestävästi toimeen *karjanhoidon, kalastuksen ja perunanviljelyksen* avulla; metsätaloudellisessa suhteessa tulee tähän lisää se ennen mainittu vaatimus, että kestävä tarvepuunsaanti paikalla on turvattu eikä asumuksen perustaminen tuota valtion metsätaloudelle mitään huomattavaa suoranaista haittaa tahi vahinkoa.

Kaikki muut kuin edellä mainitut asumukset, eli ne joiden kestävää toimeentuloa paikalla pysyväisesti harjoitettavissa olevien elinkeinojen avulla taikka myös metsätalouden puolesta ei voitaisi katsoa täysin turvatuksi, tulisivat luonteeltaan — ja asutusmuodoltaan — olemaan *asuntotiloja*. Niihin on luettava m. m. kaikki ne *poronhoitotalot*, joiden käytettävissä olevat metsämaat eivät kestävästi riitä tarvepuunkulutuksen tyydyttämiseen (kuten nykyisistä esim. Mäkitalo, Koivumukkajärvi ja Kaamasmukka Utsjoella; Anttila, Kiellajoensuu Inarissa y. m. enimmäkseen metsärajan ulkopuolella olevat talot), samoin kuin ne, joilla tarjona olevien niitty- ja viljelystiluksien puutteessa ei ole edellytyksiä itsenäiseen, poronhoidosta riippumattomaan, pysyväiseen toimeentuloon (kuten nykyisistä esim. Ailiolompolo, Ojala, Pyhäjärvi y. m.). Kokemus osoittaa nimittäin täydelleen, mitenkä perin epävarma peruste asumusten taloudelle poronhoito on, sillä porokarja häviää omistajaltaan yhtä helposti kuin se karttuukin ja vaihtuu myynnin välityksellä kädestä käteen. Mitä erityisesti tulee niihin n. s. varsinaisiin poronhoitotiloihin, joita rikkaat poronomistajat tähän asti jotakuinkin runsaasti ovat perustaneet etenkin metsärajaseutujen parhaimmille porolaidunmaille anastakseen ne oman porokarjansa syöttämiseksi [1]) ja useasti sanottavasti ajattelematta maataloudellisten elinkeinojen harjoittamista, niin ei tällaisten asumusten perustamiseen, joka poronhoidon yleisen edun kannalta on mitä haitallisinta, enää ole syytäkään, jos porojen laiduntaminen järjestetään ennemmin ehdotettuun suuntaan. Varsinkin koskisi tämä mäntymetsärajavyöhykettä, joka silloin tulisi kokonaan rauhoitettavaksi talvisyötöltä.

Edellä sanottu tarkoittaa myös samassa tilassa olevia pääasiassa *kalastusmajoina* käytettyjä asumuksia. Semmoisiksi ovat laskettavat useat nykyisistä asumuksista ja etenkin torpista, joilla ei ole juuri ollenkaan heinämaita ja jotka eivät sen johdosta pidäkään juuri mitään karjaa tai vieläpä joskus ovat vallan ilman sitä (esim. Kyynelniemi y. m.). Siten ne itse asiassa ovat aivan samassa asemassa kuin kalastukseen käytetyt luvattomat mäkituvat (Nitschjärvenköngäs, Syysjärvi). Tähän asuintiloihin kuuluvaan ryhmään sisältyvät niinikään etupäässä kalastusta varten perustetut erityiset *kesätalot*, joista jälempänä puhutaan tarkemmin, sekä n. s. *varsinaiset asuntotilat*, joiden haltijat elävät etupäässä taikka miltei yksinomaan työnansioista, kuten nykyisistä Inarin torpista esimerkiksi kirkonkylässä olevat Suopanki, Nikula, Ekorri, Mikkonen y. m., joissa *välikirjaan merkittyjen* tiluksien riittämättömyyden takia tuskin voidaan pitää yhtäkään lehmää. Tällaisten työväenasuntojen y. m. asuntotilojen edelleen perustamista vuokramaan muotoon on *Norvasalo* suositellut myös muuhun Suomeen nähden [1]).

[1]) Myös sen takia, että kesäksi tunturille siirtyvät porotokat ovat helposti saatavissa vasojen merkitsemisen ja syksyisen kokoamisen aikana.

Samaten kuin maatalouden pohjalle perustettujen pysyväisten viljelystilojen varallisuussuhteet useasti paranevat melkoisesti poronhoidon y. m. sivuelinkeinojen harjoittamisella taikka ansiotöiden avulla, samoin voivat edellä käsiteltyjen asuntotilojen toimeentulomahdollisuudet suuresti lisääntyä karjanhoidon ja perunanviljelyksen avulla. Luovuttamalla näille asumuksille tarpeelliset tilukset käytettäviksi olisikin niille tarjottava siihen niin laaja tilaisuus kuin seudun niittymaat ja viljelysalat suinkin sallivat. Huomioon otettava on kuitenkin, että huolimatta siitä mitenkä hyviksi toimeentulosuhteet tilapäisesti voisivatkaan muuttua haltijain varallisuuden (pororikkauden) taikka toimeliaisuuden avulla, nämä asumukset silti säilyttävät tilapäisen asuntotila-luonteensa. Sen mukaiseksi asutusmuoto ehdottomasti onkin sovellutettava, eikä, kuten helposti voisi tapahtua, ensimmäisen asukkaan yksityisten toimeentulomahdollisuuksien mukaiseksi. Mitään esteitä ei siis tarvitse asettaa sellaistenkaan „pienviljelystilojen" muodostamiselle, joilla tosin kyllä paikalla tarjona olevien tiluksien riittämättömyyden y. m. johdosta ei olisi täysin varmoja pysyväisen säilymisen edellytyksiä mutta jotka kuitenkin asukkaan henkilökohtaisten ominaisuuksien avulla kyllä voisivat tulla jonkun aikaa jotakuinkin tai ehkä joskus hyvinkin toimeen, kunhan sanottujen asumusten perustaminen vain tapahtuu asuntotilojen muodossa. Sellaisina olisivat myös perustettavat ennen mainitut mäntymetsärajalle tai sen ulkopuolellekin ehkä muodostuvat „tilapäiset viljelystilat", joiden elinikää pakosta rajoittaa käytettävissä olevien metsävarain tai metsien tuotannon loppuun kuluminen.

Asutuksen luonne riippuu, paitsi edellä kosketelluista toimeentulomahdollisuuksista, toiselta puolen myös itse *asumisen vakinaisuudesta*

[1]) Norvasalo, Paavo A., Kruunun liikamaitten asuttamisesta, M. A., laaj. pain. 1917, siv. 349: »Kruununmailla löytyy, kruununmetsätorppia lukuunottamatta, niin sanottuja asuntotiloja ja vuokramaita, joita samaten kuin kruununmetsätorppiakin olisi vastaisuudessakin myönnettävä perustettavaksi, koska irtolaistyöväestön joukossa löytyy paljon sellaisia, jotka eivät haluakaan ensi aluksi saada muuta kuin katon päänsä päälle ja asunnon lisäksi vähäisen viljelyksen. Tällaiset työmiehet toimivat joko tukki- tai hoitoalueiden töissä, jopa muissakin eri ammateissa.»

eli siitä, käytetäänkö asumuksia vakituisesti ympäri vuoden, vai asutaanko niissä ainoastaan tilapäisesti, esim. johonkuhun määrättyyn vuodenaikaan. Pysyväisiksi maanviljelystiloiksi ovat perustettavat luonnollisesti vain sellaiset asumukset, joita voidaan käyttää ja joita käytetään vakituisesti asuttuina täysin itsenäisinä tiloina. Muussa tapauksessa ovat asumukset ainoastaan asuntotilojen luonteisia, ja näin on laita myöskin sellaisten kesä- tai talvimajoina käytettyjen asumusten, joilla sinänsä, niille kuuluvien tai tarjona olevien tilusten y. m. avulla, voisi olla täysin riittäviä edellytyksiä tulla itsenäisesti toimeen. Tällaisille asumuksille ei siis liioin olisi tarjottava sellaista pysyväistä asutusmuotoa kuin itsenäisille, vakituisesti asuttaville maataloustiloille. Tämä olisi tarpeellista senkin takia, että parhaimpien [1]) asuntopaikkojen ja tilusten täydellinen luovuttaminen tuollaisiin tarkoituksiin ilmeisesti vähentää pysyväisen lisäuudisasutuksen mahdollisuuksia. Mitenkä käytännöllisesti paljon merkitsevä tämä seikka on, selviää suorastaan nykyistenkin *kesätalojen* runsaudesta, jommoisia on sekä Inarissa että etenkin Utsjoella ylen runsaasti ja jotka osaksi ovat itsenäisiä torppia (Kyynelniemi, Kauhalahti y. m. Inarissa sekä suuri osa Utsjoen torpista) tai samojen torppien tiluksille rakennettuja ylimääräisiä „kesäpaikkoja" (esim. Pekkala Inarissa, Niilijoensuu Utsjoella), osaksi taas itsenäisten talollisten omille (tai muiden talojen) tiluksille kesämajoiksi perustamia erityisiä asumuksia (Jakola, Kokkarainen, Sammeli, Walle, Palton kesätalot, Paksumaa, Törmänen, Iijärvi ja iso joukko muita Inarissa, samaten Utsjoella). Harvoin käytetään torppia talviasuntoina, joihin kuuluvat kesäpaikat perustetaan jonkun talollisen maalle (esim. Hannula Inarissa).

Asutusmuoto on tietysti ensi sijassa sovellutettava tarkoin asutuksen luonteen mukaiseksi, mutta suojelusalueella vaatii huolenpito metsien säilymisestä sitä paitsi ehdottomasti myöskin, että metsätaloudelliset näkökannat asutusmuotoa määrättäessä tulevat merkitykseltään olemaan ratkaisevia niissä kohdin, missä ne joutuvat ristiriitaan maataloudellisten näkökohtien kanssa. Niinpä pitääkin Kruununmetsäkomitea (siv. 76) metsärajan suojelemiselle välttämättömänä, „että uudisasutusta järjestetään säätämällä sille asianmukaisia, nykyisistä jossain määrin poikkeavia muotoja". Koska sopivimman asutusmuodon määrääminen, kuten äsken huomautettiin, toiselta puolen maatalouden kannalta ja toiselta puolen taas metsätalouden kannalta arvosteltuna mo-

[1]) Koska asukkaat itse valikoivat asuntopaikat itselleen, niin perustetaan tietysti kesäasumuksetkin asutukselle sopivimpiin paikkoihin.

nessa suhteessa johtaa toisistaan jonkunverran eroaviin taikka suorastaan ristiriitaisiinkin tuloksiin, niin osoittautuu asutuksen omankin edun kannalta tarkoituksenmukaisimmaksi ja edullisimmaksi, *että viljelystiluksiin ja metsätiluksiin sovellutettavat asutusmuodot määrätään toisistaan aivan riippumatta.*

Jos esimerkiksi sekä viljelys- että metsämaat luovutetaan asukkaille rajattomaan hallintaan, niin yksityisten metsien tehokas suojeleminen ja säilyminen ilmeisesti tulisivat mahdottomiksi; jos taas viljelys ja metsänkäyttö sallitaan ainoastaan lyhytaikaisen vuokrasuhteen muodossa, niin olisi se puolestaan kokemuksen mukaan esteenä maataloudellisten töitten edistämiselle, ja molemmissa tapauksissa tulisi itse asutus tuntuvasti kärsimään. Jos sitä vastoin, kuten esimerkiksi Norjan pohjoisilla metsärajaseuduilla (Ruijan amtissa) menestyksellisesti on tehty, viljelysmaat luovutetaan asukkaille täysin omistusoikeuksin mutta metsätilukset ainoastaan rajoittamalla käyttöoikeutta, niin turvattaisiin siten sekä maatalouden että metsätalouden elinehdot täydelleen, ja asutus olisi siten järjestetty tarkoitustaan vastaavassa muodossa ja perustettu varmalle pohjalle. Tällaista järjestelmää on suunniteltu vieläpä maamme eteläosissakin valtionmaille syntyvälle uudisasutukselle, ja suojelusalueeseen nähden on sen toteuttaminen aivan välttämätöntä. Kun tietysti mahdollisimman suuri yhdenmukaisuus olisi aikaansaatava asutuksen muodossa ja nautinto-oikeuksissa, niin onkin jälempänä suojelusaluetta varten esitetty asutusjärjestelmä pääpiirtein ja muutamien asutusmuotojen suhteen yksityiskohdinkin laadittu uudisasutuksen järjestelylle yleensä ehdotettuun suuntaan. Koska suojelusalueen erikoisasema oikeastaan vain metsänkäyttöoikeuksien suhteen tekee jonkunverran poikkeavan järjestelmän tarpeelliseksi, niin olisi erittäin suotavaa, että uudisasutuksen koko maassa jo pitkät ajat kipeästi kaivattu ja monasti ehdotettu järjestely hetimiten toteutettaisiin, jotenka toivottu yhdenmukaisuus saataisiin suojametsälainsäädännössäkin mahdollisimman tarkoin toteutetuksi.

Edellä esiintuotujen näkökohtien mukaan käsitellään maatalouden ja metsätalouden kannalta suositeltavia asutusmuotoja erikseen. Metsänkäyttöoikeuksien järjestelyä koskevat seikat otetaan vasta jälempänä tarkemmin selostettaviksi. Nyt seuraava esitys kohdistuu siis uudisasutuksen järjestelyyn etupäässä puhtaasti maataloudelliselta kannalta. Asutusmuodot voitaneen pääpiirteiltään jakaa seuraaviin ryhmiin, nimittäin sen mukaan mihin ne perustuvat:

1. vuokrapalsta- järjestelmä,
2. tav. vuokratila- „
3. perintövuokra- „
4. omistus- eli perintö- „

Vuokrapalsta-järjestelmä on ehdottomasti sopivin muoto kaikelle sellaiselle enemmän tai vähemmän *tilapäiselle* taikka *asuntotilan* luontoiselle asutukselle, josta edellä (siv. 48—50) on puhuttu (poronhoitotalot, kalastusmajat, kesäasunnot, työläisasuntotilat y. m. sellaiset vain tonttimaan tarpeessa olevat mäkituvat). Samalla tavalla olisivat yhdenmukaisuuden vuoksi parhaiten myös perustettavat ennemmin (siv. 28 j. n. e.) mainitut, porolaidunmaille tai mäntymetsärajalle ehkä muodostuvat „määräaikaiset" viljelystilat. Vuokramaan muodossa olisivat sitä paitsi luovutettavat edelleenkin, kuten tähänkin asti, yksinomaan viljelystä varten erikoisesti pyydetyt niittytilukset ja raiviomaat sekä varastopaikoiksi y. m. tarvittavat tonttimaat.

Yleensä olisi vuokrapalsta-järjestelmä siis sovellutettava kaikkiin niihin tapauksiin, missä asutuksella, sen tarkoituksesta riippumatta, ei ole *pysyväisen* toimeentulon edellytyksiä taikka missä maan luovutuksella ei ole tarkoitettukaan asutuksen syntymistä. Ominaista tälle järjestelmälle on, ettei vuokraajalla ole vuokramaansa ulkopuolella mitään erityisiä muita nautinto-oikeuksia valtionmaahan ja -metsiin nähden kuin muullakaan väestöllä. Koska nimittäin näillä asumuksilla ei ole pysyväisen asutuksen kannalta sanottavaa yhteiskunnallista merkitystä, ei valtiolla olisi syytä ottaa niskoilleen niiden valvonnasta ja metsänkäytöstä johtuvia välillisiä ja suoranaisia kustannuksia. Siksi on täysin oikeutettua, että kaikista vuokramaan ulkopuolella kysymykseen tulevista nautinto-oikeuksista perittäisiin kohtuullinen korvaus, joka edes jonkun verran peittäisi niitten valvonnasta valtiolle aina koituvia kuluja. Tällaista vuokramaajärjestelmää onkin viime aikoina hyvällä menestyksellä sovellutettu asutustarkoituksiin, ja se on otettu käytäntöön etupäässä juuri sellaisissa tapauksissa, missä varmasti pysyväisiä, maatalouteen perustuvia asutusmahdollisuuksia ei ole ollut. Siten ehdottaakin metsähallituksen ylitirehtööri eräässä senaatille osottamassaan lausunnossa, [1]) että „sellaisissa seuduissa, joissa viljelykseen sopivaa maata on ainoastaan vähässä määrässä ja joissa asukkaaksi pyrkiviä on runsaasti tai joissa ansiotulot muodostavat asukasten pääasiallisen tulolähteen, olisi vuokramaa-asutusta — — jatkettava Metsähallituksen suunnittelemaa järjestelmää noudattaen, mikä jo on osottautunut soveliaaksi ja suosituksi." Vieläpä on ehdotettu, että kaiken *pysyväisenkin* uudisasutuksen tulisi tapahtua vuokrasuhteen muodossa [1]). Koska kuitenkin lainsäädännön kehitys, m. m. kruununmetsätorppalaitoksen uudestaan järjestelyä koskevista toimenpiteistä päättäen, ainakin tätä nykyä näkyy käyvän aivan päinvastaiseen suuntaan, ei käytännön kannalta ole syytä syventyä tässä sen paremmin puheenalaisiin esityksiin.

[1]) Kruununmetsien asuttaminen, M. A. laaj. pain., 1914 siv. 390.
Heikel, T. A., Kronoskogarnas Kolonisation, F. F. M. XXVIII, sid. 764, lausuu »att utgifvandet af arrendemarker tillsvidare kan tillåtas öfverallt inom kronoskogarna om ock en viss försiktighet beträffande de trakter, där kolonisationen ej medför någon nytta för kronans skogshushållning, bör iakttagas».

Vuokratilajärjestelmä käsitetään tässä siinä mielessä, kuin vuokra-asutus on edustettuna nykyisessä kruununmetsätorppalaitoksessa. Tälle vuokramuodolle on ominaista m. m., että asukkaalla tiluksiensa ulkopuolellakin olevilla valtion mailla on maksuttomasti tai aivan halpaa veroa vastaan erinäisiä nautinto-oikeuksia, kuten oikeus kalastaa, metsästää, nostaa turvetta, ottaa kiviä, savea y. m., sekä tähänastisen järjestelmän mukaan ennen kaikkea mainittava tilaisuus vapaaseen ja miltei rajattomaan kotitarvepuun ottoon, josta puhutaan tarkemmin metsänkäyttöoikeuksien järjestelyä selostettaessa. Sitäpaitsi nauttivat kyseenalaisten tilojen haltijat täydellistä ja sittemmin osittaista verovapautta asumuksen perustamisen jälkeen olosuhteitten mukaan määrättynä aikana. Vuokratilajärjestelmällä, kuten seuraavillakin asutusmuodoilla, on nimenomaan tarkoituksena sellaisen pysyväisen asutuksen perustaminen eritoten *pysyväisten viljelystilojen* muodossa, jota asutusta valtio yhteiskunnallisista syistä katsoo tarpeelliseksi edistää, ja siihen tämä järjestelmä onkin varattava yksinomaan. Siksi on tuollaisten nautinto-oikeuksien y. m. etujen tarjoaminen asutukselle — samaten kuin viljelys- ja rakennus- y. m. -velvollisuuksienkin määrääminen — täysin oikeutettua, vaikkapa voitaisiinkin olla eri mieltä siitä, miten laajoina ja missä muodossa ne olisivat asukkaille annettavat. Sitävastoin vuokratilajärjestelmä ei tarjoa asukkaalle täysin varmaa hallinta- ja omistusoikeutta tiluksiinsa. Vaikkakin näet välikirja nimenomaan myöntää tilaisuuden vuokrasopimuksen uudistamiseen vuokra-ajan kuluttua, taikka vuokra-ajan sitä ennen kuoltua antaa saman tilaisuuden hänen oikeudenomistajalleen, niin vuokrasopimuksen rikkominen kuitenkin voi aiheuttaa torpan lakkauttamisen vieläpä vuokra-ajan kuluessakin. Muutenkin on vuokra-aika siksi lyhyt, ettei torpan haltijassa voi juurtua se täyden isännyyden tunne, joka on tärkeänä edellytyksenä viljelystöitten harrastamiselle ja maatalouden te-

[1]) Arimo, A., Onko kruununmaiden asuttamista edistettävä vai vastustettava, S. M. J. XXIX, siv. 146, lausuu ettei uusien torpanlupien myöntämisiä yleensä saada pitää suotavina, mutta että sitävastoin kaikin tavoin olisi suosittava asuintilojen perustamista »vuokratilajärjestelmää» noudattamalla, mikä ilmeisesti juuri vastannee tässä »vuokrapalstajärjestelmäksi» nimitettyä asutusmuotoa.

hokkaalle edistämiselle. Huolimatta siitä, että tähänasti on katsottu tarpeelliseksi lakkauttaa vain harvoja torppia erittäin painavista syistä — enimmäkseen määräajan kuluessa rakentamattomiksi jääneitä taikka pitkiksi ajoiksi autioiksi jätettyjä — herättää tuollainen lyhytaikainen vuokrajärjestelmä jo periaatteeltaankin haltijassa pakosta sellaisen epävarmuuden tunteen, ettei viljelysten laajentamiseen ja torpan täydessä kunnossa pitämiseen useastikaan tahdota uhrata tarpeeksi työtä.

Etenkin juuri edellä mainittu seikka on torpparien piireissä aiheuttanut paljon tyytymättömyyttä, joka epäilemättä osaksi on johtunut tosisyistä ja perustunut äsken huomautettuihin y. m. kruununmetsätorppalaitoksen nykyisessä muodossaan tuomiin epäkohtiin. Tiettävästi se toiselta puolen taas on kuitenkin melko suurelta osalta aiheutunut torpparien toivomuksista päästä uudistalokkaiksi, siten päästäkseen hyötymään valtion niille nykyisen järjestelmän mukaan auliilla kädellä lahjoittamista laajoista ja kallisarvoisista metsämaista. *Pekkala, Mauno,* Kruununmetsätorppakysymyksestä, M. A. laaj. pain. 1918, siv. 40, lausuu tämän seikan johdosta: „Itsenäisyyspyrkimys, joka perustuu pääasiassa metsillä keinottelemisen mahdollisuuteen ei nimittäin voi olla terve eikä sen kannattaminen yhteiskunnan etujen mukaista". Näin ollen onkin valtionmaan vuokra-asukkaitten valitukset otettu metsähallituksen taholla vastaan hyvin vaihtelevalla tavalla, mutta, mikäli ne ovat perustuneet ennen painostettuihin tosiseikkoihin, ne ovat saavuttaneet yleistä myötätuntoa. Myönnettävä onkin, ettei varsinkaan noin *lyhytaikaiseen* vuokrasopimukseen perustuva asutusjärjestelmä ainakaan puhtaasti periaatteelliselta kannalta ole aivan sopusoinnussa *pysyväisen* asutuksen luonteen kanssa. Itse käytännölliseen puoleen katsoen taas ansaitsee huomiota suojelusalueen poikkeuksellisista luonnonsuhteista johtuva erikoisasema. Erittäinkin pohjoisimmissa kunnissa supistuvat viljelyskelpoiset maat enimmäkseen ja paikoittain miltei yksinomaan heinää kasvaviin jänkkiin y. m. valmiisiin tai vähällä vaivalla kasvukuntoon saataviin luonnonniittyihin, jotenka vuokrajärjestelmän menestyksellinen sovelluttaminen täällä tuskin kohtaisi mitään sanottavia haittoja edellä käsitetyltä näkökannalta katsoen [1]). Sitävastoin mainitut epäkohdat tulevat paljon tuntuvammassa muodossa esille maamme eteläosissa, missä pellot ja niityt pääasiassa ovat suurella työllä raivattavat metsästä. Suojelusalueella ovatkin kruununmetsätorppaolot kärsineet oikeastaan vain tämän järjestelmän yksityiskohtaisista nykyisistä puutteellisuuksista sekä sen epätyydyttävästä noudattamisesta ja käytäntöön sovelluttamisesta, mitkä seikat tietysti helposti, itse asutusmuotoa muuttamatta olisivat korjattavissa.

[1]) Kts. myös Suojametsäkomisio, siv. 166.

Vuokratilajärjestelmän tarpeellisuus pysyväisen *uudisasutuksen alkuasteena* tuskin kuitenkaan lienee miltään näkökannalta vastustettavissa. Suomen Metsänhoitoyhdistys lausui 1914 pidetyssä vuosikokouksessa [1]) mielipiteenään, että „kaiken asutuksen kruununmaalla tulee tapahtua asianomaisesti hyväksytyn suunnitelman mukaan vuokran muodossa", siksi kunnes kysymys asutusolojen tarkoituksenmukaisesta järjestelytavasta ja sopivimmasta asutusmuodosta on täysin selville saatu välttämättä toimitettavien tutkimusten avulla. Kruununmetsätorppajärjestelmää on Suojametsäkomisiokin (siv. 167) ehdottanut asutuksen koe- eli „koetusasteena" eli asutusvälimuotona edelleen pysytettäväksi, ja (siv. 166) „tämän tapaisen verotilajärjestelmän on komisionikin arvellut paraiten soveltuvan ensimmäiseksi asteeksi, jolla uudet asumukset saavat olla siksi, kunnes ne ovat voineet päästä sellaiseen tilaan, että niitten omintakeinen toimeentulo on turvattu".

Tarpeellisissa kohdissa muutetun ja korjatun vuokratilajärjestelmän käytäntöön ottaminen uudisasutuksen väliaikaisena alkuasteena osoittautuukin itse asiassa suojelusalueenkin oloihin nähden aivan välttämättömäksi. Jos kysymyksessä olevat uudistilat heti luovutettaisiin asukkaille määräämättömäksi ajaksi täydeksi omaisuudeksi, niin tulisi niiden viljelemättä ja asumatta jättäminen tietysti vastaavasti riistämään uudisasutukselta sille soveltuvimpia viljelysmaita. Ei suinkaan ole vähäksi arvosteltava tätä vaaraa tässä edellytetyissä tapauksissa, jolloin ei tilan rakentamiseen ja viljelemiseen tulisi suorastaan kehoittamaan omien myyntimetsälohkojen saannin toivo. Sen osoittaa ilmeisesti käyttämättä jätettyjen ja sen johdosta sittemmin osaksi peruutettujen torpanperustamislupien huomattava lukuisuus.

Vaikeasti vältettävissä olisi silloin myös muuan asutuksen edistämistä haittaava epäkohta, joka on yleisesti havaittavissa etenkin Utsjoen kruununmetsätorppien suhteen ja tavattu Inarissakin, mutta joka on helposti korjattavissa, tämän verotilajärjestelmän avulla. Rakentamatta jätettyjä tiloja nimittäin viljellään ainoastaan entisten talojen lisätiluksina taikka niitä käytetään ja ehkä haetaankin suoranaisessa keinottelutarkoituksessa. Tämä tapahtuu siten, että tilan haltija käyttää valtion hänelle viljeltäviksi ilmaiseksi luovuttamia maita yksinomaan puhtaina tulolähteinä vuokraamalla tai vieläpä palstoittain myymälläkin ne hyvästä hinnasta halullisille ostajille. Voidaan ajatella sellaistakin puhtaaksi maakeinotteluksi luettavaa menettelyä, että taloja haetaan yksinomaan heti niiden saannin jälkeen tapahtuvaa myyntiä varten. Utsjoella onkin esimerkkejä siitä että tarpeettomasti haettuja kruununmetsätorppia, joiden rakentamista ja viljelemistä ei ole

[1]) S. M. J. — F. F. M. XXIX, siv. 150.

yritettykään, on myyty hyvällä voitolla (Syrjälä) tai aiottu myydä (Pajula), mikä vuokratilajärjestelmän avulla olisi kuitenkin helposti ehkäistävissä.

Tämä järjestelmä on siis asutuksen alkuasteeksi hyvin sovelias muoto, koska sen avulla voidaan heposti välttää edellä mainittujen y. m. epäkohtien syntymistä. Paitsi tätä rajoitetusta hallinto- ja omistusoikeudesta johtuvaa etua myöntää kyseessä oleva järjestelmä sen lisäksi tilaisuuden suoranaisten rakentamis- ja viljelemisvelvollisuuksien asettamiseen asukkaalle. Ja niillä voidaan saada varmoja takeita siitä, että valtion luovuttamat maat todellakin otetaan mahdollisimman lyhyen ajan kuluessa käytettäviksi aiottuun tarkoitukseen, itsenäisen asutuksen muodostamiseen [1]). Ellei uuden talon haltija leväperäisyydestä tai huolimattomuudesta määräajan sisällä olisi täyttänyt hänelle määrättyjä viljelemis- ja rakentamisvelvollisuuksia tyydyttävästi, niin olisi talonperustamislupa peruutettava häneltä ja luovutettava muille uudisasukkaiksi pyrkijöille. Tämän takia onkin vuokratilajärjestelmä, oikein toteutettuna, ehdottomasti mitä tehokkain keino pysyväisen asutuksen syntymiseksi ja edistämiseksi. Erittäin tärkeänä syynä puheena olevan asutusmuodon pysyttämiseen asutuksen alkuasteena on tämän ohella vielä huomattava se Suojametsäkomisionkin esityksestä selville käypä seikka, ettei talonperustamisanomusten johdosta toimitettava asutusmahdollisuuksien arvosteleminen mitenkään voi tarjota täyttä varmuutta asutuksen pysyväisistä toimeentulon edellytyksistä, joiden olemassaolon yksinomaan kokemus voi osoittaa ratkaisevasti ja paraiten. Sen näet täytyy pakosta supistua enemmän tai vähemmän ylimalkaiseksi, ja sitäpaitsi se jää suuresti toimitusmiesten henkilökohtaisten mielipiteitten varaan. Ennen kaikkea koskee tämä mäntymetsärajavyöhykettä, missä maataloudellisten toimeentulomahdollisuuksien ohella pysyväistä asutusta perustettaessa on välttämättä otettava huomioon myöskin metsien kestävä tuotantokyky ja sen jatkuva riittäväisyys. Mutta sen varma selville saaminen vaatii paljon tarkemman tutkimuksen toimittamista kuin mikä perustamiskatselmuksen yhteydessä voi tulla kysymykseen.

Vuokratila-asteen pituus voi tietysti eri olosuhteissa suuresti vaih-

[1]) Norvasalo, Paavo, A., (Kruunun liikamaitten asuttamisesta, M. A. laaj. pain., 1917, siv. 346) huomauttaa täydellä syyllä: »Epäilemättä kruununmailla olevain viljelysmaitten jättäminen yksityisten huostaan oikealla järkiperäisellä tavalla on mitä vaikeimpia yhteiskunnallisia kysymyksiä, joka vaatii mitä tarkinta asian tuntemusta kysymyksen alaisessa asiassa. Eihän ole esimerkiksi tärkeätä yksistään se, että maa jätetään uutisviljelijäin viljeltäväksi, vaan yhtä tärkeätä on myöskin, että luovutettu viljelysala todellisuudessa tulee viljellyksi eikä vastaisuudessa jää keinottelijain temmellystantereeksi».

della, ja suotavaa olisi ettei sitä missään tapauksessa määrättäisi pitemmäksi kuin välttämättä on tarpeellista. Suojelusalueen eteläosissa (kuten muissa osissa maatamme, jos sama asutusjärjestelmä siellä tulisi noudatettavaksi), missä kestävän metsätalouden edellytyksiä on miltei kaikkialla, tulisi väliaikainen vuokrasopimus sovellutettavaksi yksinomaan viljelysvelvollisuuksien määrän ja asukkaan henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaiseksi ja voitaisiin siis suotuisissa tapauksissa tehdä varsin lyhytaikaiseksi, ehkäpä kuitenkin vähintään 10-vuotiseksi. Mahdollisten taikka asumuksen kuntoon saattamiseksi tarpeellisten raivaustöitten laatu ja määrä vaihtelee kuitenkin huomattavasti paikallisolojen mukaan. Sitäpaitsi niihin sekä rakennusvelvollisuuksien täyttämiseen tarvittava aika riippuu suuresti myös uudisasukkaan toimeliaisuudesta, pystyväisyydestä ja varallisuussuhteista. Sen takia olisi epäilemättä uudisasutuksen edistämiselle hyödyksi, että väliaikainen vuokra-aika saataisiin sovelluttaa olosuhteitten mukaiseksi ja asukkaan oman arvion ja esityksen perusteella määrätä niin pitkäksi kuin joka eri tapauksessa katsottaisiin välttämättömäksi, vaihdellen ehkä kuitenkin 10:stä korkeintaan 25:teen vuoteen asti.

Vähämetsäisillä osilla mäntymetsärajavyöhykettä taas, missä pysyväiselle asutukselle välttämättömän, kestävän tarvepuun saannin tarkka arvosteleminen edellyttää seikkaperäisen metsänhoitosuunnitelman laatimista sekä metsäntuotannon yksityiskohtaista arvioimista (VII osa) ja ehkäpä vaatii pitkäaikaista käytännöllistäkin kokemusta, tulisi väliaikaisen vuokratila-asteen pituuden olla suurempi eikä koskaan alle 25 vuoden. Tämän ajan kuluessa olisi metsähallinnon taholta hankittava mahdollisimman perusteellinen selvitys asumukselle tarjoutuvista kestävän metsätalouden edellytyksistä. Jos niille heti perustettaessa tarjottaisiin täysi omistus- ja hallinta-oikeus, niin johtaisivat tietysti kestävän metsäntuotannon varmaa arvostelemista mäntymetsärajaseuduilla kohtaavat vaikeudet pakostakin siihen, että asianomaiset metsänhoitomiehet aivan tarpeellisesta varovaisuudesta tulisivat vastustamaan tällaisten *perintöluontoisten* asumusten välittömästi ja ilman riittävän tarkkaa edelläkäypää selvitystä tapahtuvaa perustamista, missä vain vähäistäkin epäilystä olisi metsäntuotannon kestävästä riittäväisyydestä. Tässäkin suhteessa osoittautuu siis vuokratilajärjestelmän käytäntöön ottaminen väliaikaisena alkuasteena uudisasutukselle mitä edullisimmaksi. Silloin näet ei metsänhoidolliselta kannalta katsoen ole mitään syytä vastustaa äsken mainittuja anomuksia, eikä mitään esteitä ole väliaikaisten vuokratilain perustamiselle edes mäntymetsärajallakaan, kun vain metsävarain perustamiskatselmuksessa toimitettu summittainen arviointi oikeuttaa jonkunkaanlaisiin toiveisiin niiden kestävyydestä.

Vuokra-ajan umpeen kuluttua olisi lopullisesti ratkaistava joka eri tapauksessa soveltuvia asutusmuotoja silmällä pitämällä, *ovatko vuokratilat* — ellei niillä maa- taikka metsätaloudellisessa suhteessa ole osoittautunut olevan pysyväisen toimeentulon edellytyksiä — *muutettavat* vuokrapalstajärjestelmän mukaisiksi *asuntotiloiksi*, vai ovatko ne — päinvastaisessa tapauksessa — *muodostettavat itsenäisiksi tiloiksi*. Vuokratilajärjestelmää siten ei milloinkaan olisi säilytettävä muuten kuin asutuksen väliaikaisena alkuasteena, eikä muita vakinaisia asutusmuotoja tulisi ollakaan kuin asuntotilat ja itsenäiset viljelystilat. Vuokrasopimuksen uusiminen voisi sittenkin poikkeustapauksissa tulla kysymykseen, silloin kuin vuokratilan asuja laillisten esteitten takia ei ole ehtinyt vuokra-ajan kuluessa täyttää kaikkia hänelle määrättyjä velvollisuuksia tilan kuntoon panemiseksi, samaten kuin sellaisissa olosuhteissa — ennen kaikkea mäntymetsärajalla, — missä tilan pysyväisen toimeentulon mahdollisuuksia, etenkin metsätalouteen nähden, ei vielä vuokra-ajan kuluessa ole voitu varmasti saada selville.

Vuokratilain itsenäisiksi muodostamista on metsänhoitomiesten keskuudessa useasti vastustettu pääasiallisesti siitä painavasta syystä, että *nykyisen uudisasutusasetuksen* edellyttämä laajojen ja kallisarvoisten *metsämaitten* ainaiseksi luovuttaminen yksityisille henkilöille myöntämällä *rajaton omistusoikeus* on ehdottomasti katsottava sekä epäoikeutetuksi että seurauksiltaan hyvin arveluttavaksi, yhtä hyvin valtiotaloudelliselta kannalta arvosteltuna kuin asutuksen omaankin pysyväiseen etuun nähden. Tilat nimittäin siten joutuvat useimmiten metsäkeinottelun esineiksi ja metsät sopimattoman käytön takia helposti, etenkin metsärajaseuduilla, hävitetyiksi. Myös siinä tapauksessa, että metsäalat vastedes sovellutettaisiin vain välttämättömän kotitarpeen mukaisiksi, aiheuttaisi ja nykyistenkin kruununmetsätorppien itsenäisiksi muodostaminen valtiolle moneen kymmeneen miljoonaan markkaan arvioidun vahingon, jotenka torppien erottamista valtionmaalta edellyttämällä näinkin tehtäväksi on jyrkästi vastustettu monelta taholta [1]. Tätä kysymystä arvosteltaessa olisi kumminkin tarkoin huomioon otettava toiselta puolen, ettei *metsätiluksia* ensinkään tarvitse asettaa saman hallintomuodon alaisiksi kuin *viljelystiluksia*, ja toiselta puolen myös, että tiloille voidaan tarjota sama vakituinen itsenäisyys *nautintooikeuksien* turvaamisella yhtä hyvin kuin varsinaisen *omistusoikeuden* luovuttamisella.

[1]) M. m. Blomqvist, T. J., Kronoskogstorp, F. F. M. 1914, s. 56, 60, 63: «skogsarrendelägenheter få icke bliva självständiga, utan böra bibehålla sin arrendenatur».

Jos metsän ja metsämaan luovuttaminen yksityisten kansalaisten varsinaiseksi omaisuudeksi ei mitenkään ole puolustettavissa, niin viljelysmaan luovuttamisen sitä vastoin ei suinkaan tarvitse herättää samallaisia epäilyksiä. Viljelystiluksilla sellaisinaan ei ole valtion hallussa ollessaan mitään sanottavaa merkitystä. Ne ovat vain kuollutta pääomaa, joka ei tuota mitään. Vasta asutustarkoituksiin luovutettuina ja viljeltyinä ne saavat huomattavan kansantaloudellisen arvon. Viljelysmaat eivät yksityisten hallussa ollessaan mitenkään voi turmeltua, kuten metsät, vaan päinvastoin, enimmäkseen parantuvat ja laajentuvat, ja niiden tuotanto, kuten ennen huomautettu, kohoaa voimaperäisemmän viljelemisen takia yleensä sitä enemmän mitä vakinaisempi omistusoikeus niihin on asukkaille myönnetty. Sentähden osoittautuu viljelystilusten luovuttaminen, myöntämällä täysi omistusoikeus, pysyväiselle asutukselle kansantaloudelliselta kannalta suorastaan edulliseksi, vaikkapa tämä etu suojelusalueella olosuhteitten johdosta onkin (siv. 54) pienempi kuin muualla. Metsänomistusoikeudet sitä vastoin, joiden järjestelyä jäljempänä selostetaan, ovat valtiotaloudelle mitä merkitsevimpiä ja vaativat sen takia kerrassaan erilaisen arvostelun.

Edellyttämällä nimenomaan, että metsänomistus- ja metsänkäyttöoikeudet järjestettäisiin oikein, ei vuokratilain itsenäisiksi muodostamiselle ole metsähallinnolliselta taholta esiin tuotu mitään suuria esteitä. Tätä ehtoa painostaen huomauttaa metsähallituksen ylitirehtööri ennen mainitussa lausunnossaan [1]) „mitä tulee torpparien pyrkimyksiin päästä itsenäisiksi maanomistajiksi, — — — niin ei metsähallinnon kannalta olisi syytä sitä vastustaa". Samaan suuntaan käy Kruununmetsäkomiteankin käsitys. Viitaten (siv. 97) jo 1880 luvun valtiopäivillä esiin tuotuihin ehdotuksiin, „että kruunun torppain haltijain pitäisi saada noihin torppiin samallainen varma hallintaoikeus, kuin kruununtilallisille on vakuutettu, kuitenkin niin ettei torppia saisi perinnöksi ostaa", lausuu komitea (siv. 79) omana mielipiteenään seuraavaa [2]): „Julkisuudessa on usein näkynyt vaatimuksia, että, täysien takeiden hankkimiseksi metsäin pysymisestä ja metsäkeinottelun estämiseksi, kruununmaata ei ollenkaan pitäisi luovuttaa uudisviljelijälle täydellä omistusoikeudella, vaan että uudisviljelystä sallittaisiin ainoastaan torppain tai muunlaisten vuokratilain muodossa; ja tähän suuntaan tähtääviä lausuntoja on komiteassakin tullut kuuluville. Mutta koska varma toivo saada raivaamansa maa omaksi itsellensä ja jälkeläisilleen on erittäin tehokas kehotin toimeliaisuuteen sekä viljelyksen ja taloudellisen vaurastuksen edistämiseen, tulee komitean mielestä itsenäisen maanomistajaluokan lisääminen olla uudisasutuksenkin lopulli-

[1]) Kruununmetsien asuttaminen, M. A., laaj. pain., 1914, siv. 321.

[2]) tekijän harventama.

sena tarkoitusperänä. Sitä vähemmin on komitean mielestä syytä luopua uudisasutuksessa tähtäämästä tätä tarkoitusperää ja metsänhävityksen pelosta asettaa nykyisen uudisasutusmuodon sijalle vuokralaisjärjestelmä, *koska metsäin säilyminen voidaan saada riittävästi turvatuksi ja metsäkeinottelu estetyksi lakkauttamatta uudistalojen perinnöksiosto-oikeutta*". Pysyttämällä perintöjärjestelmän onkin komitea ehdottanut, ettei suojelusalueelle muodostuville taloille erotettaisi mitään omia metsälohkoja sekä että etelämmäksi syntyvien asumusten metsänkäyttöoikeuksia rajoitettaisiin tarpeeksi paljon niille myönnettävillä metsätiluksilla.

Miten laajaksi ja mihin muotoon nykyisten ja vastaisten vuokratilain itsenäisyys olisi järjestettävä, siitä on hyvin vaihtelevia mielipiteitä tuotu esille. Ylempänä viitattiin siihen, että pysyväiselle asutukselle voisi taata sen tarvitseman itsenäisen aseman paitsi täydellisen omistusoikeuden myöntämisellä myös nautinto-oikeuksien turvaamisella ja siis luopumatta vuokratilajärjestelmän periaatteista.

Itsenäisten viljelystilain muodostuminen vuokrajärjestelmän perusteella olisi jossain määrin ja ehkä tyydyttävästikin toteutettavissa ottamalla huomioon seuraavassa esitetyt näkökohdat. Vuokratilat, mikäli ne ennen mainitulla tavalla ovat osoittautuneet soveliaiksi pysyväiseen asutukseen, ovat luovutettavat haltijoilleen siksi pitkäksi, esimerkiksi 100-vuotiseksi, vuokra-ajaksi kerrallaan, että ne käytännöllisesti katsoen tulisivat saamaan täysin itsenäisen luonteen. Näiden tilain lakkauttaminen, mikäli ne ovat asutut, ei saisi vuokra-ajan kestäessä missään tapauksessa tulla kysymykseen. Haltijoille olisi varattava täysi oikeus vuokra-ajan kuluttua uudistaa välikirjansa, ellei se ehkä kävisi mahdottomaksi erittäin painavista valtiotaloudellisista tahi yhteiskunnallisista syistä, joista olisi tarkoin määrättävässä järjestyksessä joka eri tapauksessa esitettävä yksityiskohtainen ja perinpohjainen selvitys, ja sen perusteellisuus olisi edelleen tarkastettava. Vuokratilain haltijoille olisi myönnettävä täysin vapaa käyttöoikeus viljelystiluksiinsa, jotka olisivat tarkoin rajoitettavat ja eroitettavat valtionmetsästä samalla tavalla kuin muidenkin yksityisten tilain maat. Tähän suuntaan käy m. m. *Blomqvist'in* esitys,[1]) „att fortfarande bibehålla alla torp som arrendelägenheter, men under ny och självständigare form." Tässä esityksessä ehdotetaan kuitenkin vuokra-aika pysytettäväksi 25-vuotisena. Vuokraajalle tarjottava itsenäisyys sitä paitsi supistuisi etupäässä siihen, (siv. 63), että metsähallituksen toimesta erotet-

[1]) Blomqvist, T. J., Kronoskogstorp, F. F. M. 1914, s. 62.

tavat ja sittemmin maanmittarin asianomaisessa järjestyksessä rajoittamat ja valtionmaasta lohkaisemat viljelystilukset merkittäisiin maarekisteriin erityisenä uutena maaluontona, jonka nimeksi on ehdotettu metsävuokratila — skogsarrendelägenhet. Tämä ei kuitenkaan muuttaisi nykyisen vuokratila-asutuksen luonnetta kuin nimeksi eikä poistaisi kruununmetsätorpparien taholta valitettuja nykyisen järjestelmän epäkohtia.

Ylempänä suunniteltu vuokratilajärjestelmä melkoisesti laajennettuine ja turvattuine maanomistus- ja -käyttöoikeuksineen olisi ehkä omiaan poistamaan pääasialliset syyt sellaiseen tyytymättömyyteen, johon nykyinen kruununmetsätorppalaitos etenkin vuokra-ajan lyhyyden, tilusten epämääräisyyden ja niiden käytön holhouksenalaisuuden johdosta on antanut osaksi oikeutettuakin aihetta. Samaten on huomioon otettava, että maan — vieläpä viljelysalueidenkin — ainaiseksi luovuttaminen myöntämällä täysi omistus- ja perintöoikeus on jyrkässä ristiriidassa suurimman poliittisen puolueemme (sosiaalidemokraattien) periaatteitten kanssa,[1]) jotka otaksuttavasti vastaisuudessa ainakin muutamissa suhteissa (etenkin metsänomistussuhteisiin nähden) tulevat saavuttamaan yleistä tunnustusta. Jos kehitys todella käy tähän suuntaan, niin vaatisi kaukonäköisyys kohtuullista huolenpitoa siitä, etteivät nyt käytetyt asutusmuodot asettaisi suoranaisia esteitä asutuksen vastaiselle mainittuun suuntaan tapahtuvalle järjestelylle; jota vastaan tuskin maataloudelliseltakaan kannalta on mitään muistuttamista, eikä vallankaan metsätaloudelliselta.

Toiselta puolen taas on huomioon otettava sekin tosin kyllä vähemmän painava seikka, että kruununmetsätorppa-asutuksen uudestaan järjestelyä koskevat vaatimukset asettunevat nykyhetkellä sekä asianomaisten torpparien että useitten hallintoviranomaistenkin piireissä suorastaan itse vuokraperiaatetta vastaan. Sen takia on luultavaa, etteivät tähän asutusmuotoon kohdistuvat valitukset olisi kokonaan ehkäistävissä eikä lopullinen tyytyväisyys saavutettavissa muutoin kuin asutusmuotoa perintöperiaatteen suuntaan järjestämällä mikä tietysti niinikään voi tapahtua metsähallinnolliselta taholta esteitä tekemättä tässä käsiteltäviin *viljelystiluksiin* nähden. Välttämättömänä ehtona on siis vain se ennenkin painostettu seikka, että metsätaloudelle on tunnustettava sille tuleva erikoisasema ja metsänomistus- sekä metsänkäyttöoikeudet järjestettävä valtiotalouden sekä yleisen edun mukaisella tavalla. Sitä paitsi ei vuokratilajärjestelmän sovelluttaminen tätä nykyä kaipaa sen enempää käsittelyä sen takia, että Suomen eduskunta jo vuonna 1910 on tehnyt anomuksen vuokratila-asutuksen

[1]) Tekijälle on tuntematonta, mitenkä tarkoin näitä periaatteita nykyään käytännössä noudatetaan.

muuttamisesta perintöperiaatteen mukaiseen suuntaan. Esityksen johdosta oikeutettiinkin senaatti sittemmin (v. 1915) laatimaan ehdotuksia asiasta. Kun yhtenäisyyden takia olisi suotavaa, että asutusolot koko maassa järjestettäisiin mikäli mahdollista samojen periaatteiden mukaan, eikä suojelusalueellakaan, äsken mainitulla edellytyksellä, minkään poikkeuksellisen järjestelmän tarvitse tulla kysymykseen metsänhoidon tähden, niin on tässäkin katsottu johdonmukaisimmaksi vuokratilain itsenäisiksi muodostamisessa kannattaa perintöperiaatteen sovelluttamista.

Mielipiteet ovat olleet jonkun verran eriäviä siitä, missä muodossa perintöperiaatetta paraiten olisi noudatettava asutusolojen järjestelyssä. Lausunnossaan kruununmetsien asuttamisesta [1]) ehdottaa metsähallituksen ylitirehtööri, „että kruununmetsätorpat luovutetaan niiden nykyisille haltijoille joko täydellisellä perintö-oikeudella tai mieluummin perinnöllisellä hallinto-oikeudella." Eduskunnan 1910 tekemä anomusesitys taas kannatti sitä käsityskantaa, että valtion virkatilojen torppareille myönnettäisiin perinnöllinen vuokraoikeus ja että samaa järjestelmää myös olisi noudatettava kruununmetsätorpparien suhteen, jotka kuitenkin sitä paitsi saisivat oikeuden lunastaa tilansa perinnöksi. Myös *Heikel* [2]) kannattaa monessa suhteessa mieltäkiinnittävässä esityksessään kruununmetsien asuttamisesta jossakin suhteessa rajoitetun hallintaoikeuden käytäntöön ottamista ja viittaa siihen, että täydellisten perintötila-oikeuksien myöntäminen myös merkitsisi rajattoman tilaisuuden tarjoamista tilojen jakamiseen, myymiseen, keinotteluun y. m.

Perintövuokrajärjestelmä tarjoaa asukkaalle samanlaisen varman ja pysyväisen omistusoikeuden kuin varsinainen perintöjärjestelmä. Samaten voitaisiin, kuten Suojametsäkomisiokin (siv. 168) huomauttaa, perintövuokratilat yhtähyvin kuin perintötilatkin panna manttaaliin. Siten tulisivat kuntien yhä kohoavat manttaalirasitukset, joiden suorittaminen etenkin köyhimmissä ja harvimmin asutuissa pohjoisissa osissa (esim. Inarin taloista) nyt jo monessa tapauksessa kohtaa melkoisia vaikeuksia, tasaisemmin ja oikeudenmukaisemmin jaetuiksi asukkaitten kesken. [3]) Minkäänlaista eroa tilojen metsänkäytössä ei näitä molempia hallintomuotoja käytäntöön sovellettaessa myöskään olisi tehtävä, eikä se suojelusalueella saisi tulla kysymykseenkään. Komisio

[1]) M. A., laaj. pain., 1914, siv. 390.

[2]) Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, M. M. Julk., 1910, XXVII nide, siv. 416.

[3]) Tämä on silloinkin tarpeellista, kun kyydityslaitoksen ylläpito, maantienrasitukset y. m. on saatettu ajanmukaisemmalle kannalle ja kohtuuden vaatimusten mukaiseen järjestykseen.

otaksuu, ett'ei *suojelusalueella* ole odotettavissa sanottavaa maanarvon kohoamistakaan, joka valtion edun kannalta — verottamiseen nähden — voisi aiheuttaa perintövuokrajärjestelmän suosimista. Näin ollen ja kun suuren perintövuokratila-asutuksen valvonta komision mielipiteen mukaan antaisi paljon lisätyötä, ei komisio katso voivansa kannattaa mainittua asutusmuotoa puheenalaisiin oloihin sopivana. Huomautettakoon kuitenkin tässä yhteydessä, että tämä ylimääräinen valvonta, koska kaikki metsänkäyttö komision oman lausunnon mukaan suojelusalueella asutusmuodosta huolimatta luonnollisesti tulisi olemaan saman tehokkaan valvonnan alaisena, supistuisi yksinomaan maataloudellisiin seikkoihin, jotka itse asiassa hyvin vähän kaivannevat sitä. Ellei tällainen valvonta ensinkään olisi tarpeen, olisi perintöjärjestelmä tältä kannalta katsoen yhtä sopiva asutusmuoto, mutta suojelusalueen asutukseen nähden on jo edellä huomautettu, että m. m. yksityiselle maalle syntyvä uudisasutus, talojen jakaminen ja palstoittaminen, niiden omistaminen, myynti ja luovuttaminen y. m. seikat vaatisivat aivan erityistä huolenpitoa.

Omistusjärjestelmän (perintötila-järjestelmän) sovelluttamista varsinaisessa muodossaan suojelusalueelle voitaneen siis tuskin puoltaa vallan ilman muuta. Tosin kyllä ei liene aivan mahdotonta asettaa varsinaisille perintötiloillekin sellaisia niiden hallintoa ja käyttöä rajoittavia määräyksiä, joiden noudattaminen suojametsäalueella nyt ja tulevaisuudessa osoittautuu tarpeelliseksi, mutta kyseenalaista lienee, onko tämä periaatteellisesti aivan sopusoinnussa perintötilain luonteen kanssa. Etenkin siihen nähden, että tällaisten rajoitusten tarve on varsinkin suojelusalueella paljon suurempi kuin muualla ja että asutusolot siellä yleensä vaativat paljon tarkempaa valvontaa, voitaneen perintövuokrajärjestelmää näissä olosuhteissa pitää asutuksen todellista luonnetta paraiten vastaavana hallintomuotona. Sitäpaitsi on kokemus selvästi osoittanut, että valtionmaan hajanaiseksi käymistä perinnöksi luovutettavien maa-alueiden takia, joiden haltijat sittemmin täyden omistusoikeuden nojalla monasti aiheuttavat suurta haittaa ja vahinkoa valtion metsätalouden (uiton, vedätyksen y. m.) harjoittamiselle,[1]) ei yleensäkään ole katsottava varsin puoltavaksi. Sitävastoin

[1]) Linnoila, V., Vähäisen kruununmetsätorpista ja ehdoituksista niiden järjestämiseksi, M. A., laaj. pain. 1915, siv. 294, lausuu että »Pyykittämällä torppien tilukset kotitarvemetsineen erilleen muusta kruununmaasta ollaan todellisesti melkein samalla kannalla kuin jos torpat olisivat itsenäisiä tiloja eivätkä nimellisestikään kruununmaalla», ja ehdottaa tämän nojalla täydellisen perintölunastusoikeuden myöntämistä torpille.

perintövuokrajärjestelmä tarjoaa tilaisuuden helposti välttää tällaisia epäkohtia.

Perintövuokra- ja omistusjärjestelmien sopivaisuuden tarkempi arvosteleminen jätetään tässä sikseen jo senkin takia, että metsänkäyttöoikeuksien järjestely, joka on tämän selostuksen päätarkoituksena on kuitenkin suojelusalueeseen nähden ratkaistava aivan itsenäisesti ja riippumatta ehkä muuten soveliaimmaksi katsotusta asutusmuodosta, mutta myöskin siitä syystä, ettei vireillä oleva kysymys vuokra-asutuksen uudestaan järjestämisestä koko maassamme vielä ole saanut lopullista ratkaisua. Tässä kannatetaan perintövuokra-muodon käyttämistä vuokratilain itsenäisiksi muodostamisessa, koska olisi saatava aikaan mahdollisimman suuri yhdenmukaisuus lainsäädännössä ja koska suojelusalueen asutusolot ainakin pääpiirteiltään voitaneen sovelluttaa aikoinaan valittavan ja hyväksyttävän yleisen asutusjärjestelmän mukaisiksi, loukkaamatta siellä ehdottomasti noudatettavia metsätaloudellisia periaatteita. Perinnöllinen vuokrasuhde tarjoaa nimittäin tilaisuuden muuttaa asutusmuotoa myöhemmin samaan suuntaan kuin muualla. Näin sitä vastoin tuskin olisi laita, jos vuokratilat heti luovutettaisiin täyttä perintöosto-oikeutta käyttämällä. Suotavaa olisi, että suojelusalueen asutusta koskevassa asetuksessa toistaiseksi nimenomaan pidätettäisiin tällainen tilaisuus hallinto- ja perintöoikeuksien ehkä tarpeelliseksi katsottuun sovelluttamiseen muualla noudatettavaksi säädettävän asutusjärjestelmän mukaiseksi.

Nykyisen asutuksen turvaamista sekä uudisasutuksen edistämistä ja avustamista tarkoittavat toimenpiteet joutuvat useassa tapauksessa keskenään ristiriitaan, ja niitä on sen takia asutuksen yleisen edun kannalta tarkoin punnittava, kun ryhdytään asutusolojen järjestelyyn. Ylempänä on jo viitattu siihen maataloudellisesti arveluttavaan epäkohtaan, että suuri joukko nykyisiä Inarin ja Utsjoen kruununmetsätorppia on heinämaitten puutteen takia sangen epävarmassa tilassa. Tähän ne ovat joutuneet siitä syystä, että niihin ajattelemattomuudesta tai huolimattomuudesta alkujaan on haettu vallan liian vähän tiluksia, joista sitä paitsi melkoiset osat ja joskus miltei kaikki sittemmin ovatkin osoittautuneet kuuluvansa vanhemmille taloille. Samanlaisessa asemassa ovat monet itsenäiset talot joko samasta syystä (siv. 46 y. m.) taikka myöhemmin tapahtuneitten jakojen johdosta. Tämä asianlaita on sitä arveluttavampi, kun näiden tilojen maatalous monella seudulla melkoiseksi osaksi perustuu ilmeisesti vähenemistään vähenevän jäkälän

käyttöön karjan lisärehuna ja kun heinänsaantikin enemmän tai vähemmän ja joskus pääasiallisestikin kohdistuu joutilaitten valtionmaitten käyttämiseen. Ja niihinhän asukkailla ei ole minkäänlaista laillista omistus- ja käyttöoikeutta, joten ne siis helposti voivat joutua toisiin käsiin. Näin ollen voi uusien talojen perustaminen samoille seuduille — yhtä hyvin valtion kuin yksityisten maalla — useasti riistää vanhemmalta asutukselta toimeentulomahdollisuudet tai vähentää niitä, ja tavallisesti joutuvat molemmat, sekä vanhempi että uudempi asutus, kärsimään viljelysmaitten riittämättömyydestä. Samat ovat seuraukset luonnollisesti metsävarain vähyydestä ja metsäntuotannon riittämättömyydestä lukuisan väestön puuntarpeen kestävään tyydyttämiseen nähden, etenkin mäntymetsärajalla ja sen ulkopuolella olevilla seuduilla.

Tässä huomautetut, asutukselle kokonaisuudessaan ja etenkin vanhemmalle asutukselle uudisasutuksen suunnitelmattomasta lisääntymisestä koituvat epäkohdat ovat tietysti tuntuvimmin ja ilmeisimmin havaittavissa liika-asutuilla metsärajaseuduilla, kuten ennen kaikkea Utsjoella, missä vallitsee huomattava sekä metsän että heinämaan puute. Mutta ne uhkaavat selvästi myös pienissä ryhmissä olevien ja vieläpä yksinäistenkin talojen toimeentuloa sellaisilla ylen karuilla seuduilla, missä mitättömät ja huonokasvuiset jänkkäpilkat nyt jo on haettava penikulmien alalta (Koillis-Inari, Inarin kirkonkylä y. m.). Uudisasutuksen edistämisen esteenä ei siis ole yksinomaan voimassa olevien vanhojen asetusten sopimattomuus, vaan sen ohella myös nykyisen asutuksen järjestämätön ja turvaton tila. Se onkin itse asiassa tuotu esiin myötävaikuttavana syynä useita talonperustamisanomuksia vastustettaessa. [1]) Ja edelleenkin tulee tämä vaikeuttamaan niiden puoltamista

---

[1]) U. K. N. 75 v. 1911: »Periaatteellisesti hyvin tärkeänä seikkana on ehdottomasti pidettävä kiinni siitä, että Tenojoenvesistöön rajoittuviin seutuihin kohdistuvien uudisasutuskysymysten ratkaisu yleensä on toistaiseksi jätettävä riippuvaksi välttämättä aivan pian toimeenpantavasta asutusolojen tutkimuksesta Mainituilla seuduilla näe tyleisesti vallitsee kaikenmoisia epäkohtia, eivätkä asukkaitten tarvepuunsaanninkaan mahdollisuudet vielä ole olleet minkäänlaisen selvittelyn alaisina. — Jokainen uusi asumus tekee jo ennestään vaikeasti selvitettävän asiantilan yhä mutkikkaammaksi».

U. K. N. 98 v. 1911: »Asutusolot ovat Utsjoen pitäjässä niin luonnottomat ja mutkikkaat, että asutuksen yleinen etu ehdottomasti vaatii vanhojen olojen selvittämistä ennen kuin voi ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin enempien uudistalojen perustamiseksi. — Valtionmaat ovat pysytettävät valtion hallussa siksi kunnes toimeenpantavan tutkimuksen ja entisten asutusolojen järjestelyn avulla on saatu selville, miten niitä tarkoituksenmukaisimmin voi käyttää kansan hyväksi. — Jokaisen uuden uudistalon perustaminen vaikeuttaa suuresti jo ennestäänkin hankalaa asutusolojen lopullista järjestelyä nyt kysymyksessä olevilla seuduilla».

sellaisissakin tapauksissa, missä ehkä joskus on suotuisiakin edellytyksiä enemmän asutuksen toimeentulolle. Missä nyt jo vallitsee ilmeinen tarvepuun taikka — huolimatta jäkälänkin käytöstä — heinämaan puute, siellä olisi tietysti valtion haltuun vielä jääneet metsät ja viljelystilukset toistaiseksi varattava etupäässä vanhalle asutukselle, eikä enemmän uudistuksen muodostuminen saisi siellä tulla kysymykseenkään, ennen kuin entisen asutuksen toimeentulo välttämättä toimeenpantavan asutusolojen järjestelyn avulla ensin on täysin turvattu.

Asutuksen yleinen etu vaatii siis puheenalaisissa oloissa ehdottomasti, että entiset asutusolot ensin ovat selvitettävät ennen kuin uusien talojen perustamiseen saattaa ryhtyä. Yleensäkin lienee se periaate tunnustettava oikeaksi, että jo olemassa olevan vanhan asutuksen toimeentulo on ensi sijassa turvattava ja uudisasutusta edistettävä vasta toisessa sijassa. Suojelusalueella ei yksityisten hallussa olevia tiluksia vielä ole määritelty ja erotettu isollajaolla tai muulla sellaisella toimenpiteellä, jotenka ne vielä ovat aivan sekaisin sekä keskenään että valtiolle kuuluvien viljelysmaitten kanssa ja omistusoikeuksiltaan hyvin epämääräisiä sekä riidanalaisia. Asutusolojen järjestely onkin siten luonnonmukaisesti ensi kädessä kohdistuva *nykyisen* asutuksen järjestämiseen sen pysyväistä toimeentuloa vastaavalle kannalle. Tälle seikalle onkin jälempänä olevassa selostuksessa annettu täysi tunnustus, ja kun esitykset nykyisten asutusolojen järjestelystä on otettu käsiteltäviksi vasta myöhemmin kuin uudisasutusta koskevat ehdotukset, niin on tämä tapahtunut ainoastaan siitä syystä, että vain uudisasutus tarjoaa täysin vapaan tilaisuuden olosuhteita tarkoin vastaavaan järjestelyyn, jonka yksityiskohtainen sovelluttaminen entiseen asutukseen taas kohtaa melkoisia vaikeuksia sille myönnettyjen hallinto- ja omistusoikeuksien johdosta.

Uudisasutuksen edistäminen käsitetään monella taholla — ei ainoastaan kansan keskuudessa vaan nähtävästi myös muutamissa hallinnollisissa piireissä — siten, että uusien talojen muodostumista aina ja millä tavalla tahansa olisi helpotettava ja avustettava, ettei talonperustamiskysymyksien ratkaisu kaipaisi juuri minkäänlaista asiantuntevaa selostusta, vaan että asukkaat itse mielensä mukaan saisivat asettua asumaan kruununmaalle minne haluavat. Ja siihen olisi vain muodon vuoksi hankittava asianomainen vahvistus. Neuvottelukomitea, joka edustaa tällaista katsantokantaa ja jonka esityksiä asiasta jälempänä kosketellaan tarkemmin, lausuu mielipiteenään (siv. 22), että valtion olisi tästedes perustettaville taloille annettava *paitsi omaa myyntiäkin varten tarkoitettua metsälohkoa* (siv. 23—24), avustuksena vielä lisäksi *suoranaista raha-apua* 24,000 mk koko manttaalia kohti, joka palkintona maksettaisiin myös niille, jotka tätä ennen ovat perustaneet uudistaloja 1892 vuoden asetuksen nojalla. Komitean ehdotukset kuvannevat muutenkin havainnollisimmin ainakin Perä-Pohjolan valtionmaitten tähänastisessa asutuksessa enimmäkseen noudatettuja johtavia näkökohtia taikka oikeastaan siinä vallinnutta kaikkien periaatteitten sekä kaiken suunnitelman täydellistä puutetta, ja ne näyttävät selvästi, miten alkuperäisellä asteella vielä ollaan ja miten hämärä käsitys asutuskysymyksen tärkeydestä ja asutusta todellisuudessa edistävistä keinoista vielä nykyään on.

Aivan toinen asia olisi se, jos valtio edullisilla viljelyslainoilla ryhtyisi avustamaan ja edistämään uudisasutusta. Tällainen toimenpide olisi epäilemättä paljon suuremmassa määrässä omiaan vaikuttamaan asutuksen ja viljelyksen tosi eduksi, kuin edellä kerrottu avustussuunnitelma. Asiasta on myös *Norvasalo* [1]) hiljattain tehnyt seuraavan esityksen: „Kun kruununmaille asettuu asumaan useammassa tapauksessa köyhintä irtolaisväestöä, joiden suurimpana pääomana on perheenisän työvoima ja kun tällaisella uutisviljelijällä lapsilauman lisääntyessä, varsinkin sen pienenä ollessa, on tärkeimpänä tehtävänä elatuksen hankkiminen perheelleen kotikontunsa ulkopuolelta, niin ei voida suuresti ihmetellä, jos viljelykset alkuvuosina lisääntyvät hyvin vähässä määrässä, vaikkapa kotikorpi ja suo olisivatkin mitä parainta viljelysmaata. Vasta lasten vartuttua täysi-ikäisiksi, kun siis työvoima alkaa riittää kotiviljelyksiinkin, voi useassa tapauksessa näkyä viljelyksiä uutisviljelijän aitauksessa. — Tällaisena alkuaikana, jolloin suurin elämisen huoli uutisviljelijää ahdistaa, olisi tarpeen, että valtio tarjoaisi auttavan kätensä myöntämällä *huokeakorkoisia viljelyslainoja* ehdolla, että määrättynä aikana viljelijän tulisi lainaa vastaavalla rahamäärällä uudistaa viljelyksiään. Että lainat tulisivat sopivalla tavalla käytetyiksi tarkoitukseensa, niin tätä voisivat tarkastaa joko lääninagronoomit, maanviljelysseurain virkailijat tai joku muu mainittua tarkoitusta varten määrätty agronoomi." Toinen samansuuntainen keino viljelyksen edistämiseksi olisi samallaisten *palkintojen myöntäminen suoritetuista raivaus- ja uudisviljelystöistä* jommoisia tähänkin asti on Lapin maatalousseuran toimesta ja maaherranviraston välityksellä maksettu. Tarkoitukseen olisi vain varattava suurempia summia ja palkinnot olisivat välttämättä arvosteltavat siten, että korkeintaan $^1/_3$—$^1/_4$ osa työkustannuksista niillä tulee korvatuksi. Puheenalaisia toimenpiteitä ei kuitenkaan voitane ottaa huomioon asutusta koskevassa lainsäädännössä, vaan ne olisivat erikseen perusteltavat ja ratkaistavat, joten niiden lähempi käsittely jää tämän selvityksen ulkopuolelle.

Kuten ennemmin on huomautettu, eivät kerrotut nykyisen asutuksen syntymisessä havaittavat epäkohdat ole vielä muuten kuin paikoit-

[1]) L. c.

tain yleensä sangen harvaan asutuilla pohjoisilla seuduilla aikaan saaneet tuntuvia taikka ei ainakaan korjaamattomia haittoja. Ne muuten suureksi osaksi ovat johtuneet siitä, että talonperustamisanomusten selvittely tähän asti on uskottu vain yhden ainoan henkilön — maanmittarin tai metsänhoitajan — tehtäväksi, jonka hankkimaan enimmäkseen perin puutteelliseen selostukseen ja useasti henkilökohtaisten ennakkomielipiteitten varassa olevaan lausuntoon kysymyksen ratkaisun yksinomaan täytyy perustua. Sitä mukaa kuin asutus edelleen lisääntyy ja enemmän asutuksen mahdollisuudet vähentyvät, käy kuitenkin yhä välttämättömämmäksi tarkka huolenpito perustettavien uudistilojen suhteesta vanhempaan asutukseen ja niitten vaikutuksesta siihen sekä niiden oman toimeentulon edellytyksistä yksistään arvosteltuina.

Uudisasutusta ei päin vastoin itse asiassa suinkaan edistetä siten, että uusia viljelystiloja myönnetään perustettaviksi „hyväntahtoisuudesta", pelättyjen riitaisuuksien ja odotettavissa olevan nurjamielisyyden välttämiseksi tahi puhtaasta leväperäisyydestä koska, kenelle, missä ja missä määrässä tahansa. Tämäntapainen uudisasutuksen avustaminen on asutuksen oman yleisen edun kannalta ehdottomasti hylättävä. Sen takia joutuu kokemuksen mukaan helposti jo entinen asutus kärsimään, mutta eivät edes uusienkaan asumusten toimeentulomahdollisuudet tule turvatuiksi. Ja sen seuraukset ovat sitä arveluttavampia, milloin varatiluksina olevien viljelys- tai metsämaitten puute taikka asutusmuoto sellaisenaan asettaa voittamattomia esteitä noin syntyneiden virheiden jälestäpäin ehkä tarpeelliseksi huomatulle korjaamiselle. Entisen ja uuden asutuksen todelliseen edistämiseen sitä vastoin ilmeisesti kuuluu huolenpito siitä, etteivät perustettavat uudistilat tule tuntuvasti haittamaan entistä asutusta yhtä vähän kuin estämään toistensakaan kehitystä, vaan että ne voivat itsenäisesti pysyä pystyssä ja vaurastua, ettei pysyväisiksi aiottuja viljelystiloja mitenkään perusteta sellaisissa olosuhteissa missä niitä metsävarain loppumisen johdosta tai viljelysmahdollisuuksien puutteesta täytyy jättää autioiksi, että jokaisella uudistilalla on täysin tyydyttävät pysyväisen toimeentulon edellytykset.

Tällaista järjestelmää noudattamalla saataisiin pohjoisimpienkin seutujen vaatimattomat viljelysmahdollisuudet käytetyiksi tarkoituksenmukaisella ja kestävän asutuksen vaatimuksia vastaavalla tavalla. Silloin ei liioin olisi pelkoa sellaisten asuntotilain luontoisten ja miltei n. s. „vaivaistalo-asutusta" muistuttavien näennäistalojen muodostumisesta, jommoisista useat nykyisistä torpista ja taloista antavat hyvinkin varottavia esimerkkejä. Syynä on ollut tähän joko itse perustamiseen kohdistuvat laiminlyönnit ja ajattelemattomuus taikka sittemmin tapahtunut liiallinen osittaminen. Sellaiseksi uhkaa koko asutuksen kehitys käydä paikottain ja ennen kaikkea nyt jo selvästi Utsjoella, ellei ajoissa ryhdytä parannuksiin. Myös valtiotaloudelliselta kannalta on *maatalouteen perustuvan* asutuksen supistaminen olosuhteitten rajoittamaan määrään täysin itsenäisiä ja jatkuvasti välttävästi toimeentulevia tiloja paljon edullisempaa ja suosittavampaa kuin runsaslukuisen, mutta jonkunlaisen mäkitupaluonteisen kurjuuteen sortuneen „kerjäläisväestön" synty. Sillä on ainakin Utsjoella lopuksi tuskin muuta keinoa tarjona kuin turvautua valtion suoranaisiin almuihin, kuten suotuisammissakin olosuhteissa jo on tapahtunut. Asutuksen todellinen edistäminen vaatii siis välttämättä sekä tarkkaa johdonmukaisuutta ja huolellista järjestelmällisyyttä uuden asutuksen perustamisessa että kaiken jo olevan asutuksen tehokasta valvontaa.

4. Uudisasutuksen järjestely.

a. Asutusolojen valvonta ja ylin johto sekä asutuskysymysten ratkaisuvalta ansaitsevat sen mukaan, mitä edellä on esiintuotu, suurta huomiota suojelusalueen asutusta ja metsätaloutta koskevien kysymysten järjestelyssä. Tämän seikan tärkeyttä ovat kaikki asiaa lähemmin harkinneet henkilöt yksimielisesti painostaneet, vaikkapa esitykset siitä, mitenkä uudisasutuksen johto sekä tilojen hallinnan valvonta olisi järjestettävä tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, ovat eronneet suuresti toisistaan.

Ainoastaan Neuvottelukomitea, jonka tarjoamaan kuvaavaan uudisasutuksen avustamiskeinoon edellä (siv. 66) viitattiin, on asettunut kerrassaan muista poikkeavalle kannalle eikä tahtoisi sallia minkäänlaisen todellisen valvonnan järjestämistä uusien talojen perustamisessa ja perustettujen talojen hallinnossa. Komitean mukaan (siv. 22) tulisi kuvernöörin tehdystä anomuksesta vahvistaa talo perustettavaksi kuntien valitsemien asutuslautakuntien katselmuksen ja lausunnon nojalla, joihin lautakuntiin kruununnimismies kuuluisi jäsenenä; tällaista menettelytapaa olisi noudatettava myös (siv. 24) metsärajaseuduilla. Samaten tulisi kruunumetsätorppain nyt voimassa olevan asetuksen (v. 1892) mukaisiksi itsenäisiksi tiloiksi muodostamisen (siv. 23) käydä yhä mutkattomammaksi ja samaan tapaan kuin on ehdotettu uudistalojen perustamisesta. Eritoten „kruununtorpan itsenäiseksi tilaksi pääseminen ei saisi olla riippuva metsähallituksen lausunnosta", se kun onkin ollut ainoa virasto, joka tähänastisissa talonperustamisanomuksissa säännöllisesti on katsonut tarpeelliseksi hankkia tarkanlaisen asiallisen selostuksen puheenalaisten pyyntöjen johdosta ja lausunnoissaan ottanut puolustaakseen valtiotalouden oikeutettuja vaatimuksia sekä todellista yleistä etua. Koskematta tässä sen enempää näihin ehdotuksiin, joiden laatu jo sinänsä ja komitean kokoonpanoon nähden puhuu itse puolestaan, en kuitenkaan voi olla mainitsematta komitean puheenjohtajan, ent. kruununvouti *A. Sandströmin* asiallista vastalausetta. Siinä (siv. 120) painostetaan sitä epäkohtaa, että asutuslautakunnat, joiden asiantuntemus ilmenee suorastaan niitten kokoonpanosta eikä anna mitään edellytyksiä valtiotaloudellisten näkökohtien ja yleisen edun huomioon ottamisesta", määräisivät uudistalon perustamisen niin valmiiksi että

kuvernöörillä olisi tehtävänä enää ainoastaan asutuslautakunnan päätöksen vahvistaminen, ja joihin ei asianomaisten metsänhoitajienkaan tarvitseisi kuulua." Tähän nähden lausuukin *Sandström:* „nämät esitykset, samoin kuin muutkin uudisasutuksen suhteen lausutut toivomukset, ovat mielestäni kovin lyhyesti harkittuja ja johtavat kruununmetsien haaskaamiseen eikä suinkaan uudisasutuksen kehittämiseen."

Jos arvostellaan asutusolojen valvonnassa tarpeellista uudestaan järjestelyä tähänastisen asutuksen antamien kokemusten perusteella, niin ilmenee selvästi, että siinä vallitsevat puutteellisuudet kohdistuvat kolmeen eri seikkaan: ensiksikin siihen, ettei anomuksien johdosta hankittavan *selvittelyn* asiallisuudesta, objektiivisuudesta ja perusteellisuudesta nykyään ole mitään takeita; toiseksi siihen, ettei asutuskysymysten *ratkaisun* tarkka ja kaikinpuolinen harkinta ole mitenkään turvattu nykyisen järjestelmän mukaan; ja kolmanneksi siihen, ettei syntyneen asutuksen tehokasta *valvontaa,* niissä kohdin, missä se etenkin suojelusalueella osoittautuu tarpeelliseksi, saada tyydyttävällä tavalla aikaan voimassa olevan järjestelmän perusteella. Ensiksi mainittua seikkaa, joka voidaan järjestää jokseenkin riippumatta asutuskysymysten ratkaisua ja valvontaa koskevista kohdista, käsitellään seuraavassa.

Etenkin metsänhoidolliselta taholta on tuhka tiheään pantu kysymyksen alaiseksi,[1]) onko kuvernöörinvirasto sopivin käsittelemään ja ratkaisemaan uudistalohakemuksia. Niitten ratkaisu joutuu siten asianomaisen maanmittarin lausunnon varaan, ja häneltä luonnollisesti (l. c.) useimmiten puuttuu tietoja ja kykyä niin hyvin maataloudellisten kuin metsätaloudellistenkin olojen arvostelemiseen. Kumpikaan näistä elinkeinohaaroista, joihin pysyväinen asutus on perustuva, ei ole tietysti ensinkään edustettuna sellaisessa aito hallinnollisessa virastossa kuin kuvernöörinvirasto on. Sitä paitsi (l. c.) nämä asiat enimmäkseen joutuvat jonkun alemman ja tällaisten kysymysten arvostelemiseen ehkä verraten vähän perehtyneen virkamiehen esitettäviksi. Tällöin ei luonnollisestikaan voi edellyttääkään, että asutuskysymykset joutuisivat perusteellisen ja merkitystään vastaavan harkinnan alaisiksi, vaan niiden ratkaisu jää kerrassaan sattuman varaan.[2]) Näistä syistä on

[1]) M. m. E. L:s., Väliaikaiset uudistalot Pohjois-Suomessa, M. A. laaj. pain. 1914., siv. 163, 164.

Heikel, T. A., Kronoskogarnas kolonisation, F.F.M. XXVIII, s. 764: »Att såsom nu är fallet beträffande nybyggesanläggningar öfverlämna afgörandet till vederbörande guvernör, kan endast ge anledning till förvecklingar och förvirring.»

[2]) Montell, J. Bosättningen vid den norra barrskogsgränsen, F. F. M. XXVIII, s. 258—259, y. m. huomauttavat täydellä syyllä siitä, että metsänhoitajilta viime aikoina vaadittuja ja useasti ylimalkaisesti laadittuja lausuntoja

useasti [1]) ehdotettu, että *päätösvalta* kaikissa valtionmaahan kohdistuvissa asutuskysymyksissä olisi annettava metsähallitukselle koska se on juuri valtionmaita hoitava virasto. Kun asutus sitä paitsi etenkin suojelusalueella on mitä lähimmässä yhteydessä metsänhoidon elinehtojen kanssa, niin olisi tällainen järjestelmä siellä sitä luonnollisempi. Kruununtorppien perustamisessa esille tulleet epäkohdat, jotka pääasiassa johtuvat metsänhoitajien perehtymättömyydestä maataloudellisiin asioihin sekä lausuntojen (joskus metsänhoidollisenkin puolen) vaillinaisuuksista, olisivat itse asiassa helposti korjattavissa tyydyttävästi, kuten jäljempänä selitetään.

Suojametsäkomisio kannattaa kuitenkin (siv. 169) n. s. Tilattoman väestön alakomitean ehdottaman *„keskusviraston"* (s. o. vast. nyk. asutushallituksen) asettamista valtionmaitten asuttamisen valvojaksi, pitäen tätä „ehdottomasti tärkeimpänä ehtona kruununmetsien asutuksen järjestämiselle". Ei liene epäilystäkään siitä, että tämä olisi eduksi asutuskysymyksen tarkoituksenmukaiselle järjestelylle, edellyttäen kuitenkin, kuten komisio mainitsee, että virasto on kokoon pantu pätevistä henkilöistä. Paitsi maanviljelystä tulisi metsänhoidon ja valtionmetsien hallinnollisten etujen välttämättä olla niitten merkitystä ja asian laatua vastaavasti edustettuina [2]), mitä varsinkin suojelusalueella tapahtuvaan asutukseen nähden on pidettävä ehdottomana vaatimuksena. Jos tämä ehto on täytetty, on luotettavia takeita siitä, että asutusolojen johto tulee olemaan niin asiantuntevaa, suunnitelmallista, yhtenäistä ja tarkoituksenmukaista, että asutuksessa noudatettava suunnitelma toteutuisi järjestelmällisesti ilman poikkeuksia, ja ettei yksityisten asutuskysymysten ratkaisu missään tapauksessa enää tule olemaan asiain puutteellisen perustelun, taitamattoman esittelyn taikka muitten satunnaisuuksien varassa, kun vain on tarpeelliset takeet niiden kaikinpuolisesta ja perusteellisesta selvittelystä (kts. jälempää). — Kun puheena oleva asutuskeskusvirasto joutuisi muodostettavaksi ehkä vasta suojametsälain voimaan astumisen jälkeen, ehdottaa Suojametsä-

tuskin koskaan otetaan huomioon, muiden asianomaisten lausunnot kun säännöllisesti ovat myöntävät. Samalla tavalla arvostellaan joskus myös puhtaasti metsänhoidollisia ammattiasioita useasti hallinnollisissa virastoissa (kuvernöörinvirasto, maanmittauksen ylihallitus), kuten m. m. Utsjoella toimitettavaa isoajakoa käsiteltäessä tullaan huomaamaan.

[1]) E L:s., l. c., siv. 163.

Heikel, T. A., Kronoskogarnas kolonisation, F. F. M. XXVIII, s. 764: »att kolonisationsfrågan i dess helhet med full afgöranderätt borde öfverlämnas till Forststyrelsen».

[2]) Sellaisessa tapauksessa on miltei yhdentekevää, toimiiko asutusvirasto metsähallitukseen kuuluvana tai sen alaisena osastona, vai muodostaako se aivan itsenäisen viraston.

komisio, että ratkaisuvalta asutuskysymyksissä — huolimatta tähänastisista kokemuksista metsänhoitoa koskevien asiain kuvernöörinvirastossa tapahtuvasta käsittelystä— annettaisiin väliaikaisesti kuvernöörille. Kun erityinen asutushallitus kuitenkin nyttemmin on perustettu, niin tämä ehdotus myös raukeaa; toivottavaa on vain että asutushallituksen kokoonpano tulisi sellaiseksi, että myös suojametsäalueen poikkeukselliset asutusolot tulisivat oikein arvostelluiksi (ehkä erityinen osasto olisi muodostettava tähän tarkoitukseen).

Mitä tulee asumuksien *perustamisesta* heti tai myöhemmin *johtuviin toimituksiin* sekä asutuksen *valvontaan* yleensä, niin lienee se mielipide jokseenkin yleinen, että nämä toimet olisivat uskottavat *yksinomaan* samalle virastolle, jolla talojen perustamiskysymyksissä on päätösvalta. Kysymystä asutusolojen ylimmästä hallinnosta on pohdittu etenkin kruununmetsätorppalaitoksen uudestaan järjestelyä koskevissa esityksissä, jotka edustavat kahta eriävää mielipidettä: asutuksen valvonta olisi jätettävä joko metsähallituksen toimeksi taikka erityiselle asutusvirastolle. Ensiksi mainittuun suuntaan käy m. m. *Blomqvist*'in esitys kruununmetsätorppaolojen parantamisesta.[1]) Siinä lausutaan (siv. 62), että koska valtionmaan luovuttaminen yksityisille täydeksi omaisuudeksi ei ole metsätalouden kannalta puolustettavissa ja koska puheena olevien asumuksien aina pitäisi olla läheisesti metsähallituksen alaisia ja sen katsannossa, niin ei voine tulla kysymykseen erityisen asutushallinnollisen viraston asettaminen. Kruununmetsätorpat olisivat siksi edelleen, joskin jonkun verran itsenäisemmässä muodossa, pysytettävät metsähallituksen suoranaisessa valvonnassa. Myös näiden tilojen rajojen määrääminen ja erottaminen käyttämättömästä valtionmaasta olisi saatava (siv. 63) metsänhoitoviranomaisten toimitettavaksi ja metsähallituksen vahvistettavaksi, jonka jälkeen maanmittarin tulisi tavallisessa järjestyksessä lopullisesti pyykittää näin määrätyt tontti- ja viljelystilukset. Tekijä ei kuitenkaan ole jättänyt huomauttamatta, mitenkä metsähallitusta näin ollen edelleen rasitettaisiin osaksi sen toiminta-alan ulkopuolella olevilla monituisilla tehtävillä ja riidanratkaisuilla, mutta hän esittää käsityksenään (siv. 62), ettei myöskään kyseenalaisen asutusviraston muodostaminen voisi saada aikaan täydellistä parannusta nyt vallitseviin epäkohtiin, vaan se muutamissa suhteissa sen sijaan aiheuttaisi uusia vaikeuksia (kts. jälempää).

Toiselta puolen taas on viitattu niihin haittoihin, joita sekä maataloudellisessa että metsähallinnollisessakin suhteessa koituu asutuksen ollessa metsähallituksen valvonnan alaisena. Tämän perusteella on eh-

[1]) Blomqvist, T. J., Kronoskogstorp., F. F. M. 1914.

dotettu, että sekä päätösvalta asutuskysymyksissä että valtionmaa-asutuksen ylin hallinta ja valvonta olisi siirrettävä metsähallitukselta erityiselle virastolle [1]). Maataloudellisia näkökohtia silmällä pitäen huomauttaa Suojametsäkomisio (siv. 169), että „on itse periaatteelliseenkin puoleen katsoen olemassa tässä suuria epäkohtia, sillä tällainen maataloudelliselle tuotannolle perustettu asutusmuoto jätetään sellaisten viranomaisten huostaan, joilta ei voida vaatia kyllin suurta perehtymistä ja arvostelukykyä asioissa, jotka ovat melkeen kokonaan heidän ammattisivistyksensä ulkopuolella". Kuitenkin tuodaan toisessa paikassa esille, ettei torppalaitoksen vapauttaminen metsänhoitoviraston alaisuudesta olisi niin tarpeellinen suojelusalueella vähäisten viljelysmahdollisuuksien vuoksi.

Metsähallinnolliselta kannalta on m. m. *Heikel* (l. c.) vedonnut siihen, mitenkä useitten hoitoalueiden hallintoa rasittavat suuresti ja aivan tarpeettomasti taloudelliset katselmukset, paikallista tarkastusta edellyttävä tilusriitojen ratkaisu, vuokra-ajan määrääminen ja uusien välikirjojen laatiminen, tarvepuitten osoitukset y. m. — mihin vielä voitaisiin lisätä torpantilusten rajoittaminen maalla, [2]) torppien veronpanot sekä muut tilojen perustamisessa ja useasti välikirjain uudistamisessakin kysymykseen tulevat toimitukset. Samaten viittaa Suojametsäkomisio (siv. 169) metsänhoitajain ja metsähallituksenkin esittämiin huomautuksiin siitä, että useissa hoitoalueissa „kuluu suuri osa metsänhoitajan ajasta torpista johtuvien monenlaisten töitten suorittamiseen, samalla kuin varsinaiset metsänhoitotyöt joutuvat niitten takia kärsimään". Nämä asutuksen metsähallituksen valvontaan asettamisesta johtuvat todellisuudessa melkoiset haitat olisi ehdottomasti korjattava, ja niitä olisi vältettävä, mikäli se vain, etenkin suojelusalueen oloissa, voi käydä päinsä metsätaloudelle välttämättä asetettavia vaatimuksia silmällä pitäen.

Sellaisia toimituksia on paljon, jotka suojelusalueellakin voitaisiin haitatta kokonaan erottaa metsähallituksen valvonnasta ja siis yksinomaan jättää asutuskeskusviraston huoleksi. Niihin kuuluvat etenkin kaikki puhtaasti taloudelliset asiat: viljelystilusten määrääminen, rajoittaminen ja erottaminen; viljelysvelvollisuuksien täyttämistä koskevat taloudelliset katselmukset; vuokratilain verollepano; perinnöksi luovutettaville vuokratiloille tulevan manttaalin määrääminen, mikäli se, kuten alempana edellytetäänkin, ei (esimerkiksi nykyisen uudistalojärjestelmän mukaisesti) vaikuta asukkaitten metsänomistus- ja -käyttöoikeuksiin; tilusriidat; lisäviljelystilusten luovuttaminen välikirjoja uusittaessa taikka torppaa perinnöksi luovutettaessa; välikirjain laatimiset; vuokramaksujen kanto; perintövuokratiloja koskevien veroluettelojen laatiminen; ja yleensä koko asutuksen perustamiseen ja kehitykseen kohdistuvien seikkojen, paitsi metsätalouden kanssa yhteydessä olevien, yksinomainen ja itsenäinen valvonta sekä täytäntöönpano.

[1]) Heikel, T. A., Kronoskogarnas kolonisation, F. F. M. XXVIII, s. 763, 764: »En fordran på den framtida reformen blir, att kronoskogstorpens administration skall så vidt möjligt frångå forstförvaltningen.»

Elfving, Östen, Bör bosättningen å våra kronojordar befordras eller bekämpas, F. F. M. XXIX, s. 145: »Ledningen och kontrollen af kolonisationen borde från forststyrelsen öfverflyttas till en särskild kolonisationsfackmyndighet».

[2]) Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910, siv. 409, esittääkin että tilusten rajoittaminen ja pyykittäminen jätettäisiin maanmittarin toimeksi.

Asutuksen metsätalouteen nähden on otettava huomioon, ettei sen ensinkään tarvitse olla saman viraston valvonnassa kuin edellä mainitut kohdat, eikä sellainen järjestelmä olisi mitenkään soveliaskaan varsinkaan suojelusalueella. Luonnollista on, että metsätalous ennen kaikkia mainitulla alueella tulisi olemaan suorastaan metsähallituksen, metsätaloutta hallitsevan ammattiviraston valvonnan alaisena. Tällaisen järjestelyn toteuttaminen ja noudattaminen, jos metsänkäyttöoikeudet y. m. määrättäisiin jälempänä esitettyyn suuntaan, ei kohtaisi mitään vaikeuksia eikä hankaluuksia, eikä sen ensinkään, jos metsähallituksen toimintapiiri määritellään tarkoin, tarvitsisi johtaa minkäänlaisiin asutuskeskusviraston ja metsähallinnon välisiin erimielisyyksiin, kuten *Blomqvist* (l. c., siv. 62) edellyttää. Sitä vastoin olisi vakavia syitä pelätä tällaisten, ehkä seurauksiltaan hyvinkin arveluttavien erimielisyyksien syntymistä siinä tapauksessa, että myös asutuksen metsätalous alistettaisiin asutusviraston valvontaan. Sen kokoonpano nimittäin tuskin sittenkään, vaikka metsänhoidolliset näkökannat olisivat siellä tarpeellisesti edustettuina, antaisi välttämättömiä takeita puhtaasti metsänhoidollisten ammattiasioitten perusteellisesta käsittelystä ja yksimielisestä ratkaisusta. Ne keskusviraston jäsenet, jotka olisivat metsänhoidollista ammattisivistystä vailla, voisivat ehkä eriävien mielipiteittensä takia vaikuttaa metsänhoidollisten kysymysten ratkaisussa sellaiseen suuntaan, että viraston päätös olisi ristiriidassa metsätalouden vaatimusten kanssa. Tämä voisi helposti olla omiaan herättämään erimielisyyksiä ei ainoastaan itse viraston jäsenten kesken, vaan myös asutusviraston ja metsähallituksen ynnä sen alaisten virkamiesten välillä. Asianomaiset metsänhoitajat joutuisivat siten kahden eri viraston käskyläisiksi, mikä ei suinkaan olisi miltään kannalta suotavaa. Näin ollen olisi metsänhoidolliset kysymykset välttämättä erotettava asutuskeskusviraston toiminta-alasta ja pysytettävä metsähallituksen alaisina.

Niistä asioista, jotka edelleen olisi jätettävä yksinomaan metsähal-

linnon piiriin mainittakoon ennen kaikkea asutuksen *tarvepuitten osoittamiset*, joita suojelusalueella on ehdottomasti pidettävä metsänhoitajien mitä tärkeimpinä varsinaisina metsänhoitotehtävinä. Huolimatta siv. 74 mainituista mielipiteistään [1]) ovat siten myös Suojametsäkomisio ja *Heikel* (l. c.) ehdottaneet, että asukkaitten metsänkäyttö tulisi oleman yksinomaan metsähallituksen valvonnan alaisena. Paitsi tätä ei metsänhoitovirastolla olisi sanottavasti mitään tekemistä asutuksen hallinnan kanssa. Uusien tilojen *perustaminen* sekä niiden *itsenäiseksi muodostaminen* jäisi siten kuin jälempänä esitetään, ainoastaan puhtaasti metsänhoidollisiin seikkoihin nähden (kestävän metsätalouden edellytykset, asuntopaikan asema, metsäpalstojen määrääminen y. m.) metsänhoitoviranomaisten huolenpidon alaiseksi. Perustettujen talojen maatalous jäisi luonnollisesti ainoastaan asutuskeskusviraston huostaan, lukuunottamatta niitä rajoituksia, joita ehkä valtionmetsässä tapahtuvan *karjanlaiduntamisen* suhteen (rauhoitusalueet y. m.) katsotaan tarpeelliseksi. Taloudelliset katselmukset jäisivät niinikään kokonaan metsähallituksen vaikutuspiirin ulkopuolelle, lukuunottamatta *rakennusvelvollisuuksia* sekä niiden täyttämistä niillä verrattain harvoilla seuduilla (Utsjoki), missä asutuksen kestävä tarvepuunsaanti ei ole turvattavissa muutoin kuin kotitarvekulutuksen suoranaisella rajoittamisella ja asettamalla se tehokkaan valvonnan alaiseksi.

---

b. Väliaikaisten valtionvuokratilojen [1]) perustaminen ja siinä noudatettava menettelytapa on pääpiirtein suunniteltu suojametsäkomision mietinnössä. Tässä kosketellaan niitä ainoastaan, mikäli siinä esiintuotuihin ehdotuksiin tekijän mielestä tarvittaisiin muutoksia tai lisäyksiä. Ensiksi viitattakoon niihin eri seikkoihin, jotka olisi otettava huomioon edellä olevan esityksen mukaan tiloja perustettaessa, ja sittemmin otetaan harkinnan alaiseksi puheenaolevien anomusten käsittelyssä noudatettava järjestys.

---

[1]) Kotitarvepuitten osoitukset ja yksityisen metsätalouden valvonta yleensä eivät itse asiassa tuottaisi läheskään sellaisia hankaluuksia ja rasitusta kuin nykyiset kruununmetsätorpat kun ne vain järjestettäisiin järkiperäisellä tavalla — jota jälempänä selostetaan tarkemmin; tämän osoittavat Norjan Ruijassa ja muutamissa Suomenkin hoitoalueissa saavutetut kokemukset.

[2]) Näiden väliaikaisten vuokratilain viralliseksi nimitykseksi soveltuisi ehkä paraiten valtionvuokratila, joka lähimmin vastannee niiden todellista luonnetta. Heikelin ja Blomqvistin esittämät »kruununmetsätila» ja »metsävuokratila» eivät sopine tässä ehdotetuille vuokratiloille, joiden hallinta tulisi kokonaan valtionmetsänhoitovirastosta erotettavaksi.

Vuokratilananomuksien johdosta hankittavan selvityksen tulee olla *perusteellinen ja täydellinen* ensiksikin sen takia, että vuokratilojen tarkoitus on olla *pysyväisen* asutuksen alkuasteena ja ne ovat siis kaikki perustettavatkin siinä mielessä, että ne sittemmin ilman muutoksia voidaan luovuttaa perinnöksi, ja toiseksi sen takia, että vuokratila-aste sellaisenaankin monessa tapauksessa voi tulla melkoisen pitkäaikaiseksi etenkin mäntymetsärajalla, missä asutuksen kestävät toimeentulomahdollisuudet ovat varsinkin metsätalouteen nähden vaikeasti arvosteltavissa. Perustettujen vuokratilain ehkä sittemmin tarpeelliseksi katsottu siirtäminen taikka lakkauttaminen (vieläpä asuntotilaksi muuttaminenkin) kohtaisi käytännössä melkoisia hankaluuksia, ja sellaista olisi luonnollisesti muutenkin mikäli mahdollista vältettävä. Näin ollen olisi siis jo vuokratiloja perustettaessa ehdottomasti otettava tarkoin huomioon *kaikki* ne seikat ja edellytykset, jotka yleensä on asetettava välttämättöminä vaatimuksina pysyväisen asutuksen muodostumiselle. Samaten olisivat jo silloin punnittavat ja suunniteltavat kaikki ne erikoiset varokeinot ja suojelustoimenpiteet, jotka osoittautuvat tarpeellisiksi asutuksen pysyväisen toimeentulon ja erittäinkin kestävän metsätalouden turvaamiseksi. Seuraavassa esitetään yleiskatsaus niistä ennen mainituista edellytyksistä, joiden *kaikkien* täytyy olla toteutuneina pysyväistä asutusta perustettaessa ja jotka siis myös olisi lueteltava uudisasutusta koskevassa asetuksessa. Kokemuksen mukaan ei nimittäin muuten ole mitään takeita siitä, että ne tulevat anomuksien johdosta laadittavissa selostuksissa ja lausunnoissa täydellisesti selvitetyiksi ja otetuiksi huomioon.

Maataloudellisessa suhteessa olisi ensiksikin annettava tarkkoja ilmoituksia viljelysmaiden määrästä, asemasta y. m. asutuksen toimeentuloon vaikuttavista asianhaaroista. Näissä ilmoituksissa tulisi sen mukaan olla seuraavat seikat:

1. *Luonnonniityt* erikseen lueteltuina, sekä niitten kaikkien laatu (jänkkä-, rantaluhta-, korte-, maa- y. m. niityt), laajuus hehtaareissa, etäisyys aiotusta asuinpaikasta sekä *keskimääräinen* vuotuinen tuotanto, huomioonottaen ovatko niityt niitettävät joka vuosi, tahi — kuten etenkin metsärajaseuduilla ja tunturialueilla hyvin yleisesti on laita — ainoastaan joka toinen tai kolmas vuosi.

2. *Raiviomaat*, niittyviljelykseen soveltuvat, samalla tavalla lueteltuina. Raiviomaiden samoin kuin muidenkin viljelystilusten suhteen olisi sitäpaitsi ilmoitettava niillä ehkä kasvavan metsän laatu ja määrä.

3. *Varsinaiset peltomaat*, niillä seuduilla missä maanviljelystä voidaan harjoittaa, samalla tavalla kuvattuina.

4. *Perunamaaksi* soveltuvat, arvelun mukaan hallasta suojatut alat asuntopaikalla ja sen lähistöllä, edellä mainittuine ilmoituksineen.

5. *Karjanhoidon menestymisedellytysten* yleinen arvostelu, jonka tulisi käsittää:

a) *heinien taloon kuljetusta* koskevat seikat, huomioon ottamalla, että talon lähistöllä on *syysheinien* saantiin tarpeellisia heinämaita, ettei hevoskuormakilometreissä ilmoitettava heinänkuljetus tule liiallisesti rasittamaan tilan toimeentuloa sekä ettei asumuksille saisi vakituisia tiluksia luovuttaa kauempana kuin 15 kilometrin päässä asuinpaikasta;

b) *tiedot heinän riittäväisyydestä*, huomioon ottaen, että heinähevoskuormat Perä-Pohjolassa, varsinkin metsä- ja tunturimatkoilla, lasketaan noin 350 (300—400) kilon painoisiksi, vastaten noin 2 poronkelkkaa eli 3 ahkiokuormaa, sekä että jokaisella tilalla mikäli mahdollista tulee olla valmiita niittymaita (kts. siv. 47 y. m.) vähintään 1 tai 2 lehmälle, vastaten noin 3,500 kiloa kuivia heiniä lehmää kohti eli yhteensä noin 7,000 kiloa, sekä sitä paitsi ainakin 20 kuormanalaa raiviomaita, vastaten 7,000 kiloa eli 2 lehmän heiniä. Valmiita ja raivattavia heinämaita tulee joka tilalla olla riittävästi yhteensä vähintään 4 lehmälle, lehdeksiä tai *jäkälää tarvitsematta käyttää apurehuna;* tämän ohella on mainittava monenko lehmän heinät anotut tilukset tuottavat, luonnonniityt ja raivausmaat erikseen arvosteltuina.

Yleiset tiedonannot viljelystiluksista voitaisiin edullisesti yhdistää taulun muotoon esimerkiksi 5. luv. osoitettuun, torpananomuksista annetuissa lausunnoissa silloin tällöin noudatettuun tapaan. [1])

Näiden tiedonantojen perusteella olisi lausunnossa tehtävä

6. *esitys viljelystilusten luovuttamisesta sekä viljelyspalstan erottamisesta perustettavalle tilalle.* Tässä yhteydessä tulee kysymykseen lisätiluksien luovuttaminen sellaisissa tapauksissa, joissa alkujaan anotut niittymaat ovat osoittautuneet riittämättömiksi taikka missä viljelystilusten lisääminen muuten katsotaan tarpeelliseksi. Tiluksien vähentäminen voi m. m. tulla kysymykseen silloin, kun joku anotuista niityistä sijaitsee niin kaukana asuntopaikasta, ettei sen vakituinen luovuttaminen kyseenalaiselle tilalle ole puolustettavissa, samoin myös, milloin heinämaita on anomukseen merkitty liian paljon. Kuten m. m. metsähallituksen ylitirehtööri eräässä lausunnossaan [1]) on painostanut, olisi asutuksen yleisen edun kannalta ja etenkin uudisasutusmahdollisuuksien turvaamiseksi suotavaa, ,,että viljelyskelpoista maata ei anneta yhdelle uudistalokkaalle laajemmalti kuin mitä yksi perhe voimaperäistä viljelystapaa käyttäen jaksaa viljellä''. Tällainen määräys sisältyy myös *Heikel*'in [2]) asutusolojen järjestämistä koskevaan ehdotukseen, missä niinikään korostetaan, että viljelysmaita toiselta puolen myös tulee olla riittävästi. Tilusten suurimmaksi sallittavaksi laajuudeksi, jotta tilaisuutta karjanhoidon harjoittamiseen ei kuitenkaan missään tapauksessa rajoitettaisi liiallisesti, voitaisiin määrätä yhteensä esim. noin 70 kuormanalaa kaikenlaatuista niittymaata, vastaten 7 lehmän eli 5 lehmän ja 1 hevosen heiniä, josta alasta, kuten yllä on sanottu, tulisi olla valmista luonnonniittyä tavallisissa tapauksissa ainakin 10—20 kuormanalaa.

[1]) Käytännölliseltä kannalta olisi suotavaa, että lausuntoa varten — samaan suuntaan kuin torpankatselmuksissa on käytännössä — painettaisiin valmiita, perustamiskatselmuksissa täydennettäviä kaavakkeita. Tällöin merkittäisiin erityiset lisäykset ja muistutukset, jotka eivät sopisi niihin, oheenliitettävään liitteeseen, johon lausunnossa olisi viitattava.

[1]) Kruununmetsien asuttaminen, M. A., laaj. pain. 1914, siv. 389; myös E. L:s, ibid., siv. 170.

Huolimatta siitä, rajoitetaanko erityiset tilukset jokainen erikseen vai ei, olisi tilalle yhtäjaksoisesti erotettava sen *viljelysalueeksi* sen ympäriltä koko se maa-ala, jonka rajoissa sille luovutettavat viljelys- ja niittymaat sijaitsevat, noudattamalla kuitenkin mikäli mahdollista luonnollisia rajoja. Tällä alueella asukkaalla olisi viljelykseen nähden oikeus nauttia jälempänä tarkemmin mainittavia etuoikeuksia. Tämä varokeino on kokemuksen mukaan varsin tarpeellinen sen tähden, että talon läheisyydessä sijaitsevat niitty- ja raivausmaat, jotka hakija ajattelemattomuudesta, niiden todellisen tai oletetun mitättömyyden takia, paikan tuntemattomuudesta t. m. syistä on jättänyt merkitsemättä anomukseen, helposti muuten voisivat joutua muiden haltuun. Siten syntyisi taas samanlainen tiluksien sekaannus, kuin vallitsee nykyään: useilla taloilla ja torpilla on niittyjä toisten alueella. Sitä paitsi on joka suhteessa edullista, että tiloille luovutettavat viljelysmaat annetaan yhtäjaksoisesti asuinpaikan ympäriltä tai ainakin yhtenäisenä palstana, jonka sisäpuolelta ei muille luovuteta tiluksia. Viljelysalueellaan olisi asukkaalla oikeus laajentaa varsinaisia viljelyksiään muokkaamalla välikirjasta syystä tai toisesta pois jääneet raivausmaat sekä oikeus niittää samassa asemassa olevia heinämaita. Palstan määrääminen olisi kuten itse asutusmuotokin väliaikaista laatua, siksi kunnes tila luovutetaan perinnöksi, jolloin kaikki varsinaiset, asumuksen ympärillä olevat viljelysmaat erotetaan lopullisesti tilalle kuuluviksi ja viljelysalueen lopullinen laajuus määrätään.

7. Kirjalliseen selostukseen olisi liitettävä *karttapiirros viljelyspalstasta.* Siinä olisi valaistava myöskin välikirjaan merkittävien eri viljelystilusten asemaa ja etäisyyttä anotusta asuntopaikasta y. m. myöhemmin mainittavia seikkoja ja kuvattava sitä paitsi ehdotettuja muutoksia tilusten y. m. suhteen. Tämän karttapiirroksen ei tietystikään

[2]) Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910, siv. 405, 462, § 2.

tarvitsisi perustua tarkkaan mittaukseen, vaan se voidaan helposti ja jotakuinkin tarkkaan tai ainakin tyydyttävästi [1]) laatia silmämääräisestikin käyttämällä perusteena tarjona olevia karttoja (esim. metsähallituksen metsänarvioimis- ja yleiskarttoja, kuten nykyisten kruununmetsätorppalausuntojen suhteen tehdään. Harvaan asutuilla karuilla metsärajaseuduilla saa kaava haitatta olla 1: 50000 à 1: 100000.

8. Paitsi näitä tilan viljelystä koskevia asianhaaroja tulisi *asuntopaikan sopivaisuus* niin ikään maataloudelliselta kannalta arvosteltavaksi. Edellä viitattiin jo asuntopaikan *asemaan heinämaihin nähden*, joitten etäisyys vaikuttaa suuresti tilan toimeentuloon. Nykyistä asutusta haittaa suuresti se epäkohta että yksityisten ja valtion viljelysmaat vielä ovat sekaisin ja perustettavien tilojen niityt valikoimalla valitut sieltä täältä tai merkityt anomukseen miten vain sattumalta ovat olleet tiedossa. Useasti haetaan tonttimaakin mihin kulloinkin sattuu, ajattelematta tarkemmin sen sopivaisuutta tai pitämällä erikoisia tarkoitusperiä silmällä. Esimerkkinä voidaan mainita eräs nykyisin tehty torpansiirtoanomus. [2]) Sen hyväksymisestä olisi johtunut, että 36 hevoskuormaan nousevan heinäsadon yhteenlaskettu vedätysmatka 350 kuormakilometristä olisi uudessa paikassa noussut 880:een eli kolmatta kertaa pitemmäksi, eikä yhtään niittyä olisi ollut 20 km lähempänä taloa, jotenka syysheiniä ei olisi ollut saatavissa mitenkään ainakaan omilta tiluksilta. Keskimääräinen vedätysmatka tekee edellisessä tapauksessa noin 10 km, mutta jälkimäisessä taas 24 $^1/_2$ km, mikä selvästi kuvaa hankkeen järkiperäisyyttä. Tarkoituksena lieneekin ollut vain saada käyttää torppaa kesäasuntona.

Asuinpaikan suhteen olisi tämän ohella tiedonannoissa vielä otettava varteen seuraavat seikat:

a) *Kenttämaaksi* aiotun paikan sopivuus. Sen yhteydessä olisi paitsi 1. kohdassa mainittuja tietoja lisättävä tarkempia ilmoituksia maaperästä y. m. samoin kuin siitä, missä määrin maanlaatu y. m. tarjoavat tilaisuutta kenttämaan laajentamiseen. Kenttäviljelyksen edellytykset ovat erittäin huomioon otettavat siitä syystä, että nämä niityt useissa tapauksissa edustavat talojen ainoita maaniittyjä, joista hyvänpuoleista heinää on saatavissa, muut tilukset kun kasvavat yksinomaan huonoa ja karkeata jänkkäluhtaa. Monessa talossa on syysheinien saanti ja siis myös karjanhoidon harjoittaminen kenttäviljelyksen varassa, joka muutenkin — kuten Norjan puolella rajaa — saa yhä huomatumman ja

[1]) Käytännön kannalta kohdistuu pääpaino viljelysalueen merkitsemiseen, joka kuitenkin useimmissa tapauksissa tulisi seuraamaan luonnollisia y.m. selviä rajoja taikka joka tarvittaessa myös voitaisiin väliaikaisesti (pilkottamalla y. m.) merkitä maalle.

[2]) U. K. N. 111 v. 1915.

tärkeämmän sijan maataloudessa. On syytä ottaa tämä seikka huomioon senkin tähden, että talojen perustajat useasti valikoivat asuinpaikkansa pitämällä vähemmän silmällä maataloudellisten elinkeinojen mahdollisuuksia kuin kalastuksen, poronhoidon y. m. sivuelinkeinojen harjoittamista, josta myöhemmät asukkaat sitten joutuvat kärsimään (etenkin poronhoitotalot). — Kenttämaan yhteydessä olisi tarkemmin selostettava *perunan viljelyksen* edellytyksiä, josta edellä jo on mainittu ja jonka yhä lisääntyvään merkitykseen on viitattu ennemmin.

b) *Karjalaitumen* laatu ja riittäväisyys sekä tärkeimpien laidunmaitten asema ja etäisyys talonpaikasta, mitkä seikat olisivat mahdollisuuden mukaan myöskin valaistavat 7. kohdassa mainitulla karttapiirroksella; mitä metsänhoidolliseen puoleen katsoen on huomioon otettava, mainitaan jäljempänä. Karjanlaidunmaita tulee tietysti aina olla riittävästi olemassa tilalle osotettavien *palstojen sisällä*.

c) *Aitausmahdollisuudet* on etenkin suurten jokien varsilla tarkoin otettava huomioon. Esimerkiksi Tenojoen varrella on useat talot (Karigasniemi, Wetsikko-ryhmä y. m.) rakennettu sellaisiin alaviin paikkoihin, missä korkea tulva vuosittain vie aidat mukanaan ja siten pakottaa erityisten kesätalojen rakentamiseen, [1]) taikka aitojen vuotuiseen poissiirtämiseen tulva-ajaksi (syystalvella) sekä niiden jälleen rakentamiseen keväällä tätä pidetään kuitenkin hankalampana eikä siihen muutenkaan, vanhan kesätalotavan vuoksi mitenkään tahdota taipua, ja sitä paitsi aiheuttaa tämä paljon turhaa työtä. Asuinpaikan tarkoituksenmukaisella valinnalla olisi se kenties voitu välttää helposti.

d) *Laidunmaa kotipitoporoille* on välttämätön edellytys useimpien suojametsäalueella olevien talojen vakituiselle asumiselle, ja sen takia olisi asuinpaikan lähellä olevien jäkälämaiden laatu ja riittäväisyys arvosteltava. Ellei porolaidunmaita ole, ilmoitetaan, onko vetoporojen käyttäminen tilan pysyväiselle toimeentulolle välttämätöntä, tuottaako tämä seikka asumukselle tuntuvaa haittaa, vai voidaanko — ja millä perusteella — puheenalaisessa tapauksessa luopua tästä pysyväisen asutuksen muodostumiselle Perä-Pohjolassa yleensä asetettavasta vaatimuksesta. Tämä voi tulla kysymykseen sellaisilla paikoilla, missä hevosia voidaan pitää ja heinämaat kaikki sijaitsevat jokseenkin lähellä taloa tai ainakin kuljettujen teiden varsilla, etenkin sellaisissa suurehkoissa kyläryhmissä kuin esimerkiksi Törmänen, Kyrö, Koppelo ja Veskoniemi Ivalojoenvarrella y. m. Sitä vastoin on kotiporolaidun välttämätön yksinäisille erämaataloille, joilla on matkaa penikulmakaupalla useasti kaukana tuntureilla umpisen takana oleville niittytiluksille. Laidunmaitten arvostelussa huomioon otettavia metsänhoidollisia

[1]) U. K. N. 97 v. 1914 y. m.

näkökohtia selostetaan jälempänä. — Varsinaiset porolaidunmaat sitä vastoin, jos porojen laiduntaminen järjestetään ennen esitettyyn suuntaan, eivät ole ehdottoman tarpeellisia tilan toimeentulolle.

e) *Kalastusmahdollisuudet* otetaan tässä käsiteltäviksi asuinpaikan sopivaisuuden yhteydessä, vaikka ne tietysti eivät ole niin paljon paikan aseman varassa kuin edellä luetellut seikat. Kalastusta voidaan edullisesti harjoittaa ainakin 2—5 kilometrin päässä taloista sijaitsevissa vesistöissä, mutta mitä pitemmäksi matka tulee, sitä hankalammaksi käy luonnollisesti tämä elinkeino. Kaikelta pysyväiseltä asutukselta olisi siis säännöllisesti vaadittava, että tarpeeksi lähellä talonpaikkaa on riittävästi tilaisuutta kalastukseen, jota karjanhoidon ohella on edellä olevan esityksen mukaan pidettävä yhtenä näiden seutujen asutuksen kestävän toimeentulon perusedellytyksenä. Milloin näin ei ole laita, olisi annettava lausunto siitä, voidaanko tilan jatkuva toimeentulo ehkä muuten esimerkiksi sen aseman takia (maantienvarret y. m.), siitä huolimatta katsoa turvatuksi, yksinomaan karjatalouden ja muiden varmasti pysyväisten toimeentulomahdollisuuksien varassa. Tärkeimpien kalavesien aseman tulisi käydä ilmi 7:nnessä kohdassa mainitusta karttapiirroksesta, ja siinä tapauksessa, että tiloille tulisi osoitettavaksi määrätyt kalavedet (sekä patopaikat Tenojoella y. m.), olisi esitys siitä tehtävä.

f) Tässä mainittujen asianhaarojen perusteella olisivat sitten itse *paikan* tarjoamat *vakituisen asumisen mahdollisuudet* yleisesti arvosteltavat ja harkittava soveltuuko asuinpaikka vakinaisesti kesät talvet ympäri vuoden käytettäväksi vai eikö. Tässä tulisi siis huomioon otettavaksi, että kaikki edellä mainitut vaatimukset olisivat puheenalaisilla asuinpaikoilla täytetyt niittyjen asemaan, talonkenttä- eli nurmimaan laatuun, karjalaitumeen, kotiporolaitumeen, kalastukseen, tulvanvaaraan, aitausmahdollisuuksiin y. m. nähden. Jokaiselta perustettavalta tilalta olisi ehdottomasti vaadittava, että sille tuleva talonpaikka soveltuu vakituisesti ympäri vuoden käytettäväksi, niin ettei *erityisen kesätalon* rakentaminen kalastusta tai karjan laiduntamista (laidunmaat ja aitausmahdollisuudet) varten tarvitsisi tulla kysymykseenkään yhtä vähän kuin erityisten talviasuntojenkaan perustaminen porolaitumen vuoksi. Nykyinen asutus, jossa kesätalojen useasti tarpeeton käyttö etenkin Utsjoella mutta osaksi myös Inarissa kuuluu yleiseen tapaan, antaa varoittavia esimerkkejä siitä, mitenkä suuri huolellisuus tonttimaan valikoimisessa on tarpeen, ja osoittaa selvästi, mitenkä pienillä muutoksilla tuollainen menettely useasti olisi ollut vältettävissä. Useat kesätalot ovat sitä paitsi vain jonkun kilometrin päässä talvipaikasta. Muutamissa tapauksissa johtuu erityisten, etupäässä kalastusta varten tarkoitettujen kesäpaikkojen käyttö siitä, että pororikkaat

henkilöt asettuvat porojen laiduntamista varten talveksi asumaan jäkälää runsaasti kasvaville metsäseuduille. Tällaisten varsinaisten poronhoitotalojen perustaminen ei kuitenkaan enää tule kysymykseenkään, jos poronlaiduntaminen järjestetään ennen ehdotettuun suuntaan. Tästä huolimattakaan ei sen edellytyksiä tarvitse ottaa ensinkään huomioon *pysyväisen* asutuksen perustamisessa, koska poronhoitoa ei voida katsoa miksikään varmasti taatuksi elinkeinoksi ja täysin luotettavaksi perustaksi asutuksen jatkuvalle toimeentulolle.

g) Asumismahdollisuuksia koskevan yleiskatsauksen yhteydessä olisi tarvittaessa myös tehtävä nimenomainen *esitys asuntopaikan määräämisestä tai sen muuttamisesta* eli uuden tonttimaan osoittamisesta sellaisessa tapauksessa, jolloin asuntoa varten anottu paikka ei ole osoittanut vastaavansa sille asetettavia vaatimuksia taikka jolloin muuten huomataan jonkun toisen lähellä olevan paikan paremmin soveltuvan asunnon paikaksi.

9. Kun niin hyvin viljelyksen edellytykset kuin asuntopaikan sopivaisuus on täten tarpeellisissa kohdin selostettu, olisivat *anotun tilan pysyväiset toimeentulomahdollisuudet maatalouden kannalta* lopullisesti arvosteltavat, huomioon ottaen, ettei oteta lukuun mitään muita kuin täysin vakinaisia elinkeinonharjoittamisen edellytyksiä. Siten siis työansiosuhteet, poronhoito, metsästys y. m. tilapäiset taikka epävarmoiksi sivuelinkeinoiksi katsottavat ansiomahdollisuudet on sivuutettava.

10. Tämän arvostelun tuloksesta riippuen on sitten tehtävä lopullinen *ehdotus siitä, onko anomus maatalouden kannalta hylättävä, vai onko se hyväksyttävä, ja millä ehdoilla.* Viimeksi mainitussa tapauksessa olisi lueteltava:

a) *asuinpaikan asemaan ja viljelystiluksiin nähden tarpeellisiksi katsotut muutokset*, joita sovelluttamalla anomusta voidaan puoltaa;

b) *asukkaalle asetettavat viljelys- ja rakennusvelvollisuudet*, mainitsemalla sen ohessa, minkä ajan kuluessa nämä olisivat täytettävät ja tila saatava täydelliseen kuntoon.[1])

Ellei anomuksissa mainittua asunnonpaikkaa voitaisi hyväksyä edellä mainituista tahi seuraavassa käsitellyistä metsänhoidollisista syistä, niin olisi tietysti hakijalle ehdottomasti tarjottava tilaisuus ottaa osaa uuden tonttimaan valikoimiseen ja määräämiseen sekä lau-

[1]) T. A. Heikel'in (Käsikirja Suomen kruununmetsien metsänhoitoviranomaisia varten, Metsähallituksen julkaisuja I, Helsinki 1910, siv. 424) ja Suojametsäkomision (siv. 172) edellyttämä raivaus- ja rakennuskustannuksien arvioiminen on tässä jätetty huomioon ottamatta, koska nämä tiedot eivät jälempänä olevan esityksen mukaan tulisi mitenkään vaikuttamaan asian ratkaisuun, verotukseen tai muihin perustamiskysymyksen yhteydessä oleviin seikkoihin.

sua siitä mielipiteensä, mikä luonnollisesti olisi eduksi itse toimitukselleikin.

Metsätaloudellisessa suhteessa tulisi tilanperustamis-anomuksien johdosta hankittavassa selostuksessa olla seuraavat kohdat:

11. *Yleiskatsauksellinen metsikkökartta* aiotun talonpaikan ympäristöstä niin laajalti kuin nämä ovat otettavat huomioon kotipuuntarpeen tyydyttämisessä, taikka, mikäli kaikki tarjona olevat metsät (mäntymetsärajalla) tarvitaan asumuksen metsätalouden turvaamiseksi, kaikista kuljetussuhteitten y. m. käytännöllisten seikkojen puolesta kysymykseen tulevista metsistä. Tämän kartan tulisi osoittaa toiselta puolen

a) eri *havupuumetsikköjen* ja etenkin rakennustarkoituksissa etupäässä kysymykseen tulevien mäntymetsikköjen laajuus, tiheys ja nuorennossuhteet;

sekä toiselta puolen

b) eri *koivumetsikköjen* laajuus, tiheys ja korkeus.

Tällaisen metsikkökartan tarpeeksi tarkka ja tarkoitustaan vastaava laatiminen ei suinkaan edellytä seikkaperäisten mittausten suorittamista, vaan metsäolot voidaan esimerkiksi metsärajavyöhykkeessä kokemuksen mukaan helposti kuvata silmämääräisesti suorastaan käytettävissä olevalle hoitoalueitten yleiskarttojen mustallekopiolle kaavaan 1: 100000. Yhtenäisten mäntymetsien alueella missä metsävarojen runsaus ja niiden suurempi tuotantokyky tekevät ainoastaan verraten pienen metsäalan tilan tarvepuunsaantia varten tarpeelliseksi, soveltuvat useimmissa tapauksissa kaavaan 1: 50000 laadittujen arvioimiskarttojen jäljennökset käytettäviksi. Tämän metsäoloja selostavan karttapiirroksen valmistaminen ynnä kaikki muut jälempänä mainitut lausuntoa varten hankittavat tiedonannot eivät vaatisi kuin yhden ainoan päivän työn tilaa kohti, paitsi varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä, missä tarkemmat tiedonannot ovat välttämättömät jo tilojen perustamista varten ja kestävään puunsaantiin tarvittavan metsäalan täytyy olla monta kertaa suurempi. Siellä kuluisi aikaa sen johdosta jonkun verran enemmän, kokemuksiin perustuvan arvion mukaan korkeintaan ehkä 2—3 päivää taloa kohti.

12. Itse lausunto kohdistuisi ensi sijassa tätä metsikkökarttaa täydentävän ja tarkemmin valaisevan *metsien kestävän tuotannon likimääräistä arvostelua tarkoittavan metsikköselityksen* laatimiseen. Siinä olisi otettava huomioon pääasiallisesti vain

a) *metsien pysyvä rakennus- eli käyttöpuutuotanto, sekä*

b) *niiden polttopuutuotanto,*

sillä muunlaatuista pienempää puutavaraa lienee talojen tarpeisiin kaikkialla riittävästi, kun kerran metsien kasvusuhteet äsken mainituissa kohdissa ovat tyydyttävät. Yhtenäisten mäntymetsien alueella, missä metsävarat ani harvoin asettavat esteitä uusien asumusten perustamiselle, ja etenkin harvaan asutuilla seuduilla ei tämän metsäkasvun pääpiirteittäisen arvioimisen tarvitsisi olla mitenkään seikkaperäinen. Sitä vastoin varsinaisen mäntymetsärajavyöhykkeen suhteen puheenalaisen karttaselityksen tulisi olla yksityiskohtaisempi ja sopivimmin taulun muotoon laadittu, ja sen tulisi sisältää suunnilleen 5. luv. mainittuja tiedonantoja.

Metsikköselityksien laatimisesta olisi tietysti metsähallituksen tai suojelusalueitten keskusviranomaisen asia antaa lähempiä ohjeita toimitusmiehelle.

13. *Tarvepuunkulutuksen määrä* on toinen seikka, jonka tunteminen on välttämättömänä edellytyksenä kestävän metsätalouden arvostelemiselle. Itse asiassa ovat tiedot siitä, mitenkä paljon erilaatuisia puutavaroita keskinkertainen talo puheenalaisissa oloissa todellisuudessa tarvitsee tullakseen välttävästi toimeen, sangen puutteelliset ja epämääräiset. Voitaneen kuitenkin toistaiseksi pitää suunnilleen tarkoitustaan vastaavana sellaista määräystä, että perustettavilla pysyväisillä taloilla tulee olla tarjona ainakin 30 rakennuspuuhun ja 80 p. m^3:iin polttopuuta nouseva keskimääräinen kestävä metsäntuotanto. Sellaisille paikoille, missä tällaisia vuotuisia puumääriä ei kestävästi ole saatavissa, ei siis yleensä olisi perustettava pysyväisiä asumuksia. Missä esiintyvä metsän tuoton vajaus tavalla tai toisella on tasotettavissa asutusta liiallisesti rasittamatta, taikka missä vajaus ainoastaan on väliaikaista laatua, olisi poikkeustapauksissa asutus sallittava tällaisissakin oloissa, kun anomuksesta annettavassa selityksessä tarkoin osoitetaan puheenalaiset varokeinot ja mahdollisuudet niiden avulla saada metsätalous kestävälle kannalle järjestetyksi. Näistä lausunnossa huomioon otettavista, puunkulutusta koskevista seikoista huomautetaan seuraavassa.

14. Metsien tuottoa koskevat edellä mainitut tiedonannot sekä kulutuksen arvioitu suuruus tarjoavat tilaisuuden jotakuinkin suurella todennäköisyydellä suurpiirteisesti arvostella anotun tilan pysyväiset toimeentulomahdollisuudet metsätalouden kannalta, eli *kestävän tarvepuunsaannin mahdollisuudet*, erikseen

a) *rakennuspuunkäyttöön*, ja erikseen

b) *polttopuunkäyttöön* nähden.

Molemmissa tapauksissa olisi tietysti paitsi *tuottosuhteita* — kasvun riittäväisyys kulutukseen nähden — valaistava myöskin

c) *hankintasuhteita.*

Luonnollisesti ainoastaan ne metsämaat olisi otettava huomioon, jotka

kuljetusmahdollisuuksien puolesta yleensä voivat tulla kysymykseen tilan toimeentuloa liiallisesti rasittamatta.[1])

Mitä erityisesti polttopuuhun tulee, niin olisi sellaisissa tapauksissa, missä käytännön kannalta tarjolla olevat metsät eivät yksin osoittaudu varmasti riittäviksi polttopuunkulutuksen tyydyttämiseen, annettava tarpellisia ilmoituksia siitä, onko täysin kelvollista

d) *polttoturvetta* tarpeellisen paljon saatavissa kaiken varalta. Samoin olisi annettava tieto siitä, missä nämä edellämainitulle karttapiirrokselle merkittävät turvemaat sijaitsevat. Turpeitten käyttö polttoaineena käynee kuitenkin ainoastaan ani harvassa paikassa varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä välttämättömäksi, mutta se tullee sitä vastoin tulevaisuudessa jotakuinkin yleisesti kysymykseen muutamissa osissa Utsjoen pitäjää.

Jos taas rakennuspuun saanti havaitaan niukemmaksi kuin mitä talon perustamiseksi yleensä on vaadittava, olisi lausunnossa ensiksikin mainittava, onko tämä vajaus ainoastaan tilapäistä laatua, johtuen ehkä metsien nykyisestä tilasta ja nuorennoksen hävittämisestä y. m., ja voidaanko siis varmasti edellyttää, että tarvepuun saanti vast'edes nousee kulutusta vastaavaan määrään, kun metsät järkiperäisen hoidon ja tehokkaan suojeluksen avulla on saatu täyteen kasvuvoimaan. Toiseksi taas, jos tuoton kohoamista tähän rajaan asti tosin kyllä ei pidetä luultavana mutta arvosteltu pysyväinen vajaus olisi vain jokseenkin pieni, olisi otettava harkinnan alaiseksi, olisiko puunkulutus vähennettävissä kasvua vastaavaan määrään suurehkoja hankaluuksia tuottamatta, olisiko tilan pysyväinen toimeentulo siis siitä huolimatta metsätaloudellisessakin suhteessa turvattavissa ja voitaisiinko sen perustamiseen suostua mainitulla edellytyksellä. Siihen olisi tietysti sitä suurempi syy mitä suotuisammat maataloudelliset edellytykset asumuksen toimeentulolle ovat.

e) Molemmissa tässä mainituissa tapauksissa tulee näin ollen kestävän metsätalouden aikaan saamiseksi *metsänkäytön rajoittaminen* eli asutukselle luovutettavan keskimääräisen vuotuisen hakkuumäärän vähentäminen asetettavaksi joko tilapäiseksi tahi pysyväiseksi ehdoksi tilan perustamiselle.

f) Tästä seikasta riippuen ovat luonnollisesti asukkaalle asetettavat *rakennusvelvollisuudet* määrättävät siten, ettei arvosteltua suurinta hakkuumäärää ylitetä. Päin vastoin ovat *rakennusoikeudet* kaikissa sellaisissa tapauksissa, missä puutuotto on hyvin rajoitettu joko metsävarain vähyyden tahi kuluttajien runsauden vuoksi, aina supistettavat

[1]) Suojametsäkomision (siv. 173) mukaan olisi niinikään lausuttava, »minkälaisen kuljetustien takana asumukselle vedettävät rakennuspuut ovat, tuleeko kuljetus tuottamaan rakennuksen perustamiselle hankaluutta».

kestävän metsäntuoton mukaan, josta lausunnossa siis on aina tehtävä selvää.

15. Jos anotulla tilalla huomioon ottaen nämä rajoitukset tai ilman niitä huomataan metsätalouden kannalta olevan pysyväisiä toimeentulomahdollisuuksia, niin seuraisi lausunnossa *esitys väliaikaisten kotitarvemetsälohkojen määräämisestä ja rajoittamisesta perustettavalle tilalle.*[1]) Asumusten ympäriltä kotitarvepuun saannin turvaamiseksi yhtäjaksoisesti osoitettavien metsäpalstojen tarpeellisuus käy tarkemmin selville jälempänä olevasta metsänkäyttöoikeuksien järjestelyä koskevasta perustelusta. Jotta tilan kestävä metsätalous alusta saakka tulisi varmasti turvatuksi, pitäisi sen käytettäväksi luovutettavan metsäalan laajuus määrätä jo perustamistilaisuudessa siksi suureksi, ettei tilan toimeentulo liian niukan puunsaannin johdosta mitenkään voisi joutua vaaranalaiseksi ehkä myöhemmin läheisyyteen syntyvän enemmän uudisasutuksen takia. Metsäpalstaa määrättäessä olisi siis metsien tuotto varmuuden vuoksi laskettava mahdollisimman alhaiseksi ja kulutus arvosteltava riittävän runsaaksi. Ensi kädessä olisi

a) *rakennuspuulohko* määrättävä. Siinä tapauksessa, ettei se yksin riittäisi myös polttopuunkulutuksen jatkuvaan tyydyttämiseen, tulisi yhtäjaksoisesti sen rajasta lähtien osoitettavaksi erityinen

b) *polttopuulohko*, jossa metsänkäyttö luonnollisesti pääasiassa tai yksinomaan supistuisi polttopuitten ottoon. Rakennuspuulohko samaten kuin polttopuusaantia varten ehkä tarpeelliseksi katsottu laajennusala merkittäisiin tietenkin metsikkökarttaan. Niitä määrättäessä olisi mikäli mahdollista seurattava luonnollisia rajoja (vesistöjä, jänkkiä, vuoria y. m.). Palstojen laajuus olisi, kuten jälempänä huomataan, vain väliaikaisesti määrätty. Myöhemmin ne vähitellen sovellutettaisiin todellisen metsänkasvun mukaiseksi, sitä myöten kuin se saadaan tarkemmin selville — ehkä useinkin jo tilaa perinnöksi luovutettaessa.

16. *Yleinen ehdotus metsänkäytön järjestelystä* olisi esitettävä jo tilan perustamista käsittelevässä lausunnossa. Sen tulisi sisältää:

a) ilmoituksia siitä *missä määrin ja missä muodossa järkiperäisen metsänkäyttötavan tarkka sovelluttaminen olisi tarpeen* ja erittäinkin siitä, olisiko varsinainen *metsänhoitosuunnitelma* heti laadittava tilan metsänkäytön järjestelyä varten, vai sallivatko metsäolot metsänkäytön jättämisen asianomaisen metsänhoitomiehen vapaan ja itsenäisen valvonnan alaiseksi. Edellisessä, varsinkin mäntymetsärajavyöhykkeessä kysymykseen tulevassa tapauksessa, olisi tehtävä pääpiirteittäinen ehdotus väliaikaisesta metsänhoitosuunnitelmasta, ilmoittamalla miltä

[1]) Suojametsäkomision (siv. 172) mukaan olisi lausunnossa ilmoitettava »miltä lähemmin mainituilta mailta vuotuiset puutarpeet olisivat annettavat».

metsämailta tarvepuut olisi otettava toistaiseksi sopivimmin.[1]) Tämä suunnitelma olisi voimassa kunnes metsänkäyttöä varten saadaan laadituksi vakinainen hoitosuunnitelma myöhemmin, perintökatselmuksen aikana tai jo ennemmin;

b) perusteltu ehdotus siitä, *onko metsänkäytön määrän rajoittaminen tarpeellinen*, ja miten laajalti, sekä millä tavalla. Tällainen toimenpide ei myöskään yhtenäisten mäntymetsien alueella tule kysymykseen kotitarvekulutukseen nähden, muuta kuin ehkä ani harvassa poikkeustapauksessa, mutta sitä yleisemmin sitä vastoin metsärajaseuduilla. Mihin suuntaan nämä esitykset tarkemmin tulisivat käymään, selvenee jälempänä olevasta metsänkäytön järjestelyä koskevasta selostuksesta.

Edellä kerrottujen, kestävän metsätalouden edellytyksiä ja järjestelyä käsittävien tiedonantojen ohella, tulisi myös annettavaksi ilmoitus aiotun asutuksen välillisestä vaikutuksesta metsätalouteen sekä siitä johtuvien epäkohtien välttämiseksi tarpeellisista varokeinoista.

17. Niinpä olisi asuinpaikkaa ympäröivien *porolaidunmaitten* suhteen määrättävä ne nuorennosalat, jotka olisi *rauhoitettava* kaikelta poronsyötöltä, ja samaten mainittava *porojen kiinnipitopaikoiksi* soveltuvat ja osoitettavat alueet sekä yleensä tehtävä esitys porojen ja erittäinkin kotipitohärkien laiduntamisesta talon ympäristöllä.

18. Niinikään tulisivat *karjanlaiduntamisen* vaatimat rauhoitustoimenpiteet ja suojeluskeinot (aitaukset y. m.) mainittaviksi siinä tapauksessa, että karjansyötön suhteen yleensä asetetaan mitään rajoituksia. Näitä, kuten edellisessäkin kohdassa mainittuja esityksiä olisi metsikkökartalla erityisesti valaistava, elleivät ne muuten, karttakuvioiden nimittämisellä y. m., suorastaan käy siitä selville. Karjansyötön yhtä hyvin kuin poronlaiduntamisenkin vaikutusta lähiseudun metsien nuorennossuhteisiin olisi yleisesti arvosteltava.

19. *Asunnonpaikan asema metsään nähden* vaatii edellä (siv. 14) olevan esityksen mukaan aivan erityistä huomiota varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä, missä asumuksia ei yleensä olisi sallittava perustaa noin 500 metriä lähemmäksi lähimmän elinvoimaisen mäntymetsikön reunaa. Jos asunnon muuttaminen toiseen paikkaan, kuin mitä anomuksessa on edellytetty, katsotaan välttämättömäksi, olisi siitä esitys tehtävä, huomioon ottamalla 10 kohdassa mainittuja seikkoja. Tarvittaessa oheenliitetään karttapiirros, joka kuvaa asunnon paikan ja tonttimaan asemaa lähellä olevaan metsään nähden.

[1]) Kts. Suojametsäkomision esitys, muist. siv. 87.

20. *Lopullisen esityksen siitä, onko anomus metsätalouden kannalta hyväksyttävä, ja millä tarkemmin mainituilla ehdoilla* se olisi mahdollista, tulisi perustua kaikkien edellä mainittujen seikkojen tarkkaan arvostelemiseen.

Yleisen edun kannalta tulisi vielä annettavaksi

21. lausunto perustettavaksi aiotun asumuksen vaikutuksesta ja *suhteesta poronhoitoon*. Siinä olisi otettava huomioon sekä tilan vaikutus porolaidunmaitten käyttöön ja etenkin poronhoidon harjoittamiselle erityisesti soveltuvien varsinaisten laidunmaitten (sekä tunturiseuduilla että metsärajan sisäpuolella) supistuminen asutuksen takia että myös hakijan henkilökohtaiset ominaisuudet, mikäli poroja ei laidunnettaisi vakituisesti ympäri vuoden; tällaisessa tapauksessa on nimittäin kokemuksen mukaan poronvarkaudesta epäiltyjen henkilöiden asettuminen yksinäisiin paikkoihin keskelle „palkista" osoittautunut poronhoidolle perin turmiolliseksi. Jos erityiset toimenpiteet osoittautuisivat tarpeellisiksi tiluksien ja heinien suojelemiseksi porovahingoilta, olisi tehtävä esitys siitä, olisiko joko asukas velvoitettava tiluksien aitaamiseen tahi olisivatko tilukset muuten julistettavat poronsyötöltä rauhoitetuiksi (kts. siv. 9 y. m.).

22. *Muun asutuksen etu* vaatii uusia taloja perustettaessa tarpeellista huolenpitoa, kuten ennemmin on painostettu. Tässä suhteessa olisi *sekä jo olevan että vastaisen asutuksen* toimeentulomahdollisuuksia pidettävä silmällä. *Entiseen* asutukseen nähden olisi

a) toiselta puolen mainittava uuden talon vaikutuksesta vanhojen tilojen *maatalouteen* sekä elinkeinojen (karjanhoito ja kalastus) harjoittamiseen, joutuvatko talot tässä suhteessa haittaamaan toistensa kehitystä vai eivätkö,

b) ja toiselta puolen taas olisi esitettävä samanlainen arvostelu *metsätalouden* suhteen.

Etenkin nykyoloissa, vanhojen asumusten tiluksia kun ei vielä ole määritelty eikä erotettu ja viljelysmaat kun omistussuhteittensa puolesta yleensä ovat sangen epämääräisiä, olisi tarpeellista, että talonperustamisanomuksesta sekä siinä nimitetyistä tiluksista kuulutettaisiin asianomaisesti. Tällöin jokainen saisi tilaisuuden joko itse perustamistilaisuudessa tai mieluummin jo sitä ennen näyttää toteen ehkä paremman oikeutensa anottuihin tiluksiin ja muussakin suhteessa valvoa laillisia tai taloudellisia etujaan. Tätä seikkaa tulisi lausunnossa siis myös selostaa. Kartalle olisi merkittävä läheisyydessä sijaitsevat asumukset sekä mikäli mahdollista myös niiden tilukset.

Vastaisen asutuksen etua olisi pidettävä silmällä sellaisissa paikoissa, missä näyttää olevan tarjona edellytyksiä kahden tai useamman talon perustamiselle tai varsinaisen ryhmäasutuksen syntymiselle.

Myöhempien tilojen toimeentulo joutuu muuten aina kärsimään siitä, että ensiksi perustettu talo on ehtinyt vallata parhaimmat maat. Sen takia olisi selityksessä suunniteltava paikalla perustettaville eri taloille tulevat tilukset ja anotun talon viljelys- sekä metsämaat sovellutettava sen mukaisiksi, taikka ainakin, missä ei ole tilaisuutta tällaisen suunnitelman laatimiseen, anomuksesta riippumatta määrätä talolle annettavat tilukset siten, etteivät enemmän uudisasutuksen mahdollisuudet joudu siitä kärsimään.

23. *Valtion edun* valvominen tuskin tullee kysymykseen varsinaisessa metsärajavyöhykkeessä, missä kaikki maat ja metsät varataan yksinomaan asutukselle eikä mitään sanottavaa metsätaloutta voitane valtion puolelta harjoittaa koskaan. Suojelusalueen parempiosaisilla seuduilla sitä vastoin olisi kiinnitettävä tarpeellista huomiota välttämättömien uittoväylien, varastopaikkojen, puunkuljetusteitten y. m. varaamiseen valtion haltuun. Siitä olisi jo vuokratilojen perustamista koskevassa selityksessä huomautettava, koska nämä kerran perustetaan siinä tarkoituksessa, että ne sittemmin saadaan ostaa perinnöksi.

24. Paitsi näitä tilaan sellaisenaan kohdistuvia ilmoituksia sisältyisi lausuntoon myös arvostelu *hakijan henkilökohtaisista ominaisuuksista.* Mitä ensin asukkaan *syntyperään* tulee, niin on toiselta puolen [1]) pidetty erittäin tärkeänä, „että vakinainen väestö saadaan paikoilla pysymään ja lisääntymään", jota vastoin toiset [2]) ovat viitanneet siihen etuun, mikä on ollut kelvollisten maanviljelijäin siirtymisestä maataloudellisesti alhaisella asteella oleviin seutuihin. Suojametsäkomisio ei yleensä aseta rajoituksia uudelle asutukselle (siv. 164), joskin suojelusalueen jättäminen vain sen nykyisen väestön ja tämän jälkeläisten asuttavaksi olisi jonkun verran kannatettava, m. m. ja erittäinkin lappalaisten kansallisuuden etujen turvaamiseksi. Tämä mielipide on sekä periaatteelliseti että käytännönkin kannalta aivan oikeutettu, sillä pysyväisen maatalouteen perustuvan uudisasutuksen mahdollisuudet suojelusalueella ovat kuitenkin varsin rajoitetut. Vieläpä täytyy edellyttää, että väestön liikamäärän suojelusalueen sisälläkin täytyy ennen pitkää siirtyä muutamilta toimeentulomahdollisuuksiensa puolesta nyt jo miltei liiaksi asutuilta seuduilta siihen rajoittuviin osiin tätä aluetta. Kuten jo ennemmin on painostettu (kts. siv. 23) olisi siis johtavana näkökohtana suojelusalueen asuttamisessa pidettävä kiinni siitä, ettei *pysyväisiä* maataloustiloja yleensä enää tästedes olisi luovutettava tilapäisten työansioitten johdosta sinne satunnaisesti siirtyneille „jätkille".

[1]) Arimo. A. Onko kruununmaiden asuttamista edistettävä vai vastustettava, S. M. J. XXIX, siv. 146.

[2]) Elfving, Östen, Bör bosättningen å våra kronojordar befordras eller bekämpas? F. F. M. XXIX, s. 145.

yhtä vähän kuin toiselta puolen rajaa muuttuneille Norjan ja Ruotsin lappalaisillekaan tai muille ulkomaitten alamaisille, joita useita viime aikoina on asettunut sinne asumaan avioliiton johdosta tai muusta syystä, etenkin hyötyäkseen porolaidunmaistamme.

Ainoastaan poikkeustapauksissa olisi talonperustamislupa kuitenkin myönnettävä varsin kykeneville ja tiettävästi kaikin puolin kelvollisille etelästä suojelusalueelle siirtyneille maanviljelijöille, jos nimittäin voidaan pitää varmana, että puheena olevan seudun alkuperäisellä asteella olevia maanviljelysoloja saataisiin tuollaisen hyvänä esimerkkinä esiintyvän „mallitalon" perustamisella parannetuksi ja edistetyiksi. Kaikissa tapauksissa olisi noudatettava mitä suurinta varovaisuutta vuokratiloja luovutettaessa muualta siirtyneille henkilöille, joista vain ani harva on osoittanut omaavansa mainittuja ominaisuuksia mutta suurin osa käyttää torppiaan (esim. Inarin kirkonkylässä, paria poikkeusta lukuun ottamatta) vain asuintiloina.

Mitä itse suojelusalueelta kotoisin oleviin vuokratilanhakijoihin tulee, niin olisi niillekin asetettava edes jonkunlaisia vaatimuksia kykyyn ja kelvollisuuteen nähden,[1]) eikä nimenomaan pysyväisen maatalouden harjoittamista varten tarkoitettuja taloja olisi, kuten monasti on tapahtunut, luovutettava sellaisille henkilöille, joilla ei ole sanottavasti minkäänlaisia edellytyksiä varsinaisen maataloustilan *perustamiseen.* On nimittäin otettava huomioon, että juuri ensimmäiseltä asukkaalta, jonka tulee määräajan kuluessa raivata ja rakentaa talonsa täyteen ja pysyväisesti asuttavaan kuntoon on vaadittava aivan erikoista työkykyä ja pystyväisyyttä. Sitä vastoin voivat vähemmänkin kelvolliset henkilöt pitää valmiin talon jotakuinkin välttävässä kunnossa. Ylen suuria vaatimuksia ei silti tarvinne lausuntoa antaessa asettaa hakijan kuntoisuudelle, jos seuraamukset asukkaalle määrättyjen viljelys- ja rakentamisvelvolisuuksien laiminlyömisestä ovat kyllin tuntuvat, kuten jälempänä ehdotetaan.

Periaatteen kannalta vuokratiloja ei tietystikään olisi myönnettävä törkeistä rikoksista rangaistuille tai sellaisista epäillyille henkilöille, mutta käytännön kannalta katsoen olisi sitä paitsi erittäinkin yksinäisiin seutuihin haettujen talojen suhteen pidettävä huolta siitä, ettei niiden perustamista myönnetä sellaisille tunnetusti tai yleisen käsityksen mukaan epäluotettaville henkilöille, joiden talonperustamishankkeella ehkä joskus voi olla ainakin osaksi tarkoituksenakin päästä yksinäisyydessä rauhassa harjoittamaan poronvarkautta, metsänhaaskausta tai luvatonta kalastusta. Hakemuksia, joiden suhteen tällaisia pyrkimyksiä on ollut epäiltävissä, on silloin tällöin ilmestynytkin.[2])

[1]) Elfving ja Arimo (l. c.) ovat niinikään painostaneet tämän seikan merkitystä.

[2]) U. K. N. 87 v. 1913; N. 94 v. 1915 y. m.

25. Aivan erikoisessa merkityksessä tulevat hakijan henkilökohtaiset ominaisuudet lausunnossa selostettaviksi, kun otetaan arvosteltavaksi *asutushankkeen tarpeellisuus ja välttämättömyys*. Rajoitettuihin asutusmahdollisuuksiin nähden olisi tähän seikkaan kiinnitettävä suojelusalueella yleensä suurta huomiota, ja aivan erikoisesti on se tarpeellista niillä seuduin, jotka ovat joutumassa liikaa asutuiksi. Etenkin tällaisilla tienoilla, kuten varsinkin Utsjoen pitäjässä mutta useissa tapauksissa Inarissakin, on tullut yleiseksi tavaksi, että *talonomistajat* taikka liiallisesti palstoitettujen *talojen osakkaat* hakevat itselleen torppia tai vieläpä toisen uudistalonkin saadakseen tarpeellisia lisätiluksia. Niinpä onkin, kuten jälempänä lähemmin osoitetaan, melkoinen osa nykyisiä kruununmetsätorppia etenkin Utsjoella todellisuudessa vain vanhempien talojen lisätiluksia.[1]) Niitä ei ensinkään käytetä sellaisina varsinaisina ja itsenäisinä maataloustiloina, joiksi ne on ajateltu, ja useasti niitä ei ole perustettukaan vakituisen asumisen tarkoituksessa. Samanlaatuisia anomuksia on viime aikoina esiintynyt runsaasti [2]), ja kun niitä on hylätty, niin on joku niistä uusittu talollisen pojan nimessä, missä tätä keinoa ei ole käytetty jo alunperin.

Äsken mainituissa tapauksissa on talonperustamisaikeen todellinen tarkoitus ja sen tarpeellisuus hyvin vaikeasti arvosteltavissa, mutta sääntönä voitaneen yleensä pitää, ettei itsenäistä maataloutta varten tarkoitettuja tiloja myönnetä ainakaan sellaisille hakijoille, joilla jo ennestään on omia rakennuksia syntymätalossaan, missä he vakituisesti asuvat ja josta he tulevat saamaan taikka ehkä jo ovat saaneetkin osansa.[3]) Lisätiluksia voidaan luonnollisesti luovuttaa sopivammalla tavalla kuin uusien, pysyväiselle asutukselle varattavien tilojen muodossa. Kun torppia tämän lisäksi vielä aivan yleisesti tahdotaan perustaa ja on perustettu vain erityisten „kesätalojen" aikaan saamiseksi sekä joskus poronhoito- y. m. -tarkoituksiin, niin ilmenee selvästi, mitenkä tarkkaan hakemuksien todellinen tarkoitus ja välttämättömyys

[1]) U. K. N. 77, 81, 211 v. 1911; N. 80 v. 1913; N. 109, 111 v. 1915 y. m.

[2]) U. K. N. 22 v. 1909; N. 98 v. 1911; N. 10, 76, 82, 84, 91 v. 1913; N. 96, 97 v. 1914; N. 94, 113 v. 1915 y. m.

[3]) Itse talojen haltijain suhteen on asianomainen ylimetsänhoitaja eräässä kirjeessä (8/7 1913 N:o 884, U. D. N. 32 v. 1913) viitannut heidän sopimattomuuteensa päästä kruununmetsätorpan omistajiksi. Tätä periaatetta ei sen ennempää ole ainakaan käytännössä noudatettu. Puheena olevan anomuksen johdosta lausutaan: »kun hän on tilan omistaja eikä siis tule asettumaan mainittuun torppaan niin en voi antaa myöntymystäni tähän».

Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910. siv. 426 (§ 3) esittää niinikään, ettei hakija ennestään saisi omistaa mitään tilaa tai maakiinteistöä ja ehdottaa että todistus tästä olisi liitettävä hakemusasiakirjoihin.

on punnitettava joka eri tapauksessa silloinkin, kun asumusten tämäntapaisen väärinkäytön ehkäisemiseksi käytetään sellaisia varokeinoja, joista jälempänä puhutaan.

Milloin tuntuu olevan tarpeellisia takeita anotun asumuksen tarkoitustaan vastaavasta käytöstä, täytyy kuitenkin niillä seuduin, jotka maatalouden taikka metsänhoidon kannalta myöntävät varsin pieniä enemmän uudisasutuksen mahdollisuuksia, vielä lisäksi ottaa arvosteltavaksi, missä määrin hakija todella on oman itsenäisen talon tarpeessa. Näissä oloissa olisi talonperustamislupia myönnettävä ensi sijassa vakituista asuntoa ja asuinpaikkaa kokonaan vailla oleville perheellisille henkilöille eikä nuorille naimattomille talokkaanpojille, jotka saattavat jäädä kotitaloonsa asumaan haitatta ehkä vielä pitkäksikin aikaa eivätkä vielä ole välttämättömästi talon tarpeessakaan ja jotka helposti voivat siirtyä muuallekin asumaan, jos se liika-asutuksen välttämiseksi käy tarpeelliseksi (s. 26).

26. Vasta kaikkia edellä lueteltuja seikkoja punnitsemalla voidaan luotettavin perustein antaa *lopullinen lausunto siitä, onko vuokratila-anomus hyväksyttävä, ja millä tarkemmin mainittavilla ehdoilla se on mahdollista.*

Pääpiirteiltään tulisi lausunnon sisältö näitä seikkoja silmällä pitämällä olemaan aivan sama, joskin jonkun verran yksityiskohtaisempi, kuin mitä viime aikoina kruununmetsätorppien perustamista varten on vaadittu (*Heikel*, Käsikirja, siv. 423 y. m.), mutta olojen pakostakin sangen vaillinaisesti noudatettu. Pääasiallinen erotus tulisi olemaan vain se, että vaatimusten noudattaminen käytännössäkin turvattaisiin. Tämä on mahdollista ainoastaan siten, että ensiksikin nimenomaan tahdotaan täydellinen selitys kaikista lausunnossa huomioon otettavista ja asetuksessa erityisesti lueteltavista asioista, ja toiseksi, että itse selityksen antaminen uskotaan sellaisille henkilöille ja muutenkin järjestetään siten, että lausunto kaikin puolin tulee tehdyksi asiantuntevasti, tunnollisesti ja ilman mielivaltaa.

Tarkastuksen toimeenpaneminen ja selvityksen hankkimisessa noudatettava järjestelmä on miltei kaikkein tärkein kohta uudisasutuksen järjestelyssä sen vuoksi, että talonperustamista koskevien kysymysten ratkaisu tietysti pakostakin jää melkein aina yksinomaan lausunnoissa esiintuotujen näkökohtien varaan. Näin ollen tuntuu varmojen takeitten saaminen siitä, että asutuskysymyksistä itse paikalla hankittava selitys tulee asiallinen ja huolellinen, vieläkin tärkeämmältä kuin se,

että kaikki asutuksen yhteydessä olevat eri edut otetaan asianomaisesti huomioon näitä kysymyksiä ratkaisevassa ylimmässä virastossa. Uusien asumuksien perustamiseksi tarpeellisten tiedonantojen luotettavaisuus ja perusteellisuus on luonnollisesti toiselta puolen siinä, kenelle niiden hankkiminen uskotaan, ja toiselta puolen siinä, millä tavalla selityksen laadinnassa on meneteltävä.

Niihin *toimitusmiehiin* nähden, joille tulisi uudistilanhakemuksien ratkaisemiseksi välttämättömän selityksen hankkiminen, viitattakoon ensiksikin niihin jo ennen mainittuihin muistutuksiin, joita tässä suhteessa on esitetty nykyistä asutusjärjestelmää vastaan. Uudistalonhakemukset ovat jääneet sangen puutteellisesti ja yksipuolisesti käsitellyiksi sen takia, että talojen perustaminen edelleen on jäänyt miltei yksinomaan maanmittarin lausunnon varaan, ja siinä ovat useastikin jääneet huomioon ottamatta eivät ainoastaan mitä alkeellisimmat metsänhoidolliset vaatimukset, vaan joskus — ammattitietojen puutteesta tai muustakin syystä — maataloudellisetkin näkökohdat.[1]) Samalla tavalla ovat etenkin viimeksi mainitut seikat, mutta silloin tällöin metsänhoidollisetkin periaatteet useasti jääneet syrjäytetyiksi kruununmetsätorppia perustettaessa, ne kun ovat yksinomaan metsänhoitajien lausuntojen varassa. Kokemus osoittaa kyllin selvästi ettei uusien tilojen perustamista yleensäkään olisi jätettävä vain yhden ainoan henkilön pitämän katselmuksen varaan, vaan että toimitusmiehiä tulisi olla ainakin kaksi, joista toinen edustaa metsätaloudellisia ja toinen maataloudellisia ammattitietoja.

N. s. Tilattoman väestön Alakomitean esityksen [2]) mukaan tulisi uudisasutus, jonka suhteen tosin kyllä vaadittaisiin lausuntoja metsänhoitoviranomaisilta sekä erityiseltä paikkakuntalaisista kokoon pannulta asutuslautakunnalta, pääasiassa jäämään asutuskeskusviraston alaisen tarkastajan paikallisen katselmuksen perusteella hankkiman selityksen varaan. Täydellä syyllä huomauttaa kuitenkin Suojametsäkomisio (s. 170), ettei aivan toisenlaisiin oloihin tottunut henkilö voi arvostella metsätuoton kestävyyttä suojelusalueella — mikä eritoten pitää paikkansa itse metsärajavyöhykkeen suhteen — eikä asumusten

[1]) M. m. huomauttaa E. L:s (Väliaikaiset uudistalot Pohjois-Suomessa, M. A., laaj. pain., 1914, siv. 163), siitä, ettei maamittari ole sovelias perustamiskatselmuksen johtajaksi. »Häneltä puuttuu useimmissa tapauksissa ne ammattitiedot, jotka ovat tarpeelliset kysymyksen ratkaisemiseen» ja »paitsi sitä eivät maamittarit ole osoittaneet voivansa asettua asuttamiskysymyksen suhteen valtion yleisedun kannalle».

[2]) Suojametsäkomision mietintö, siv. 170.

toimeentulomahdollisuuksia yleensäkään. Se esittää sen takia, että „suojelusalueitten keskusviranomainen" saisi toimittaa mainitun tarkastajan tehtäviä. Muiden toimitusmiesten suhteen yhtyy komisio alakomitean esitykseen, ehdottaen (siv. 171) vain, että asutuslautakunnan muodostaisivat maan vuokraa maalla koskevan asetuksen ($^{12}/_{3}$ 1909) nojalla asetettavat paikalliset vuokralautakunnat.

Komision esityksen mukaan suojelusalueitten keskusviranomaisen ei olisi pakko itse paikalla ottaa osaa lausuntoa varten tarpeellisten tietojen hankkimiseen, eikä hän, kuten komisio itse edellyttääkin, useasti tekisikään sitä. Muuten on mahdotonta ajatellakaan, että mainittu virkailija muitten tärkeitten tehtäviensä ohella saisi tilaisuuden tai edes aikaakaan säännöllisesti toimittaa kaikki paikalliset katselmukset jokaisella perustettavalla uudistilalla. Siten jäisi selityksen hankkiminen käytännössä kuitenkin kokonaan tai ainakin useimmissa tapauksissa yksin metsänhoitajan ja asutuslautakunnan toimeksi. Kokemuksen luulisi kuitenkin tarpeeksi ilmeisesti osoittaneen, ettei paikkakuntalaisista kokoon pannulta asutuslautakunnalta ainakaan näillä pimeillä pohjan perillä mitenkään voida odottaakaan mitään objektiivista arvostelukykyä, eri asianhaarain tunnollista harkitsemista ja yleisten näkökohtien huomioon ottamista puheena olevissa asutuskysymyksissä. Kuten osaltaan Neuvottelukomiteankin esitykset ja vielä enemmän paikallinen tuntemus asukkaitten yleensä perin kehittymättömistä mielipiteistä näissä asioissa selvästi näyttävät toteen, voitaneen varmana pitää, että mainittujen asutuslautakuntien lausunnot miltei säännöllisesti asettuisivat sille kansaan vanhastaan juurtuneelle näkökannalle, ettei uudisasutusta vastaan koskaan eikä missään olosuhteissa olisi asetettava mitään esteitä, ei ainakaan kun on kysymys omista paikkakuntalaisista; komision ehdotuksen mukaanhan ei asutuslautakunnilta vaadittaisi lausunnon perusteeksi edes paikallista tilusten tarkastustakaan. Missään tapauksessa ei tällainen järjestelmä tulisi lainkaan vapauttamaan metsänhoitoviranomaisia heille kuulumattomien maataloudellisten seikkojen huolenpidosta, niin suotavaa kuin se olisikin. Metsänhoitajan olisi edelleenkin pakko samoin kuin kruununmetsätorppien suhteen ennenkin laatia talonperustamisanomusten johdosta hankittava selitys kokonaisuudessaan.[1]) Suojametsäkomisio on (siv. 172)

[1]) Lagerblad, F. M., Bör bosättningen å våra kronojordar befordras eller bekämpas?, F. F. M. XXIX, s. 137, on täysin tunnustanut puheenaolevan järjestelmän heikkouksia, kun hän lausuu: »Enligt kommitténs förslag skulle bosättningen göras beroende av Styrelsen, som i hvarje enskilt fall stöder sig på forstmästarens utlåtande. Nu är det allmänt känt, att forstmännen börja sin bana från Lappmarken och därföre forstkåren därstädes i de flesta fall utgöras af ungt, oerfaret folk, som ännu icke kunnat fatta bestämda åsikter i dessa fall,

itsekin viitannut siihen, että asianomaisen metsänhoitajan yhä vielä pitäisi kiinnittää huomiota hakemuksissa mainittuihin viljelystiluksiinkin, mikä jonkunlaisenkaan valvonnan aikaan saamiseksi asutuslautakunnan ilmoitusten suhteen olisikin kerrassaan välttämätöntä.

Asutuslautakunnan sopivaisuus ja tarpeellisuus esiintyä lausunnon antajana ainakin suojelusaluetta koskevissa talonperustamiskysymyksissä voitaneen siis yleensäkin vakavasti panna kysymyksen alaiseksi. Mitä edellä mainitun vuokralautakunnan asettamiseen muutenkin tulee, niin tuntuu se jokseenkin tarpeettomalta, koska ensiksikin komision oman ilmoituksen (siv. 171) mukaan „yksityisten vuokratilojen syntymistä näillä suojelusalueiksi ehdotetuilla seuduilla tapahtuu hyvin vähän" ja koska toiseksi myös yksityisellä maalla syntyvä uudisasutus edellä olevan esityksen mukaan olisi välttämättä suojelusalueella asetettava valtion valvontaan. Suojametsäkomisio (siv. 171, 172) näyttää odottavan aivan erityistä etua näistä „paikallisiin oloihin perehtyneistä henkilöistä kokoon pannuista" asutuslautakunnista m. m. siinä suhteessa, että ne voisivat ilman paikallista tarkastustakin arvostella perustettavan tilan maataloudellisia toimeentulomahdollisuuksia. Tuskin suotuisimmissakaan tapauksissa voitaneen toiselta puolen odottaakaan, että lautakunnan jäsenet edeltäkäsin tuntisivat kaikki anotut taikka — ellei tiluksia hakemuksessa ehkä ole lueteltukaan — kysymykseen tulevat viljelysmaat ja vieläpä niiden vuotuisen tuoton, ja toiselta puolen, kuten sanottu, ei näille ilmoituksille mitenkään voitaisi antaa mitään ratkaisevaa arvoa edes silloinkaan, kun ne perustuisivat paikalliseen tarkastukseen.

Suojametsäkomisio on kyllä ollut tietoinen tällaisesta järjestelmästä johtuvista epäkohdista, ja se edellyttääkin (siv. 170), että metsänhoitajan sekä asutuslautakunnan lausunnot voivat tulla monessa suhteessa ristiriitaisiksi keskenään tai epäselviksi. Siten anomusten ratkaisu kävisi ylen vaikeaksi kuvernöörinvirastolle ja vielä vaikeammaksi maan eteläosissa sijaitsevalle asutuskeskusvirastolle, missä tuskin olisi Lapin oloihin jonkunkaan verran perehtyneitä henkilöitä. Se täten

---

personalombyten ske ofta och inga konstanta principer kunna därföre göra sig gällande. Där äro så stora intressen, som stå på spel för hela vårt land — — att frågan om kolonisationen av vår högsta nord borde tagas med största allvar. — Min åsigt är, att frågan är alltför viktig för att avgöras av unga tjänstemän och en styrelse nere vid sydkusten».

Montell, J., Bosättningen vid den norra barrskogsgränsen, F. F. M. XXVIII, s. 258, lausuu m. m. »Då — — en del forstmästare ha rätt dunkla begrepp om jordbrukets prima principia, och inom forstkåren äfven kan finnas blinda anhängare af jord åt de obesuttna-idén, kan leken med kronans jord lätt blifva ödesdiger,» mikä käsitys täydellä syyllä voitaneen sovelluttaa tässä käsiteltyyn tapaukseenkin.

„jäisi paikallisolojen tuntemisen puutteessa sattuman varaan." Kysymysten jättäminen suojelusalueitten keskusviranomaiselle lausunnon saamista varten ei käytännössä tuottaisi mitään asiallista parannusta, kuten edellä on painostettu. Komisio omankaan mielipiteen mukaan ei voida edellyttääkään, että suojametsäalueen keskusviranomaisella, jonka tärkeimpänä tehtävänä olisi koko sikäläisen metsänkäytön valvominen, itsellään olisi aikaa suorastaan ottaa osaa kaikkien uusien talojen perustamiselle välttämättömän paikallisen selityksen hankkimiseen. Näin ollen ei ole äsken mainittujen ristiriitaisuuksien välttämiseksi ja metsänhoitajien vapauttamiseksi heille kuulumattomista toimituksista muuta keinoa, kuin että puhtaasti maataloudellisten seikkojen selvittäminen jätetään sellaiselle henkilölle, jonka sivistystaso ja ammattitiedot sinänsä antavat tarpeellisia takeita hänen hankkimiensa tietojen luotettavaisuudesta ja asiallisuudesta. Metsätaloudelliset asiat jäisivät luonnollisesti edelleen metsänhoitajan arvosteltaviksi.

Kun tarkastellaan edellä lueteltuja seikkoja, jotka ehdottomasti ovat huomioon otettavat pysyväistä asutusta perustettaessa, ja pidetään silmällä jäljempänä painostettua tosiasiaa, ettei pysyväisen asutuksen muodostuminen ilman itse paikalla toimitettua tarkastusta ole mitenkään puolustettavissa, niin käy selvästi ilmi, että 21, 24 ja 25 (siv. 89, 90—93) kohdassa mainitut asianhaarat ovat ainoat, joiden arvosteluun sanotut kaksi toimitusmiestä ehkä jossakin tapauksessa tahi jossakin suhteessa tarvitsisivat paikkakunnalta hankittavia lisätietoja, katselmuksesta suorastaan selville käypien ohella. Mainitut seikat koskevat asutuksen suhdetta poronhoitoon sekä hakijan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Edelliseen nähden olisi tarvittavat tiedot tietysti hankittava sopivalla tavalla suorastaan paliskunnalta. Jälkimäisen kohdan suhteen taas olisi edullisinta, että toimitusmiehet itse paikkakunnalta hankkisivat tarpeellista selvitystä. Missään tapauksessa ei voida odottaakaan, että asutuslautakunta ottaisi tunnollisesti ja puolueettomasti arvostellakseen omalta paikkakunnalta olevan hakijan ominaisuuksia silmällä pitämällä sellaisia yleisiä näkökohtia, joita on esitetty edellä.

Jo esiin tuotujen seikkojen mukaan ei erityisten paikallisten asutuslautakuntien asettaminen suojelusalueella ole siis missään suhteessa tarpeellistakaan. Jos niitä sittenkin muodostettaisiin, niin ei tämä, kuten sanottu, mitenkään voisi olla omiaan vähentämään sellaisen toimitusmiehen tarvetta, josta äsken mainittiin. Sitä paitsi ei asutuslautakunnan jäseniltä — heidän kehityskantaansa nähden — voitaisi mitenkään odottaakaan sellaisia tietoja ja ominaisuuksia, että he edes hyvällä tahdollakaan, pitäen silmällä kaikkia lueteltuja selityksen teossa huomioon otettavia näkökohtia, saattaisivat laatia täydellisen ja

asiallisen lausunnon, tehdä selvän ja perustellun esityksen viljelystilusten luovuttamisesta sekä suorittaa näiden mittausta, rajoittamista ja kartalle merkitsemistä y. m., mitkä toimitukset edellyttävät edes jonkunmoisia ammattitietoja.

Kysymyksen ollessa siitä, mikä ammattivirkailija olisi asetettava asutuslautakunnan sijalle selvittelemään uudisasutuksen maataloudellisia edellytyksiä, viitattakoon ensiksi ammattikirjallisuudessa useasti esitettyihin ehdotuksiin, että paikalliset talonperustamistarkastukset paraiten olisivat jätettävät metsänhoitajalle sekä agronomille. Vaikkakin tällaisen järjestelmän toteuttaminen epälemättä sinänsä tuottaisi suurta etua ja täysin turvaisi talonperustamisanomuksista hankittavan selityksen perusteellisuuden ja asiallisuuden, niin on ensiksikin ainakin epävarmaa, että suojelusalueelle syntyvä uudisasutus voisi antaa vakituista työtä ympäri vuoden yhdellekään tätä tarkoitusta varten asetetulle agronomille. Toiseksi on maataloudellisten seikkojen selvittäminen täällä, missä se supistuu pääasiassa niittymaitten kestävän tuoton arvostelemiseen sekä niiden erottamiseen, siksi yksinkertaista laadultaan, ettei sekään puolestaan tekisi varsinaisen ammattimiehen kiinnittämistä puheen alaisiin toimituksiin aivan välttämättömäksi. Toiselta puolen taas on otettava huomioon, että ainakin perinnöksi luovutettavien tilojen tarkastukseen ja erottamiseen suojametsäkomisionkin esityksen mukaan ottaisi osaa maanmittari. Sitä paitsi maanmittarit yleensä, he kun uudistalojen veron panoissa y. m. ovat saavuttaneet laajoja kokemuksia erilaatuisten viljelysmaitten sekä niiden tuoton arvostelemisessa omaavat aivan riittävästi sellaisia alkeellisia tietoja maataloudessa, kuin puheena olevassa suhteessa suojametsäalueella tulee kysymykseenkin.

Tämän perusteella osoittautuu kaikkein edullisimmaksi, että talonperustamiskysymysten selostaminen ja toimitettavat paikalliset katselmukset uskotaan metsänhoitajalle sekä tätä tarkoitusta varten asetetulle maanmittarille, mieluimmin tietysti sellaiselle, joka samalla on suorittanut agronomitutkinnon. Mitä suurimmaksi hyödyksi olisi nimittäin, että mainittu maanmittarintoimi asetettaisiin täysin vakinaiselle kannalle.[1]) Ensiksikin vältettäisiin täten sellaiset erehdykset, joita miltei pakostakin tulee, kun talojen perustaminen uskotaan aivan toisenlaisiin oloihin tottuneille eri henkilöille, jotka muuten määrättäisiin tilapäisesti suorittamaan näitä toimituksia, — kuten Suojametsäkomisio on ehdottanut perinnöksimuuttokatselmuksien suhteen (siv. 176). Vakinaisena virkamiehenä ollessaan maanmittari sitä vastoin pian kyllä ei ainoastaan saavuttaisi pohjoisten seutujen sekä niiden paikallisolojen tarkkaa tuntemusta, vaan hän pääsisi myös jatkuvan toimintansa avulla sekä ollessaan alituisessa vuorovaikutuksessa muitten suojelusalueen viranomaisten kanssa helposti syventymään tämän alueen hallinnossa luonnonsuhteitten pakosta noudatettaviin perusaatteisiin. Siten hän saavuttaisi ennen pitkää sellaisen valistuneen ja varman katsantokannan, joka on ehdottomasti tarpeen useasti hyvin arkaluontoisten suojametsäkysymysten oikealle arvostelemiselle sekä ratkaisemiselle ja joka osaltaan tarjoaisi nykyistä paljon varmempia takeita siitä, että uudisasutuksen edellytykset ja mahdollisuudet aina selvitetään järkiperäisesti sekä perusteellisesti.

[1]) Nimeksi voitaisiin ehdottaa esim. »Lapin suojelusalueitten maanmittari»

Sangen tärkeänä etuna erityisen maanmittarin asettamisesta suojelusalueelle on toiseksi mainittava se tarkka yhdenmukaisuus asutuskysymysten käsittelyssä yleensä, joka olisi seurauksena paikallisten toimitusten uskomisesta yhdelle ainoalle henkilölle koko suojelusalueella. Erittäin merkitsevä on vielä sekin seikka, että ei ainoastaan viljelystiluksien mittaaminen ja rajoittaminen vaan myös vuokratilojen verottaminen kokonaisuudessaan voitaisiin jättää maanmittarin toimeksi, jonka varsinaisiin virkatehtäviin tämä kuten edellä mainitutkin toimitukset muutenkin kuuluvat. Suojametsäkomisio on tahtonut rasittaa vuokratilojen verottamisella suojelusalueitten keskusviranomaista, jonka toiminta metsänkäytön valvojana tietysti melkoisesti joutuisi siitä kärsimään. Mainittujen töitten ohella sopisi ehkä myös maanmittarin toimituttaa asuntotilojen, mäkitupien y. m. jäljempänä käsiteltyjen vuokrapalsta-asumusten rajoittaminen. Siten säästyisi paljon aikaa metsänhoitajien varsinaista virkatoimintaa varten. Yksityisten talojen jakamiset ja osittamiset kuuluvat sitä paitsi osaltaan maanmittarin toiminta-alaan. Paitsi kaikkia muitakin mainitulla alueella kysymykseen tulevia varsinaisia maanmittaustoimituksia, tulisi hänen huolekseen vielä ennen mainittujen ryhmäasutus- ja muittenkin ennakolta suoritettavien asutussuunnitelmien laatiminen. Etenkin Utsjoen pitäjässä tarjoutuisi ainakin ensi aikoina sangen paljon tällaisia järjestelytöitä, kuten jäljempänä selitetään tarkemmin. Näin ollen ei voine olla epäilystäkään siitä, ettei yhdellä ainoalla koko suojelusaluetta varten asetetulla maanmittarilla olisi ympäri vuoden yllin kyllin vakituista työtä. Jos häneltä satunnaisesti työ loppuisikin, niin ei tietystikään mikään estäisi häntä — varsinkin talvisaikana — saamasta ottaa määräyksistä toimittaakseen valtiolle kuuluvia maanmittaustöitä lähimmissä suojelusalueen eteläpuolellakin olevissa osissa Lapin kihlakuntaa.

Paitsi itse toimitusmiehistä riippuu talonperustamisanomuksien johdosta hankittavan selityksen perusteellisuus ja luotettavaisuus, kuten

edellä on sanottu, myöskin *toimituksen muodosta* eli toisin sanoen etenkin siitä, tulisiko toimitusmiesten arvostella haettujen vuokratilain toimeentulomahdollisuuksia ynnä muita uudisasutuksen yhteydessä huomioon otetavia seikkoja yksinomaan entisen paikallistuntemuksensa perusteella ja ilman nimenomaan vadittua paikalla pidettävää tarkastusta *itsenäisten lausuntojen muodossa*, vai olisiko selitys hankittava *yhteisesti itse paikalla toimitettavan paikallisen katselmuksen avulla*. Tähänastisen asutusjärjestelmän mukaan ei uusien talojen perustaminen ilman minkäänlaista paikalla pidettyä tarkastusta ole tullut kysymykseenkään. Väliaikaisten valtionuudistalojen muodostuminen on Lapissa kuten muuallakin jätetty maanmittarin pitämän katselmuksen varaan. Vieläpä kruununmetsätorppienkin suhteen (siv. 37) on nimenomaan vaadittu, että metsänhoitaja itse tarkastaa m. m. aiotun talonpaikan, torppaan yhdistettävät tilukset sekä ympäröivän metsän sekä liittää lausuntoonsa tarpeelliset karttapiirrokset. Myös Tilattoman väestön Alakomitea, jonka esityksiä Suojametsäkomisio (siv. 170) asutusta koskevissa ehdotuksissaan lähinnä on seurannut, edellyttää katselmuksen toimittamista uudistiloiksi anotuilla paikoilla. Suojametsäkomisio on kuitenkin tässä asettunut kerrassaan eriävälle kannalle.

Kun Suojametsäkomision (siv. 171) mielipiteen mukaan „ei tällaisten useimmiten asuntotiloina pidettävien torppien perustamisen ratkaiseminen voisi millään tavalla vastata niitä rahallisia kustannuksia, mitkä tarkastuksista johtuisivat", niin se ei katso paikalla pidettävien katselmuksien pakolliseksi määräämistä yleensä tarpeelliseksi. Kuitenkin on komisio itse nimenomaan käsittänyt puheenalaiset vuokratilat maatalouteen perustuvan pysyväisen asutuksen alkuasteeksi ja vieläpä ehdottanut (siv. 167), että voitaisiin pakottamallakin velvoittaa ne muuttumaan perintötiloiksi. Näin ollen ei ole periaatteelliseltakaan kannalta mitenkään puolustettavissa, että tällaisia tiloja saataisiin perustaa miltei umpimähkään ilman minkäänlaista katselmusta. Varsinaiset asuntotilat muodostuisivat sitä paitsi Suojametsäkomision omankin esityksen mukaan, missä tätä seikkaa ei ole ensinkään kosketeltu, nähtävästi edelleen vuokrapalstajärjestelmän perusteella, eivätkä ne siis ole suoranaisesti yhteydessä tässä käsiteltävän varsinaisen vuokratilaasutuksen järjestelyn kanssa. Jäljempänä on niinikään asuntotilojen perustamisessa noudatettavaa, tarkoitustaan vastaavaa menettelytapaa pohdittu erikseen ja itsenäisesti. Jäljempää käy täysin selville, ettei katselmuksista johtuvia rahallisia kustannuksiakaan voida pitää todellisena esteenä kyseenalaisten tarkastusten toimittamiselle. Sitä vastoin ilmenee asiaa lähemmin harkitessa selvästi, mitä arveluttavia epäkohtia pakostakin johtuisi siitä, että katselmukset jäisivät tekemättä.

Viitaten siihen, että ainakin joku asutuslautakunnan jäsen edeltäkäsin tuntisi anotulla talonpaikalla vallitsevat asutusmahdollisuudet, ei Suojametsäkomision mukaan (siv. 172) tarvitsisi vaatia lautakunnalta paikalla pidettävää tarkastusta. Edellä (siv. 96) on jo painostettu, mitenkä epävarmalla pohjalla tällainen asutuksen maataloudellisten edellytysten summittainen arvostelu yleensä olisi ja vielä epäluotettavammaksi kävisi tietysti tuo ilman mitään suoranaista katselmusta laadittu selitys siihen nähden, ettei talonperustamisanomuksessa edes tarvitsisi mainita mitään talolle luovutettavia tiluksia. [1]) Komisio vaatii (siv. 172—173) metsänhoitajalta lausunnon m. m. siitä, missä määrin torpan perustaminen voisi vaikuttaa metsän kulutukseen, miltä tarkemmin mainituilta mailta vuotuiset puutarpeet olisivat annettavat, minkälaisen kuljetustien takana asumukselle vedettävät rakennuspuut ovat, tuottaako kuljetus rakennuksen perustamiselle hankaluutta, tarvitsisiko hakijan esittämiä tontti- ja viljelystiluksia sijoitukseen ja laajuuteen nähden muuttaa varsinkin vastaisen asutuksen turvaamiseksi y. m. Mutta kerrassaan käsittämätöntä on, mitenkä metsänhoitaja ilman minkäänlaista katselmusta voisi ainoassakaan tapauksessa antaa edes jonkun verran luotettavan selonteon kaikista näistä seikoista silloinkaan, kun hän olisi sattunut useammankin kerran käymään seudulla. Suojametsäkomisio ei kuitenkaan (siv. 184, 5 §) ole tahtonut nimenomaan velvoittaa asianomaista metsänhoitajaa toimittamaan katselmusta, vaan lausuu perustelussa (siv. 172) mielipiteenään ainoastaan, että hänen olisi „tehtävä paikalla tarkastus, jollei hän sitä muutoin tunne."

Tarkastuksen pito jäisi näin ollen samoin kuin kruununmetsätorppien suhteen tähänkin asti aivan sattuman varaan. Muitten töitten paljous y. m. satunnaiset seikat sekä suoranainen haluttomuuskin metsänhoitajan taholta — etenkin jos matkat ovat pitkähköt — voivat silloin helposti aiheuttaa paikalla toimitettavien katselmusten laiminlyömisen silloinkin, kun ne olisivat eniten tarpeen vaatimia. Ei siis olisi mitään takeita siitä, että metsän elinehdot otettaisiin huomioon edes varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä syntyvässä uudisasutuksessa. Eräänä hyvin painavana tarkastusten laiminlyömisestä johtuvana epäkohtana olisi vielä mainittava, etteivät vuokratilain viljelystilukset siten ensinkään tulisi rajoitetuiksi ja maalle merkityiksi, mikä kumminkin olisi välttämätöntä asutuksen turvaamiseksi ja minkä metsänhoitopiireissäkin on yleisesti tunnustettu olevan mitä tarpeellisinta. [2]) Tämä

[1]) Kts. Suojametsäkom. miet. siv. 184, 5 §, sekä siv. 172, missä puhutaan »hakemuksessa ehkä mainituista» viljelys- ja niittymaista.

[2]) Heikel, T. A., Kronoskogarnas kolonisation, F. F. M. XXVIII, s. 762: »En olägenhet, som vidlåder kronoskogstorpen enligt deras nuvarande organi-

epäkohta on sitä arveluttavampi, kun melkoinen osa muodostuneita taloja jäisi, etenkin jos ne perustettaisiin Suojametsäkomision ehdottamalla tavalla ilman mitään edeltäkäypää tarkastusta ja valvontaa, epävarmojen toimeentulomahdollisuuksiensa takia ainaiseksi tai ainakin pitkiksi ajoiksi edelleen vuokratila-asteelle. Sitä paitsi mainittujen talojen itsenäisiksi muodostuminen jäisi komision esityksen mukaan muutenkin asukkaan hakemuksen varaan, joka syystä tai toisesta ehkä ei ensinkään tulisi tehdyksikään. Näin ollen syntyisi edelleen samallaista sekaannusta ja epämääräisyyttä tiluksien aseman, laajuuden, hallintooikeuden y. m. suhteen, joka nyt niin tuntuvasti ehkäisee kruununmetsätorppien viljelysmaitten käyttöä ja tuottaa sille hankaluutta sekä vaikeuttaa tämän asutuksen hallintoa ja valvontaa.

Tässä yhteydessä viitattakoon vielä siihen menettelytapaan, jota Suojametsäkomisio on ehdottanut noudatettavaksi vuokratilain itsenäisiksi muodostamisessa. Lopullisen perintökatselmuksen toimittamista koskevaa välipäätöstä varten tulisi asutuslautakunnan ja metsänhoitajan antaa tilan pysyväisiä toimeentulomahdollisuuksia käsittelevä selonteko, „jonka tulee perustua ennen kaikkea paikallisten olojen tarkkaan tuntemiseen." Mutta komisio arvelee (siv. 175) ettei minkään paikalla pidettävän tarkastuksen silloinkaan tarvitsisi tulla kysymykseen. Mahdollista on, että asutuslautakunta puolestaan voisi summittaisesti antaa jonkunmoisen lausunnon viljelysten runsaudesta j. n. e. Sitä epävarmemmalta tuntuu sitä vastoin otaksuma, että metsänhoitaja tuntee talon ympäristön ja metsäolot siksi tarkoin, että hän ilman mitään tarkastusta voisi tehdä esityksen [1]) (Suojam. siv. 176) „erittäinkin siitä, kuinka suuri alue tilalle tulisi kotitarvemetsänä annettavaksi", sillä metsäntuoton likimääräinenkin arvioiminen edellyttää etenkin metsärajaseuduilla ehdottomasti verraten tarkkoja paikallisia huomioita.

---

sation, är att deras egoområden ej äro afgränsade från den omgifvande kronoskogen. — — Kronoskogstorpen — — kunna hafva ända till ett tiotal och än flere skiften spridda inom kronojorden och omblandade med hvarandra — —».

Blomqvist, T. J. Kronoskogstorp, F. F M. 1914, s. 63: »Alla torp och arrendelägenheter borde noga utbrytas och begränsas genom linjer, såsom afrösade skiften. — — Längre bort belägna odlingar begränsas äfven de med linjer».

Linnoila, W., Vähäisen kruununmetsätorpista ja ehdotuksista niiden järjestämiseksi, M. A. laaj. pain. 1915, siv. 292: »Seikka, missä kaikki asiassa ajatuksensa julkilausuneet metsänhoitajat näyttävät myös olevan yhtä mieltä, on se, että kruununmetsätorpat olisivat ehdottomasti alueittensa puolesta rajoitettavat ja pyykitettävät;» kts. myös siv. 296.

[1]) Tällaisen esityksen tarpeellisuus voitaneen sitä paitsi panna kysymyksen alaiseksi, koska metsänhoitaja ottaisi osaa myöhemmin toimitettavaan perintökatselmukseen, jossa komision ehdotuksen mukaan olisi sovittava palstojen tarkemmasta määräämisestä.

Koko tämä toimitus samaten kuin välipäätöskin, jonka tarpeellisuus Suojametsäkomision suunnitelmaa noudatettaessa olisi välttämättömänä seurauksena siitä, ettei tilan toimeentulon edellytyksistä ehkä ole edeltäkäsin itse paikalla hankittu minkäänlaisia luotettavia tietoja, kävisivät tietysti kerrassaan turhiksi, jos kyseenalainen selonteko tilan toimeentulomahdollisuuksista hankittaisiin jo silloin, kun tila perustetaan, mikä muutenkin olisi luonnollista.

Kun asutukseen anotuilla paikoilla pidettävän tarkastuksen toimittaminen jäisi Suojametsäkomision esityksen mukaan kokonaan toimitusmiesten mielivaltaan, niin tulisi koko uudisasutus kehittymään aivan ilman sellaista varmaa ja tehokasta valvontaa joka etenkin mäntymetsärajalla olisi ehdottomasti välttämätöntä. Tällöin jouduttaisiin kokemaan kaikki ne arvaamattomat seuraukset, jotka voivat koitua tällaisesta menettelytavasta sekä itse asutukselle että metsien suojelemiseen ja säilymiseen nähden. Komisio viittaa (siv. 177, 185, 8 §) siihen, että perästäpäin, vuokratiloja perinnöksi luovutettaessa voitaisiin asukkaalle asettaa jonkunmoisia m. m. tiluksien muutoksia koskevia ehtoja. Tällä ehkä voitaisiin jonkun verran korjata havaittuja epäkohtia muuten, mutta kun tilan haltijalla olisi oikeus peräytyä perintöanomuksestaan, kun niitä ei ole pakko tehdä ja ne ehkä hyvin usein jätettäisiin tekemättä, kun ehkä melkoisella osalla vuokratiloja ei olisi edes edellytyksiä päästä muuttumaan itsenäisiksi ja kun ei vuokratilojen lakkauttaminenkaan tuollaisten leväperäisestä perustamistavasta ehkä johtuneitten epäkohtien takia voi tulla kysymykseenkään, eikä sitä ole edellytettykään, niin on itsestään selvää, ettei ole käytettävissä mitään keinoa niiden korjaamiseen perästä päin. Jos talo asianomaisella suostumuksella kerran on rakennettu maatalouden tai metsänhoidon kannalta sopimattomaan paikkaan, niin ei sen siirtämistä enempää kuin sen lakkauttamistakaan voida enää vaatia perästä päin. Aivan luonnollisesti olisi viranomaisten itsestään selvänä velvollisuutena pidettävä, että he jo edeltäpäin, taloja perustettaessa huolehtivat siitä, ettei tuollaisia arveluttavia ja parantumattomia epäkohtia pääse ilmestymään. Komisio on tosin kyllä tavallaan oikeassa siinä (kts. siv. 100), ettei tällaisten maatalouden kannalta usein vähäarvoisten vuokratilain perustaminen sinänsä ansaitsisi seikkaperäisten tarkastusten toimittamista. Toiselta puolen on kuitenkin muistutettava, ettei pysyväisen *asutuksen suhde metsätalouteen* mitenkään ole riippuvainen sen maataloudellisesta tilasta enempää kuin asutusmuodostakaan, että „asuntotiloina pidettävät torpat" rasittavat metsätaloutta yhtä paljon kuin varsinaiset viljelystilat, ja että metsätalouden sekä metsänsuojeluksen turvaaminen on aivan yhtä tarpeellinen pysyväisten vuokratilojen kuin perintötilojenkin suhteen.

Toimituskustannuksien ei siis myöskään, kuten Suojametsäkomisio (l. c.) lausuu käsityksenään, mitenkään voida katsoa todella ja painavasti estävän toimittamasta perustamiskatselmusta paikalla. Itse asiassa ei komision tekemä ehdotus annakaan mitään takeita siitä, että kustannukset sen esittämää menettelytapaa noudattamalla kävisivät sanottavasti pienemmiksi. Kustannukset supistuisivat keskusviranomaisen ja kahden lautakunnan jäsenen verotusta varten aina itse paikalla toimitettavasta katselmuksesta suoritettavaan korvaukseen ainoastaan siinä tapauksessa, että talonperustamisanomuksista vain summittaisesti ja ilman tällaista tarkastusta laadittaisiin jonkunmoisia lausuntoja, joitten luotettavuus silloin tietysti olisi hyvinkin epäilyttävä ja jotka olisivat todellisia irvikuvia siitä selonteosta, joka on tarpeen pysyväisen asutuksen muodostamiseksi. Tämä menoerä säästyisi kokonaan, jos verotus jätettäisiin maanmittarin toimeksi, joka voisi helposti hankkia kaikki tarvittavat tiedot perustamiskatselmuksen yhteydessä ilman erityistä työtä.

Jos jokukaan lausunnon antajista — asutuslautakunta, metsänhoitaja tai keskusviranomainen — joko perustamis- tai perinnöksimuuttoanomuksen taikka ehkä molempienkin johdosta hankkiakseen tarkemman selonteon käyttäisi hyväkseen komision ainakin tarjoamaa tilaisuutta toimittaa katselmus paikalla, niin voisi helposti sattua niinkin, että kustannukset kohoaisivat paljon suuremmiksi kuin varsinaisen, puheenaoleville kahdelle toimitusmiehille uskotun katselmuksen pidosta. Suojametsäkomisio on nimittäin itse ehdottanut, että eivät ainoastaan keskusviranomainen ja pohjoisten hoitoalueitten metsänhoitajat (siv. 218), saisi nauttia matkustussäännön mukaisia matka- ja päivärahoja, vaan että valtion tulisi myös (siv. 215) korvata asutuslautakunnan jäsenten tarkastuskustannukset. Otaksuttavasti ainakin tunnolliset metsänhoitajat tuskin useastikaan saattaisivat jättää lausuntoansa varten tarpeelliset tarkastukset suorittamatta. Keskusviranomaisen velvollisuus taas komisionkin käsityksen mukaan (siv. 172) olisi aina toimittaa katselmus, silloin kun lautakunnan ja metsänhoitajan lausunnot ovat keskenään ristiriitaiset, mikä itse asiassa, kuten komisiokin edellyttää (siv. 170), useimmiten olisi odotettavissakin. Täten on — etenkin jos vielä verotustoimituksesta koituvat kustannukset otetaan huomioon — jotakuinkin mahdollista, että pakolliseksi määrätty metsänhoitajan sekä maanmittarin toimittama perustamiskatselmus päin vastoin voisi tulla halvemmaksi kuin komision esittämä epämääräinen ja mielivaltaisuuteen tilaisuutta tarjoava järjestelmä.

Ohimennen viitattakoon vielä siihenkin, etteivät vuokratiloina komision järjestelmän mukaan runsaasti pysyvien asumusten tilukset missään tapauksessa ainaiseksi voisi jäädä rajoittamatta, vaan olisi tilusten

määritteleminen ja valtionmaasta erottaminen ainakin tulevaisuudessa aivan yhtä tarpeellista, kuin nykyisten kruununmetsätorppien suhteen (siv. 101) on huomattu asianlaidan olevan. Tämä muuten erityiseksi toimitukseksi muodostuva tehtävä olisi, samaten kuin verotusehdotuksenkin laatiminen, toimitettavissa perustamiskatselmuksen yhteydessä ilman mitään vaikeuksia. Täten tulisi mainitussa katselmuksessa — jos vertaamme tätä asutusjärjestelmää nykyisten uudistalojen perustamistapaan — niin sanoaksemme „väliaikainen lohkojako" suoritettavaksi jo perustuskatselmuksen yhteydessä, samaten kuin lopullinen „isojako" kerta kaikkiaan ja ilman erityisiä kustannuksia jäljempänä käsiteltävän perintökatselmuksen yhteydessä. Täten kävisi uusien talojen perustaminen paljon yksinkertaisemmaksi kuin nykyisessä uudistalo-asutuksessa ja Suojametsäkomision ehdottamassa torppa-asutuksessa, mutta kuitenkin tarkoin järjestelmälliseksi ja perusteellisen selonteon pohjalla tapahtuvaksi.

Katselmuskulujen suhteen on muuten jäljempänä ehdotettu, että toimitusmiehille tulevat, arvion mukaan yhteensä noin 50—100 markkaan nousevat päivärahat heidän varsinaisista toimituspäivistään olisi hakijan korvattava takaisin valtiolle. Tämä on aivan tarpeellinen varokeino turhanaikaisia tai lyhytnäköisesti harkittuja hakemuksia vastaan jommoisia kruununmetsätorppiin nähden saavutetun kokemuksen mukaan monesti ajattelemattomuudesta tai muusta syystä hyvin usein jätetään ratkaistaviksi, kun asia ei aiheuta hakijalle minkäänlaisia kustannuksia. Olisi tietysti aivan kohtuutonta vaatiakaan, että valtio ottaisi vastatakseen kaikista toimituskuluista silloinkin, kun hakija ei ole viitsinyt ottaa tarkemmin punnitakseen aiotun asuinpaikan sopivaisuutta, ja voidaanpa ainakin ajatella sellaistakin mahdollisuutta, että talonperustamisanomuksia tehdään varta vasten ilman mitään todellista asutuksen tarkoitustakaan. Kaikissa tapauksissa edellä esitetty varokeino mitä tehokkaimmin kehoittaisi hakijoita itse ottamaan perusteellisemmin harkitakseen tiluksien riittäväisyyttä ja asunnonpaikan sopivaisuutta, ennen kuin he lähettävät anomuksensa. Moni selvästi hylättävä hakemus jäisi epäilemättä lähettämättä asian tällä kannalla ollessa.

Mitä muuten tulee näiden yhtähyvin kuin muidenkin asutusta koskevien katselmuksien toimittamiseen, niin ensiksikin matkoihin kuluva aika ja kustannukset kohoaisivat suhteettomasti, jos maanmittarin joka vuosi pitäisi suorittaa kaikki hajallaan ympäri laajaa suojelusaluetta kysymykseen tulevat toimitukset, ja toiseksi voisi tämä etenkin sellaisina vuosina, jolloin on toimituksia tavallista enemmän kohdata suorastaan käytännöllisiä vaikeuksia. Sekä matkakustannuksien että virkatoiminnan puolesta olisi suureksi eduksi, että maanmittari aina määrä-

ajan kuluttua, esimerkiksi ainakin joka kolmas vuosi, määrätyssä järjestyksessä palaisi takaisin samoihin paikkakuntiin (kuntiin tai hoitoalueisiin), missä silloin kaikki sillä välin karttuneet toimitukset suoritettaisiin yhtäjaksoisesti. Tämä ei aiheuttaisi sanottavaa haittaa uudisasutukselle eikä viivyttäisi talonperustamisanomuksien ratkaisua mainittavasti kauemmin kuin nykyäänkään.[1])

Perustamiskatselmuksien toimittamisesta johtuu vielä lisäksi se ei suinkaan vähäiseksi arvosteltava etu, että asutuskysymysten selonteko yht'aikaa läsnä olevien toimitusmiesten keskinäisen vuorovaikutuksen takia tulee suoritetuksi paljon huolellisemmin ja tunnollisemmin kuin nykyään, jolloin metsänhoitaja ja maanmittari yksin ja erikseen — tunnetuilla ja ennen mainituilla seurauksilla — tarkastavat anottujen tilojen, torppien ja uudistalojen, toimeentulomahdollisuuksia.

Ei mitenkään ole täydellisesti vältettävissä, että katselmuksia myös tulee toimitettavaksi sellaisilla paikoilla, missä sittemmin ei osoittaudu olevan pysyväisen asutuksen toimeentulomahdollisuuksia, taikka sellaisissa tapauksissa, jolloin perustamisoikeuden myöntäminen muusta syystä ei ole puollettavissa. Tällaisten tapauksien lukumäärää on kuitenkin tässä tahdottu vähentää monella tapaa. Pysyväiselle asutukselle asetettavat vaatimukset saatetaan asetuksella väestön tietoon. Osa katselmuskustannuksia, kuten edellä mainittiin, joutuu hakijan suoritettavaksi. Karuille paikoille muodostuvalle asutukselle on varattu yksinkertaisempi ja sellaisiin oloihin soveltuva erityinen asuntotilajärjestelmä. Otetaan käytäntöön samanlaatuiset varokeinot kuin Suojametsäkomisio on esittänyt perintökatselmusten toimittamisesta. — On

[1]) Esimerkiksi syksyllä tai talvella jätetyistä kruununmetsätorpananomuksista, joiden johdosta metsänhoitaja on velvollinen sulan maan aikana eli siis seuraavana kesänä toimittamaan paikalla tarkastuksen, annetaan lausunnot seuraavan syksyn aikana, ja niiden ratkaisu viipyy niin muodoin useasti toista vuotta. Uudistalonhakemuksista annettavat päätökset viipyvät useasti melkoista kauvemminkin, niiden johdosta kun ensiksikin maanmittarin tulee toimittaa seikkaperäinen katselmus, jonka jälkeen anomus kuvernöörinvirastosta vielä lähetetään metsänhoitajalle lausunnon saamiseksi. Suojametsäkomision esittämä järjestelmä ei liioin kuten mietinnössä mainitaankin (siv. 173), tässä kohden tarjoa mitään varmoja takeita ratkaisun pikaisesta joutumisesta. Syksyllä ja talvella jätetyistä anomuksista ei asutuslautakunnan ja metsänhoitajan lausuntoja missään tapauksessa voida odottaa ennen seuraavaa syksyä, jos jompikumpi näistä lausunnonantajista tai ehkä molemmatkin katsovat tarpeelliseksi pitää tarkastuksen paikalla. Vieläpä kesälläkin jätetyt anomuhset voisivat siten tulla keskusviranomaiselle lähetettäviksi vasta vuoden kuluttua. Jos keskusviranomainen puolestaan taas lausuntojen ristiriitaisuuden, epäselvyyden y.m. takia katsoisi välttämättömäksi toimittaa katselmuksen, joka tietysti ei ennen seuraavaa kesää olisi suoritettavissa, niin voisi anomus saada odottaa ratkaisuaan hyvinkin kolmatta vuotta.

kuitenkin huomattava, ettei tarkastuksen pito ja siihen uhrattu työ koskaan mene hukkaan, koska silloin laadittu metsikkökartta, viljelyskartta sekä muut asiakirjat kerta kaikkiaan valaisevat seudun metsäoloja sekä asutusmahdollisuuksia ja aina ovat valmiina tulevaa käyttöä varten. Etenkin niissä tapauksissa, jolloin paikka itsestään tarjoaa asutukselle tyydyttäviä asutusmahdollisuuksia, mutta anomus tarpeettomuutensa, hakijan henkilökohtaisten ominaisuuksien takia tai muusta sellaisesta syystä on katsottu hylättäväksi taikka jolloin hakija tilan hallintoa koskevien ehtojen y. m. takia on luopunut anomuksestaan, on tilan muodostuminen jo lopullisesti valmiiksi suunniteltu. Se voidaan siis ilman uutta perustamiskatselmusta koska tahansa luovuttaa muille, taikka, jos katsotaan sopivaksi, suorastaan julistaa haettavaksi.

Toimitusmiesten keskinäiset velvollisuudet tässä käsitellyn selonteon hankkimisesta sekä paikalla pidettävien katselmuksien toimittamisesta olisivat järjestettävät siten, että kummankin toimitusmiehen tulisi lausuntoaan antaessaan pysyä omalla erikoisella ammattialallaan eikä siis ottaa arvostellakseen sellaisia kysymyksiä, jotka ovat hänen varsinaisen virkatoimintansa ja tietopiirinsä ulkopuolella. Ensiksikin on lukuisia esimerkkejä siitä, millaisiin lyhytnäköisesti harkittuihin ja usein sangen arveluttaviin johtopäätöksiin esimerkiksi aito hallinnolliset viranomaiset voivat joutua, kun ne ryhtyvät arvostelemaan joskus ylen tärkeitäkin ja arkaluontoisia metsätaloudellisia kysymyksiä.[1]) Toiseksi tuntuu ehdottomasti jonkun verran sopimattomalta, että toinen toimitusmies esiintyisi asiantuntijana toisen erikoisella ammattialalla ja ottaisi arvostellakseen hänen lausuntoaan, kun kerran selonteon hankkiminen on uskottu varsinaisille ammattimiehille. Tällaisesta menettelytavasta toimitusmiesten kesken ehdottomasti syntyvien taikka lausunnossa esiintyvien ristiriitaisuuksienkin välttämiseksi olisi mitä tarpeellisinta, että talonperustamisanomuksista hankittava selonteko jaetaan molempain toimitusmiesten kesken siten, että kummankin itsenäisen arvostelun alaiseksi joutuisivat hänen varsinaiseen ammattipiiriinsä kuuluvat asiat. Täten pääsisi myöskin metsänhoitaja, kuten usealta taholta [2]) on pidetty välttämättömänäkin, kokonaan huolehtimasta hänelle kuulumattomista maataloudellisista seikoista, ja tällaisen työnjaon avulla voisivat molempien toimitusmiesten erikoistehtävät

[1]) Tässä viitattakoon esimerkiksi vain asianomaisen nimismiehen, kruununvoudin, kuvernöörinviraston ja maanmittauksen ylihallituksen lausuntoihin Utsjoen pitäjässä toimitettavasta isostajaosta y.m., kts. U. K. N. 59 ja 61 v. 1915.

[2]) Suojametsäkomisio, siv. 169 sekä yllä, siv. 95

tulla perusteellisemmin suoritetuiksi, jota paitsi koko katselmus olisi toimitettavissa pikemmin ja vähemmillä kustannuksilla.

Esitetty lausunnonannon jakaminen toimitusmiesten kesken ei kohdanne mitään sanottavia vaikeuksia. Ennemmin (siv. 77) luetelluista selonteossa huomioon otettavista asianhaaroista joutuisivat kohdissa 1—10 ja 22 a mainitut puhtaasti maataloudelliset seikat yksinomaan maanmittarin lausuntoon kuuluviksi, jota vastoin kohtiin 11—20, 22 b ja 23 sisältyvät metsätaloudelliset seikat jäisivät yksinomaan metsänhoitajan arvosteltaviksi. 2 kohdassa mainitut ilmoitukset viljelystiluksilla kasvavan metsän laadusta ja määrästä voidaan haitatta jättää maanmittarin annettaviksi, koska tiluksiin ehkä yhdistetyn arvokkaamman metsän väärin käyttäminen on ehkäistävissä myöhemmin mainittavilla varokeinoilla. 10 b, 14 f ja 16 b kohdissa mainittujen rakennusvelvollisuuksien asettaminen asukkaalle ei myöskään voi aiheuttaa minkäänlaista erimielisyyttä toimitusmiesten kesken, kun kerran on määrätty, että rakennusvelvollisuudet (ja -oikeudet) ovat sovellutettavat kestävän metsäntuoton mukaisiksi. Niinikään tulisi yksin metsänhoitajan metsikköselityksen ohella arvostella kotiporoille ehkä tarpeellisten jäkälälaidunmaitten riittäväisyyttä (17). Niitten välttämättömyydestä taas maanmittari yksin antaisi lausunnon (8 d). Ainoat seikat, jotka vaatisivat *yhteistä* harkintaa, olisivat siten vain:

a) asunnonpaikan sopivaisuus (8 ja 19) siinä tapauksessa, ettei hakijan esittämä tonttimaa jostakin syystä olisi tarkoitukseen hyväksyttävä, ja uuden paikan määrääminen;

b) yleinen arvostelu hakijan sopivaisuudesta sekä asutushankkeen tarpeellisuudesta (24—25) kohdat);

c) aiotun asutuksen vaikutus poronhoitoon (21), minkä seikan arvostelemiseksi toimitusmiehillä sitä paitsi olisivat perusteena paliskunnan esimieheltä hankittavat tiedot.

Näin ollen ei olisi suuriakaan mahdollisuuksia erimielisyyksien syntymiseen toimitusmiesten kesken, ja suojelusalueitten keskusviranomaiselle olisi asiallisen ja seikkaperäisen selonteon nojalla sangen helppo luoda itselleen täysin itsenäinen ja varma käsitys esillä olevasta anomuksesta, eikä hänen tarvitsisi kuin ehkä ani harvassa poikkeustapauksessa itse toimittaa paikalla tarkastus omaa lausuntoansa varten.

Suojelusalueitten keskusviranomaisen osuus uudisasutuksen yhteydessä oleviin toimituksiin supistuisi edellä esitetyn järjestelmän mukaan ainoastaan siihen, mitä välttämätön huolenpito metsien suojeluksesta ehdottomasti vaatii. Suojametsäkomision mukaan pitäisi keskusviranomaisen itse toimittaa anotuilla tiloilla tarkastus ainoastaan silloin, kun metsänhoitajan ja asutuslautakunnan lausunnot olisivat ristiriitaisia (siv. 173). Kun komision omankin käsityksen mukaan (siv. 170) säännöllisesti olisi laita näin ja ilman paikalla pidettyä tarkastusta laaditut lausunnot tietysti muutenkin olisivat sangen vaillinaiset, epäselvät ja epäluotettavat, niin kävisi katselmuksen pito kuitenkin useimmissa tapauksissa keskusviranomaiselle välttämättömäksi — jos kerran mieli saada toimitus jonkunkaan verran tunnollisesti suoritetuksi. Paitsi näitä perustamiskatselmuksia sekä perinnöksianomusten välipäätöksiä varten ehkä tarpeellisia tarkastuksia jäisivät komision mukaan keskusviranomaisen suoritettaviksi *erityisinä toimituksina* vielä kaikki vuokratilojen verotukset koko suojelusalueella samoin kuin kaikki perintötilojen muodostamiseksi tarpeelliset katselmukset Utsjoen pitäjässä. Puhumattakaan siitä, olisiko keskusviranomaisella aikaakaan muun laajan ja edesvastuullisen toimintansa ohella suorittaa kaikki nämä hajallaan ympäri suojelusaluetta vuosittain kysymykseen tulevat toimitukset, ei voine kuitenkaan olla epäilystäkään siitä, että hänen varsinainen ja tärkein virkatoimintansa, joka paitsi poronhoidon valvontaan ennen kaikkea on kohdistuva koko suojelusalueen kaiken metsänkäytön tarkastamiseen, suuresti jopa hyvin arveluttavastikin joutuisi kärsimään tuon takia.

Kuten edellä on painostettu pääsisi keskusviranomainen ennen esitettyä menettelytapaa noudattamalla miltei kokonaan vapaaksi vuokratilain perustamiskatselmuksista. Suotavalta tosin kyllä tuntuisi, että hän arkaluontoisimmissa tapauksissa ja erittäinkin varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä itse ottaisi osaa siellä toimitettaviin paikallisiin perustamistarkastuksiin — joko itsenäisesti, omaa lausuntoaan varten, taikka vaikkapa vakituisena toimitusmiehenäkin —, mutta tällaisen määräyksen tarpeellisuus ei kokemuksen puutteessa vielä ole arvosteltavissa. Kaikissa tapauksissa jäisi suojelusalueen keskusviranomaiselle luonnollisesti aina täysi *oikeus* joko sanottujen katselmuksien yhteydessä tahi perästäpäin, omaa lausuntoansa varten, paikalla itse tarkastaa ja tutkia asutushankkeen sopivaisuutta taikka katselmuspöytäkirjassa esiintuotuja, ehkä lisäselvitystä kaipaavia seikkoja, — milloin tarve vaatii tai milloin hän itse katsoo tarpeelliseksi. Utsjoen pitäjässä toimitettavista perintökatselmuksista pääsisi keskusviranomainen niinikään tässä ehdotetun järjestelmän mukaan kerrassaan vapaaksi; tässä suhteessa viitattakoon alempana olevaan selostukseen vuokratilojen itsenäisiksi muodostamisesta.

Mitä erityisestikin *vuokratilojen verotukseen* tulee, niin on Suojametsäkomisio (siv. 173, 184, 6 §) tahtonut jättää sen keskusviranomai-

sen ja kahden asutuslautakunnan jäsenen huoleksi. Kun tämän toimituksen suorittaminen uskotaan maanmittarille, joka jo itse perustamiskatselmuksessa laatisi täydellisen verotusehdotuksen taikka ainakin hankkisi kaikki tarpeelliset ja pöytäkirjaan merkittävät tiedot, niin kävisi edellä mainittu, muuten aivan erityisesti suoritettava toimitus kerrassaan tarpeettomaksi, ja siitä johtuvat kustannuksetkin säästyisivät kokonaan. Tällä tavalla, kun „kaikkien uusien torppien veroitus tulisi koko suojelusalueella saman henkilön toimitettavaksi", olisi yhtä varma yhdenmukaisuus aikaan saatavissa kuin Suojametsäkomisionkin ehdotuksen mukan, joskin tällä seikalla ei olekaan sanottavaa merkitystä siihen nähden, että vuokratilat olisivat ainoastaan pysyväisen asutuksen väliaikaisena alkuasteena.

Tämän takia olisikin *verotustapa* tehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi. Siihen olisi sitä enemmän syytä, kun veroa, kuten komisiokin painostaa (siv. 174), ei missään tapauksessa „voitaisi suuriin kohottaa, vaan olisi torpan yhteisistä tuloista valtiolle tuleva osaluku pidettävä hyvinkin alhaisena". Komision (l. c.) mielipiteen mukaan „olisi suojelusaluetta varten vahvistettava erityinen veroitustapa, jossa määrättäisiin m. m. millä tavalla pelto- ja niittyviljelystuotteitten ohella tulot kalastuksesta, metsästyksestä ja mahdollisesti poronhoidostakin olisivat veroitettavat"; mitään tarkempaa ohjetta siitä, mihin suuntaan tämä uudistus tulisi käymään ei kuitenkaan ole esiin tuotu. Kuten alempana paremmin käy selville ei poronhoitoa, metsästystä ja metsänkäyttöoikeutta ensinkään tarvitsisi lukuun ottaa varsinaisina verotettavina tulolähteinä, eivätkä ne osaksi sovellukaan sellaisiksi. Niinikään voitaisiin kalastuksen verottaminen jättää kokonaan sikseen *ensimäisen välikirjan* voimassaolon ajaksi. Varsinaisia raiviomaitakaan ei kohtuutta käyttäen voitaisi tänä aikana sanottavasti verottaa, koska asukas jo niiden kasvukuntoon saattamisen takia, mikä sitä paitsi vaatii ehkä pitkiäkin aikoja, tekee niiden tuoton arvoa täysin vastaavaa yhteiskunnallista hyötyä.

Näitä näkökohtia silmällä pitäen samoin kuin katsoen niihin erityisiin rasituksiin ja rajoituksiin, joita poronhoidon ja metsänkäytön suhteen on ehdotettu toisessa paikassa, olisi aivan kohtuullista, ettei perustettavia vuokratiloja verotettaisi mistään muusta kuin niille luovutetuista *valmiista luonnonniityistä*. Verotus olisi sitä yksinkertaisempaa, jos vero laskettaisiin suorastaan niistä keskimäärin vuosittain saatavan heinämäärän mukaan, joka arvioitaisiin rahassa kerta kaikkiaan hoitoalueille, määrätyille paikkakunnille tai vaikkapa koko suojelusalueelle asutuskeskusviraston toimesta vahvistettujen taksojen mukaan, huomioon ottamalla tietysti heinien laatukin. Pohjoisimmissa kunnissa sopisi toistaiseksi laskea esimerkiksi luhtaheinistä ½ (—1) markan ja nurmiheinistä 1 (—2) markan vero hevoskuormalta (0,15 resp. 0,3 penniä kilolta).[1]) Toisin sanoen noudatettaisiin samoja periaatteita kuin vuokramaitten luovutuksessa, joskin rahavastinarvo olisi huomattavasti pienempi ja osaksi, raiviomaiden suhteen, jätettäisiin kokonaan ottamatta huomioon.

Paitsi veron pienuutta, saisi vuokratila tietysti ensi aikoina huojennuksia *verovapausvuosissa*. Niitten luku olisi määrättävä sen ajan mukaan, jonka kuluessa tilan arvostellaan voivan päästä täysin asuttavaan kuntoon. Rakennusvelvollisuuksiin nähden voitaisiin verovapauden lyhin aika määrätä 5 vuodeksi, mutta jos tilalla ei ole sanottavasti luonnonniittyjä tarjona ja sen maatalouden turvaamisen siis täytyy perustua etupäässä suurehkojen viljelysvelvollisuuksien täyttämiseen, niin olisi luonnollisesti myönnettävä pitempi verovapausaika. N. s. „puoliverolle" tuskin lienee syytä väliaikaisesti asettaa vuokratiloja, koska se tuottamatta vastaavaa hyötyä vain aiheuttaa turhaa mutkikkaisuutta ja koska sama tarkoitusperä voidaan saavuttaa paljon yksinkertaisemmin ja käytännönkin kannalta katsoen mitään hankaluuksia tuottamatta määräämällä verovapausaika vastaavasti pitemmäksi.

Vuokratilain perustamisessa noudatettava järjestys kävisi edellä esitetyn menettelytavan mukaan varsin yksinkertaiseksi siinä suhteessa, ettei anomuksista — lukuunottamatta keskusviranomaisen otaksuttavasti enimmäkseen aivan lyhyttä myöntävää tai kieltävää lausuntoa — aiheutuisi muuta kuin yksi ainoa toimitus, mihin verotuskin yhdistettäisiin ja että varsinainen selostus rajoittuisi ainoastaan paikalla toimitettavassa katselmuksessa pidettävään pöytäkirjaan. Uudisasutusta koskevien kysymysten käsittely näin ollen tapahtuisi seuraavassa esitetyssä järjestyksessä.

Hakemuksien, joihin olisi liitettävä hakijan mainetodistus ja joista tulisi käydä selville hakijan syntyperä sekä omistaako hän talon, ta-

[1]) Vastaten noin 1/40—1/50 heinien kauppa-arvosta (v. 1912 à 1914) paikkakunnan hintojen mukaan. — Kaikissa tapauksissa on tuotannon raha-arvon muuttumiseen nähden aivan välttämätöntä, että nämä taksat tarvittaessa aina ajottaisesti voidaan muuttaa. Tämän näkökannan on myös T. A. Heikel (Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910, siv. 412 ja 415) jossain määrin tunnustanut. Tässä ehdotuksessa tahdotaan tosin kyllä 7 §:ssä kerta kaikkiaan määrätä veron suuruus 1—10 markaksi hehtaarilta, mutta tarjotaan 11 §:ssä toiselta puolen taas tilaisuus verotuksen järjestelyyn »kahdenkymmenenviiden vuoden kuluttua» (= joka 25 vuosi?). Ennen mainitulta näkökohdalta olisi kumminkin hyvin arveluttavaa ikuisiksi ajoiksi määrätä veron maksimiraja.

lonosan taikka vakituisen oman asunnon, tulisi ehdottomasti sisältää tarkka luettelo tontti-, valkama- ja viljelysmaista ynnä likimääräiset ilmoitukset niiden asemasta, etäisyydestä aiotusta talonpaikasta ja nykyisestä sekä tulevasta keskimääräisestä heinäntuotosta. [1]) Elleivät viljelysmaat tuottonsa tai asemansa puolesta taikka asutushanke muuten täyttäisi vuokratilojen perustamiselle asetuksessa nimenomaan pantuja ehtoja, niin olisi joko suojelusalueitten keskusviranomaisella tai asutuksen keskusvirastolla oikeus ilman muuta palauttaa anomus hakijalle takaisin. Tämä ynnä hakijan suoritettavaksi tuleva osa toimituskustannuksia olisi kylläkin tehokas keino turhanaikaisia tai vähän harkittuja anomuksia vastaan (kts. siv. 105). Vakuudeksi mainittujen kustannusten korvaamisesta voitaisiin vielä ajatella sellaistakin menettelytapaa, että hakijan pitäisi etukäteen tallettaa hoitoalueen metsäkassaan määrätty summa, esimerkiksi 50 à 100 markkaa, josta olisi liitettävä anomukseen kuitti. Tällaisen varokeinon käytäntöön ottaminen olisi ehkä kuitenkin jätettävä sen varaan, missä määrin kokemus aikoinaan osoittaa sen tarpeelliseksi.

Tämän lisäksi olisi samassa tarkoituksessa ajateltavissa senkin suuntainen menettely, kuin Suojametsäkomisio (siv. 175—176) on esittänyt perinnöksiostoanomuksien suhteen. Siten olisi hakijan esimerkiksi jätettävä anomuksensa metsänhoitajalle, joka lausuttuaan mielipiteensä hänen sopivaisuudestaan, asutushankkeen tarpeellisuudesta sekä menestymismahdollisuuksista heti lähettäisi sen *välipäätöstä* varten suojelusalueitten keskusviranomaiselle. Tämän taikka asutuskeskusviraston tulisi silloin ratkaista, onko anomus ilman muuta hylättävä, vai olisiko sitä käsiteltävä edelleen, jolloin paikallinen katselmus määrättäisiin toimitettavaksi tarkemman selonteon saamiseksi ja lopullista ratkaisua varten. Tällainen menettely antaa kuitenkin asutuskysymysten mielivaltaiselle arvostelemiselle ja henkilökohtaisten mielipiteitten esittämiselle liian laajat mahdollisuudet ja vaikutusvallan. Sen takia sitä ei ainakaan periaatteelliselta kannalta mitenkään voitane puoltaa. Nykyisten kruununuudistalojen sekä kruununmetsätorppienkin perustamisessa noudatettava järjestelmä, joka asiallisen selonteon hankkimiseksi ehdottomasti aina vaatii tarkastuksen toimittamista paikalla, onkin puheena olevassa suhteessa tarkoitustaan täysin vastaava ja oikeutettu. Samasta syystä ei tätä Suojametsäkomision välipäätöstä varten esittämää lausuntojärjestelmää ole otettu harkinnan alaiseksi myöskään jäljempänä selostetussa vuokratilain itsenäisiksi muodostumisessa esiintyvien seikkojen käsittelyssä.

[1]) Kuten edellä (siv. 101) on huomautettu, ei Suojametsäkomisio ole pitänyt välttämättömänä, että tiluksia ollenkaan lueteltaisiin anomuksessa, sen mielestä voitaisiin anomukset tästä huolimatta hyväksyä ilman mitään paikallista tarkastusta.

Sitä vastoin on tarjolla yhtä tehokas kuin luonnollinen ja täysin oikeutettukin varokeino harkitsemattomien tai ehkä tahallisestikin tehtyjen vaillinaisten tai turhanaikaisten anomuksien sekä niiden johdosta muuten tarpeettomasti toimitettavien katselmuksien välttämiseksi. Hakija olisi velvoitettava korvaamaan valtiolle kaikki katselmuksesta koituvat kustannukset siinä tapauksessa, että hän on esimerkiksi merkinnyt anomukseensa kerrassaan olemattomia tiluksia taikka ilmeisesti tahallaan tai välinpitämättömyydestä on aivan väärin ilmoittanut niiden tuoton todellista paljon suuremmaksi ja *lueteltujen* niityjen tuotto sen johdosta katselmuksessa osoittautuu talon toimeentulolle riittämättömäksi; sama koskee tietysti tiluksien etäisyyteen talon paikasta kohdistuvia vääriä ilmoituksia. Tällaista lienee silloin tällöin tapahtunutkin, niin on ilmoitettu, kun hakija on tahtonut turvata perustamisluvan itselleen. [1]) Koska useat toimitukset tavallisesti tulevat suoritettaviksi yhtäjaksoisesti peräkkäin, niin olisi yhdenmukaisuuden vuoksi jätettävä asutuskeskusviraston ratkaistavaksi, kuinka suuri osa toimitusmiehille korvattavista matka- ja päivärahoista olisi hakijan maksettava. Esitys siitä olisi tietysti tehtävä katselmuspöytäkirjaan, jotenka asia joutuisi käsiteltäväksi anomuksen yhteydessä. Tuntuu aivan luonnolliselta, että tehdään tämä täydennys hakijalle muutenkin, kuten edellä on painostettu, välttämättä asetettavaan velvollisuuteen tehdä anomukseensa ennen mainittuja ilmoituksia haluamistaan tiluksista. Onhan kerrassaan kohtuutonta vaatiakaan, että toimitusmiehet rupeaisivat vasta katselmuksen yhteydessä talonpaikan ympäristöiltä etsimään hakijalle hänen tilansa perustamiseksi tarpeellisia viljelysmaita, ja vielä vähemmän oikeudenmukaiselta tuntuisi, että valtio sen lisäksi jäisi kärsimään suoranaisia kuluja hakijan leväperäisyydestä tai vieläpä tahallisestikin vääristä tiedonannoista. Vähin vaatimus, mikä hakijalle on tehtävä, on tietysti se, että hän itse etsii talonsa toimeentulolle riittävät ja sopivat tilukset.

Edellä esitettyihin varokeinoihin nähden voitaisiin jokaisen vain muodollisesti oikein laaditun anomuksen johdosta huoleti suorastaan määrätä katselmus paikalla pidettäväksi, eikä olisi paljoakaan pelkoa siitä, että ne toimitettaisiin turhaan taikka että niiden toimittaminen lisätiluksien etsimisen takia kohtaisi hankaluuksia ja turhaa ajankulutusta.

[1]) Tällaiset yritykset ovat useasti ennen onnistuneetkin, kun ei tiluksilla ole pidetty mitään tarkastusta. Hakijoille on täten haluamansa talot myönnetty sellaisissakin tapauksissa, missä sen kirjoihin merkityt tilukset ovat olleet kerrassaan kelpaamattomia ja osaksi olemattomiakin eikä edes koko seudullakaan ole ollut talon perustamiseksi riittävästi viljelystiluksia.

Hakemukset olisi tietenkin *osoitettava* asutuskeskusvirastolle. Ne voitaisiin *antaa* joko kirjallisesti suojelusalueitten keskusviranomaiselle taikka, samaan tapaan kuin kruununmetsätorppa-anomuksien suhteen nykyään [1]) menetellään, asiamiehen kautta keskusvirastolle, riippuen siitä kenelle (siv. 112 mainittu) ratkaisuvalta anomuksen täydellisyydestä sekä siihen merkittyjen tiluksien riittäväisyydestä olisi uskottava. Koska edellinen menettelytapa käytännössä on kaikin puolin mukavampi eikä periaatteelliseltakaan kannalta voitane vastustaa sitä, että anomuksien muodollinen puoli jätetään keskusviranomaisen arvosteltavaksi, niin on tällaista järjestystä tässä kannatettu. Kaikissa tapauksissa olisi samaa menettelytapaa aina noudatettava. [2])

Kaikki muodolliseen puoleen katsoen hyväksyttävät anomukset saisi suojelusalueen keskusviranomainen siis ilman muuta paikalla toimeen pantavaa katselmusta varten lähettää suojelusalueitten maanmittarille, jonka viipymättä tulisi toimittaa tieto hakijan nimestä sekä anotuista tontti- ja viljelystiluksista asianomaiselle metsänhoitajalle ja paliskunnan esimiehelle tarpeellisten tietojen hankkimiseksi sellaisista seikoista, jotka eivät itse tarkastuksesta sinänsä käy selville. Tämän ohella olisi samanlainen ilmoitus kuulutuksen muodossa pantava kunnantuvalle, jotta paikkakunnan muut asukkaat saisivat tilaisuuden henkilökohtaisesti tai kirjallisesti valvoa ehkä suurempia oikeuksiaan paikkaan ja ilmoittaa tästä toimitusmiehille ja toteennäyttää se joko yksityisesti, edeltäkäsin pidettävässä alkukokouksessa (siv. 115) tahi itse katselmuksessa. Paliskunnan esimiehen tulisi niinikään osaltaan samalla tavalla ilmoittaa paliskunnan mielipide siitä vaikutuksesta, joka uudella asutuksella ehkä olisi poronhoidon harjoittamiseen. Edellä mainituissa

[1]) Metsähallituksen kiertokirjeen nojalla toukokuun 31 päivältä 1912 N:o 516, joka koskee kaikkia metsähallituksen ratkaisun alaisia anomuksia.

[2]) Ohimennen viitattakoon siihen, että anomukset Suojametsäkomision ehdotuksen mukaan (siv. 172, 184, 5 §) voitaisiin jättää joko keskusviranomaiselle taikka asianomaiselle metsänhoitajalle. Viimeksi mainitussa tapauksessa joutuisi metsänhoitaja siis antamaan lausuntonsa ennen kuin asutuslautakunta eikä siis mitenkään, kuten suotavaa olisi, saisi tilaisuutta korjata ja täydentää lautakunnan epäilemättä hyvin usein varsin epäselviä, vaillinaisia ja ehkäpä vähänlaisesti luotettavia tiedonantoja. Lautakunta pääsisi sitä vastoin, erittäinkin jos metsänhoitajan lausunto olisi summittaisesti laadittu, mielensä mukaan selittämään asiata, aivan vapaana paikallisoloihin perehtyneeltä taholta muuten odotettavissa olevasta tarkastuksesta ja todellista asianlaitaa ehkä jonkun verran epätarkasti vastaavien ilmoitusten oikaisusta. Jos asutuskysymysten käsittelyssä noudatettaisiin Suojametsäkomision esittämää järjestelmää, niin pitäisi ainakin lausuntojärjestyksen olla: asutuslautakunta — metsänhoitaja — keskusviranomainen.

tiedonannoissa pitäisi maanmittarin myös ilmoittaa likimääräinen aika, milloin katselmus tulisi toimitettavaksi, (minä kesänä), jotta asianomaiset tietäisivät ajoissa ryhtyä heille kuuluviin tai tarpeellisiksi katsottuihin toimenpiteisiin.

Katselmuksia sekä muita asutuskeskusviraston määräyksestä ehkä suoritettavia toimituksia suunniteltaessa olisi maanmittarin joka vuosi neuvoteltava suojelusalueitten keskusviranomaisen kanssa,[1]) jotta metsänhoitajienkin virkatoimintaan nähden mukavin järjestys tulisi sovellutettavaksi. Voidaan myös ajatella, että keskusviranomainen itse tahtoisi ottaa osaa muutamiin tärkeimpiin taikka hänen omien tarkastusmatkojensa varrelle sattuviin toimituksiin. Tarkastusmatkoihin nähden noudatettavasta järjestyksestä sovittua, olisi maanmittarin aivan välttämättä viimeistään jo ennen kesäkuun 1 päivää kunakin vuonna annettava ainakin likimääräinen tieto toimitusajoista ja -paikoista asianomaisille hoitoalueitten metsänhoitajille, jotta nämä saisivat tilaisuuden järjestää muut virkatehtävänsä tämän mukaan. Tällainen tiedonanto olisi sitä tarpeellisempi, kun metsänhoitajille suojametsälainsäädännön voimaan astumisen jälkeen etenkin kesäisin ympäri laajoja hoitopiirejään karttuisi ylen paljon varsinaisia metsänhoidollisia toimituksia, jotka muuten helposti voisivat joutua tuntuvasti kärsimään. [2])

Etenkin niin suurpiirteisissä oloissa, kuin tässä kyseessä olevissa, on kerrassaan mahdotonta kauan edeltä käsin päivän tarkkuudella suunnitella ja määritellä eri katselmuksien pitopäiviä. Siksi osoittautuu käytännön kannalta mukavimmaksi, että maanmittari vähintään kaksi (neljä) viikkoa ennen paikkakunnalle saapumistaan edellä mainitulla tavalla kuulututtaisi *alkukokouksen* pitopäivästä. Tällöin saataisiin esittää ennen mainittuja muistutuksia kyseenalaisen uudisasutuksen vaikutuksesta poronhoidon harjoittamiseen sekä muun asutuksen etuun. Sen jälkeen toimitettaisiin kuulutuksessa lueteltavat katselmukset määrätyssä järjestyksessä. Tällaisesta nykyisissäkin maanmittaustoimituksissa noudatetusta menettelytavasta, joka ei aiheuttaisi minkään-

[1]) Sitä mukavammin kävisi tämä ainakin hyvin suotava neuvotteleminen päinsä jos keskusviranomaiselle ja maanmittarille määrättäisiin sama asuinpaikka, esimerkiksi Kittilän kirkonkylä, kuten jäljempänä on esitettykin.

[2]) Suojametsäkomisio ei ole asetusehdotuksensa 9 §:ssä (siv. 185) nimenomaan vaatinut maanmittarilta mitään edellä käypää tiedonantoa katselmuksen pidosta, mutta huomauttaa kyllä perustelussaan (siv. 177) siitä, että tarkastusmiehen tulisi ennen tarkastusmatkoilleen lähtöään »aikoinaan« tehdä ilmoitus kokouksen pitopäivästä toisille tarkastusmiehille.

laista erityistä lisätyötä toimitusmiehille, olisi suuri etu siinäkin suhteessa, että paliskuntien esimiehet sekä omia oikeuksiaan ehkä valvovat henkilöt yhdellä kertaa pääsisivät selviämään asioistaan. Heidän ei siis tarvitsisi sitä varten saapua itse katselmuksiin, joiden pitopäiviä, kuten sanottu, sitä paitsi olisi perin vaikea täsmälleen määrätä edeltäkäsin. Tällöin se kävisikin aivan tarpeettomaksikin. Mikään kuulutus erityisten katselmusten toimittamisesta ei myöskään olisi tarpeen.

Edellä mainittu kuulutus *hakijankin suhteen* olisi jo sinänsä pidettävä aivan riittävänä tiedonantona häntä koskevasta katselmuksesta, koska hän silloin helposti itse voisi huolehtia siitä, että hän pääsee olemaan toimituksessa saapuvilla. Olisi kuitenkin asian tärkeyteen nähden suotavaa, että maanmittari mikäli mahdollista vähintään viikkoa ennen lähettäisi hänelle erityisen kirjallisen ilmoituksen toimituspäivästä. Joskaan Suojametsäkomisio ei asetusehdotuksessaan nimenomaan vaadi hakijan läsnäoloa puheenalaisissa katselmuksissa, niin pidetään sitä kumminkin tarpeellisena perustelussa (siv. 178), missä edellytetään että hakija saisi tiedon ja jäljennöksen lautakunnan päätöksestä. Asiaa tarkemmin harkittaessa huomataan kuitenkin heti, että hakijan läsnäolo ehdottomasti on toimituksen pitämiselle kerrassaan välttämätöntä. Eiväthän toimitusmiehet mitenkään muuten voisi löytää anomukseen ylimalkaisesti merkittyjä ja ehkä ainoastaan hakijan tiedossa olevia tiluksia, eikä tällainen yleensä voisi tulla kysymykseenkään. Näin ollen olisi hakija ehdottomasti nimenomaan velvoitettava olemaan itse läsnä katselmuksessa, missä hänen tulisi ei ainoastaan opastaa toimitusmiehiä, vaan myös olla itse apuna tilusten mittauksessa ja rajoittamisessa y. m. tehtävissä. Sehän muutenkin tuntuu aivan kohtuulliselta. Ellei hakija olisikaan saapuvilla, niin täytyisi luonnollisesti jättää katselmuksen toimittaminen sillä kertaa sikseen. Hänet olisi tietysti sellaisessa tapauksessa väärinkäytöksien välttämiseksi ehdottomasti velvoitettava korvaamaan kaikki laiminlyöntinsä valtiolle tarpeettomasti tuottamat toimitusmiesten matkakulut ja päivärahat, samalla tavalla kuin edellä on mainittu (siv. 113). Kumminkin olisi hänelle toiselta puolen myös tarjottava tilaisuus viimeistään edellisen toimituksen kuluessa ilmoittaa ehkä esiintyneen poisjääntinsä lailliset esteet, jolloin katselmus tietysti jäisi kokonaan toimittamatta. Samoin olisi hänet saatava kokonaan peruuttamaan anomuksensa, jos hän on havainnut olevan syytä siihen.

Paikalla pidettävä perustamiskatselmus, joka käsittäisi kaikkien niitten tietojen hankkimisen, joista siv. 77 j. e. on puhuttu, kohdistuisi siis ensi kädessä *tiluksien tarkastamiseen.*

Maanmittari puolestaan ryhtyisi viljelystilusten likimääräiseen mittamiseen, arvostelemiseen ja rajoittamiseen, tarvittaessa varaamalla myös tarpeellista tilaa latojen rakentamista y. m. varten, mutta huomioon ottaen samalla ettei varsinaista arvometsää saa jättää tiluksille. Tämän ohella olisi eri niittymaitten sijoitus mahdollisimman tarkoin silmämääräisesti merkittävä [1]) käytettävälle karttaluonnokselle, samoin kuin lopuksi myös väliaikaiseksi viljelysalueeksi soveltuvan maa-alan rajat.

Mitä itse varsinaisiin viljelystiluksiin tulee, niin olisi niiden — esimerkiksi puupaaluilla helposti ja mittauksen yhteydessä ilman mitään sanottavaa lisätyötä tapahtuva — erottaminen ja maalle merkitseminen hyvinkin tarpeellista huolimatta siitäkin, että asukkaalla olisi oikeus viljelysalueellaan määrätyillä ehdoilla viljellä muitakin kuin välikirjaan merkittyjä aloja. Ensiksikin nimittäin se helpottaisi suuresti viljelysmailla ehkä kasvavan metsän käytön valvontaa sekä metsänvääärinkäytöksien ehkäisemistä. Toiseksi vaatisi m. m. asukkaalle asetettujen viljelemisvelvollisuuksien valvonta, että viljeltäviksi määrätyt raivausmaat y. m. tilukset sekä niiden rajat, silloin kun näiden velvollisuuksien täyttämistä tarkastetaan, ovat varmasti tiedossa. Erityisten tiluksien rajoittaminen olisi sitä tarpeellisempaa kun vuokra-ajan kuluessa virkakunnassa (toimitusmiehiin nähden) samoin kuin tilan hallinnossa (asukkaaseen nähden) tapahtuvat muutokset muuten helposti voivat aiheuttaa, ettei perustamiskatselmuksessa tilalle osoitetuista tiluksista enää voidakaan saada varmaa selkoa. [2]) Sitä paitsi niiden etsimisestä voisi siten perintökatselmuksen toimittamiselle koitua paljon haittaa. Tiluksien selvä rajoittaminen olisi silloinkin tarpeellista, kun asumus heti alusta saakka tahi myöhemmin (kts. seur.) katsottaisiin muodostettavaksi asuntotilaksi, jolla ei olisi mitään nimenomaisia viljelysoikeuksia välikirjassa mainittujen tiluksien ulkopuolella. Näihin seikkoihin nähden olisikin asukas velvoitettava kunnossa pitämään tiluksiensa rajapaalut.

Metsänhoitajan ensimmäiseksi toimekseen taas tulisi ryhtyä aiotun

[1]) Kun ainakin muutamien tiluksien sijoitus käy kartasta jokseenkin tarkoin selville, niin saadaan jotakuinkin tyydyttävä kuva viljelysmaitten sijoituksesta yleensä, kun vain tarkastuksen kuluessa pannaan muistiin, mihin ilmansuuntaan jokainen tilus on lähinnä edellä tarkastettuun nähden, jota paitsi olisi määrättävä myös niiden likimääräinen etäisyys toisistaan, joko arviolta taikka askelmittarin perusteella.

[2]) M. m. T. A. Heikel, (Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910, siv. 399, 404, 461) viittaa siihen, että suurimpia syitä tyytymättömyyteen nykyisen kruununmetsätorppalaitoksen suhteen juuri on ollut se, ettei viljelyksiä ole rajoittamalla erotettu, jo sta on syn tynyt rajariitoja, epäselvyyttä uudisviljelysoikeuksista y. m.

talonpaikan ympäristössä olevien metsämaitten tarkastamiseen ja arvioimiseen sekä silmäämääräisen metsikkökartan laatimiseen sille alalle, joka osoittautuu tarpeelliseksi tilan kotitarvekulutusta vastaavan väliaikaisen metsäpalstan määräämiseksi. Kun muun asutuksen muodostamista tilan käytettäväksi varatuille palstoille ei tietysti mitenkään olisi sallittava, niin osoittautuu tarpeelliseksi mahdollisuuksien turvaamiseksi lisäasutukselle, että metsäpalsta, jonka määräämisessä tietenkin yleensä tarjoutuu viljelyspalstaan verraten paljon suurempi vapaus, sovellutettaisiin aina mahdollisimman tarkoin viljelyspalstaan. Tämä seikka ei kohdanne mitään sanottavia vaikeuksia. Suojelusalueen enimmäkseen sangen karuilla seuduilla tulee viljelyspalsta tavallisissa oloissa aina metsäpalstaa paljon laajempi, jotenka edellinen ilman erityistä huolenpitoakin pakosta miltei aina joutuisi kokonaisuudessaan viljelysalueen rajojen sisäpuolelle. Jos kuitenkin joku osa väliaikaista metsäpalstaa sattumalta ulottuisi viljelyspalstan ulkopuolelle, niin olisi se vaihdettava tuottonsa puolesta vastaavaan viljelysalueella olevaan metsäalaan. Samaten olisi päinvastaisessa tapauksessa meneteltävä siten, että viljelysalueeksi määrätty maa kokonaisuudessaan jäisi metsäpalstan rajojen sisäpuolelle. Tätä varsin yksinkertaista järjestelyä ei kuitenkaan mistään syystä tarvitsisi suorittaa jo perustamiskatselmuksen yhteydessä, vaan se voisi ilman minkäänlaista haittaa jäädä toimitettavaksi perintökatselmuksen yhteydessä taikka silloin kun tilan metsänkäyttöoikeudet muuten järjestettäisiin taikka lopullisesti määriteltäisiin jäljempänä olevan esityksen mukaan. Jos taas jotakin uutta tilaa jo sitä ennen anottaisiin perustettavaksi puheena olevan vuokratilan läheisyyteen, niin olisi mainittu järjestely tarvittaessa suoritettavissa ilman mitään sanottavaa lisätyötä uudella tilalla pidettävän perustamiskatselmuksen yhteydessä.

Sen jälkeen kuin molemmat toimitusmiehet ovat täten osaltaan erikseen suorittaneet heille kuuluvat tarkastukset ja muut tehtävät itse paikalla, sekä sittemmin myös tarpeen vaatiessa arvostelleet niitä seikkoja ja muutoksia (siv. 108), jotka ehkä ovat osoittautuneet vaativansa yhteistä harkintaa, ja sopineet niistä, olisi sopivassa paikassa heti pidettävässä *katselmuskokouksessa* laadittavaan *katselmuspöytäkirjaan* merkittävä tarkastuksen tulokset sekä kaikki muut anomuksen johdosta ilmoitettavat tiedonannot. Kuten ennen on mainittu, tulisi pöytäkirja pidettäväksi yhteisesti eikä kahden itsenäisen lausunnon muodossa. Kumpikin toimitusmies puolestaan siis suorastaan sanelisi pöytäkirjaan yksinomaan hänen arvosteltavissaan olevat osat selitystä. Toimitusmiesten yhteisen harkinnan alaiset seikat (siv. 108) taas olisivat myöskin

samalla tavalla merkittävät pöytäkirjaan. Jos eriäviä mielipiteitä jossakin *tällaisessa* asiassa esiintyisi, niin olisivat ne niinikään sellaisinaan ilmoitettavat, mutta — koska sellainen menettelytapa tuntuu tarpeettomalta — ilman sen tarkempaa tiedonantoa siitä, kumpi lautakunnan jäsenistä kumpaakin käsitystä oli kannattanut. Tällaisen muotonsa ja sisältönsä puolesta varsin yksinkertaisen ja yleiskatsauksellisen pöytäkirjan perusteella olisi tietysti viranomaisten paljon helpompi ratkaisua varten luoda itselleen puolueeton ja todellisuutta vastaava käsitys, kuin moninaisten useasti epätäydellisten ja ristiriitaisten itsenäisten lausuntojen perusteella.

Kun pöytäkirjaan on merkitty katselmuksen laillinen kokoonpano ja muoto taikka sitä vastaan ehkä ilmoitettu jääväysvaatimus, seuraisi siinä siis ennemmin mainittu selostus anotun tilan maataloudellisista sekä metsätaloudellisista toimeentulon edellytyksistä, sen vaikutuksesta yleiseen etuun sekä hakijan sopivaisuudesta ja asutusaikeen tarpeellisuudesta. Tämän jälkeen olisi pöytäkirjassa annettava *lopullinen lausunto* anotun vuokratilan perustamisesta (siv. 93, kohta 26). Päätöksen laatimisessa olisi noudatettava seuraavaa järjestystä:

1) Ensiksi olisi annettava ilmoitus siitä, soveltuuko anottu paikka yleensä *pysyväiseen* asutukseen ja olisiko siis mahdollisesti edellytyksiä väliaikaisen *vuokratilan* perustamiseen olemassa. *Jos toimitusmiehet olisivat tässä suhteessa yksimieliset*, niin olisi

a) viitattava niihin ehkä tarpeellisiksi huomattuihin ja selostuksessa mainittuihin *ehtoihin ja muutoksiin*, joilla vuokratilan muodostuminen olisi mahdollinen ja jotka varteen ottamalla anomusta siis voitaisiin puoltaa;

b) selostuksessa esiintuotujen tiedonantojen perusteella tehtävä ehdotus vuokratilalle määrättävästä *verosta* ja verovapausvuosista sekä vuokra-ajan pituudesta;

c) määrättävä tilan asukkaalle asetettavat rakentamis-, viljelemis- y. m. *velvollisuudet;*

d) näiden seikkojen perusteella laadittava pöytäkirjaan liitettävä *ehdotus vuokrakirjasta,* josta myös kävisi selville tilalle esitetty nimi.

Tämän jälkeen olisi päätöksessä, viittaamalla toimitusmiesten mielipiteeseen hakijan sopivaisuudesta päästä vuokratilan haltijaksi sekä hänen asutusaikeensa tarpeellisuudesta,

e) tehtävä esitys siitä, onko perustettava vuokratila *hakijalle* myönnettävä, vai olisiko anomus hakijaan nähden hyljättävä ja valmiiksi suunniteltu tila siis varattava *muille* taikka ehkä julistettava asuttavaksi, mikäli se havaitaan asutukselle varsin sopivaksi.

2) Jos toimitusmieht sitä vastoin olisivat *samaa mieltä siihen nähden,* ettei kyseenalainen paikka joko maatalouden taikka metsätalouden

kannalta mitenkään voisi tarjota toimeentulomahdollisuuksia pysyväiselle asutukselle ja ettei vuokratilan perustaminen siis voi tulla kysymykseen, niin olisi päätöksessä taas lausuttava lautakunnan mielipide siitä, soveltuisiko paikka *asuintilan muodostamiseen* vai eikö. Jos niin olisi laita, tulisi toimitusmiesten, samaten kuin edellä esitetty, a ja b kohdissa mainittujen seikkojen perusteella laatia välikirjaehdotus sekä sittemmin, kuten e kohdassa sanotaan, lausua käsityksensä hakijan sopivaisuudesta päästä asuntotilan haltijaksi.

3) Sellaisessa tapauksessa taas, että toimitusmiesten mielipiteet olisivat keskenään ristiriitaiset joko (1. kohta) siitä, olisiko paikalle perustettava vuokratila vai asuntotila, taikka myöskin (2. kohta) siitä, onko paikka yleensä sopiva asutukselle vai voidaanko sinne ainakin asunto-tila perustaa, olisi päätöksessä, huomauttamalla tästä seikasta, viitattava niihin pöytäkirjassa mainittuihin seikkoihin, joita on esiin tuotu esteinä vuokratilan tahi asuntotilan muodostumiselle ja joiden merkitys siis jätettäisiin suojelusalueen keskusviranomaisen arvosteltavaksi sekä asutuskeskusviraston ratkaistavaksi. Tämän ohella olisi kuitenkin, siltä varalta että anomus jossain muodossa hyväksyttäisiin, lisättävä e-kohdassa mainittu esitys hakijan suhteen. Verotusehdotuksen sekä välikirjan laatimiseen tarpeelliset tiedot sisältyvät pöytäkirjassa esiin tuotuihin tiedonantoihin, joitten perusteella välikirja tarvittaessa voidaan suorastaan laatia ilman erityistä esitystäkin.

Kun tämä kaikki on merkitty, olisi toimitusmiesten allekirjoittama katselmuspöytäkirja valmis ja toimitus päättynyt.

Ei ole tarpeellista antaa hakijalle tietoa lausunnon sisällöstä ja siinä tehdyistä yksityiskohtaisista ehdotuksista, koska esitys sellaisessakin tapauksessa, että hakija tahtoisi peruuttaa anomuksensa, tulisi ratkaisua varten lähetettäväksi asutuskeskusvirastoon. Sitä paitsi hakija tuskin milloinkaan tekisikään tätä. Ensiksikin olisi aina toiveita siitä, että hänelle kenties jossain suhteessa epämieluisat ehdot ja hänen omaan suunnitelmaansa tehdyt muutokset voisivat tulla korjatuiksi joko asian enemmässä käsittelyssä keskusviranomaisen luona taikka asutuskeskusvirastossa, taikka ehkä myöhemmin tehdyn valituksen johdosta (kts. alla). Toiselta puolen hänellä ei anomuksensa peruuttamisesta olisi juuri sanottavaa etua. Ainoa menoerä, jota suorittamasta hän niin muodoin voisi päästä, olisi varsin vähäinen asutuskeskusviraston päätöksen lunastus, ja tämänkin hän voisi jättää maksamatta kieltäytymällä vastaanottamasta päätöstä. Sitä paitsi tarjoutuu sopivin tilaisuus anomuksen peruuttamiseen tietenkin vasta silloin, kun lopullisesta ratkaisusta on saatu tieto, jolloin hakija luonnollisesti voi kieltäytyä allekirjoittamasta välikirjaa. — Näihin seikkoihin on katsottu olevan syytä viitata Suojametsäkomision tekemän ehdotuksen (siv. 177, 185 8 §) johdosta,

että hakija, saatuaan tiedon ja jäljennöksen asutuskeskusviraston välipäätöksestä, saisi peruuttaa perinnöksiostoa koskevan anomuksensa, jos päätös sisältäisi joitakin erityisiä ehtoja tahi tiluksia koskevia muutoksia. Kyseenalaisen esityksen tarkoituksena lienee valtiolle muuten turhanaikaisesti koituvien katselmuskustannusten välttäminen, [1]) mutta tätä tarkoitusta ei edellä esitetyn järjestelmän mukainen tiedon antaminen voisi täyttää.

Vaikka hakija itse edellä olevan esityksen mukaan saisi tilaisuuden ottaa osaa tilusten tarkastamiseen ja lausua mielipiteensä katselmuksessa tarpeellisiksi huomatuista ehdoista ja muutoksista, niin ei kuitenkaan voitane mitenkään pitää sopivana, että hänen ehkä jossakin suhteessa eriävä käsityskantansa yleensä muutenkin tulisi nimenomaan merkittäväksi pöytäkirjaan. Tämä voisi näet helposti jossakin tapauksessa tai jonkin verran vaikuttaa kysymyksen ratkaisuun asiallisesta selostuksesta ehkä hiukan poikkeavaan suuntaan, mikä ei suinkaan olisi suotavaa. Sitä paitsi tarjoaa katselmuksen julkinen luonne ynnä juuri se seikka, että hakija itse olisi siinä läsnä, puolestaan mitä parhaimpia takeita siitä, että hakijan lausumat ja tosiseikkoihin perustuvat mielipiteet otetaan varteen, mikäli se suinkin vain havaitaan mahdolliseksi.

Katselmuspöytäkirja siihen kuuluvine kartta- y. m. -liitteineen ynnä hakemusasiakirjat tulisi maanmittarin siis ilman muuta ensi tilassa lausunnon antoa sekä enempiä toimenpiteitä varten lähettää *suojelusalueitten keskusviranomaiselle*. Kuten edellä on painostettu, ei viimeksi mainitun edellä esitettyä katselmusjärjestelmää noudattamalla muuta kuin ehkä aniharvassa poikkeustapauksessa omaa lausuntoansa varten tarvitsisi itse toimittaa paikalla tarkastusta, mihin hänelle kuitenkin olisi pidätettävä oikeus. Muutenkin olisi anomuksesta täten hankittu

[1]) Missä määrin tämä tarkoitusperä komision asutustapaa noudattamalla olisi toteutettavissa, on tietenkin vaikea edeltäkäsin arvostella. Viitattakoon kuitenkin siihen, että tuollaisten ehtojen ja tiluksia koskevien muutosten määrääminen kohdannee jokseenkin suuria vaikeuksia, ellei paikalla ole pidetty minkäänlaista tarkastusta. Kun tämä ei komision mielipiteen mukaan ole tarpeellista, niin mainittuja rajoituksia tuskin useastikaan asetettaisiin. Sitä paitsi ei hakijalla tiettävästi olisi minkäänlaista syytä missään tapauksessa peruuttaa anomustaan, koska katselmus ei ainakaan asetusehdotuksen mukaan tulisi maksamaan hänelle mitään, kun katselmuksen johtajana olisi tilapäisesti toimitukseen määrätty maanmittari, joka kuten tunnettua asutuskysymyksissä yleensä kannattaa hyvinkin »kansantajuisia» periaatteita ja kun vihdoin viimein kysymyksen ratkaisu ainakin toistaiseksi olisi uskottu asianomaiselle maaherralle, joka niinikään yleensä on osoittanut asettuvansa maanmittarien edustamalle näkökannalle ilman mitään rajoituksia.

selonteko siksi selvä ja asiallinen, että varman käsityksen luominen kysymyksestä kävisi varsin helpoksi eikä lausuntoon tavallisesti tarvitsisi uhrata montakaan sanaa. Erimielisyyksien esiintymiseen katselmuspöytäkirjassa ei ole paljon mahdollisuuksiakaan. Ja vaikka niitä jossakin kohden (loppulausunnossa sekä siv. 108 mainituista seikoista) olisi syntynytkin, niin kävisivät ne suorastaan itse pöytäkirjan sananmuodosta ilmi, eivätkä pöytäkirjan yhtenäisyyttä ja yleiskatsauksellisuutta häiritsisi mitkään sellaiset erityisinä liitteinä seuraavat vastalauseet, jommoisia Suojametsäkomision katselmusjärjestelmän mukaan, kuten mietinnössä (siv. 178,186) huomautetaankin, syntyisi pakosta runsaasti ja varsinkin metsänhoitajan puolelta. Komision kyseenalaisista esityksistä tehdään tarkemmin selkoa jäljempänä.

Hakemuksesta kertyneet asiakirjat voisi keskusviranomainen siis tavallisesti ilman mitään viivytystä oman lausuntonsa ohella toimittaa *asutuskeskusvirastolle ratkaisua varten*. Palauttamalla asiakirjat tulisi asutuskeskusviraston lähettää anomuksen johdosta tekemänsä ja kahdessa kappaleessa laaditun päätöksen, joka käsittäisi ensiksikin ratkaisun siitä, onko anottu paikka yleensä luovutettava asutukselle sekä siinä tapauksessa, että näin on laita, onko talo perustettava vuokratilan vai asuntotilan muotoon. Toiseksi tulisi päätöksessä olla ratkaistuna, onko perustamislupa hakijalle myönnettävä vai eikö.

Jos päätös olisi jommassakummassa suhteessa kieltävä, toimittaisi keskusviranomainen sen hakijalle — mukavimmin paikkakunnalla asuvan metsänhoitajan välityksellä — säädettyä lunastusta sekä tiedonsaantitodistusta vastaan. Jos ratkaisu on myöntävä, niin tulisi keskusviranomaisen katselmuspöytäkirjaan merkittyjen tiedonantojen sekä asutuskeskusviraston ehkä sen lisäksi antamien ohjeitten mukaan laatia lopullinen verotusehdotus sekä *välikirja* kahtena kappaleena, jotka viimeksi mainitut olisi liitettävä hakijalle toimitettavaan päätökseen ja allekirjoitettuina metsänhoitajan toimesta palautettava keskusviranomaiselle. Hankittuaan asutuskeskusviraston vahvistuksen veroitusehdotukselleen sekä välikirjalle, olisi hänen toimitettava tilan asukkaalle toinen kappale sitä samalla tavalla kuin edellä, ynnä karttapiirros tilaan kuuluvista alueista: viljelys- ja metsäpalstoista. Karttapiirros, josta tietysti olisi niin ikään suoritettava kohtuullinen lunastus, olisi paraiten maanmittarin valmistettava. Siitä kuten välikirjastakin olisi luonnollisesti asianomaiselle metsänhoitajalle toimitettava jäljennökset. Välikirjan sekä asutuskeskusviraston päätöksen kaksoiskappaleet jäisivät taas keskusviranomaisen arkistoon säilytettäviksi. Hänen huostaansa jäisivät niinikään kaikista anomuksista kertyneet alkuperäiset muut asiakirjat. Peruutettuja anomuksia tahi kieltäviä päätöksiä koskevat katselmuspöytäkirjat tulisivat kuten edellä on huomautettu sittemmin tarvittaessa hyväksi käytetyiksi, silloin kun vastaisuudessa samoihin seutuihin anotaan taloja perustettaviksi.

Jos tila asutuskeskusviraston päätöksen mukaan taas olisi muodostettava asuntotilaksi, niin tulisi tätä asutustapaa koskeva järjestys noudatettavaksi; kts. jäljempää.

Välikirjan laatimiseen ja sanamuotoon nähden viitattakoon tässä ainoastaan siihen, että välikirjaan tietysti sisältyisi ainoastaan sellaisia yksityiskohtaisia määräyksiä tilan hallinnosta, jotka eivät suorastaan käy selville yleisestä asetuksesta, kuten esimerkiksi määräyksiä vuokra-ajan pituudesta, veron suuruudesta ja verovapausvuosista, rakennus- ja viljelysvelvollisuuksista y. m. ja lisäksi luettelo tilaan kuuluvista maista ja niiden pinta-alasta, laiduntamiselta rauhoitetuista alueista y. m. [1]) Välikirjaan tulisi liitettäväksi vielä ennen mainittu karttapiirros, mistä myös käy selville tilan käytettävissä olevan metsäpalstan sijoitus ja laajuus. Metsänkäytön yksityiskohtainen järjestely olisi muuten, kuten myöhemmin selostetaan, jätettävä tarpeellisen vapaaksi sekä riippumattomaksi välikirjan laatimisen aikaan hyväksi katsotusta väliaikaisesta järjestelmästä. Sitä vastoin välikirjaan ei tarvitsisi merkitä Suojametsäkomision (siv. 167) esittämää määräystä siitä, „miltä seuduilta torppari tulee vuokra-aikanaan välttämättömät puuaineensa saamaan." Koska metsämailla sitä paitsi useastikaan ei ole mitään tiettyä nimeä ja koska käytettyjä nimityksiä vastaavat metsäalat ovat laajuudeltaan usein hyvin epämääräiset, niin kohtaisi mainittu menettelytapa otaksuttavasti monasti vaikeuksia ja olisi ehkä toiselta puolen taas omiaan synnyttämään erimielisyyksiä ja riitaisuuksia talon haltijan ja metsänhoitoviranomaisten kesken.

Siihen nähden, että itse talon perustaminen ehdottomasti on kaikkein tärkein kohta pysyvän uudisasutuksen muodostumisessa ja kun

[1]) Erityisten välikirjojen laatiminen voitaisiin ehkä tarpeettomana mutkallisuutena kokonaankin jättää sikseen, jos kaikki puheenalaiset yksityiskohdat jo asutushallituksen päätöksessä olisi määritelty suunnilleen samalla tavalla kuin nykyisten väliaikaisten kruunun uudistalojen perustamista koskevissa maaherran päätöksissä, jotka niinikään sellaisinaan esiintyvät pätevinä omistusasiakirjoina. Sellaisessa tapauksessa tulisi suojelusalueitten keskusviranomaisen lausuntonsa ohella laatia täydellinen (verotus- y. m. asioita sisältävä) ehdotus päätökseksi.

siinä ehkä tapahtuvia erehdyksiä on vaikea taikka kerrassaan mahdoton perästäpäin korjata, olisi hyvin tarpeellista että asutus-keskusviraston päätös, aivan niin kuin nykyisten kruununuudistalojen perustamisessa on laita, sisältäisi myös täydellisen *valitusosoituksen*. Tätä vaatisi jo kohtuullinen huolenpito hakijan eduista, hän kun ehkä katsoisi olevan syytä hakea muutosta kieltävään päätökseen taikka, jos se onkin myöntävä, johonkuhun siinä mainituista ehdoista, jota täyttämään hän ei katsoisi voivansa sitoutua. Myöskin metsänhoitoviranomaisille voisi samoissa suhteissa osoittautua tarpeelliseksi hakea muutosta anomuksesta annettuun päätökseen. Metsähallinnon puolesta sopisi mukavimmin asianomaisen metsänhoitajan esiintyä valituksen antajana, ellei ehkä muodollisista syistä katsottaisi oikeammaksi jättää sitä metsähallituksen tehtäväksi. Siinä tapauksessa tulisi metsänhoitajan heti päätöksestä tiedon saatuaan kääntyä metsähallituksen puoleen esittämällä asiat sille.

Erittäinkin metsärajaseuduille syntyvään uudisasutukseen nähden olisi sinänsä kylläkin suotavaa, että vuokratilojen perustamista koskevat anomukset saataisiin hyväksyä ainoastaan silloin, kun sekä maatalouden että metsätalouden edellytyksiä koskevat lausunnot ovat myöntävät. Sitä vastoin anomus olisi aina ehdottomasti hylättävä, kun vain jompikumpi niistä — ja ensi sijassa viimeksi mainittu — selonteossa esitettyjen tosiseikkojen perusteella on tullut kieltävä, eikä huomautettuja epäkohtia mitenkään voida välttää tahi korjata. Ei kuitenkaan voitane pitää aivan sopivana asettaa asutuskysymyksiä ratkaisevalle virastolle tällaisia suoranaisia ohjeita ja päätösvallan rajoituksia, vaan täytynee ratkaisu aina joka eri tapauksessa jättää viraston vapaan arvostelun varaan. Sen sijaan olisi asetuksessa tietysti nimenomaan lausuttava pysyväisen uudisasutuksen perustamiselle yleensä pantavat ehdot, siinä muodossa esimerkiksi, että vuokratiloja saadaan muodostaa ainoastaan sellaisiin paikkoihin, jotka sekä maatalouden että kestävän metsätalouden kannalta osoittavat *todennäköisesti* tarjoavansa mahdollisuuksia *täysin pysyvän* asutuksen toimeentulolle ja missä yleinen etu ei joudu tuntuvasti kärsimään talon perustamisen takia. Perinnöksi ei vuokratiloja liioin saisi luovuttaa ennen kuin on tullut *varmasti toteen näytetyksi,* että niillä on täysin luotettavia pysyvän toimeentulon edellytyksiä *sekä maa- että metsätaloudellisessa suhteessa.* Asuntotiloiksi olisi siis muodostettava ne viljelystilatkin joilta todennäköisesti tai varmasti arvellaan puuttuvan täysin kestäviä toimeentulomahdollisuuksia. Näiden määritelmien sisällyttäminen asetukseen, olisi asutuksen perustamisellekin välttämätöntä ja antaisi niin hyvin valitusten tekemiselle kuin niiden arvostelemiselle ja ratkaisemisellekin vakavan perusteen.

Valitukset olisi osoitettava ja jätettävä valtioneuvostoon, joka tarvittaessa voisi määrätä suojelusalueitten keskusviranomaisen puheenalaiselle seudulle tekemällään ensimäisellä virkamatkalla itse toimittamaan paikalla tarkastuksen, ellei hän ennen ole sitä tehnyt, ja katselmuksensa perusteella lähettämään lisäselityksensä anomusta koskevien asiakirjojen kera Valtioneuvostoon ratkaisua varten. Jos valitus tulisi hakijan taholta, olisi hänet siinä tapauksessa, että valitus hylättäisiin, velvoitettava korvamaan valituksen valtiolle katselmuksen takia aiheettomasti tuottamat kustannukset; päinvastaisessa tapauksessa olisi luonnollisesti valtion maksettava tarkastuksesta johtuneet kulut. Tämä määräys olisi tarpeellinen varokeino turhanaikaisia valituksia vastaan. Olosuhteisiin nähden tulisi valitusajan olla riittävän pitkä, esimerkiksi 60 päivää siitä lukien, jolloin hakijalle on päätöksestä annettu tieto ja jäljennös.

Utsjoen pitäjän erikoisasemaa silmällä pitäen on Suojametsäkomisio (siv. 176, 177, 185) esittänyt siellä noudatettavaksi aivan erilaisen katselmusjärjestelmän kuin muissa osissa suojelusaluetta, mikä järjestelmä koskee tilojen itsenäisiksi muodostamista. Paikalla pidettävässä tarkastuksessa ei ensinkään vaadita maanmittaria läsnäolevaksi, vaan sen toimittaminen on jätetty keskusviranomaiselle. Tämä erotus johtuu nähtävästi siitä, ettei komision mielestä Utsjoella tarvitsisi edes perintötiloille erottaa ja rajoittaa mitään erityistä viljelysaluettakaan (8 §), eikä liioin tarvitsisi toimittaa „säännöllistä tilusten mittausta ja kartoitusta eikä rajankäyntiä" (9 §), vaan olisivat „tilusten laveus ja laatu ainoastaan toimituskirjassa selitettävät sekä niitten asema silmämittaiselle karttaluonnokselle merkittävä". Kuten Utsjoen kuntalaisten viimeaikaiset isojako- y. m. anomukset puolestaan selvästi osoittavat ja jäljempänä tulee tarkemmin selostettavaksi, eivät todellisuudessa vallitsevat olosuhteet suinkaan anna aihetta eivätkä mitenkään oikeutakaan tähän suuntaan menevän poikkeavan järjestelmän sovelluttamiseen mainitussa pitäjässä. Aivan päin vastoin on viljelystilusten erottaminen siellä vielä paljon kipeämmin tarpeen vaatima kuin useimmissa muissa osissa enimmäkseen perin harvaan asuttuja mäntymetsärajaseutuja.

Ainoastaan metsätaloudellisessa suhteessa on huomattava — mutta myös ainoa — eroavaisuus siinä, ettei tiloille, kuten komisiokin painostaa (siv. 176), voida erityistä metsäpalstaa (varsinkaan *mäntymetsäpalstaa)* luovuttaa eikä siis tarkastuksessa ehdottaakaan. Mitä muuten tulee metsänhoitoviranomaisten toimintaan Utsjoella pidettävissä perustamiskatselmuksissa, niin huomautettakoon vielä siitäkin,

että metsänhoitajan läsnäolo siellä olevien mäntymetsäalueitten *ulkopuolellakin* ehkä pidettävissä uudistilantarkastuksissa on välttämätön polttopuutalouden arvostelemisen ja järjestelyn vuoksi. Mikäli uusien tilojen perustaminen Utsjoen pitäjään vastaisuudessa tulisi kysymykseen, niin ei siis, itse asiassa, katselmuksien toimittamisessa yhtävähän kuin katselmuslautakunnan kokoonpanossakaan siellä tarvitse eikä saisikaan olla mitään poikkeavaisuuksia, vaan olisi suojelusalueella yleensä voimassa olevaa järjestelmää sielläkin noudatettava tarkoin.

Edellä sanottu koskee tietysti yhtä paljon myös tilojen perinnöksi luovuttamisen johdosta pidettäviä katselmuksia.

---

c. Väliaikaisten vuokratilojen käyttö ja hallinto vaatii siihen suuntaan menevää järjestelyä, että luovutettujen valtionmaitten käyttö asutuksen hyväksi turvataan ja niiden väärin käyttäminen ehkäistään tehokkailla toimenpiteillä. Tässä tarkoituksessa on, kuten nykyisen kruununmetsätorppalaitoksenkin suhteen, asukkaalle asetettava määrättyjä velvollisuuksia tilan käyttöön nähden samaten kuin hänen nautinto-oikeuteensa sekä hallintosuhteet ovat tarkoin määriteltävät.

Vuokratilain käytölle asetettavia *velvollisuuksia* käsiteltäessä on ensi sija annettava niiden *viljelemistä* koskeville seikoille. Mitä erityisestikin tulee vuokratilain perustamisessa määrättäviin viljelysvelvollisuuksiin, niin on sellaisia tosin kyllä asetettu tähänkin asti muodostuneille kruununmetsätorpille ja -uudistaloille. Niiden täyttämisestä ei kuitenkaan useastikaan ole ollut mitään todellista valvontaa, vaan ne ovat esiintyneet enemmän tai vähemmän tyhjinä paperilla olevina määräyksinä. Käy itsestään selväksi, miten merkitsevää mainittujen raivaustöiden suorittaminen yleensä olisi asutuksen edun kannalta. Lisäksi on vielä otettava huomioon sekin seikka, että tosiaankin menestyksellinen karjanhoito on suuresti riittävän *maaheinän* saannin varassa. Karjan nykyisin tavallinen syöttö jäkälällä sekoitetuilla laihoilla jänkkäluhta- y. m. saraheinillä on oikeastaan vain jonkunmoinen hätävarakeino. Raivausmaat, jotka aina valmistetaan asuinpaikan läheisyyteen, tarjoavat sitä paitsi sijoituksensakin puolesta suuren edun. Vaikka maataloutta siten miltei pakottamalla edistettäisiin ja niin saatettaisiin se voimaperäisemmäksi niin olisi hyvin tarpeellista asettaa kaikille vuokratilojen perustajille se muutenkin aivan kohtuullinen vaatimus, että he täyttäisivät määrätyt vähimmät raivausvelvollisuudet niissäkin

tapauksissa, jolloin luonnonheiniä muuten olisi saatavissa talon tarpeiksi riittävästi [1]). Tämän ohella olisi saatava takeita siitä, että nämä viljelysvelvollisuudet todellisuudessa myöskin täytetään, sekä pantava se tehokkaan valvonnan alaiseksi. Tämä on sitä välttämättömämpää, kun peräpohjolan kansa ja etenkin lappalaisväestö yleensä hyvin vastenmielisesti itsestään ryhtyy minkäänlaisten maatöitten suorittamiseen.

Viljelysvelvollisuuksien määrää arvosteltaessa olisi tietysti työn laatua tarkoin pidettävä silmällä. Ensi sijassa on huomioon otettava varsinaiset *niitynraivaustyöt*, joiden tarkoituksena kuten sanottu olisi *maaheinää* kasvavien tiluksien muokkaaminen ja jommoisia suojelusalueitten nykyisille kruununmetsätorpille asetettuja viljelysvelvollisuuksia määrättäessä ensi kädessä lienee tarkoitettukin. Tuntuu aivan kohtuulliselta, että pienintä maaniittyalaa, joka vuokratilan perustajan tulisi valmistaa täyteen kasvukuntoon, ei missään tapauksessa saisi määrätä 3 hehtaaria pienemmäksi, vastaten keskimäärin ehkäpä noin 6—10 hevoskuormanalaa eli yhden lehmän heiniä. Tähän sisältyisi tietysti myös kenttämaaksi valmistettava maa-ala. Esimerkiksi Utsjoen hoitoalueessa on verotetuille torpille määrätty raivattavaksi

2,00	hehtaaria	6	torpalle,
2,50	„	18	„ ,
3,00	„	13	„ ,
3,25	„	15	„ ,
3,50	„	1	„ ,

ja näin varsin vähäisten raivausvelvollisuuksien täyttäminen kokemuksen mukaan ei muutenkaan voi kohdata mitään todellisia vaikeuksia.

Aivan erikoisessa asemassa ovat luonnostaan heinää kasvavien jänkkien y. m. *niitynperkaustyöt* ei ainoastaan siinä suhteessa, että ne luonnollisesti ovat verrattomasti helpompia toimittaa, vaan myös siihen nähden, ettei tällaisten huonoa luhtaheinää kasvavien alueitten valmistaminen maataloudelliselta kannalta ensinkään ole saman arvoista ja

---

[1]) Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910, siv. 411, ehdottaa että kruununmetsätilojen verollepano olisi toimitettava mahdollisimman pian pyykityksen jälkeen, joten näiden tilojen muodostaminen jäisi aivan riippumattomaksi minkäänlaisten viljelys- tai rakennusvelvollisuuksien täyttämisestä. Tämä on ehdottomasti katsottava puutteellisuudeksi, jota ei suinkaan vähennä tekijän ehdotus siitä (siv. 412, 7 §), että »jos kruununmetsätilan haltija ei 15 vuodessa voi saada tilaansa viljelyskuntoon, niin että sen kannattaa suorittaa sille määrätty vero, ei hän ole sopiva sellaisen tilan haltijaksi, ja on hänen luovutettava se jollekin toiselle henkilölle, joka on sopivampi sitä hoitamaan».

yhtä merkitsevää kuin maaniittyjen raivaaminen. Viljelysvelvollisuuksia suunniteltaessa ja vuokra-aikaa sekä verovapausvuosia määrättäessä (kts. seur.) olisi siten varsinaisten raiviomaitten puutteessa ehkä tarpeellisiksi katsottujen luonnollisten luhtaniittyjen perkausten laskettava vastaavan korkeintaan puolta vastaavasta varsinaisesta raivausalasta.

Niittyviljelyksen ohella olisi edellä mainituista syistä myös *peltoviljelyksen* edistäminen turvattava määrättyjen viljelysvelvollisuuksien avulla. Koska viljalla on ainoastaan harvoissa paikoissa suojelusalueella menestymismahdollisuuksia, niin voisi sen jättää vuokratiloja perustettaessa kokonaan huomioon ottamatta. Sen sijaan olisi sitä suurempi paino pantava *perunanviljelykseen*, jonka harjoittamiseen on edellytyksiä miltei koko suojelusalueella ja jonka huomattavaa taloudellista merkitystä on jo edellä painostettu. Kun jokaiselle perustettavalle vuokratilalle määrättäisiin yhteensä edes vain puolenkin hehtaarin laajuisen perunamaan raivaaminen pakolliseksi, niin olisi jo se maatalouden kannalta mitä suurin voitto ja asutuksen toimeentulolle mitä suurimmaksi eduksi. Viitattakoon vielä vain siihen, että perunamaat olisi — keinotteluyritysten ehkäisemiseksi — määräajan kuluessa saatava täyteen kasvukuntoon, mutta sitä paitsi tulisi niitten sen päätyttyä todellakin olla käytännössä.

Kun perunanviljelys hyvin menestyy ei ainoastaan Inarin äärimmäisiin metsärajaseutuihin saakka, vaan vieläpä pitkin kolkkoa Jäämeren rannikkoakin, niin osoittautuu jotakuinkin todennäköiseksi, että sen harjoittamiseen on otollisia edellytyksiä koko suojelusalueella kaikilla niillä mäntymetsärajan sisäpuolella olevilla paikoilla, missä asutus yleensä vaan voi tulla kysymykseenkin. Tämä koskee myöskin Utsjoen pitäjää, missä perunaa on tyydyttävällä tuloksella viljelty esimerkiksi Outakoskella, Pappilassa, Garnjargalla, Wetsikossa, Nuorgamissa ja Polmakjärvellä (Sarjan kruununmetsätorppa) y. m., mutta missä tällä peräpohjolassa sangen tärkeällä maanviljelyksen haaralla muuten väestön laiskuuden ja yritteliäisyyden puutteen takia ei vielä ole kokeiltu juuri ensinkään. Tunnettua on, että vieläpä perin hallanaroillakin seuduilla voidaan ainakin siellä täällä kokeilemalla löytää perunanviljelykselle sopivia laikkuja, joiden selville saaminen tietysti olisi mitä tärkeintä asutuksen taloudelliselle toimeentulolle. Kun kuitenkin voi olla sellaisia asutukselle luovutettavia paikkoja, missä niitten löytäminen kohtaa melkoisia hankaluuksia taikka missä niitä ehkä ei ensinkään ole olemassakaan, niin ei edellä mainittuja viljelysvelvollisuuksia voida asettaa muille seuduille perustettaville taloille kuin niille missä tiettävästi on edellytyksiä perunanviljelykseen. Muilla seuduilla, kuten ennen kaikkea Utsjoella, olisi uudistalokkaat velvoitettava todistettavasti toimittamaan esimerkiksi vähintään 4 m² aloja käsittäviä ja vähintään yhden vuoden kestäviä koeviljelyksiä ainakin 20 eri paikassa. Tuloksista olisi valvonnan vuoksi vuosittain metsänhoitajan välityksellä lähetettävä tietoja suojelusalueitten keskusviranomaiselle. Siinä tapauksessa, että viljelys jossakin paikassa onnistuisi, tulisi asukkaan valmistaa itselleen $^1/_4$ hehtaarin kokoinen perunamaa. [1])

Verovapausvuosien määrä olisi tietenkin, kuten tähän astisten kruununmetsätorppienkin suhteen, sovellutettava sen ajan mukaan, jonka kuluessa kaikki tilalle pannut viljelys- ynnä rakennusvelvollisuudet arvostellaan voitavan täyttää. Utsjoen hoitoalueen kruununmetsätorpat ovat enimmäkseen nauttineet täydellistä verovapautta 8—10 vuotta, ainoastaan harvoissa poikkeustapauksissa vain 6. Sen jälkeen niille on määrätty puolivero kolmeksi tai joskus neljäksi vuodeksi. Tätä järjestelmää, jota vastaan tiettävästi ei ole tehty käytännön kannalta mitään muistutusta, on noudatettu jäljempänäkin olevassa asetusehdotuksessa. Ainoastaan se ennemmin mainittu muutos on tehty, että puoliveron käytäntöön ottaminen on tarpeettomana jätetty sikseen. Edellä olevan esityksen mukaan tulisi verovapausaika miltei kaikille vuokratiloille olemaan yhtä pitkä. Vuotuinen niityn raivausvelvollisuus olisi laskettava 0,5 hehtaariksi, jotenka määrätylle 3 hehtaarin alalle tulisi 6 verovapausvuotta. Kun vielä 0,5 hehtaarin perunamaan viljelykseen ottamiselle sekä rakennusten valmistamiselle lasketaan 2 vuotta kummallekin, niin tulisivat vuokratilat yleensä nauttimaan 10 verovapausvuotta.

Verovapausajan määrääminen kerta kaikkiaan ei kumminkaan olisi aivan suotavaa, koska viljelysvelvollisuudet olojen pakostakin joskus voivat tulla sekä pienemmät että suuremmat kuin tässä on edellytetty. Toiselta puolen on mahdollista, että jossakin paikassa ei olisikaan raivaus- sekä perkausmaita niin paljon asuinpaikan lähistöllä, että niistä yhteensä karttuisi 3 hehtaarin raivausmaata vastaava ala. Toisin paikoin päin vastoin voisi luonnonniittyjen puute aiheuttaa sen, että tilalle olisi pakko — pysyvän toimeentulonsa turvaamiseksi määrätä taval-

[1]) Vain ohimennen viitattakoon tässä siihenkin, että nauris ja muutamat kaalilajit antavat hyvän sadon aina Hammerfestiin saakka. Inarin metsärajaseuduilla (Räkkijärvi) ja Utsjoella (Polmakjärvellä, Sarjan torppa) viihtyy nauris erinomaisesti. Olisi epäilemättä syytä edistää näidenkin viljelyskasvien viljelemistä kyseessäolevilla seuduilla, ehkä erittäinkin siellä, missä perunanviljelys antaa huonoja taikka epävarmoja tuloksia. Silloin ne ehkä voisi ottaa vaihtoehtoisesti huomioon viljelysvelvollisuuksiakin määrättäessä perustettaville viljelystiloille.

lista laajempia viljelysvelvollisuuksia. Edellisessä tapauksessa olisi verovapausaika haitatta lyhennettävissä ja jälkimäisessä taas olisi tilalle välttämättä myönnettävä pitempiaikainen verovapaus. Perusteena verovapausajan määräämisessä olisi silloin aina noudatettava sitä periaatetta, että $^1/_2$ hehtaarin raivaamisen resp. 1 hehtaarin perkaamisen laskettaisiin vastaavan 1 verovapausvuotta.

Mitä siihen tulee, olisivatko viljelysvelvollisuudet perustamistilaisuudessa tarkoin määrättävät *paikkaankin nähden*, niin ei tätä ainakaan toistaiseksi tarvinne pitää välttämättömänä. Asukkaalle voitaisiin myöntää tilaisuus mielensä mukaan valikoida raivattavat alueet tilalle eroitetuilta tiluksilta. Jäljempänä mainitussa järjestyksessä saisi tilan haltija raivata itselleen viljelyksiä muuallakin viljelysalueellaan kuin perustamiskatselmuksessa määrätyillä tiluksilla. Siltä varalta, että asukkaalle täten tarjottu vapaus johtaisi väärinkäytöksiin esimerkiksi siinä suhteessa, että ainoastaan helpommin raivattavat maat otettaisiin viljeltäviksi huolimatta niiden sopivaisuudesta, osoittautuu tarpeelliseksi pidättää oikeus tarvittaessa määrätä raivattavat alueet paikkaankin nähden.

Kuten siv. 57 on huomautettu, olisi *vuokra-aika* niinikään sovellutettava viljelys- y. m. velvollisuuksien mukaiseksi, jotta talon ei tarvitsisi tarpeettoman pitkäksi aikaa jäädä vuokratila-asteelle. Yleensä olisi suotavaa, että vuokra-aika ulottuisi muutamia, ehkä ainakin 5 vuotta yli sanottujen velvollisuuksien täyttämiseen arvioidun verovapausajan, koska odottomattomat lailliset esteet voisivat viivyttää niiden suorittamista. Muutenkin olisi tarpeellista, että tilukset jo vuokra-ajan kuluessa ehdittäisiin saada ei ainoastaan raivatuiksi vaan myös täydelliseen kasvukuntoon. Raivausmaitten laadun sekä asukkaan kelpoisuuden mukaan olisi, kuten edellä on painostettu (l. c.), joskus pitempikin vuokra-aika sallittava, mutta ainoastaan hänen nimenomaisesta pyynnöstään tahi suostumuksestaan. Jos hänen varallisuutensa sekä työkykynsä puolesta arvellaan varmasti voivankin jo määräajan kuluessa aivan tyydyttävästi täyttää kaikki perintötilan muodostamiseksi pannut vaatimukset ja velvollisuudet, olisi vuokra-aika määrättävä verovapausajan pituiseksi, ei kuitenkaan lyhemmäksi kuin 10-vuotiseksi. Mäntymetsärajavyöhykkeeseen perustettavien talojen suhteen on jo mainittu, että vuokra-ajan siellä tulisi aina olla 25-vuotinen.

Vuokratilojen viljelemiseen nähden olisi muuten väärinkäytösten ehkäistämiseksi tarkoin käytettävä hyväksi nykyisen asutuksen tässä suhteessa tarjomia kokemuksia. Kuten jäljempänä olevasta nykyistä

asutusta ja etenkin Utsjoen pitäjän asutusoloja koskevasta selostuksesta käy ilmi, on sangen huomattavaa osaa erittäinkin Utsjoen kruununmetsätorppia käytetty yksinomaan vanhempien talojen lisätiluksina. Osa niitä on edelleen jätetty kokonaan rakentamatta, [1]) toisiin taas on valmistettu enemmän tai vähemmän tarpeettomia kesäasuntoja tai vain jonkunlaisia kalamajoja ja sen sellaisia. [2]) Tämän epäkohdan yleisyys johtuu etenkin siitä, että torppia on paljon luovutettu talokkaille juuri tuollaisessa tarkoituksessa. Tämä tuottaa tietysti asutukselle suurta haittaa, koska paljon pysyväisen asutuksen mahdollisuuksia ja uusien talojen perustamiseen varsin sopivia paikkoja siten menee hukkaan. Näin ollen olisi hyvin tarpeellista saada varmoja takeita siitä, että perustettavia vuokratiloja todellakin viljellään täysin itsenäisesti. Tämä tarkoitusperä on osaksi saavutettavissa sillä ennen esitetyllä määräyksellä, ettei vuokratiloja saa luovuttaa sellaisille henkilöille, joilla ennestään on vakituinen asumus tahi asuinpaikka käytettävänään. Sen ohella olisi myös jo perustettujen vuokratilain hallintaoikeuden siirtäminen muille alistettava asianomaiseen valvontaan. Toiselta puolen taas olisi huomioon otettava tiluksien käyttöä koskevat seikat.

Tähän nähden on ensiksikin viitattava siihen nykyisessä kruununmetsätorppa-asutuksessa jotakuinkin yleisesti vallitsevaan tapaan, että heiniä vuosittain myydään taikka tiluksia vuokrataan niitettäviksi muille asukkaille. Tätä ei itsessään ole katsottava sanottavaksi epäkohdaksi, niin kauan kuin ei tilan toimeentulo joudu kärsimään siitä erikoisesti, eikä varsinkaan silloin, kun heiniä on runsaasti yli talon oman tarpeen, mutta näin on kumminkin tuskin missään laita. Epäoikeutetummaksi on jo katsottava sellainen muutamien pelkkinä asuntotiloina käytettyjen torppien [3]) menettely, ettei pidetä ensinkään karjaa, van järjestään kaikki heinät tai heinämaat luovutetaan vuosittain hyvästä hinnasta muille. Torppari saa siis tällaisissa tapauksissa vapaasti tarvepuunsa valtiometsistä ja sen ohella vuosittain ilman mitään työtä melkoisen puhtaan tulon valtion luovuttamista tiluksista, ilman että siitä tekisi vastaavaa hyötyä pysyväiselle asutukselle. Ehdottomasti vääränä on pidettävä sitä useissa tapauksissa [1]) selville saatua menettelyä, että yksityiset tilukset taikka osa torppaa tykkänään myydään taikka luovutetaan „perinnönjaossa" muualla asuville henkilöille. Tämä on asutuksen toimeentulolle sitä arveluttavampaa, kun torpille ei alku-

[1]) U. K. N. 77, 98, 211, 275, 293, 295, v. 1911, 73 v. 1913, 109 v. 1915 y. m. Inarissa Ollila y. m.

[2]) U. K. N. 77, 81, 84, 211 v. 1913, 109, 111 v. 1915; D. N. 32 v. 1913 y. m. Inarissa Kauhalahti, Kyynelniemi, y. m.

[3]) Nikulan krt. Inarissa vuoteen 1915 saakka; Ekorre, Kaamanen y. m.

[4]) Kiviniemi y. m.

peräisestikään enimmäkseen ole edes yhdelle perheelle kunnollisesti riittäviä heinämaita. Suoranaiseksi keinotteluksi on usein laskettava sellainen monasti todettu väärinkäytös, [1]) että kokonaan rakentamatta jätettyjen torppien tilukset vuokrataan lyhemmäksi tai pitemmäksi ajaksi heinän tarpeessa oleville asukkaille ja valtion ilmaiseksi (verovapausvuosina) tai mitättömän pientä veroa vastaan (Smk 0.50—2) asutusta varten luovuttamia maita siten pidetään yksinomaan kauppatavarana. Lopuksi torpanperustamislupa, kuten ennen on mainittu, joskus hyvästä hinnasta luovutetaan muille. [2]) Näihin seikkoihin nähden olisi vuokratilain itsenäisyyden turvaamiseksi hallintoa koskevien määräyksien täydennykseksi vielä lisättävä tilaisuus saada samaan tapaan kuin nykyisten kruununmetsätorppien suhteen on säädetty tarvittaessa kieltää heinien poiskuljettaminen vuokratiloilta tai rajoittaa sitä. Siihen olisi siis aina hankittava asianomainen lupa. Sitä paitsi olisi suotavaa, ettei heiniä saisi ensinkään luovuttaa tilalta, ellei asukas kokonaan ole täyttänyt hänelle vuotta kohti asetettuja viljelys- ja rakennusvelvollisuuksia, joiden suorittamisesta hänen siis tulisi anomukseensa liittää pätevä todistus.

Vuokratilain *rakentamiseen* nähden ansaitsevat ensiksikin niille perustamistilaisuudessa asetettavat *rakennusvelvollisuudet* suurta huomiota, koska ne ovat mitä läheisimmässä yhteydessä tarvepuunkulutuksen ja metsänkäytön kanssa. Jäljempänä esitetyn metsänkäyttöjärjestelmän mukaan ei metsänhoitoviranomaisten kuitenkaan yleensä tarvitsisi olla missään tekemisissä mainittujen velvollisuuksien määräämisen kanssa — joka niin muodoin tulisi yksinomaan maanmittarin asiaksi — eikä muutenkaan kotitarvekulutuksen suuruuden kanssa. Ainoastaan sellaisissa tapauksissa, jolloin kestävän metsätalouden turvaaminen välttämättä edellyttää kulutuksen rajoittamista olisi rakennusvelvollisuudet tietysti sovellutettava niukkaa metsäntuottoa tarkoin vastaaviksi. Silloin tulisi tämä peruste pakostakin olemaan rakennusvelvollisuuksia asetettaessa merkitykseltään ratkaiseva. Mitenkä *rakennusoikeuksien* näin tarpeelliseksi katsottu rajoittaminen olisi tarkemmin järjestettävä, esitetään metsänkäyttöoikeuksien järjestelyä koskevassa osassa.

[1]) U. K. N. 275, 293, v. 1911, 73 v. 1913, 109 v. 1915; D. N. 139, 167, 171 v. 1911 y. m.

[2]) U. K. N. 84 v. 1913, 109 v. 1915.

Minkään erikoisen rakennusvelvollisuuksien täyttämiseen kohdistuvan *valvonnan* ei siis myöskään tarvitsisi tulla kysymykseen metsänhoitoviranomaisten taholta paitsi milloin rakentamisoikeudet ovat rajoitetut edellä mainitulla tavalla. Erityiset *taloudelliset katselmukset* eivät rakennus- yhtä vähän kuin viljelystöittenkään tarkastamiseksi yleensä olisi ensinkään tarpeen, vaan ne toimitettaisiin aina vasta vuokra-ajan päätyttyä, jolloin pidetään jäljempänä mainittu perintökatselmus. Rakennustöitten tarkastaminen vuokra-ajan kestäessä voisi kuitenkin osoittautua suotavaksi, jos huomataan asukkaan lyövän laimin velvollisuuksiaan taikka käyttävän väärin hänelle myönnettyjä oikeuksia. Tämä tulisi kysymykseen erittäinkin metsärajaseuduilla, missä vuokra-aika olisi tavallista pitempi. Siihen nähden, että suuri määrä kruununmetsätorppia on jätetty kokonaan rakentamatta ja useissa toisissa taas huoneitten valmistamista on viivytelty jopa toista kymmentäkin vuotta, [1]) mikä m. m. on tehnyt tarvepuun väärin käyttämisen mahdolliseksi [2]), olisi välttämättä määrättävä varma *rakentamisaika*, jonka kuluessa vuokratila olisi valmistettava täysin asuttavaan kuntoon. Kruununmetsätorppien perustamista koskevissa päätöksissään on metsähallitus nykyisin määrännyt torpat rakennettaviksi kahden vuoden kuluessa, mutta paikallisiin oloihin ja etenkin väestön vähävaraisuuteen nähden voitaneen suojelusalueella pitää viiden vuoden rakentamisaikaa paremminkin sopivana. Ellei rakennusvelvollisuuksia olisi täytetty tämän ajan kuluessa, tulisi asukas samojen seuraamusten alaiseksi kuin jäljempänä on mainittu laiminlyötyjen viljelysvelvollisuuksien suhteen. Käytännöllisistä syistä olisi mukavinta jättää tällaisten tarkastusten toimittaminen asianomaisen metsänhoitajan huoleksi, joka tarkastusmatkoillaan muutenkin vähän väliä joutuisi käymään paikalla.

Vuokratilojen *asumaolojen* suhteen on huomattava, että perustettavien uudistilojen tulisi määräajan kuluttua olla paitsi täydellisesti rakennettuja myöskin vakituisesti asuttuja. Vuokratiloille olisi ehdot-

[1]) Blomqvist, T. J., Kronoskogstorp, F. F. M. 1914, s. 63, esittää, ettei mitään rakennus- y. m. velvollisuuksia yleensä asetettaisi eikä siis liioin tarvitsisi toimittaa taloudellisia katselmuksia, joissa niiden täyttämistä tarkastettaisiin. Selvää on kuitenkin, miten tärkeää on pysyväisen asutuksen turvaamisen ja edistämisen kannalta, että juuri perustettavat uudistilat varmasti saadaan täysin asuttavaan ja toimeentulonsa puolesta tyydyttävään kuntoon. Myöhemmin sitä vastoin voivat puheenalaiset toimenpiteet haitatta jäädä sikseen. Muut syyt niiden välttämättömyyteen ilmenevät selonteosta.

[2]) U. K. N. 109 v. 1915 y. m.

tomasti asetettava se vaatimus, että niitä asutaan vakituisesti ympäri vuoden, erityisesti silmällä pitäen sitä seikkaa, että suurta osaa Utsjoen kuten myös melkoista määrää Inarin torppia käytetään ainoastaan tilapäisinä kesäpaikkoina (harvoin yksinomaisina talviasuntoina) taikka tilapäisinä kalamajoina.[1]) Tämän ohella viitattakoon vielä siihenkin, että muutamiin torppiin[2]) on rakennettu kaksi erityistä taloa, toinen talvi- ja toinen kesäasunnoksi, mikä tietysti on aivan tarpeetonta, jos kerran tonttipaikka valitaan huolellisesti. Vähämetsäisillä metsärajaseuduilla ei sitä olisi ensinkään sallittava. Näin ollen olisi erityisten kesätalojen rakentaminen kiellettävä perustettavilta vuokratiloilta ja sen sijaan määrättävä että joka tilalle saadaan tehdä ainoastaan yksi talo. Rikkomukset tätä vastaan olisi katsottava luvattomaksi asutukseksi.

Muita velvollisuuksia tuskin tarvitsisi pakottavista syistä määrätä vuokratilan haltijalle. Kruununmetsätorppavälikirjoissa velvoitetaan tosin kyllä asukkaat viipymättä ilmoittamaan lähinnä asuvalle metsänhoitoviranomaiselle valtionmetsässä tapahtuneesta vahingonteosta sekä siellä syntyneestä kulovalkeasta. Edellisellä määräyksellä ei kuitenkaan tiettävästi liene ollut mitään käytännöllistä merkitystä, ja kulovalkeiden suhteen tulisi asukas noudattamaan edellä esitettyjä yleisiä sääntöjä. Vuokratilojen luovuttamiselle olisi sitä vastoin asetettava *ehdoksi*, ettei tila saa missään suhteessa olla esteenä valtionmetsätalouden harjoittamiselle. Valtion tulisi kumminkin olla velvollinen korvaamaan asukkaalle hänen tiluksilleen sen takia koituneet vahingot, mutta toiselta puolen sillä taas pitäisi olla oikeus tarvittaessa lunastaa tilaan kuuluvia alueita varastopaikaksi y. m. sellaisiin tarkoituksiin.

Vuokratilain samaten kuin yleensä pysyväisen asutuksen nautinto- y. m. *oikeudet* tulisivat varsinaiseen *valtionmetsäalueeseen* nähden olemaan aivan samat kuin vanhempienkin talojen, jotenka ne eivät tässä yhteydessä kaipaa sen enempää käsittelyä. Vuokratiloille viljelystä- sekä metsänkäyttöä varten erotettuihin *palstoihin* olisi ehkä kumminkin

[1]) Heikel, T. A., Kruununmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910, s. 467 ehdottaa niinikään, että rakentamatta tai autioiksi jätettyjen tilojen hallintaoikeus olisi peruutettava ja muille luovutettava.

[2]) Esim. Niilijoensuu Utsjoella ja Pekkala Inarissa; saman suuntaisia anomuksia on myös jätetty: U. K. N. 97 v. 1914 y. m.

kohtuullista myöntää asukkaalle samanlaatuisia nautinto-oikeuksia kuin nykyisille kruununuudistaloillekin on turvattu, joskin noudattamalla olosuhteitten vaatimia rajoituksia.[1]) Poronhoidon harjoittamiseen nähden tulisi asukkaan alistua yksityisellä maalla tapahtuvasta porojen laiduntamisesta ennemmin esitettyihin määräyksiin. Tilalle osoitetuilla alueilla olisi asukas oikeutettava yhtäläiseen vapaaseen karjanlaiduntamiseen kuin nykyisetkin tilalliset, ottamalla kuitenkin huomioon ne rajoitukset, jotka ehkä erinäisten alueitten rauhoittamista varten katsotaan tarpeellisiksi.[2]) Tätä seikkaa sekä lampaitten ja vuohien pitoa selostetaan jäljempänä tarkemmin. Niin ikään ei viljelysalueella harjoitetusta metsästyksestä olisi vaadittava erityistä veroa, ja myös jäljempänä mainittujen sääntöjen mukaan kotitarpeeksi tapahtuva jäkälänosto tulisi mainitun alueen piirissä olemaan maksuton. Kalastukseen nähden olisivat itsenäisiä taloja koskevia yleisen lain määräyksiä noudatettava siihen saakka, kunnes perinnöksi luovutetuille tiloille tulee luovutettavaksi ehkä toimitettavassa vesien jaossa erityiset kalavedet. Metsänkäyttöoikeuksien suhteen viitattakoon jäljempänä olevaan erikoisselostukseen.

Mitä vihdoin tulee viljelystöiden suorittamiseen tätä tarkoitusta varten eroitetulla viljelysalueella, niin on jo ennemmin viitattu siihen, että asukas olisi erinäisin ehdoin oikeutettava niittämään sekä raivaamaan itselleen heinä- ja viljelysmaita muualtakin kuin tilan kirjoihin merkityillä varsinaisilla tiluksilla. Jotta ei viimeksi mainittuja kuitenkaan esimerkiksi niistä koituvan veron vuoksi tahallaan jätettäisi perustamiskatselmuksessa ilmoittamatta, niin osoittautuu tarpeelliseksi, että niistä heti niiden luovuttamisesta saakka laskettaisiin jonkunmoinen, joskin hyvin huokea vuokramaksu, esimerkiksi vain puolet tavallisesta eli luonnonniitystä noin 50 (—100) penniä kuormanalalta ja 25 (—50) penniä hehtaarilta raiviomaista. Käytännöllisintä olisi luovuttaa tällaiset *lisätilukset* tavallisen vuokrapalstan muodossa ja tavallisessa järjestyksessä metsänhoitajan toimesta laadittavan asianmukaisen vuokravälikirjan nojalla. Vuokra-aika olisi laskettava niin

[1]) Blomqvist, F. J., Kronoskogstorp, F. F. M. 1914, s. 63, on kuitenkin sitä mieltä, ettei vuokratiloille viljelystiluksien ulkopuolelta olisi myönnettävä mitään „rättighet till gratis erhållande av skogsprodukter, skogsbete eller andra servituter", mikä käsitys metsänhoitopiireissä muutenkin lienee jokseenkin yleinen.

[2]) Suojametsäkommissio (siv. 168) on tahtonut myöntää asukkaille oikeuden maksuttomaan karjanlaitumeen myös valtiomaalla, mutta koska palstat useimmissa tapauksissa tulisivat olemaan ainakin yhtä laajat kun vanhempien yksityisten tilain lohot, niin ei liene painavia syitä myöntää uusille taloille laajempia erikoisoikeuksia valtionmaahan kuin entisellekään asutukselle on tarjottu.

pitkäksi kuin tilan vuokra-ajasta vielä on jäljellä, jotenka mainitut tilukset sen umpeen kuluttua voitaisiin heti yhdistää vakituisesti tilaan. Vahingonteon ja väärinkäytöksien ehkäisemiseksi olisi vielä asetettava sellainen ehto, ettei käyttömetsää kasvavaa maata myöskään vuokra-ajan kuluessa saa luovuttaa tilalle. Sitä paitsi olisi välttämättä vaadittava, että lisätiluksetkin — samaten kuin vuokrapalstat yleensä ja tilan varsinaiset tilukset — rajoitettaisiin selvästi paaluilla, minkä tarkastusmatkoilla aina silloin tällöin paikalla käyvä metsänvartija voi suorittaa ilman erityistä vaivaa ja kustannuksia.

Vuokratilojen *hallintosuhteet* tulisivat luonnollisesti olemaan aivan saman luontoiset kuin nykyisten kruununmetsätorppien m. m. siinä, ettei niitä voitaisi jakaa eikä liioin, päin vastoin kuin perintötiloja, kiinnittää, pantata tai yksitysestä velasta ulosmitata.[1]) Vuokratilain *luovuttamiseen* nähden olisi kumminkin pidettävä silmällä, etteivät sellaiset väärinkäytökset ja maakeinottelumuodot, jommoisia rakentamattomien torppien luovuttamisessa joskus on huomattu tapahtuvan (siv. 131), enää voisi käydä mahdolliseksi. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi riittäisi pääasiassa määräys, ettei vuokratilan haltija saisi myydä tai muuten luovuttaa tilaansa muuten kuin siinä tapauksessa, että hän on täyttänyt tyydyttävästi kaikki hänelle asetetut rakennus- ja viljelysvelvollisuudet, taikka sellaisen osan niistä, kuin tilalle olisi karttunut ennen mainittujen perusteiden mukaan luovutustilaisuuteen asti. Kokonaan rakentamatta ja viljelemättä jätettyjen vuokratilain myynti olisi siis kokonaan kielletty, samaten kuin sellaistenkin, joilla edellä mainitut velvollisuudet ilmeisesti on laimin lyöty. Tällaisten suhteen tulisi menetellä niin kuin jäljempänä esitetään. Hallintooikeuden siirtoa koskevaan anomukseensa tulisi vuokratilan haltijan liittää kahden vieraan miehen todistus tilalla siihen asti toimitetuista rakennustöistä, sekä täyteen kasvukuntoon raivattujen ja muokattujen, todistuksessa lueteltavien viljelysmaitten aloista.

Mikäli olisi syytä epäillä näiden ilmoitusten todenperäisyyttä, voisi suojelusalueitten keskusviranomainen määrätä maanmittarin taikka — mikä ehkä useimmin olisi käytännöllisempää ja mukavampaa — asian-

[1]) Linnoila, W., M. A. laaj. pain. 1915, siv. 293, mainitsee samoja määräyksiä sisältyvän T. A. Heikelin asetusehdotukseen kruununmetsätilain muodostumisesta, jotka otaksuttavasti muutenkin jotakuinkin tarkoin tulisivat vastaamaan tässä ehdotettuja „vuokratiloja". Tekijälle ei ole tarjoutunut tilaisuutta saada Heikelin esitystä käsiinsä.

omaisen metsänhoitajan tilalle tarkastamaan asiaa. Jos silloin huomataan tilan haltijan antaneen ilmeisesti vääriä tietoja, olisi hänet velvoitettava korvaamaan katselmuksesta koituneet kulut sekä asetettava rikoksestaan syytteeseen. Näihin seuraamuksiin nähden ei edellä mainituista keinotteluyrityksistä enää olisi paljoakaan pelkoa.[1]) On nimittäin sitä paitsi otettava huomioon, että metsänhoitajalla — jolle luovutusanomukset aina lähetettäisiin lausunnon antamista varten — sekä metsänvartijalta hakemuksensa perusteella sekä tarkastus- ja leimausmatkoillaan itse hankkimiensa ja paikkakunnalta helposti saatavien tietojen nojalla ilman muuta on tilaisuus ainakin pääasiassa tarkistaa mainittujen ilmoitusten todenperäisyyttä.

Jos vuokratila tahdotaan luovuttaa valtiolle takaisin, niin ei siitä tietystikään olisi myönnettävä mitään korvausta, ja tilalle ehkä tehdyt rakennukset jäisivät kokonaisuudessaan valtion haltuun, jos niihin vaikkapa vain osaksikin on käytetty valtionmetsästä ilmaiseksi saatua puutavaraa.

Luovutusanomuksien käsittely voisi edullisesti tapahtua samaan tapaan kuin nykyisten kruununmetsätorppien suhteen menetellään. Ne voitaisiin siten jättää keskusviranomaiselle, jonka tarpeellisen selonteon hankittuaan tulisi lähettää ne asutuskeskusviraston ratkaistaviksi. Jos ratkaisu on myöntävä, olisi uusi välikirja laadittava tavallisessa järjestyksessä uuden haltijan kanssa. Edellä on jo huomautettu, että tilojen luovuttamisessa yleensä uuden asukkaan ominaisuuksiin nähden ja etenkin asutushankkeen tarpeellisuuteen nähden olisi asetettava samoja vaatimuksia kuin tilojen perustamisessakin.

Vuokratilojen *perimisoikeutta* koskeva järjestelmä olisi pääasiassa säilytettävä sellaisena kuin sitä noudatetaan nykyisten kruununmetsätorppien suhteen, joskin, kuten Suojametsäkomisio (siv. 167) huomaut-

[1]) Epäkohdaksi jäisi silloin ainoastaan se epäjohdonmukaisuus, että vuokratilojen myynnissä edelleen tarjoutuu tilaisuus laskea korvausta myös itse maan arvosta. Tämä seikka on kuitenkin suhteellisen vähän merkitsevä, kun kerran tässä esitetyt ehdot rakennus- ja viljelysvelvollisuuksien suorittamiseen nähden on täytetty, eikä se ainakaan suojelusalueella voine johtaa sanottavaan maakeinotteluun. Sitä paitsi tuskin voitaneen käytännössä löytää täysin tehokasta keinoa todellisen kauppahinnan tarkistamiseen ja sen sovelluttamiseen tilan perustamisesta koituneiden kustannuksien sekä todellisuudessa suoritettujen töitten ja ehkä ostetun puutavaran arvon mukaiseksi. Tämä muuten olisi eniten kohtuuden mukaista, etenkin vasta perustettuihin tiloihin nähden, joihin ei vielä ole sanottavia kustannuksia uhrattu.

taa, sopivat muutokset voimassa olevien välikirjojen sanamuotoon olisivat tarpeen. Erittäinkin tarvittaisiin ehkä lisäystä, ettei vuokratilan hallintaoikeus saa siirtyä sellaiselle perilliselle, jolla ennestään on vakituinen asuinpaikka. Sen takia olisi perimistä koskevat kysymykset kuten vuokratilain luovuttamiset yleensä alistettava asutuskeskusviraston ratkaistaviksi.

Hallintaoikeuden peruuttamisesta säädetään nyt käytännössä olevissa torpanvälikirjoissa, että torppari voidaan sanoa irti, jos hän „luvattomasti käyttää metsää tahi laskee torpan rappiolle, pitää luonansa huonomaineisia henkilöitä, vaikka häntä siitä on varoitettu, joutuu syylliseksi tulen varomattomaan pitelemiseen, josta kulovalkea on päässyt irti, taikka jos, taloudellista katselmusta torpassa pidettäessä, hänen huomataan laiminlyöneen niitä velvollisuuksia, joita täyttämään häntä edellisessä katselmuksessa on muistutettu", sekä vielä, „jos torppari tuomitaan törkeämmästä rikoksesta" taikka ellei hän, „heti kun hän on saanut tiedon kruununmetsässä tapahtuneesta vahingonteosta taikka siellä syntyneestä kulovalkeasta, viipymättä ilmoita siitä asianomaiselle hoitoalueen hoitajalle tahi lähinnä asuvalle metsänvartijalle". Tämän lisäksi olisi Suojametsäkomision (siv. 167) mielestä „paikallisten olojen vaatimana lisättävä myöskin määräys siitä, että valtion puolelta tapahtuvan irtisanomisen voi aiheuttaa paitsi varsinaista luvatonta metsän käyttöä myöskin sellaisten puitten käyttäminen omaakin tarvetta varten, joita ei asianomainen metsänhoitomies ole merkinnyt taikka kutakin määräaikaa varten jollakin muulla sopivalla tavalla tarkemmin osoittanut".

Koska hallintaoikeuden menettäminen kuitenkin voi tulla kysymykseen ainoastaan harvinaisissa poikkeustapauksissa ja aivan erikoisen painavista syistä, niin ei edellä mainituilla määräyksillä voi olla juuri sanottavaa käytännöllistä merkitystä, eikä niitä ole tuskin koskaan käytäntöön sovellutettukaan. Kun sitäpaitsi helposti tarjoutuu muita ja sopivampia keinoja mainittujen suoranaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi ja kun vuokratila-asutus tässä esitetyn järjestelmän mukaan enimmäkseen olisi ainoastaan varsin lyhytaikaisena väli- eli alkuasteena, niin menettää tuollaisten seuraamusten säätäminen merkityksensä miltei kokonaan. Niitähän ei kuitenkaan enää tilojen perinnöksiluovutuksessa muututtua itsenäisiksi mitenkään voitaisi pitää voimassa. Tämän ohella on otettava huomioon myöskin, että juuri näiden liian väkivaltaisten ja kohtuutta loukkaavien sekä muutamissa suhteissa jo miltei vanhentuneilta tuntuvien varokeinojen käyttäminen

suureksi osaksi on ollut syynä yleisesti tunnettuun torppa-asutuksen halveksimiseen, joka johtuu ensi kädessä hallintaoikeuden — todellisesta tai ehkä paremmin oletetusta — epävarmuudesta. Näin ollen voitaneen edellä mainitut määräykset haitatta jättää pois, ja vuokratiloille voidaan tarjota suunnilleen yhtä varma hallintaoikeus kuin nykyisille kruununuudistaloillekin.

Ainoastaan yhdessä ainoassa suhteessa, ja silloinkin yksinomaan asutuksen oman edun kannalta, olisi tarpeellista, että irtisanomisoikeus edelleenkin säilytettäisiin. Ennen kaikkea olisi tämä välttämätöntä, milloin asukas syystä tai toisesta ei ollenkaan ryhdy täyttämään rakennus- ja viljelysvelvollisuuksiaan. Kohtuutontahan on vaatiakaan, että hän vieläpä ilman sanottavaa korvausta saisi koko ehkä monasti 25-vuotisen vuokra-ajan tarpeettomasti pitää hallussaan uudisasutukseen sopivia alueita. Määräajan kuluttua kokonaan rakentamatta tahi viljelemättä olevat vuokratilat olisi siis ehdottomasti aina julistettava haltijan menettämiksi. [1]) Koska kuitenkin lukuisten kokemusten mukaan voisi sattua niinkin, että asukas useasti ehkä tahallaankin on vain nimeksi pannut alulle säädetyt työt, niin pitäisi kyseenalainen määräys laatia siihen muotoon, että asutuskeskusvirastolla on valta, milloin se katsoo tarpeelliseksi, peruuttaa vuokratilan perustamislupa, ellei asukas määräajan kuluessa täydellisesti ole suorittanut kaikkia hänelle asetettuja rakennus- tahi viljelysvelvollisuuksia. Erittäin raskauttavana seikkana olisi myös pantava huomiota siihen, onko hän tehnyt itsensä syypääksi jonkunlaiseen metsän väärinkäytökseen tahi muulla tavalla rikkonut, mitä asutukseen nähden muutoin on säädetty.

Edellä esitetty määräys olisi sitä paitsi mitä tehokkaimpana kannustimena vuokratilojen kuntoon saattamiseen sekä maatalouden voimaperäiseksi kehittämiseen. Täydennykseksi olisi tähän lisättävä se niinikään nykyisiin torpanvälikirjoihin osaksi sisältyvä [1]) seuraamus pu-

[1]) Tähän asti on ainoastaan pitkäksi aikaa, vähintään 10 vuodeksi kokonaan rakentamatta jätettyjen torppien suhteen ryhdytty asukasoikeuden lakkauttamiseen. Tämäkin on tapahtunut etupäässä ainoastaan silloin kun haltija on tehnyt itsensä syylliseksi törkeisiin metsän tahi torpantilusten väärinkäytöksiin; kts. U. K. N. 77, 210, 275, 293, 295 v. 1911, 84, v. 1913, 109 v. 1915 y. m. N. s ennakkopäätöksenä näistä toimenpiteistä on asianomaisen ylimetsänhoitajan kirje tammik. 5 päivältä 1911 N:o 10 (U. D. N. 2 v. 1911), missä lausutaan: „Koska kirjeenne mukaan — — torppa — — on kokonaan rakentamatta niin tulee Teidän torpanhaltijalta tahtoa torpan kontrahti pois ja ehdoittaa torpan lakkauttettavaksi. Jollei hän luovu torpankontrahdistaan niin on hänet kumminkin ehdoitettava torpanoikeudestaan luopumaan, jollei hän laiminlyötyjä verojaan suorita ja heti ryhdy torppaa rakentamaan. Samoin om myös tehtävä muidenkin torppain suhteen joissa mitään ei ole toimitettu 10 vuoden kuluessa."

[2]) Heikel, T. A., Käsikirja, kiv. 436.

heenalaisten velvollisuuksien laiminlyömisestä, että korvauksen saaminen tilalla toimitetuista viljelyksistä ja rakennustöistä jää kokonaan asutusviraston harkinnan varaan. Jos raskauttavia seikkoja ilmenisi ja erittäinkin, jos väärinkäytöksiä olisi tapahtunut, ei palkkion myöntäminen saisi tulla kysymykseenkään. Muussa tapauksessa voisi asutusvirasto, kuten sanottu, jos se katsoo kohtuulliseksi, korvata asukkaalle rakennuksien valmistamisesta sekä raiviomaitten kuntoon saattamisesta laskettavat työkustannukset arvionsa mukaan, johon olisi tyydyttävä.

Rakennuksista luonnollisesti ei olisi syytä suorittaa mitään korvausta siinä tapauksessa, ettei tilan pikaisesta uudestaan asuttamisesta ole varmoja toiveita. Huoneitten pilaantumisen takia ei rakentamisesta silloin olisi asutukselle mitään hyötyä, vaan päinvastoin suoranaista vahinkoa, koska valtion ilmaiseksi luovuttama puutavara (kts. alla) silloin menee hukkaan. Tällaisissa tapauksissa olisi siis asukkaalle sen sijaan tarjottava tilaisuus maksutta luovutetun rakennuspuun hinnasta lunastaa ja määräajan kuluessa kuljettaa pois rakennuksensa sekä ehkä vielä käyttämättä jääneet puuainekset. Ellei hän käyttäisi tätä tilaisuutta hyväkseen, jäisivät rakennukset paikoilleen ja joutuisivat ilman korvausta valtion haltuun, sillä itsestään selvää on, ettei valtion metsästä ilmaiseksi saatuja kotitarvepuita mitenkään voida maksutta luovuttaa pois muuttavalle asukkaalle.

Rakennusten omistusoikeuteen nähden on muuten huomautettava siitä Utsjoella yleisesti vallitsevasta tavasta, että samojen torpan rakennusten valmistamiseksi käytetään sekaisin valtionmetsästä ilmaiseksi luovutettua sekä itsenäisiltä tiloilta tullutta ja osaksi Norjastakin ostettua puutavaraa. Tästä johtuu, että kun torpat haltijan pyynnöstä tahi metsähallituksen päätöksestä lakkautetaan, niin torpparit anastavat viittaamalla tähän asiantilaan, rakennukset kokonaan itselleen. Kun itse asiassa on kerrassaan mahdotonta saada selville kuinka suuri osa rakennukseen käytetyistä puuaineista on valtionmetsästä, niin ei sille voida asettaa mitään esteitäkään. Tämän ohella ovat torpparit ja talolliset useasti käyttäneet noin valmistettuja rakennuksia kauppatavarana, väittäen, että niin hyvin puut kuin rakennukset kuuluvat yksinomaan heille itselleen, eikä valtiolla ole mitään oikeuksia niihin. Kun tästä useasti voi johtua suoranaisia väärinkäytöksiä sekä tahallistakin keinottelua, olisi asia näin ollen nimenomaan tulkittava niin, että olisi katsottava *kokonaisuudessaan* kuuluviksi vuokratilalle kaikki sellaiset rakennukset, joiden valmistamiseen yleensä on käytetty valtionmetsästä ilmaiseksi luovutettua puuta. Tämä onkin verraten helppo saada selville. Ei siis ollenkaan kiinnitettäisi huomiota siihen, onko ja minkä verran ostamallakin hankittua puutavaraa kulutettu niihin. Todistettavasti kokonaan ostopuusta valmistetut rakennukset olisi tietysti sitä

vastoin katsottava vuokratilan haltijan yksityiseksi omaisuudeksi. Ne joutuisivat hallintaoikeuden peruutuksessa valtion haltuun ainoastaan siinä tapauksessa, ettei asukas kuljeta niitä pois määräajan kuluessa.

Vähintään esimerkiksi viideksi vuodeksi autioiksi taikka luvattomasti toisen haltuun jätetyt vuokratilat olisi samojen perusteiden mukaan laillisen irtisanomisen jälkeen otettava takaisin valtiolle. Kaikki tällä tavalla taikka haltijan vapaaehtoisesta luovutusanomuksesta vuokra-aikana tai sen umpeenkuluttua asukkaattomiksi joutuneet tilat, samaten kuin nekin, joita perustamaan hakijat eivät ole sitoutuneet, olisivat kaikki samalla tavalla kuuluttamalla julistettavat uudelleen asutettaviksi. Hallintaoikeuden saamista koskevat anomukset tulisivat määräajan kuluessa toimitettaviksi suojelusalueen keskusviranomaiselle ja sitten tavallisessa järjestyksessä käsiteltäviksi sekä ratkaistuiksi. [1]) Mikäli valtio edellä esitetyllä tavalla on suorittanut entisille asukkaille korvauksia, olisi ne suoritettava valtiolle takaisin, ja niiden määrä olisi ilmoitettava kuulutuksessa.

Kun vuokratilat kerta kaikkiaan on edellä kuvatulla tavalla tarkan selonteon perusteella erotettu pysyväistä asutusta varten, niin ei niiden täydellinen *lakkauttaminen* ja valtionmaahan takaisin yhdistäminen — niin kuin nykyisten kruununmetsätorppien suhteen on laita — yleensä voi tulla kysymykseen, vaan ne asutettaisiin aina autioiksi jouduttuaan äsken mainitulla tavalla. Aivan erityisesti viitattakoon siihen, ettei valtio edes vuokra-ajan päätyttyäkään saisi lakkauttaa vuokratilaa, kieltäytymällä uusimasta välikirjaa tahi muutoin. Haltijalle pitäisi edelleen jäädä yhtä varma oikeus tilan omistamiseen kuin vuokra-aikanakin, ottamalla huomioon ne muutokset itse asutusmuotoon nähden, jotka silloin ehkä katsotaan tarpeelliseksi määrätä. Näin ollen ei valtiolla olisi oikeuttakaan lakkauttaa vuokratiloja muulloin kuin edellä käsitellyissä tapauksissa, jolloin asukas on lyönyt laimin hänelle asetettuja velvollisuuksia. Jos joku vuokratila olisi esteenä valtion metsätalouden harjoittamiselle tahi muista kansantaloudellisista syistä välttämättä olisi saatava takaisin valtiolle, niin tarjoutuisi siis ainoaksi keinoksi tavallisessa järjestyksessä toimitettava pakkolunastus. Metsärajavyöhykkeessä voisivat tällaiset toimenpiteet tulla kysymykseen etenkin kestävän metsätalouden turvaamiseksi liikaa asutuilla seuduilla,

[1]) T. J. Blomqvist'in (Kronoskogstorp, F. F. M. 1914 s. 63) esittämä menettelytapa, että kyseenalaiset hallintooikeudet olisi tarjottava huutokauppalla, ehkä aiheuttaisi asian laatuun nähden liian suuria toimenpiteitä.

kuten jäljempänä olevassa Utsjoen pitäjää koskevassa erikoisselostuksessa osoitetaan tarkemmin.

---

d. Valtion vuokratilojen itsenäisiksi muodostamisesta ja siten syntyvien valtionperintötilojen [1]) hallinnosta ei tässä ole tahdottu esittää lopullista ehdotusta sen takia, ettei kysymystä tekeillä olevasta asutusolojen koko maata tarkoittavasta uudestaan järjestelystä vielä ole ratkaistu. Yhdenmukaisuuden vuoksi olisi nimittäin sangen suotavaa, että pysyväinen asutus suojelusalueella, ainoastaan olosuhteitten välttämättä vaatimat poikkeavaisuudet huomioonottaen, sovellutettaisiin mahdollisimman tarkoin samojen periaatteitten ja samojen muotojen mukaiseksi kuin muuallakin Suomessa. Jäljempänä olevan esityksen tarkoituksena on siis etupäässä sellaisten seikkojen painostaminen, jotka olisi otettava huomioon erityisestikin suojelusalueella itsenäisen asutuksen muodostamisessa ja järjestelyssä ja joiden noudattaminen olisi yhtä hyvin toteutettavissa siinäkin tapauksessa, että asutusmuoto sekä asutuskysymysten käsittely järjestettäisiin jonkun verran toisin kuin tässä on edellytetty. Tätä nykyä on luonnollisesti kerrassaan mahdotonta tietää, tuleeko ensin ratkaistavaksi ja astumaan voimaan suojametsälaki vai äsken mainittu asutuslaki. Edellisessä tapauksessa olisivat mahdollisuudet yhdenmukaisuuden aikaan saamiseksi turvattavissa siten, ettei vuokratiloja ensinkään luovutettaisi perinnöksi, ennen kuin on astunut voimaan koko maata koskeva asutuslaki, jonka mukaisiksi suojelusalueen perintöasutusolot olisi sovellutettava sittemmin hallinnollisessa järjestyksessä annettavalla erityisellä asetuksella. Toisellakin tavalla voitaisiin yhdenmukaisuus turvata, nimittäin kuten tässä on esitetty, siten, että vuokratiloja tosin kyllä jo sitä ennen voidaan luovuttaa perintöluontoisiksi mutta että niiden haltijat velvoitetaan alistumaan sellaisiin muodollisiin muutoksiin, joihin äsken mainitun yleisen asutuslain voimaan astumisen jälkeen katsotaan olevan syytä ja jotka silloin tulisivat säädettäviksi erityisessä hallinnollisessa asetuksessa.

Vuokratilain perinnöksi luovuttamiselle asetettavia ehtoja ja vaatimuksia arvosteltaessa on aivan ensi sijassa viitattava siihen, ettei mainittujen tilain itsenäisiksi muodostaminen etenkään varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä voi tulla kysymykseenkään ellei yksityisten metsänkäyttö sekä yksityiselle maalle muodostuva asutus edelleen jäisi tehokkaan valvonnan alaiseksi. Tällä edellytyksellä ei perintövuokratilojen (perintötilojen) muodostamiselle asetettavaksi tulisi mitään erikoisia vaatimuksia sen lisäksi, mitä edellä on esitetty vuokratilojen perustamiselle pantavaksi ja mihin jo sisältyvätkin kaikki pysyväisen asutuksen syntymiselle yleensä asetettavat ehdot. Erotus on pääasiassa vain siinä, ettei vuokratilojen perustamiseksi vaadita muuta kuin että täysin itsenäisen viljelystilan kaikin puolin kestävä toimeentulo anotulla paikalla arvion mukaan osoittautuu *mahdolliseksi*. Sitä vastoin perintöoikeus on myönnettävä aincastaan niille jo muodostuneille ja asutuille tiloille, joiden itsenäinen pysyvä toimeentulo tarkastuksessa hankittavan täydellisen selonteon sekä vuokra-aikana saavutetun kokemuksen mukaan katsotaan *täysin varmaksi* sekä maataloudellisessa että metsätaloudellisessa suhteessa.

Etenkin maatalouden sekä yleensä asutuksen edistämiseksi on välttämättömänä ehtona vuokratilojen itsenäisiksi muodostamiselle edellä esitetty määrättyjen rakennus- sekä viljelysvelvollisuuksien tyydyttävä täyttäminen. Tällaisten muustakin syystä tarpeellisten vaatimusten asettamista tilain perinnöksi luovuttamiselle kannattaa niinikään Suojametsäkomisio. Se (siv. 175) ehdottaa, „että nekin kruununmetsätorpat, joilla olisi edellytyksiä taloksi tulemiseen pysyisivät ja kehittyisivät torppina siihen asti, että lopullinen veronlasku ja siinä toimitettu viljelysten mittaus ja tutkiminen voisi samalla olla n. k. perintösyyni, jonka nimismiehet nykyään toimittavat. Tämä menettely on vastakohtana nykyiselle järjestelmälle, jonka mukaan väliaikaisia uudistaloja muutetaan lopullisen veronpanon ja isonjaon kautta verotiloiksi siitäkin huolimatta, että ne olisivat asumattomia ja viljelemättömiä." Samaa mielipidettä on myös *Norvasalo* [1]).

Maataloudellisten ja metsätaloudellisten seikkojen itsenäinen sekä toisistaan mahdollisimman riippumaton käsittely ja järjestely olisi

[1]) Jos kerran nimitys „valtionvuokratila" hyväksytään vuokra-asteella olevia asutuksia varten, niin voitaneen perinnöllisellä vuokraoikeudella luovutettuja tiloja mukavimmin kutsua „valtionperintötiloiksi".

[1]) Norvasalo, Paavo A., Kruunun liikamaitten asuttamisesta, M. A. laaj. pain. 1917, siv. 349, missä m. m. lausutaan: „Kun itsenäisten viljelystilain perustaminen olisi suoritettava pääasiallisesti jo tehdyn viljelystyön ja viljelysmahdollisuuden perusteella, niin tällaisia ensi sijassa olisi tehtävä kruununmetsätorpista ja muistakin asutuksista, joiden haltijat jo siinä määrässä ovat uhranneet työvoimansa ja mahdollisesti myös ainoan pääomansa tällaisiin asutuksiin, että ne hyvällä menestyksellä voivat itsenäisinä tiloinakin menestyä ja edistyä."

useasta painavasta syystä aivan yhtä tarpeellista perintöluontoisten talojen muodostamisessa kuin vuokratilojen perustamisessakin. Sen lisäksi, mitä tässä suhteessa on jo ennen esiintuotu, viitattakoon vielä muutamiin huomiota ansaitseviin asianhaaroihin. Tässä jätetään kokonaan koskettelematta metsänkäyttöoikeuksien järjestelyn yhteydessä jäljempänä tarkemmin selostettava kysymys siitä, voidaanko tilan manttaali katsoa oikeutetuksi ja sopivaksi luovutettavan metsäalan määräämisen perusteeksi. Silmällä pidetään erittäin sitä tässä samoin kuin Suojametsäkomision mietinnössäkin (siv. 176, 186) edellytettyä tapausta, että tiloille tulisi erotettavaksi viljelystiluksien yhteydessä ainoastaan kotitarpeen kestävään tyydyttämiseen välttämätön metsäala.

Jos tiloille määrättäviä kotitarvemetsiä yhdistetään viljelyspalstojen kanssa yhteisiin lohkoihin, niin johtaa tämä menettely suojelusalueella pakostakin siihen, että joko maatalous tai metsätalous taikka molemmatkin joutuvat kärsimään siitä, ja koska tarvemetsäalat luonnollisista syistä aina sovellutettaisiin viljelystilusten mukaisiksi, eikä päinvastoin, niin uhkaisi tämä epäkohta erittäinkin metsätaloutta. Koska nimittäin viljelysmaat suojelusalueella ovat pienet ja hajallaan, niin tulisi miltei jokaiseen viljelyspalstaan yhdistettäväksi metsämaatkin. Kun lisäksi palstojen lukumäärä komision esityksen mukaan (siv. 177, 186, 9 §) ei saisi olla kuutta suurempi, niin seuraisi tästä johdonmukaisesti, että tilan kotitarvemetsät tulisivat niinikään olemaan pienissä palstoissa hajallaan ja osaksi kaukana talosta tai kuljetukseen nähden muuten epäedullisesti sijoitettuina. Mitä hankaluuksia siitä koituisi asutukselle, käy itsestään selväksi. Valtionkin metsätalouden kannalta tuottaisi valtionmaan näin tapahtuva pirstoutuminen suurta haittaa ja vaikeuttaisi sitä paitsi mitä tuntuvimmin yksityisten metsänkäytön valvontaa. Sekä valtion että asutuksen oman edun kannalta osoittautuu siis tarpeellisimmaksi, että kotitarvemetsät osoitetaan yhtäjaksoisesti talon lähimmästä ympäristöstä.

Vielä viitattakoon siihenkin, että kotitarvekulutuksesta riippuvien ja siis alaltaan tarkoin rajoitettujen metsäpalstain määrääminen noudattamalla komision ehdottamaa menettelytapaa kohtaisi melkoisia käytännöllisiä vaikeuksia, ne kun toiselta puolen olisivat sovellutettavat viljelystiluksien mukaisiksi. Kotitarvemetsiksi paraiten sopivien alojen valikoiminen ei voisi tulla kysymykseenkään ja niiden sopiva rajoittaminenkin metsikköjen luonnollisia rajoja käyttämällä kävisi kerrassaan mahdottomaksi ja jäisi aivan sattuman varaan, viljelysmaitten tilapäisen sijoituksen määräämäksi. Vielä huomattavampia hankaluuksia tuottaisi tämä kotimetsäpalstojen viljelystiluksien mukaisiksi sovelluttaminen siinä tapauksessa, että niiden määrääminen jätettäisiin Suojametsäkomision esittämällä tavalla katselmuslautakunnan yhteisesti toimitettavaksi. Komision perustelusta (siv. 177) päättäen näyttää siltä, että viljelystiluksia käsittävien metsäpalstojen määrääminen tapahtuisi toimitusmiesten kesken tehdyn sopimuksen mukaan, [1]) jolloin enemmistön mielipide todennäköisesti olisi ratkaiseva. Kahdelta jäseneltä kuitenkin kokonaan puuttuisi metsänhoidollisia ammattitietoja, ja paikallisen asutuslautakunnan jäsen [2]) kokemuksen mukaan riitatapauksissa otaksuttavasti aina asettuisi hakijan etua useimmin puoltavan tilapäisesti toimitukseen määrätyn maanmittarin kannalle. Siten olisi itse asiassa hyvin vähän takeita siitä, että metsätaloudellisia näkökohtia käytännössä ensinkään otettaisiin huomioon palstojen samassa tilaisuudessa tapahtuvassa *rajoittamisessa*.

Ei ole kummakaan että metsäpalstojen määrääminen voisi näin ollen hyvinkin useasti antaa aihetta erimielisyyksien syntymiseen, joka taas, kuten Suojametsäkomisio itse painostaa (siv. 177, 178), etenkin metsänhoitajan taholta johtaisi vastalauseitten esittämiseen. Komisio ei ole ottanut harkittavakseen mitenkä asiaa olisi edelleen käsiteltävä, silloin kun näihin muistutuksiin on katsottu olevan päteviä syitä. Tuntuisi kuitenkin johdonmukaiselta, että epäkohtien korjaamiseksi silloin tulisi pidettäväksi kokonaan uusi katselmus, jossa olisi toimitettava uusi mittaus ja rajankäynti — ehkäpä samoin seurauksin, koska lautakunnan kokoonpano jäisi muuttumatta. Kaikissa tapauksissa kyseenalainen menettelytapa johtaisi joko siihen, että katselmuksessa huomatut epäkohdat jäisivät ainaiseksi korjaamatta, taikka myös siihen, että siinä toimitetut rajoittamistyöt kävisivät mitättömiksi ja niihin kuluneet kustannukset menisivät hukkaan.

Joka suhteessa olisi siis asian eduksi, että perintölainkin lopulliset viljelystilukset ja metsäpalstat määrättäisiin toisistaan riippumattomasti samalla tavalla kuin vuokratilojen väliaikaisista palstoista on esitetty edellä. Mitä erityisestikin viljelysmaitten erottamiseen tulee, niin ei se kuitenkaan, kuten metsänhoidolliselta taholta usein on ehdotettu, saisi supistua vain varsinaisten niittyjen, raivausmaitten y. m. tilalle luovutettavien tiluksien rajoittamiseen. Vahingossa voi talon lähelläkin sijaitsevia viljelys- ja etenkin raiviomaita edelleen perintökatselmuksessakin jäädä sen kirjoihin merkitsemättä. Mutta sen lisäksi

[1]) 9 §:ssä (siv. 185—186; kts. myös siv. 176) ei maanmittaria kuitenkaan ole nimenomaan velvoitettu palstojen rajoittamisessa noudattamaan „avustajina" (siv. 177) läsnä olevien toisten jäsenten ehkä poikeavaa mielipidettä.

[2]) Ohimennen huomautettakoon, ettei komisio ole antanut ohjeita siitä, millä tavalla asutuslautakunnan jäsen tulisi katselmukseen valittavaksi ja kutsuttavaksi: hakijan toimesta, asutuslautakunnan päätöksen perusteella vaiko asutuskeskusviraston tahi maanmittarin määräyksestä.

löytyy kaikkialta ympäri metsiä pieniä jänkkä-, rantaluhta- y. m. heinää kasvavia pilkkuja sekä pieniä raivaukseen soveltuvia aloja, jotka katselmuksessa jäävät taikka ehkäpä tahallaankin jätetään huomioon ottamatta niitten yksittäin arvostellen mitättömän vähäisen, ehkä vain yhteen poronkuormaan tai vähempäänkin nousevan heinänkasvun vuoksi. Näillä voi yhteensä kuitenkin kokemuksen mukaan olla vallan huomattava taloudellinen merkityksensä näillä seuduin, varsinkin mikäli ne sijaitsevat talon lähistöllä, muitten tiluksien vieressä tahi varsinaisille niityille johtavien kulkuteitten varrella.

Ellei asukkaille tarjottaisi sellaista nautinto-oikeutta edellä mainittuihin viljelysmaihin, että hän saisi vapaasti käyttää hyväkseen kaikkia talon lähiseudun tarjoamia viljelysmahdollisuuksia sekä siis myös raivata ja niittää sellaisiakin heinämaita, joita syystä tai toisesta ei ole hänelle perintösyynissä luovutettu, niin joutuisi hän joko luvatta viljelemään äsken mainittuja aloja taikka hänen täytyisi jättää ne kokonaan käyttämättä. Jälkimäisessä tapauksessa ne taas joutuisivat asutukselta ja viljelykseltä kokonaan riistetyksi, mikä ei liioin olisi mitenkään suotavaa. Toiselta puolen taas on, kuten ennemmin (siv. 79) on painostettu, se vaara tarjona, että asuinpaikan läheläkin sijaitsevia viljelysmaita voi joutua myöhemmin perustettujen talojen haltuun, siten aiheuttaen tilusten sekaannusta ja aikoinaan pakottaen toimittamaan tilusvaihdon.

Jos viljelystilukset taas Suojametsäkomision ehdotuksen mukaisesti tulisivat palstoittain erotettaviksi, ilmenisivät edellä mainitut epäkohdat osaksi ehkäpä vieläkin tuntuvammassa muodossa. Palstat nimittäin tulisivat alaltaan pienet sen johdosta, ettei niihin yhdistettäisi muuta kuin kotitarpeen tyydyttämiseen tarkoitettu metsämaa. Niiden lukumäärä sen ohella vielä supistuisi hyvin vähiin eli komision esityksen mukaan kuuteen. Tällainen järjestelmä johtaa pakostakin parhaimpien ja palstoiksi edullisimmin soveltuvien viljelysmaitten valikoimiseen. Kaikki palstojen väliset pienet ja vieläpä erillään sijaitsevat laajahkotkin viljelysmaat jäisivät siten käyttämättä viljelykseen vieläkin suuremmalta osalta kuin edellisessä tapauksessa.

Puhtaasti maataloudelliseltakin kannalta olisi siis varsinkin suojelusalueella, ennen kaikkea viljelysmaitten hajanaisuuteen nähden, suureksi eduksi asetukselle, että viljelystilukset luovutttaisiin metsäpalstojen laajuuteen katsomatta ja järjestettäisiin aivan samaan tapan kuin ennen on ehdotettu (siv. 78) vuokratilojen suhteen. Siten tulisi perintötilalle erotettavaksi, paitsi sille täydellä hallintaoikeudella ainaiseksi luovutettavia varsinaisia viljelystiluksia, kaikki nämä tilukset käsittävä viljelysalue, jonka piirissä asukkaalla on nimenomainen etuoikeus tarkoin määrätyillä ehdoilla käyttää hyväkseen kaikkia muitakin viljelykseen soveltuvia aloja. Tämän ohella olisi tietysti perintötiloillekin myönnettävä vapaa karjalaidun alueella, kuten vuokratilojen suhteen ennen on esitetty. Muita nautinto-oikeuksia tiluksiensa ulkopuolella oleviin viljelyalueen rajoissa sijaitseviin maihin — varsinkaan metsään nähden — hänellä sitä vastoin ei olisi, mutta sen sijaan olisi kaikenlainen uudisasutus hänen viljelysalueellaan olevilla valtionmaillakin luonnollisesti kiellettävä. Sitävastoin olisi osakkaalle tarjottava *etuoikeus* metsästykselle, jäkälän nostoon y. m. palstojensa sisällä.

Maataloudelliset ja metsätaloudelliset näkökannat voivat kumminkin vielä edellä esitettyäkin järjestelmää noudattamalla joskus joutua keskenään ristiriitaan, nimittäin kun on kysymyksessä itse viljelystiluksilla ehkä kasvava taikka niihin ehkä yhdistettävä metsä, jotenka varokeinot metsän väärin käyttämisen ehkäisemiseksi ja erimielisyyksien välttämiseksi toimitusmiesten kesken olisivat tarpeen tässäkin suhteessa. *Varsinaisten viljelystilusten* suhteen on mainittu tarkoitusperä helposti saavutettavissa. Vaikka *vuokratiloille* luovutettavien tilusten määrääminen ja rajoittaminen edellä (siv. 108) on esitetty jätettäväksi yksinomaan maanmittarin toimeksi, niin ei se voi johtaa mihinkään sanottaviin epäkohtiin, sillä vuokratilain haltijoilla ei enempää kuin nykyisillä kruununmetsätorppareillakaan olisi mitään erityistä oikeutta tiluksilla kasvavaan arvometsään. Tämän ohella olisi ehkä ohjeena paikallaan sellainen määräys, ettei vuokratilojen viljelystiluksiin yleensä, muutoin kuin tonttimaahan, saisi ensinkään yhdistää varsinaista metsämaata, ellei se käy kerrassaan välttämättömäksi ehkä tarpeellisiksi katsottujen latojen rakentamista varten, joille ei muuten löydetä tilaa. Mikäli arvometsää kuitenkin kasvaisi vuokratilalle erotetuilla tiluksilla, tulisi asukkaan siis aina raivaustöihin ryhtyessään edeltä käsin ilmoittaa asiasta metsänkäytön suhteen säädetyssä järjestyksessä paikallisille metsänhoitoviranomaisille, jotka luovuttavat arvopuutavaran talon kotitarpeeksi, jos sen otto tähän tarkoitukseen voi käydä päinsä. *Perintötilojen* viljelysmailla ehkä oleva metsä taas tulisi tosin kyllä täytenä omaisuutena kuulumaan asukkaalle, mutta vaikka näiden tiluksien lopullinenkin erottaminen niinikään uskottaisiin täysin päätösvaltaisen maanmittarin yksin suoritettavaksi, niin ei sittenkään olisi mitään mahdollisuuksiakaan väärinkäytöksien tahi erimielisyyksien syntymiseen, kunhan vain metsänkäyttöoikeudet yleensä järjestettäisiin jäljempänä esitettyjen periaatteitten mukaan. Sellaisessa tapauksessa tulisi nimittäin tiluksien erottamisessa ja rajoittamisessa katselmukseen osaa ottavana toimitusmiehenä läsnä olevan metsänhoitajan ainoastaan määrätä tiluksiin yhdistetyn metsän taksan mukaan laskettava arvo, joka asukkaan olisi korvattava valtiolle määräajan, esimerkiksi 10 vuoden kuluessa.

Talolle varsinaisesti kuuluvien *tiluksien ulkopuolella jääneitten*, viljelysalueen rajoissa sijaitsevien *viljelysmaitten* käyttö on jonkun verran vaikeammin järjestettävissä. Huomioonottaen, etteivät varsin pienet niittylaikat useasti aivan hyvin sovellukaan erityisinä tiluksina talolle mitattaviksi ja erotettaviksi, voitaisiin asukkaalle haitatta myöntää oikeus ilman erityistä lupaa ja ilman mitään vuokraa tahi veroa niittää kaikkia viljelysalueella valtionmaalla hajallaan olevia ennestään heinää kasvavia niittyläiskiä, jotka ovat alaltaan 0.25 hehtaaria pienempiä ja tuottavat korkeintaan $^1/_3$ hevoskuormaa. Siltä varalta, että niitä ehkä kuitenkin joskus muutamia voitaisiin yhdistää suuremmiksi, varsinaisiksi tiluksiksi soveltuviksi palstoiksi, mikä helposti kävisi laatuun etenkin jänkkämailla ja purojen varsilla y. m., tulisi talon haltijan kuitenkin olla velvollinen vaadittaessa antamaan tieto kaikista niitetyistä aloista, sillä uhalla, että niiden käyttö muuten katsottaisiin luvattomaksi viljelykseksi. Mainittujen niittylaikkujen laajentamiseen raivaamalla ei kuitenkaan saisi ryhtyä hankkimatta siihen asianomaisen metsänhoitajan lupaa ja lunastamatta niillä ehkä kasvava käyttöpuutavara. Jos ne täten alansa ja tuotantonsa puolesta laajenevat yli äsken mainitun rajan olisivat ne lopullisesti yhdistettävät tilaan jäljempänä esitetyllä tavalla.

Sellaisia talon alueella olevia kirjoihin merkitsemättä jääneitä luonnonniittyjä ja raivausmaita taas, joiden pinta-ala tai tuotto nousee edellä mainitun rajan yli, asukas sitä vastoin ei saisi ilman lupaa niittää. Hänen tulisi samalla tavalla kuin vuokratilojenkin suhteen on esitetty ensin kääntyä metsänhoitajan puoleen, joka paaluilla väliaikaisesti rajoittaa nämä viljelysmaat, siksi kunnes ne voidaan luovuttaa tilalle sen varsinaisina tiluksina. Jottei viljelysalueella olevia tiluksia esimerkiksi veron vuoksi perintökatselmuksessa tahallaan salattaisi ja jätettäisi talon kirjoista pois, tulisi tilan omistajan alusta saakka tällaisista viljelykseen otetuista luonnonniityistä suorittaa vuokramaiden luovuttamisesta yleensä säädetty vuokra, joka lisäkatselmuksen jälkeen alennettaisiin tavallisia tilusveroja vastaavaksi. Raivausmaista ei sitä vastoin olisi tarpeellista eikä tuskin kohtuullistakaan vaatia mitään vuokraa puheenalaiselta väliajalta, mutta niillä kasvava käyttömetsä olisi tietysti kuten ainakin lunastettava täydestä arvostaan, mikä onkin keinotteluyrityksien ehkäisemiseksi aivan välttämätöntä. Kuten metsänkäyttöoikeuksien järjestelyä koskevasta selostuksesta ilmenee, ei edellytetty velvollisuus lunastaa viljelystiluksilla kasvava käyttömetsä sitä paitsi mitenkään olisi erityisenä rasituksena tiloille. Enimmäkseen asumusten lähistöllä olevilla raivausmailla kasvava metsä voidaan nimittäin haitatta käyttää kotitarvepuina, jommoisesta jäljempänä olevan esityksen mukaan kaikissa tapauksissa aina olisi suoritettava korvaus.

Maaperänsä ja kasvuvoimansa puolesta viljelykseen täysin sopivia varsinaisia *metsämaita* on tietysti Pohjois-Suomessa paljon vähemmän kuin etelämpänä, mutta kun viljelysmahdollisuudet siellä yleensä ovat pienet, niin olisi niiden käyttöön otto sitä suotavampi. Tällaisten alueitten luovuttaminen raiviomaiksi on epäilemättä kansantaloudelliseltakin kannalta mainituissa oloissa täydelleen puollettavissa silloin kuin muita, viljelykseen sopivampia maita ei ole olemassa. Sitä olisi suorastaan edistettävä varsinkin suojelusalueella, missä metsien tuotto niitten erinomaisen hitaan kehityksen takia on yleensä mitätön ja otaksuttavasti useastikin suhteellisesti paljon vähäisempi kuin se maataloudellinen tuotto, minkä samat alat voisivat antaa viljeltyinä. Tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi voitaisiin ehkä ajatella sitä keinoa, että tilan omistajat oikeutettaisiin sitten kuin he ovat valmistaneet raiviomaansa täyteen kasvukuntoon, korvaukseksi (esim. 2 vuoden sisällä) saamaan takaisin näiltä aloilta todistettavasti kotitarpeeksi otetun ja käytetyn puun arvo. Tämän seikan toteuttaminen ei vaatisi muuta kuin, että asukas leimauttaisi raiviomailta kotitarpeeksi aiotut puut metsänhoitoviranomaisella. Näiden tulisi myöskin valvoa tämän puutavaran käyttöä ja sittemmin tarkastaa valmistetun viljelysmaan kelvollisuutta. Tällainen menettely, joka ei aiheuttaisi sanottavasti mitään lisätyötä taloon muutenkin vartia-, tarvepuunosoitus- sekä tarkastusmatkoillaan usein poikkeaville metsänhoitoviranomaisille, olisi tietysti tehokkaana kehoittimena raivaustöiden toimittamiseen.

Vieläkin eräässä suhteessa voivat maataloudelliset ja metsätaloudelliset näkökohdat joutua keskenään ristiriitaan. Suojametsäkomisio esittää (siv. 177, 186) varokeinona vastaisen asutuksen turvaamiseksi ja yleisten kulkuväylien valtion hallussa säilyttämiseksi, etteivät vesistöjen varsille tulevat yhtäjaksoiset palstat saisi olla 1,000 metriä pitempiä taloa kohti sekä ettei yhteen palstaan saa yhdistää mainituissa tapauksissa sellaisia „heinän kasvuun sopivia maita", joiden etäisyys toisistaan on 200 metriä suurempi. Puhumatta niistä erimielisyyksistä, joita tämän määräyksen erilainen tulkinta voisi helposti synnyttää, viitattakoon ennen kaikkea siihen, ettei tämä sittenkään voisi kokonaan turvata uittoväylien vapaata käyttöä ja että sen toteuttaminen toiselta puolen tuottaisi asutukselle melkoisia haittoja. Varsinkin siinä tapauksessa, että tiloille saataisiin erottaa korkeintaan vain kuusi palstaa, joutuisivat lukuisat hyvät niittymaat, joiden etäisyys toisistaan nousisi jonkunkaan verran yli 200 metrin, kokonaan riistetyiksi asutukselta ja viljelykseltä. Kun vielä viljelysmaat yleensä ovat hajallaan, niin mainittu epäkohta todennäköisesti tulisi olemaan sitäkin tuntuvampi. Tämän ohella on otettava huomioon, että jokivarret tarjoavat asutukselle

parhaimmat toimeentulon edellytykset, jotenka ensi sijassa juuri ne olisi luovutettava viljelykseen.

Näin ollen on sekä asutuksen että valtionkin kannalta edullisinta, että tiloille saataisiin vesistöjen varsiltakin luovuttaa yhtäjaksoisesti asumusten ympäriltä järjestään kaikki varsinaiset viljelysmaat tiluksiksi, katsomatta näiden laajuuteen sekä välimatkoihin. Tilan omistaja ei kuitenkaan, samaten kuin vuokratilojenkin suhteen ennen on esitetty, saisi asettaa mitään esteitä kulkuväylän taikka sen rantojen käyttämiselle milloin valtion taikka yleinen etu on kysymyksessä. Muuten on ehdottomasti painostettava, että yksityisten hallintaoikeus ja valtion tahi yleinen etu tuskin milloinkaan voisivat joutuakaan keskenään ristiriitaan, silloin kun yksityisiksi tiluksiksi edellä ehdotetun järjestelmän mukaan erotettaisiin ainoastaan varsinaiset viljelysmaat, joiden välillä olevat alueet siis aina jäisivät valtion haltuun. Tällaista järjestelmää noudattamalla kävisivät komision ehdottamat varokeinot muutenkin miltei tarpeettomiksi. — Vastaisen asutuksen turvaamiseksi taas riittäisi sen suuntainen ohje, etteivät tilojen yhtäjaksoiset *viljelysalueet* ilman erittäin painavia ja joka kerta erityisesti selitettäviä syitä saisi ulottua pitkin kulkureitteinä käytettävien vesistöjen varsia (1—)2 kilometriä enempää.

Valtion perintötilojen muodostamisessa noudatettava järjestys olisi pääpiirtein aivan sama kuin vuokratilojakin perustettaessa, vaikkapa vielä paljon yksinkertaisempi.

Mikään erikoinen *alote* vuokratilojen perinnöksi luovuttamiseksi ei tässä esitetyn järjestelmän mukaan tulisi kysymykseen tilan haltijan sen enempää kuin asutusta valvovan virastonkaan taholta, vaan asutusmuodon muuttaminen jäisi kaikissa tapauksissa riippuvaksi vuokra-ajan päätyttyä aina pidettävän tarkastuksen varaan. Suojametsäkomisio on perustelussaan tunnustanut edellä mainitun periaatteen oikeaksi, viitaten (siv. 166) siihen, että m. m. yleisistä kunnallisista rasituksista vapaana elämiseen nähden „onkin vähemmin luultavaa, että useakaan suojelusalueella sijaitseva kruununmetsätorppari tahtoisi päästä itsenäiseksi tilalliseksi, varsinkin kun hän ei sellaisenakaan olisi tilaisuudessa sanottavammin hyötymään metsän myynnillä". Komisio huomauttaa (siv. 167) nimenomaan, „että pelkän kruununmetsätorppajärjestelmän muodossa tapahtuva uudisasutus tulisi vero- ja muilla vapauksillaan hyvinkin suuressa määrässä rasittamaan vanhempia eli manttaaliin pantuja tiloja. Luonnollista nimittäin on, että väestön ja edistyksen kasvaessa tulevat kunnan yleiset menotkin kohoamaan. Kun kruununmetsätorpat ovat kaikista tällaisista suorituksista vapaat, täytyisi nyt uusien asumusten muodostua sellaisiksi, että ne *voitaisiin velvoittaa* [1]) tästä oikeudestaan luopumaan".

Komision laatiman asetusehdotuksen 3 ja 8 §§:ssä (kts. myös siv. 175) ei näitä näkökohtia kuitenkaan ole ensinkään otettu huomioon, vaan vuokratilain taloksi muuttaminen jäisi kokonaan omistajan ehkä jättämän vapaaehtoisen hakemuksen varaan, jommoinen komision äsken selostetun mielipiteen mukaan tuskin useastikaan olisi odotettavissa. Kun tilan haltija siis voisi jättää hakemuksen tekemättä, kun hänellä sitä paitsi myös olisi oikeus peruuttaa jo tehty hakemuksensa (Suojametsäkomisio, siv. 177, 185, 8 §) ja kun hakemus sen lisäksi syystä tahi toisesta voisi joutua hylätyksi, niin selviää itsestään, että melkoinen määrä puheenalaisia asumuksia siten jäisi epämääräisiksi ajoiksi tai ehkäpä ainaiseksi edelleen alkuperäiselle vuokratila-asteelle. Se niinmuodoin itse asiassa ei mitenkään olisi sellainen asutuksen väliaikainen koe- tahi alkuaste, jommoiseksi Suojametsäkomisiokin nimenomaan on tahtonut muodostaa sen. Edellä esitetyn menettelytavan mukaan sitä vastoin tulisi kaikkien sellaisten vuokratilojen itsenäisiksi muuttuminen pakolliseksi, joilla vain osoittautuu olevan edellytyksiä tulla pysyvästi toimeen, eikä vuokratilamuoto muidenkaan asumusten suhteen, kuten jäljempänä nähdään, olisi pysyväistä laatua.

Jokaisella vuokratilalla olisi siis vuokra-ajan umpen kuluttua tahi tarvittaessa (siv. 106) joku vuosi sitä ennenkin pidettävä asutusmuodon y. m. lopullista määräämistä tarkoittava *katselmus*. Lautakunnan kokoonpano olisi aivan sama kuin perustamistarkastuksessakin, jotenka *toimitusmiehinä* näissäkin katselmuksissa esiintyisivät suojelusalueen maanmittari sekä asianomainen metsänhoitaja, ellei ehkä vielä kolmannenkin jäsenen läsnäoloa katsottaisi tarpeen vaatimaksi muodollisista tahi juriidisista syistä; kuten ennemmin on mainittu, tulisi Suojametsäkomision ehdotuksen mukaan (siv. 177, 185) kolmannen toimitusmiehen olla hakijaan nähden jäävitön asutuslautakunnan jäsen.

Katselmuksen kokoonkutsuminen tapahtuisi aivan samassa järjestyksessä kuin vuokratilain perustamisesta ennen on mainittu, huomioonottamalla kuitenkin, että toimitusta johtavalle maanmittarille olisi toimitettava kaikki suojelusalueitten keskusviranomaisen huostassa olevat vuokratilan perustamista koskevat alkuperäiset asiakirjat ynnä muutkin ehkä vuokra-ajan kuluessa kertyneet tiedonannot tilalle luovutetuista lisätiluksista, tilan metsänkäyttöä koskevista seikoista y. m. Itse *toimitus* tapahtuisi niinikään pääasiassa aivan samaan tapaan kuin perustamiskatselmuksetkin. Otettuaan selvän mainituista asiapapereista

[1]) Tekijän harventama.

tulisi toimitusmiesten *yhdessä* tarkastaa kaikki tilalle alkuperäisesti tai vuokra-aikana luovutetut viljelysmaat sekä haltijan katselmustilaisuudessa viljelysalueen piirissä osoittamat lisätilukset, joiden sijoitus samaten kuin entistenkin tiluksien olisi mahdollisimman tarkkaan silmämääräisesti merkittävä uudestaan laadittavaan karttapiirrokseen. Itse tilukset tulisi maanmittarin sitä vastoin väärinkäytöksien ehkäisemiseksi mitata, pyykittää ja kartoittaa erikseen sopivassa mittakaavassa. Kun viljelystiluksiin Suojametsäkomision mukaan myös tulisi yhdistettäväksi kotitarvemetsä, niin ehdottaa komisio 8 §:ssä (siv. 185), että tilusten rajat olisivat „laillisesti käytävät". Varsinaisten lohkolinjojen aukaiseminen tiluksien ympäri ei kuitenkaan tässä olisi ensinkään tarpeen, tilalle kun ainoastaan viljelysmaita tulisi tiluksina erotettaviksi. Mittauksen yhteydessä varsin helposti ja ilman erityisiä kustannuksia suoritettavissa oleva pyykitys sitä paitsi ei milloinkaan tulisi turhaan tehdyksi, [1]) sillä siinäkin tapauksessa, että vuokratila tulisi muutettavaksi asuntotilaksi, olisi tiluksien selvä rajoittaminen suotavaa.

Metsänhoitajan tehtäväksi taas jäisi näin erotetuilla tiluksilla kasvavan käyttömetsän arvioiminen. Jäljempänä esitetyn metsänkäyttöjärjestelmän mukaan ei metsänhoitajan sitä vastoin tämän toimituksen yhteydessä tarvitsisi ryhtyä erityiseen metsäolojen tarkastukseen, vaan katselmus olisi paikalla päättynyt kun tilukset ja itse talo on tutkittu. Metsänkäyttöoikeuksien ja metsänkäytön järjestely tapahtuisi nimittäin kokonaan erillään mainitusta katselmuksesta, jonka suorittaminen täten tulisi sitäkin yksinkertaisemmaksi. Kestävän metsätalouden mahdollisuudet taas, joiden arvostelemiseen metsänhoitajan tehtävät tässä toimituksessa ensi sijassa kohdistuisivat, olisi välttämättä saatava selville jo vuokra-ajan kuluessa, sillä etenkin varsinaiseen mäntymetsärajavyöhykkeeseen nähden vaatii puheena olevan kysymyksen luotettava ratkaisu jotenkin tarkkaa ympäristön metsäolojen tutkimista, jommoista katselmuksen yhteydessä tuskin voitaneen panna kysymykseenkään. Mainitun vyöhykkeen etelä- ja alapuolella olevilla yhtenäisillä metsäseuduilla taas on metsätaloudellisten edellytysten olemassaolo useimmissa tapauksissa ilman muuta varma ja kaikissa tapauksissa jo metsänhoitoviranomaisten vakinaisten tarkastusmatkojen yhteydessä helposti selville saatavissa, eikä näissä oloissa siis vuokratilain itsenäisiksi muodostamista varten yleensä ole tarpeellistakaan toimittaa erityistä ja seikkaperäistä metsäolojen tarkastusta kysymyksen ratkaisemiseksi.

[1]) Lohkorajojen aukaiseminenkin voisi muuten komision järjestelmää noudattamalla helposti osoittautua kerrassaan turhaan toimitetuksi, jos nimittäin hakemusta tahi palstan sijoitusta ei hyväksyttäisikään.

Näin paikalla suoritetun tilustarkastuksen jälkeen pidettävässä *katselmuskokouksessa* olisi kaikki asutusmuodon sekä muodostettavan tilan *maataloudellisten* olojen lopulliseksi määräämiseksi tarpeelliset tiedot tuotava esiin. Tässä tilaisuudessa olisi otettava huomioon ja tutkittava järjestään kaikki pysyväisen asutuksen muodostamisessa yleensä silmällä pidettävät asianhaarat, kohta kohdalta samassa järjestyksessä, mitä vuokratilojen perustamisessakin noudatetaan. *Katselmuspöytäkirjaan* ei tietenkään tarvitsisi kuitenkaan erityisesti merkitä muuta kuin *lisäselvityksenä* esiin tuotavat, neuvottelun perusteena käytettävään perustamiskatselmuspöytäkirjaan tehtävät korjaukset, muutokset ja täydennykset. Tässä suhteessa esimerkiksi viitattakoon viljelys- ja rakennusvelvollisuuksien täyttämistä koskeviin seikkoihin, [1]) lisätiluksien luovuttamiseen sekä tiluksiin ja viljelysalueeseen nähden yleensä ehkä tarpeellisiksi katsottuihin muutoksiin, vuokra-aikana maa- ja metsätaloudellisessa suhteessa saavutettuihin käytännöllisiin kokemuksiin, niinikään kokemukseen sekä uusittuun tarkastukseen perustuviin tilastollisiin tiedonantoihin viljelysmaitten ja erittäinkin kasvukuntoon saatettujen raiviomaitten tuotosta, kalastuksesta, karjamäärästä y. m.

Kun nämä seikat sekä yleinen arvostelu paikan tarjoamista maataloudellisista ja metsätaloudellisista toimeentulon edellytyksistä on merkitty pöytäkirjaan, tulisi toimitusmiesten tehdä lopullinen esitys tästä lähin käytäntöön otettavasta asutusmuodosta ynnä muista sen yhteydessä kysymykseen tulevista seikoista. Selonteon tuloksista riippuen tulisi lautakunnan päätöksen sisältää esitys siitä,

1) onko tila toistaiseksi edelleen *pysytettävä vuokratilana*.

Tämän kysymyksen myöntävä ratkaisu voisi tulla kysymykseen kahdessa eri tapauksessa:

a) Kestävän metsätalouden edellytyksiä ei voida varmuudella arvostella vielä katselmustilaisuudessa. Näin voi käydä huonometsäisillä seuduilla ja etenkin varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä, missä kysymyksen luotettava ratkaisu vaatii seikkaperäistä metsäolojen tut-

[1]) Asunnonpaikan sopivaisuuteen nähden on jo ennen huomautettu, että sen siirto ei milloinkaan saisi tulla kysymyksen, koska tämä syyttömästi tuottaa asukkaalle melkoista vahinkoa. Tässä esitetyn järjestelmän mukaan — päinvastoin kuin Suojametsäkomision ehdottamaa talonperustamistapaa noudattamalla — tällainen muutos itse asiassa tuskin koskaan voi osoittautua tarpeelliseksikaan, koska asunnonpaikan sopivaisuus jo perustamiskatselmuksessa on otettu tarkan harkinnan alaiseksi. Tärkeätä siis on, että tämän seikan arvostelemiseen jo perustamistilaisuudessa kiinnitetään mitä suurinta huomiota. Oikeastaan olisi vaadittava, että asunnonpaikka jo silloin huolellisen harkinnan perusteella tulisi l o p u l l i s e s t i määrättäväksi.

kimista ynnä pitkäaikaisia käytännöllisiä kokemuksia tarvepuunkulutuksen suhteesta metsäin tuottoon. Tässä tapauksessa olisi vuokravälikirja uusittava niine muutoksineen, jotka ehkä havaitaan tarpeellisiksi, yhtä pitkäksi ajaksi (25 vuodeksi) taikka lyhyemmäksi, jos katsotaan sopivaksi. Jos tilalta maatalouden kannalta ilmeisesti osoittautuu puuttuvan edellytyksiä päästä itsenäiseksi, olisi kysymys kuitenkin heti ratkaistava 2. kohdan mukaisesti. Vuokratilan uudestaan verottamisessa noudatetaan aivan samoja sääntöjä kuin alkuperäisessäkin verotuksessa (siv. 110), paitsi että myöskin kalastus olisi verotettavana huomioon otettava [1]). Veroksi sopisi kohtuutta noudattaen säätää ehkä 1/20 osa arvioidun vuotuisen sadon arvosta, jolloin tietysti voitaisiin edullisesti käyttää perusteena kunnan taksoituksessa määrättyä veroa. [2]) Katselmuskulut tulisi tällaisissa tapauksissa valtion kokonaan suorittaa, ellei tarkastuksessa ole ilmestynyt seuraavassa kohdassa mainittuja epäkohtia.

b) Kaikkia asukkaalle määrättyjä rakennus- ja viljelysvelvollisuuksia ei ole tyydyttävästi täytetty. Tällöin olisi vuokratila niinikään toistaiseksi pysytettävä sellaisena, milloin sillä muuten arvostellaan olevan asetuksenmukaisia edellytyksiä päästä muodostumaan itsenäiseksi. Uusi välikirja olisi tehtävä korkeintaan kuuden vuoden (kts. siv. 106) ajaksi, jonka kuluessa tilan omistaja olisi velvollinen loppuun suorittamaan laiminlyödyt työt. Verotuksessa olisi silloin myös otettava huomioon viljelemättä jätettyjen raiviomaitten arvosteltu tuotto, ja asukkaan tulisi korvata kaikki laiminlyöntinsä valtiolle turhaan aiheuttamat toimituskustannukset. — Tämän ohella tulisi toimitusmiesten tehdä esitys siitä, onko *vuokratilan hallintaoikeus* edelleen myönnettävä entiselle haltijalle, vai onko se tältä peruutettava (kts. siv. 138) ja tarjottava muille haettavaksi. Katsoen aikaisemmin edellä sekä juuri mainittuihin rakennus- ja viljelysvelvollisuuksien laiminlyömisestä johtuviin seuraamuksiin, on hyvin vähän luultavaa, että vuokratiloja useastikaan tarvitsisi tällaisista syistä säilyttää entisellään vuokra-ajan umpeen kuluttua, muuten kuin ehkä harvoissa poikkeustapauksissa.

Mikäli äsken mainitut seikat eivät aseta esteitä asian lopulliselle ratkaisulle, olisi päätöksessä lausuttava toimitusmiesten mielipide siitä, onko tila muodostettava itsenäiseksi vai

[1]) Kasvukuntoon saatettujen raiviomaiden verottamiseen nähden voitaisiin ehkä myös ajatella sen suuntaista, tällaisiin töihin kehoittavaa menettelytapaa, että niistä — ellei tilalle asetettuja rakennus- ja viljelysvelvollisuuksia muuten olisi laiminlyöty — laskettaisiin ainoastaan puolet veroa, mutta yksinkertaisuuden ja yhdenmukaisuuden vuoksi jätetään tämä kumminkin tässä esittämättä.

[2]) Esim. 5 vuoden keskiarvo.

2) onko vuokratila *muutettava asuntotilaksi*. Tämä jälkimäinen tapaus tulisi kysymykseen milloin tilalta joko maataloudellisessa tahi metsätaloudellisessa suhteessa *varmasti* arvostellaan puuttuvan täysin luotettavia kestävän toimeentulon edellytyksiä. Tällaisessa tapauksessa olisi tehtävä esitys asuntotilan muodostamisesta, huomioon ottamalla niitä seikkoja joista erityisesti jäljempänä. Edellä, 1 b kohdassa mainittuja poikkeuksia lukuunottamatta tulisi valtion suorittaa kaikki toimituksesta johtuneet kulut, paitsi mittaus- ja rajoittamistöitä varten hankittujen ja käytettyjen apurien päiväpalkkoja, joista asukkaan itse olisi vastattava kohtuuden mukaisesti. — Kysymykseen,

3) onko vuokratila *luovutettava perinnöksi*, tulisi vastattavaksi myöntävästi, milloin tilalla *varmasti* huomataan olevan pysyväisen ja itsenäisen toimeentulon edellytyksiä sekä maa- että metsätaloudellisessa suhteessa ja milloin se muutenkin täyttää kaikki pysyväiselle asutukselle asetetut vaatimukset. Päätöksessä olisi silloin tehtävä lopullinen esitys perintövuokratilan muodostamisesta sekä laadittava ehdotus sen lopullisesta verottamisesta ja manttaalista. Kuluihin nähden olisi meneteltävä samoin kuin edellisessäkin tapauksessa.

Katselmuksesta näin laaditun pöytäkirjan ynnä tilaa koskevat aikaisemmat asiakirjat tulisi maanmittarin aivan samoin kuin perustamistarkastuksistakin on esitetty lähettää suojelusalueen keskusviranomaiselle, joka oman lausuntonsa ohella toimittaisi ne asutuskeskusvirastolle ratkaisua varten.

Suojametsäkomision laatiman asetusehdotuksen 9 §:n mukaan (siv. 186) tulisi asutuskeskusviraston pyytää asiasta lausunto myös metsähallitukselta ja sitä paitsi alistaa päätöksensä valtioneuvoston tarkastettavaksi. [1]) Noudattamalla esitettyä järjestelmää vuokratiloja perustettaessa kävisi tämä toimenpide kuitenkin tarpeettomaksi. Muutenkaan ei olisi suotavaa turhaan rasittaa mainittuja virastoja tuollaisilla tehtävillä, jotka, kuten komisio painostaakin, useissakin tapauksissa olisivat vain muodollisia laadultaan. Komisio vetoaa (siv. 178) tosin kyllä sinänsä aivan oikeutettuun käsityskantaan: „kun Metsähallitus on katsottava suojelusalueen lähimmäksi valvojaksi kokonaisuudessaan, ja uuden perintötilan synnystä koituisi sen hoitamille metsille kestävä rasitus, olisi jo periaatteellisesti ristiriitaista, että Metsähallitukselta tällainen tilaisuus kiellettäisiin." On kuitenkin otettava huomioon, että valitusoikeus tarjoaa metsähallitukselle ainakin yhtä varman tilaisuuden *tarpeenvaatiessa* valvoa valtion metsätalouden etuja. Vaikka paikalliset metsänhoitoviranomaiset ennen mainitulla tavalla aina saisivat tiedon asutuskeskusviraston päätöksestä, voitaisiin näin ollen ottaa ky-

[1]) Tätä seikkaa ei ole komision perustelussa kosketeltu tarkemmin.

symykseen korkeintaan sellainen täydennys vuokratilojen perustamista koskeviin määräyksiin, että asutusviraston tulisi lähettää jäljennös päätöksestään myöskin metsähallitukselle, joka tietysti silloin myös aina, omasta alotteestaan tahi paikallisten virkamiesten esityksestä, tulisi jättämään kaikki metsänhoidollisista syistä ehkä aiheutuvat valitukset. Koska näitä yleensä tehdään verraten harvoin, niin osoittautuu tämä menettelytapa kaikin puolin mukavammaksikin. — Samoilla perusteilla olisi päätöksen alistaminen valtioneuvoston vahvistettavaksi aivan tarpeeton. Asutusviraston antaman päätöksen tulisi siis olla lopullisesti ratkaiseva mutta sen sijaan sisältää täydellinen valitusosoitus. Siten asukkaan oikeudetkin turvattaisiin paraiten.

Valtion perintötilojen verolle pano otetaan tässä ainoastaan ohimennen käsiteltäväksi, koska se ei ole läheisessä yhteydessä suojametsäkysymyksen kanssa, ja se siis haitatta voi tapahtua aivan samalla tavalla kuin itsenäisten talojen verottaminen muuallakin. Katsoen siihen, että jo kauvan vireillä ollut [1]) kysymys verotustavan ja verojen muuttamisesta ajanmukaisemmalle kannalle sitä paitsi yhä vielä on ratkaisematta, ei lopullinen ehdotus suojelusalueella noudatettavasta, ehkä jossakin suhteessa poikkeavasta verotusjärjestelmästä toistaiseksi ole mahdollinenkaan, jos kerran, kuten sanottu, on pyrittävä yhdenmukaisuuteen. Edellä esitettyyn uudisasutustapaan nähden on otettava huomioon se periaatteellisesti tärkeä kohta, että tilat jo mainitussa katselmuksessa tulisivat *lopullisesti* erotettaviksi valtionmaasta. Siten eivät sellaiset manttaalin määräämät muutokset enää tulisi kysymykseen, jommoiset tilusvaihdon ja metsämaan luovuttamisen takia tähän asti ovat käyneet välttämättömiksi ja jotka Suojametsäkomisionkin ehdotuksia toteuttamalla kävisivät tarpeellisiksi. Mainittu toimitus sisältäisi siten niin sanoakseni myös isonjaon. Näin ollen vaatisi manttaalin määrääminen sekä niinikään tilan tuottomahdollisuuksista riippuva verotus tietysti erikoisen suurta huolellisuutta.

Verotuksen perusteena olisi noudatettava suunnilleen samoja periaatteita kuin vuokratilain verotuksesta ennen (siv. 110) on esitetty. Siten ei esimerkiksi metsästystä, kuten Suojametsäkomisiokin (siv. 180) ehdottaa, ensinkään otettaisi huomioon veron panossa ja manttaalin määräämisessä. Poronhoidon on komisio (siv. 179) sitä vastoin ehdottanut verotuksen alaiseksi ja arvelee, „että kutakin taloa kohti voitaisiin verotuksessa ottaa huomioon sama poromäärä eli 100, joista jokaisen eläimen katsottaisiin vastaavan 3 kappaa viljaa." Katsoen kuitenkin siv. 48 esiintuotuihin seikkoihin ja siihen, että tätä elinkeinoa ei mitenkään (kts. Suojametsäkomisio, l. c.) voida pitää sellaisena varmana pysyväisen asutuksen toimeentulon perustana, kuten esimerkiksi kalastusta, ei sen huomioon ottaminen manttaalin määräämisessä ehkä olisi periaatteellisestikaan aivan johdonmukaista. Tällainen käsitys sitä paremmin tuntuu oikeutetulta, kun pidetään silmällä, ettei poronhoitoa mitenkään voida harjoittaa yksinomaan yksityisten tiluksilla, vaan porokarjaa päin vastoin on miltei yksinomaan laidunnettava valtion mailla. Poronhoidon ottaminen lukuun manttaalia määrättäessä kävisi näin ollen seurauksiltaan arveluttavaksi, koska kaikki tilalliset tämän perusteella tavallaan oikeutettaisiin ainaisesti omistamaan komision esittämän porolukumäärän ja laiduntamaan sitä, huolimatta asutuksen runsaudesta, laidunmaiden riittäväisyydestä, muun väestön eduista sekä yleensä välittämättä niistä seikoista, jotka olisi otettava huomioon poronhoidon järjestelyssä. Kohtuutonta olisi myöskin että tilalliset korotetun manttaalin takia joutuisivat suorittamaan valtiolle ja kunnalle kaksinkertaista veroa, ne kun poronhoitotulojen sekä poroluvun mukaan saisivat lisäksi maksaa samat verot kun muutkin poronomistajat. Ja ennen esitetyn järjestelmän mukaan olisivat he vielä tässäkin jonkun verran erikoisasemassa. — Edellä esiintuotujen perusteiden nojalla ei poronhoitoa olisi otettava huomioon tilojen verotuksessa eikä niiden manttaalin määräämisessä.

Metsänkäyttöoikeudet eivät myöskään, mikäli ne koskevat *kotitarvemetsää*, tulisi jäljempänä selostettavan metsänkäyttöjärjestelmän mukaan ollenkaan verotettaviksi eivätkä vaikuttaisi manttaaliin. Luovutettavan metsäalan laajuus toiselta puolen ei liioin milloinkaan tulisi sovellutettavaksi manttaalin mukaiseksi. Ehkä tarpeellisiksi katsottujen myyntimetsäpalstojen verottamisesta sekä niiden vaikutuksesta tilan manttaaliin tehdään selkoa jäljempänä.

Perintövuokratilain verotuksessa tulisi näin muodoin vakituisina verotuksen alaisina seikkoina huomioon otettaviksi ainoastaan maataloudelliset edellytykset, s. o. viljelysmaiden ala ja tuotto sekä kalastusmahdollisuudet, jotka edustavatkin näiden seutujen miltei ainoita varmasti pysyväisiä toimeentulolähteitä ja joiden mukaan manttaali siis olisi laskettava tavallisessa järjestyksessä. Tilaan myöhemmin ehkä yhdistettävät lisätilukset korottaisivat luonnollisesti vastaavasti veroa tahi manttaalia. Tilalle erotetun alueen piirissä tapahtuvasta karjan laiduntamisesta ei tietenkään laskettaisi erityistä veroa, jos kerran karjanlaiduntamisesta valtionmailla, kuten tässä edellytetään, peritään laidunmaksu samojen perusteiden mukaan kuin muilta osakkailta.

[1]) **Lapinkomitea, siv. 289, 291, 458 y. m. Suojametsäkomisio, siv. 181, 182, 211.**

Verojen kanto tapahtuisi sekä vuokra- että perintötiloilta samalla tavalla kuin menetellään nykyisten talojenkin suhteen.

Jos vero, kuten tässä on ehdotettu uusitaan joka kerta kun hallintaoikeus siirtyy toiselle henkilölle, eivät minkäänlaiset määräykset maaveron kohottamisesta ole tarpeen (Suojametsäkomisio siv. 211, Lapinkomitea, siv. 458).

---

e. Valtionperintötilojen käyttö ja hallinto muodostuisi nykyisestä pysyväisestä asutuksesta poikkeavalle kannalle tietenkin ainoastaan, mikäli suojametsäalueen erikoisasema sitä ehdottomasti vaatii etenkin metsien suojelemiseen nähden. Kaikki vuokratiloille myönnetyt oikeudet olisi luonnollisesti säilytettävä edelleenkin myös niiden itsenäisiksi muututtua, ja useat niiden käytölle asetetut rajoitukset olisi poistettava. Siten ei asukasta esimerkiksi enää rasitettaisi minkäänlaisilla viljelys- ja rakennusvelvollisuuksilla, eikä tilalla siis tarvitsisi toimittaa minkäänlaisia taloudellisia katselmuksia. Tilaan saisi muuten hakea kiinnityksen, sen saisi pantata ja ulosmitata niin kuin yksityisen omaisuuden ainakin. Ei myöskään olisi asetettava mitään esteitä talon tilusten *vuotuiselle* vuokraamiselle muille eikä heinien poiskuljettamiselle talosta, ellei ehkä talouden itsenäisyys siitä ilmeisesti joudu kärsimään. Muutamilla paikkakunnilla (Utsjoella), missä vallitseva heinämaan puute nykyään pakottaa liiaksi kuluttamaan jäkälämaita lisärehun saamiseksi, vaatisi yhteiskunnallinen etu kuitenkin, että heinien kuljettaminen pitäjän tahi maan rajojen ulkopuolelle tarvittaessa saataisiin kieltää.

Metsätaloudelliselta kannalta kävisi etenkin varsinaisessa mäntymetsärajavyöhykkeessä välttämättömäksi että *rakentamisoikeudet* voitaisiin rajoittaa metsien kestävää tuottoa vastaavaan määrään ja tässä tarkoituksessa asettaa sellaisen valvonnan alaiseksi, josta jäljempänä puhutaan, milloin tarvepuun jatkuva saanti ei muulla keinolla ole turvattavissa. Yleisenä sääntönä olisi ehkä kumminkin säilytettävä määräys siitä, ettei samalle tilalle yleensä saa rakentaa enempää kuin yksi talo, jotenka siis erityisten kesäasuntojen valmistaminen yksityisten maille kiellettäisiin, tahi se jäisi asianomaisen luvan varaan.

Tilojen pysyvän toimeentulon turvaamiseksi sekä maataloudellisten epäkohtien välttämiseksi olisi taas nimenomaan vaadittava, että jokaista perintövuokratilaa olisi laillisen haltijan itse viljeltävä aivan itsenäisenä tilana. Koska edellä esitetyn suunnitelman mukaan jokaiselle tilalle tulisi luovutettavaksi ainoastaan yhdelle perheelle riittävät viljelysmaat, niin luonnollisesti olisi aivan välttämättömästi kiellettävä ei ainoastaan tilan osittaminen ja palstoittain myyminen vaan myös yksityisten tiluksien pitkäaikainen vuokraaminen tai luovuttaminen muille, ja tällaiset sopimukset olisi katsottava laittomiksi. Mikäli tilan viljelysmaat kuitenkin joko toimitettujen raivaustöitten taikka sopivien lisätilusten yhdistämisen johdosta osoittautuvat ennen selostettujen perusteiden mukaan täysin riittäviksi kahden perheen toimeentulolle, olisi tilan jakaminen tietysti sallittava, elleivät ehkä metsätaloudelliset taikka muut suhteet pane mitään esteitä sille. Kun tilojen jakaminen merkitykseltään ja vaikutukseltaan metsätalouteen nähden luonnollisesti on yhtä tärkeää kuin aivan uuden tilan perustaminenkin, niin olisi tätä koskevat kysymykset selvitettävä, käsiteltävä ja ratkaistava aivan samassa järjestyksessä kuin pysyväisen asutuksen syntymisestä yleensä on esitetty edellä. Toimituskulujen suhteen olisi meneteltävä kuten vuokratilain perustamiseen nähden on sanottu.

Kaikki talon haltijan toimesta siv. 135 mainitulla tavalla *alueensa piiristä* viljelykseen otetut lisätilukset olisivat, kuten sanottu, sittemmin aina — maanmittarin toimittamalla — erityisellä *lisäkatselmuksella* lopullisesti yhdistettävä tilaan varsinaisina tiluksina ja tilan manttaalia olisi vastaavasti korotettava (siv. 146). Metsänhoitajan tulisi tietysti olla toimituksessa läsnä siltä varalta, että metsämaata tahdottaisiin yhdistää tiluksiin enemmän kuin ennemmin on luovutettu. Mitään määräaikaa, jonka kuluessa katselmus olisi tapahtuva, ei olisi nimenomaan säädettävä, vaan olisi lisäkatselmuksen pitäminen jätettävä sen varaan, milloin se kuhunkin toimitusmatkaan nähden olisi mukavimmin suoritettavissa. Tällainen menettely olisikin aivan kohtuuden mukainen ensiksikin koska lisätilukset useimmiten käsittäisivät verraten mitättömiä aloja ja toiseksi koska valtion tässä on edellytetty vastaavan kaikista toimituskustannuksista. Viljelysalueen *ulkopuolelta* ei lisätiluksien luovuttaminen yleensä voi tulla kysymykseenkään muuten kuin tilojen jakamisessa. Se olisi siis muissa tapauksissa kokonaan kiellettävä, koska viljelysalueen nimittäin aina täytyy käsittää yhden perheen toimeentulolle täysin riittävät viljelysmaat. Jakamisen yhteydessä palstan ulkopuolelta ehkä luovutettavien tilusten erottaminen ei tietystikään aiheuttaisi erityisiä toimituksia, vaan se olisi järjestettävä tilalla silloin muutenkin pidettävän katselmuksen yhteyteen. Tällöin tulisi myös osoitettavaksi uusia viljelys- ja metsäpalstoja tiloille, ja molempain tilain käyttöä koskevat seikat olisi kokonaan järjestettävä uudestaan samaan tapaan kuin yleensäkin vaaditaan uudisasutuksen perustamisessa ja muodostumisessa.

Kun tässä edellytetyllä tavalla muodostuneita tiloja, kuten äsken painostettiin, ei yleensä voitaisi jakaa, on tämä seikka tietenkin omiaan vaikuttamaan *niiden perimistä* koskevaan järjestykseen. Kuten m. m.

eräässä hiljakkoin ilmestyneessä huomattavassa sanomalehtikirjoituksessa [1]) painostetaan, johtaa meillä nykyään voimassa oleva järjestelmä hyvinkin arveluttaviin seurauksiin. Se estää tilan haltijaa lahjoittamasta taikka testamenttaamasta perittyä maakiinteistöä mutta toiselta puolen taas tarjoaa kaikille lapsille — tyttärille samoin kuin pojillekin — yhtäläisen perimysoikeuden ja pakottaa sen, jolle tilan hallinta-oikeus luovutetaan, siitä maksamaan täyden kauppa-arvon mukaisen hinnan. Koska tämä useasti käy mahdottomaksi, on nimittäin seurauksena joko se, että tila palstoitetaan itsenäisen maatalouden kustannuksella aikojen kuluessa aivan mitättömiin ja toimeentulonsa puolesta mitä epävarmimmassa asemassa oleviin osiin, taikka myös, kuten tässä käsiteltävässä tapauksessa tulisi olemaan asianlaita, että tila pakosta täytyisi myydä, jolloin kaikki perilliset joutuisivat maattomiksi.

Vastakohtana tälle viitattakoon esimerkiksi Englannissa kylläkin tavalliseen menettelytapaan, että koko perintö joutuu vanhimmalle pojalle. Muut lapset voivat yksinomaan perheen päämiehen hyväntahtoisuudesta ja päätöksestä riippuen saada irtaimesta omaisuudesta jonkunlaisen osan, ja naimisiin meneville tyttärille ei useasti lahjoiteta muuta kuin henkilökohtaiset myötäjäiset (trousseau). Tämän ohella ei vanhemmilla ole mitään lain mukaista velvollisuutta elättää lapsiaan 16 vuotta vanhempaan ikään, vaan he ovat tästä ajasta lähtien oikeutetut lähettämään heidät kotoa pois hankkimaan itselleen omaa elatusta.

Vaikkakin perintöoikeuden järjestely tällaiseen suuntaan ei varsin hyvin soveltunekaan meillä noudatettavaksi, niin olisi kuitenkin, kuten äsken mainitussa kirjoituksessakin painostetaan ja useimmissa muissakin maissa yleisesti on tunnustettu oikeaksi, varsin tärkeätä saada tarpeellisia takeita aikaan siitä, että maatilat mikäli mahdollista säilyisivät suvussa eivätkä kauppatavarana joutuisi kädestä käteen. Tämän tarkoitusperän saavuttamiselle ei edellä mainittua kieltoa perityn maan lahjoittamisesta ja testamenttaamisesta voitane pitää minkäänlaisena esteenä, jos vain perimyssuhteet muuten järjestetään hyvin. Tosin kyllä on myönnettävä, että mainitun määräyksen poistaminen joskus voisi tuottaa hyötyäkin siinä suhteessa, että tilan haltija saisi luovuttaa talonsa sille pojalleen, joka kelpoisuutensa puolesta paraiten siihen sopii. Toiselta puolen taas on kuitenkin erittäinkin suojelusalueeseen nähden otettava huomioon, että uuden asukkaan sopivaisuus ennen mainituissa suhteissa olisi myös jätettävä riippuvaksi talonomistuksen todellisesta tarpeellisuudesta, mikä silloin olisi mahdotonta.

Näin ollen vastaisi näissä oloissa paraiten tarkoitustaan sellainen

[1]) R. A. Wrede, Arfsrätt till landsfastighet, Hufvudstadsbladet 1916, N:o 130.

määräys, että tilan hallinta-oikeus joutuu perinnön jaossa vanhimmalle pojalle, joka laillisesti kelpaa sen haltijaksi, taikka, ellei poikia ole, samat ehdot täyttävälle lähimmälle miespuoliselle perilliselle. Laillisena asukasoikeuden myöntämisen esteenä voisi tietysti olla, paitsi muualla sijaitsevaa vakituista omaa asuntoa (siv. 134), myös esimerkiksi mielihäiriöstä y. m. sellaisesta johtuva holhouksen alaisuus.[1]) Perimyksen aiheuttamasta hallinta-oikeuden siirrosta ei tarvitsisi tehdä sellaista erityistä asutusviraston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi jätettävää anomusta kuin vuokratilain suhteen ennen on edellytetty (l. c.) Ilmoitus asukasoikeuden muutoksista tulisi näet kaikissa tapauksissa aina, samaan tapaan kuin nykyistenkin perintötilojen on laita, lähetettäväksi asutuskeskusvirastolle, jolle silloin ilman muuta tarjoutuu tilaisuus arvostella uuden asukkaan sopivaisuutta. Kun sitä paitsi tavallisesti perillisiä on useita, niin ei liene epäilystäkään, etteivät muut perilliset pitäisi kyllin tarkkaa huolta siitä, ettei heidän oikeuttaan tilan saamiseen loukata.

Jotta muiden perillisten etu kuitenkin tulisi turvatuksi mahdollisuuden mukaan, pitäisi ensiksikin kaiken irtaimen omaisuuden jaon tapahtua tavallisessa järjestyksessä, ja toiseksi olisi uusi asukas velvoitettava maksamaan hallinta-oikeudestaan kohtuullinen lunastus entisen haltijan leskelle sekä (muille) lapsille, mikäli heitä on. Tämän korvauksen määrä olisi ehdottomasti laskettava siksi alhaiseksi, että sen suorittaminen myös kävisi käytännössä mahdolliseksi ainakin 10 vuoden kuluessa. Tähän nähden viitataan ennen mainitussa sanomalehtikirjoituksessa erityisesti siihen epäilemättä meidänkin oloissamme täysin oikeutetuksi myönnettävään määräykseen, joka tavataan Sveitsin uudessa siviililainsäädännössä, että peritystä viljelystilasta perinnönjaossa suoritettavaksi lunastukseksi on laskettava sen kestävä tuotto pääomaksi muutettuna. Tämän ohella olisi uusi haltija, jos tila myydään 10 vuoden kuluessa perinnönjaon jälkeen lunastusta korkeammasta summasta, velvollinen muille perillisille maksamaan tilan silloisen

[1]) Muualla voisi ehkä olla paikallaan sellainen muutos, että tila, ellei testamentti tai lahjoituskirja määrää toisin, joutuu vanhimmalle pojalle tahi lähimmälle miespuoliselle perilliselle, joka yleisen lain mukaan on kelvollinen talon haltijaksi. Lunastukseen nähden olisivat ehkä myös vähäiset muutokset tarpeen jäljempänä mainittavan lunastusvelvollisuuden suhteen.

Heikel, T. A., Kruuuunmetsien asuttamisesta sekä ehdotus sen vastaisesta järjestämisestä, S. M. J. 1910, siv. 421, ehdottaa että kruunun vuokralautakunta lapsien joukosta suorastaan saisi uudeksi haltijaksi valikoida sen, joka katsotaan siihen sopivimmaksi. Vaikkakin tekijän perustelulle on annettava täysi arvonsa, niin lienee tälläinen menettelytapa kuitenkin meidän oikeudenkäsityksellemme siksi outo, ettei mainittu ehdotus toistaiseksi kaivanne sen lähempää pohtimista.

kauppa-arvon ja lunastushinnan eron. Jotta edellisen haltijan lähimpien perillisten oikeudet saataisiin turvatuiksi, voitaisiin tähän ehkä vielä lisätä se muutenkin käytännössä useasti noudatettu ehto, että leski kuolemaansa asti ja lapset 16 (15) ikävuoteensa asti ovat oikeutetut edelleen jäämään taloon asumaan.

Jos tilan hallinta-oikeus perinnönjaossa tai muuten luovuttamalla siirtyy henkilöltä toiselle, tulisi uuden asukkaan tietenkin vastata kaikista entisen haltijan ehkä laiminlyömistä laillisista velvollisuuksista, kuten maksamatta jätettyjen kruununverojen suorittamisesta y. m. Samaa olisi kohtuuden mukaisesti vaadittava vuokratilojakin luovutettaessa, jolloin rakennus- ja viljelysvelvollisuuksienkin täyttäminen olisi otettava huomioon. Kun perintövuokratiloja myydään tai yleensä luovutetaan muulla tavalla kuin perinnönjaossa, olisi uuden asukkaan sopivaisuus ennen mainituissa suhteissa niinikään jätettävä asutuskeskusviraston arvosteltavaksi. Mikäli tällaisia tiloja taas jätettäisiin pitkähköiksi ajoiksi, esimerkiksi 10 vuodeksi, autioiksi, olisivat ne huolimatta siitä, onko niiden veroja suoritettu vai ei, uudestaan tarjottavat (julkisella huutokaupalla) asuttaviksi. Viimeisellä haltijalla tai hänen lähimmillä perillisillään — vaimolla ja lapsilla — tulisi kuitenkin tämän jälkeen olla oikeus 10 vuoden kuluessa nostaa saatu hinta, kun siitä on vähennetty kaikki valtiolle koituneet kulut ynnä maksamatta jätetyt verot. Ellei tilalla jossakin suhteessa osoittaudu olevan pysyväisiä toimeentulomahdollisuuksia, olisi se kuitenkin kokonaan lakkautettava ja yhdistettävä jälleen valtionmaahan. Näin tulisi otaksuttavasti hyvin harvoin käymään, yhtä vähän kuin tilojen autioiksi jättämistäkään yleensä tapahtuisi, kun otetaan huomioon näiden tilojen perustamisluvun ehdoksi asetetut rakennus- ja viljelysvelvollisuudet ja kun vero manttaalin pienuuden vuoksi tulisi olemaan suhteellisesti hyvin pieni.

---

f. Valtion asuntotilojen muodostamista ja hallintoa on jo edellä (siv. 28, 48, 52 y. m.) käsitelty pääpiirtein, jotenka tässä vain tuodaan esille muutamia täydentäviä näkökohtia etenkin niiden perustamisessa noudatettavaan järjestykseen nähden. Kun asuntotiloja sekä mäkitupia ennen esitettyjen perusteiden mukaan ei tulisi yksityisten maalle perustettaviksi ja kun niiden muodostaminen valtionmaalla edelleen tapahtuisi vuokrapalstajärjestelmää käyttäen, niin tämän asutusmuodon järjestelyä koskevat seikat eivät tässä ole läheskään niin tärkeitä kuin pysyväisen asutuksen järjestely. Asuntotilojen käyttöä koskevat yksityiskohtaiset määräykset olisivat sitä paitsi kuten tähänkin asti edullisimmin toistaiseksi jätettävät paikallisoloja silmällä pitäen joka kerta laadittavan välikirjan varaan. Siinä ehkä huomatut vaillinaisuudet ja puutteellisuudet olisivat siten enimmäkseen korjattavissa verraten lyhyen vuokra-ajan kuluttua ilman muuta. Esitys voi siis tässä supistua pääasiassa vain sellaisten asianhaarain käsittelemiseen, joiden huomioon ottaminen osoittautuu tärkeäksi erittäinkin suojelusalueella ja ennen kaikkea metsien suojelemiseen nähden.

Äsken mainitulta näkökannalta katsoen tuntuu jotakuinkin yhdentekevältä, uskotaanko *päätösvalta* vuokrapalsta-asutusta koskevissa asioissa sekä tämän asutusmuodon ylin valvonta asutuskeskusvirastolle taikka, kuten nyt, metsähallitukselle. Jälkimäinen menettelytapa olisi ehkä periaatteellisesti oikeampi, edellinen taas olisi yhdenmukaisuuden vuoksi suotavampi, koska kaikki asutus silloin jäisi yhden ainoan viraston valvonnan alaiseksi. Kaikissa tapauksissa tulisi näiden kysymysten käsittelyssä noudattaa samaa järjestystä kuin pysyväiseen asutukseen nähden on esitetty. Kaikki asuntotilojen perustamista tarkoittavat *anomukset* olisi siis lähetettävä suojelusalueen keskusviranomaiselle, joka hankittuaan tarpeelliset tiedot toimittaa ne oman lausuntonsa keralla asianomaiselle virastolle ratkaistaviksi.

Asuntotilojen muodostumista varten hankittavan *selonteon* suhteen viitattakoon siihen, ettei niitten perustamiselle yleensä aseteta sellaisia erityisiä ehtoja tonttimaahan sekä ehkä luovutettaviin muihin tiluksiin ja hakijan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin nähden, joiden täyttämistä vaaditaan pysyväiseltä asutukselta. Ainoa seikka, johon on kiinnitettävä mitä tarkinta huomiota, on asuinpaikan asema metsään nähden sekä asumuksen vaikutus ympäristön metsäoloihin yleensä. Maataloudellisessa suhteessa sitä vastoin ei asuntotilojen perustamiselle tarvitse asettaa minkäänlaisia vaatimuksia. Näin ollen ei maanmittarin osanotto vuokrapalsta-asumusten muodostamiseen ole välttämätöntä eikä edes tarpeellistakaan, vaan jäisi selonteon hankkiminen yksinomaan taikka ainakin pääasiassa metsänhoitajan toimeksi. Ainoastaan sellaisissa tapauksissa, jolloin luovutetaan runsaasti niittytiluksia ja niiden arvellaan kestävän pitkiä aikoja, taikka erittäinkin vähämetsäisille metsärajaseuduille vuokrapalstan muotoon perustettaessa „määräaikaisia viljelystiloja" (siv. 30), olisi metsänhoitoviranomaisten tehtävien helpottamiseksi sekä käyttöoikeuksien tarkkaa määrittelemistä varten ainakin suotavaa, että maanmittari puolestaan auttaisi ulkotiluksien rajoittamisessa sekä ehkä tarpeelliseksi katsotun viljelyspalstan erottamisessa (kts. siv. 99).

Itse perustamislupaa varten ei, kuten sanottu, maataloudellisia seikkoja ensinkään tarvitsisi ottaa huomioon. Metsätaloudelliselta kannalta sitä vastoin on ehdottomasti muistettava, että asuntotilojen vai-

kutus metsään useasti voi olla aivan yhtä suuri kuin muunkin asutuksen ja siis välttämättä vaatii tarkkaa edellä käypää arvostelua, jonka tietenkin tulee perustua *paikalla pidettävään katselmukseen*. Ei ainoastaan vuokrapalstoina syntyvien asuntotilojen vaan vieläpä pelkkien vuokraniittypalstojen luovuttamisessa vaaditaan nykyäänkin, että asianomainen metsänhoitaja itse paikalla tutkii ja rajoittaa anotut tilukset, ja asuntoja perustettaessa metsärajalle on tämä tietenkin suhteellisesti vielä paljon tärkeämpää kuin muualla. Lausuntoansa varten toimittamassaan katselmuksessa tulisi metsänhoitajan siis ennen kaikkea tarkastaa asunnon rakentamiseen anottua paikkaa. Mikäli se taikka joku muu lähellä sijaitseva ja läsnä olevan hakijan hyväksymä paikka osoittautuu metsänsuojeluksen kannalta tarkoitukseen sopivaksi, olisi tonttimaa selvästi rajoitettava. Tämän ohella olisi, jos katsotaan se tarpeelliseksi tai sopivaksi, laadittava asunnonpaikan ympäristöstä silmämääräinen metsikkökartta, joka käsittää tilan tarvepuunsaantia varten lähinnä kysymykseen tulevan metsäalueen ja osoittaa porojen sekä karjan laiduntamiselta ehkä rauhoitettavat alat. Ellei tällaista tilan metsän käytön järjestelyä tarkoittavaa karttaa mainitussa tilaisuudessa laaditakaan, mikä turhien töitten välttämiseksi olisi täysin oikeutettu, varsinkin milloin toimitusmies katsoo anomuksen hylättäväksi tai ainakin sen hyväksymisen epävarmaksi, niin tämä järjestely voi ilman mitään haittaa tapahtua yhtä hyvin perästäpäinkin, metsänhoitajan leimaus- tai tarkastusmatkoilla paikalla käydessä, tai muulloin myöhemmin, milloin yleensä tarjoutuu sopiva tilaisuus puheena olevan tehtävän suorittamiseen muiden toimitusten yhteydessä.

Niissä tapauksissa, jolloin asuntotiloihin tahdotaan yhdistää myöskin *viljelystiluksia*, voisi metsänhoitaja itse katselmustilaisuudessa tarkastaa sekä paaluilla rajoittaa nämäkin, silloin kun anomuksen hyväksyminen tuntuu todennäköiseltä, ja etenkin, jos anottujen tiluksien luku on pieni ja ne sijaitsevat lähellä asuinpaikkaa. Silloin olisi jo lausunnossa tehtävä täydellinen ehdotus tilan *verotuksesta*, joka voitaisiin vahvistaa samalla kertaa kuin hakemus ratkaistaan. Muissa tapauksissa taas olisi tiluksien tarkastaminen ja rajoittaminen — ynnä tilan lopullinen verotus — turhan työn välttämiseksi jätettävä anomuksen hyväksymisen varaan ja toimitettava vasta sitten, kun myöntävästä päätöksestä on annettu tieto suojelusalueitten keskusviranomaiselle ja välikirja määrätty laadittavaksi. Tällöin olisi lausunnoissa vain tehtävä esitys verotuksessa noudatettavista perusteista, s. o. erilaatuisista tiluksista (tonttimaa, nurmi- ja maaniityt, luhta- ja jänkkäniityt, raiviomaat) hevoskuorma- tahi pinta-alan mukaan suoritettavasta vuotuisesta vuokrasta. Päätöksestä jäljennöksen saatuaan tulisi keskusviranomaisen jättää ulkotiluksien erottaminen sekä vuokrakirjan tekeminen

metsänhoitajan taikka ehkä, kuten edellä on esitetty, joskus maanmittarin toimeksi, ja sitten hankkia asianomaisen viraston vahvistus laaditulle välikirjalle.

On itsestään selvää, että asuntotiloille luovutettavien tiluksien tähänkin asti vaadittu joskin useasti laiminlyöty selvä rajoittaminen etenkin väärinkäytöksien ehkäisemiseksi on aivan yhtä tärkeätä kuin vuokratiloillekin erotettavien viljelysmaitten rajoittaminen. Tämä seikka ei siksi kaivannekaan erityistä selvittelyä. Viitattakoon vain siihen, mitä jo edellä on asiasta sanottu. Samaten olisi tilukset myös merkittävä silmämääräisesti karttaan, mikä itse asiassa on toimitettavissa tarkastuksen yhteydessä ilman erityistä lisätyötä. Tämän ohella olisi asukkaalta vaadittava, kuten vuokratilainkin suhteen on esitetty, että hänen on itse kustannettava tiluksiensa rajoitus, mikäli ne ovat erotetut ainoastaan puupaaluilla, sillä muuten jää rajoittaminen paalujen pikaisen lahomisen vuoksi kaikkea merkitystä vaille. Koska useimmat asuntotilat otaksuttavasti säilyisivät hyvinkin pitkiä ja ehkä aivan epämääräisiäkin aikoja, niin olisi oikeastaan suotavaa, että tilukset aina erotettaisiin kivipyykeillä. Yhdenmukaisuuden vuoksi ei tässä kuitenkaan ole tahdottu poiketa nykyään käytännössä olevasta järjestelmästä.

Vielä olisi samasta syystä sekä erittäinkin metsähallinnon huoleksi jäävän valvonnan helpottamiseksi ja muutenkin (kts. siv. 79, 146 y. m.) useissa tapauksissa hyvinkin tarpeellista, että asuntotilojenkin käytettäviksi myönnetyt tilukset aivan samojen perusteiden mukaan kuin vuokratilojen suhteen on esitetty luovutettaisiin yhtenäisen *viljelysalueen* muodossa, jonka sisällä olevat kaikki valmiit niittymaat sekä erikoisesti rajoitettavat raiviomaat kokonaisuudessaan yhdistettäisiin asuntotilaan. Mikäli huomattavimpien luonnonniittyjen alasta ja tuotosta on saatu kyllin tarkkoja tietoja voitaisiin niiden rajoja jättää kokonaan merkitsemättä maalle, mikä sekin osaltaan tekisi puheenalaisen asutusmuodon valvonnan melkoista yksinkertaisemmaksi. Muutamissa tapauksissa ja etenkin sellaisiin asuntotiloihin nähden, joille olisi luovutettava ainoastaan yksi tai vain joku ainoa tilus, voisi erityisen viljelysalueen määrääminen kuitenkin osoittautua tarpeettomaksi. Näin ollen olisi ehkä edullisinta, jos mainitun menettelytavan sovelluttaminen jätettäisiin aivan sen varaan, mitä todellisen tarpeen joka erikoistapauksessa arvostellaan vaativan. Sitä paitsi ei viljelysalueen erottamista useastikaan tarvitsisi toimittaa heti asuntotilaa perustettaessa, vaan se voitaisiin monasti haitatta lykätä toistaiseksi, esimerkiksi siksi kunnes välikirja vuokra-ajan päätyttyä taas on uusittava. Tällaiseen nautintooikeuksien vapaaseen järjestelyyn ja asianhaarain vaatimiin muutoksiin antaakin vuokrapalstajärjestelmä luonteeltaankin hyvän tilaisuuden.

Voitaneen pitää jotakuinkin oikeutettuna, ettei hakijan tarvitsisi suorittaa *toimituskuluista* enempää kuin mitä vuokratilojen perustamiskatselmuksistakaan ennen (siv. 105) on esitetty hänen maksettavakseen. Valtiohan saisi asuntotilain perustamisesta alkaen ainakin jonkinlaisen, joskin ehkä vain vahvistettujen vähittäismyyntihintojen alimpien raja-arvojen mukaan laskettavan korvauksen viljelysmaista ja valtionmetsästä otetusta puutavarasta sekä tämän lisäksi yleisten säädösten mukaisen kohtuullisen veron valtionmaahan nähden myönnetyistä karjanlaiduntamis- y. m. nautinto-oikeuksista. Ja asuntotila-asutuksenkin voitaneen näissäkin oloissa katsoa tuottavan ainakin jonkunmoista yhteiskunnallista hyötyä. Ainoastaan siinä tapauksessa, että hakija löisi laimin hänelle tässäkin asetettavan velvollisuuden olla itse läsnä ja avustamassa toimituksessa, joutuisi hän siis vastaamaan kaikista sen johdosta valtiolle koituneista kustannuksista.

Näin perustettujen asuntotilain hallintasuhteita on jo ennen selitetty pääasiassa. Erittäinkin viitattakoon siihen vuokratilojenkin yhteydessä esitettyyn seikkaan, ettei asukkaalla olisi mitään käyttöoikeutta tiluksillaan ehkä olevaan arvopuutavaraan muuten kuin lunastamalla sen saatuaan. Sitä vastoin olisi hänelle myönnettävä tilaisuus myydä taikka vuokrata tahi muuten luovuttaa tiluksilla kasvava heinä y. m. tuotteet, ellei tätä ehkä katsota tarpeelliseksi kieltää jo perustamistilaisuudessa tai vaikkapa vuokra-ajan kuluessa havaittujen väärinkäytöksien ehkäisemiseksi — kuten luvattomasti niitetyn heinän kauppaamisen, heinien luovuttamisen maan ulkopuolelle sellaisilta seuduilta, missä vallitsee heinämaan puutetta y. m. Kun asuntotilat kuten väliaikaiset vuokratilatkin olisivat vapautettuja kaikista manttaalin mukaan lasketuista yleisistä kunnallisista rasituksista sekä kruununveroista, niin voisivat nämä edut ehkä joskus johtaa siihen, että tällaisten asumusten muodostuminen ja sellaisinaan säilyminen estäisi pysyväistä asutusta kehittymästä sellaisilla paikoilla, missä on ehkä hyvinkin suotuisia edellytyksiä sen syntymiseen. Erityisiä varokeinoja tämän epäkohdan poistamiseksi ei kuitenkaan tarvita. Ensiksikin näet voidaan asuntotila sellaisenaan muutenkin vuokra-ajan kuluttua lakkauttamalla se pakottaa väistymään ehkä samoille paikoille perustettavaksi anotun pysyväisen asutuksen tieltä. Toiseksi voidaan asuntotilan haltija itse suorastaan pakoittaa suostumaan asutusmuodon pysyväiseksi muuttamiseen sillä, ettei vuokrakirjaa enää uusita eikä hallintaoikeutta tilaan enää myönnetä muulla ehdolla. Sitä vastoin olisi vanhemman asutuksen luonnollinen suurempi oikeus säilyä nimenomaan turvattava siten, että asuntotilan haltijalle tarjotaan etuoikeus muodostaa tilansa pysyväiseksi, jos sen tilukset muuten osaksi tai kaikki vuokra-ajan umpeen kuluttua joutuisivat yhdistettäviksi samoille tai lähellä sijaitseville

paikoille anottuun vuokratilaan. [1]) Asuntotilojen kehitys perintövuokratiloiksi olisi tietysti tapahtuva samaan tapaan kuin pysyväisen asutuksen muodostuminen yleensä, eli siis vuokratila-asteen välityksellä. Asuntotilain hallintaoikeuden epävarmuuteen sekä vuokratilajärjestelmän tarjoamiin etuihin nähden osoittautuu kumminkin vain vähän luultavaksi, että asuntotiloja muuten kuin harvoissa poikkeustapauksissa muodostetaan sellaisille paikoille, missä on edellytyksiä pysyväisen asutuksen syntymiseen.

Paitsi tässä edellytettyjä syitä voisi asuntotilojen *suoranaisen lakkauttamisen* valtion taholta aiheuttaa erittäinkin tarvepuuntuotannon loppumisen vaara, mikä on pelättävissä ennen kaikkea vähämetsäisillä metsärajaseuduilla. Tällaisissa kuten edelläkin mainituissa tapauksissa voisi lakkauttaminen kuitenkin tapahtua ainoastaan siten, ettei välikirjaa enää uusita vuokra-ajan loputtua. Tällöin olisi välttämättä asetettava se nykyisenkin vuokra-asutuksen suhteen monasti tarpeelliseksi huomattu vaatimus, että kaikki haltijalle yksityisesti kuuluvat rakennukset, puutavara ja muu omaisuus, mitä ei yhden vuoden kuluessa vuokra-ajan päätyttyä kuljeteta tilalta pois joutuvat valtiolle. Erittäinkin mäntymetsärajalle ehkä perustettaviin asuntotiloihin nähden ei valtion yleensä tällaisissa tapauksissa tarvitsisi, kieltäytymällä uusimasta välikirjaa, itse ryhtyä minkäänlaisiin suoranaisiin toimenpiteisiin asuntotilan lakkauttamiseksi. On näet otettava huomioon ettei asuminen sellaisenaan tuota metsätaloudelle enempää kuin muutoinkaan valtiolle mitään haittoja, kun tarvepuun luovuttaminen kerran nimenomaan on jätetty metsien kestävän tuotannon varaan (siv. 30). Valtio voisi haitatta suostua tilan säilyttämiseen siksi, kunnes asukas itse, talonsa joutuessa puutavaran puutteessa rappiotilaan, katsoo parhaaksi

[1]) Tällaista etuoikeutta ei sitä vastoin olisi tarjottava siinä tapauksessa että uuden tilan synty muuten ainoastaan välillisesti estäisi asuntotilaa pääsemästä itsenäiseksi. Haltija olisi näet tähän menetykseen itse suorastaan syypää, hän kun itse on jättänyt itsenäisen tilan muodostamiseen tarjoutuvan tilaisuuden hyväkseen käyttämättä. Tämä seikka olisi tietysti myös osaltaan omiaan kehoittamaan muodostamaan uudisasutusta pysyväiseen — eikä vuokrapalstan — muotoon, missä yleensä on mahdollisuuksia asutuksen kestävälle toimeentulolle. Tehokkaimpana keinona tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi ja asuntotilajärjestelmän tahallista suosittelemista vastaan olisi tietysti, että asuntotilain aina täytyisi väistyä pysyväiseksi kehittyvän asutuksen tieltä, mutta se voisi toiselta puolen aiheuttaa siksi paljon selkkauksia, ettei sen toteuttamista voitane ottaa kysymykseenkään. Samaten lienee myös mahdotonta kieltää perustamasta anottuja asuntotiloja sellaisiin paikkoihin, missä on pysyväisiä edellytyksiä maataloudelle, sillä monessa tapauksessa voi tämä asutusmuoto siitä huolimatta olla tarkoitustaan vastaavin (työväenasunnot y. m.) ja useilla henkilöillä ei olisi oikeuttakaan perustaa muun laatuisia asumuksia (siv. 90 y. m.).

jättää sen autioksi. Asuntotilain lakkauttaminen tulisi siis kysymykseen etupäässä vain, milloin haltija on tehnyt itsensä syypääksi törkeisiin metsän- tahi valtionmaan väärinkäyttämisiin. Silloin — mutta ei muulloin — olisi asutusta valvovalla virastolla myös oikeus, jos se huomaa aihetta siihen olevan, vieläpä vuokra-ajan kuluessakin peruuttaa asukkaalle myönnetty vuokraoikeus.

Ellei edellä lueteltuja syitä asuntotilain lakkauttamiseen ole ilmestynyt, olisi niiden hallinta-oikeus edelleen luovutettava entisille asukkaille. *Välikirjain uusimisessa* olisi otettava huomioon tiluksien tahi käyttöoikeuksien ehkä tarpeellisiksi havaitut muutokset ja lisäykset (viljelysalue y. m.). Siten tulisi tämän takia lisäselvityksen hankkimisen tapahtua samassa järjestyksessä kuin näiden tilain perustamisen yhteydessä on esitetty. Anomus vuokrasopimuksen uudistamisesta tulisi haltijan toimittaa vähintään vuotta ennen vuokra-ajan päättymistä, jotta tarjoutuisi riittävästi aikaa selonteon hankkimiseen.

---

5. Ehdotus asetukseksi uudisasutuksesta pohjoisilla suojametsäalueilla.

I Luku. Yleiset säädökset uudisasutuksesta.

1 §.

Uudisasutusmuodot.

Uudisasutus suojelusalueen valtionmailla tapahtuu kahdessa muodossa. Pysyväiseksi tarkoitettua asutusta varten perustetaan viljelystiloja. Näiden ohella on asuntotiloina pidettävien vuokramaa-asumusten perustaminen sallittu.

2 §.

Asutusraja.

Männyn metsärajan pohjois- ja yläpuolella olevilla alueilla on viljelystilojen perustaminen kielletty kaikkialla pohjoisella suojelusalueella paitsi Utsjoen pitäjässä, jossa tällaisten asumusten muodostaminen jäljempänä mainituilla edellytyksillä edelleen on sallittu Tenojoen, Inarinjoen ja Utsjoen varsilla sekä Polmakjärven rannalla, mutta ei Kevojoen varrella.

Nämä asutusrajat määrää, merkityttää tarpeen mukaan maalle ja niitä muuttaa Metsähallituksen esityksestä Suomen Valtioneuvosto.

3 §.

Asuntotilojen perustaminen on kumminkin sallittu myös asutusrajojen ulkopuolella, mikäli ei siitä koidu poronhoidon harjoittamiselle eikä muissakaan suhteissa mitään haittaa.

4 §.

Tunturiniityt.

Asutusrajojen ulkopuolella olevilla varsinaisilla porolaidunmailla ei saa vakituisesti luovuttaa mitään viljelystiluksia asutukselle.

Parhaimmat ja laajimmat tunturiniityt voidaan kuitenkin suojelusalueitten keskusviranomaiselle tehtävästä eri anomuksesta luovuttaa määräajaksi (5:ksi vuodeksi) kerrallaan vuokramaana sellaisten asumusten käytettäviksi, jotka todistettavasti tarvitsevat lisäniittyä ja joilla

ei ole tilaisuutta hankkia itselleen uusia heinämaita asutusrajan sisäpuolelta. Porojen kesäsyöttö on tällaisilla (vähintään 2 hehtaarin laajuisilla ja 3 hevoskuormaa heinää tuottavilla) vuokramailla kielletty ja poronlaiduntamisesta (kasvavalle heinälle) ehkä aiheutuneet vahingot ovat korvattavat vuotuisen vuokramaksun mukaan tahi, mikäli vahinko käsittää niitettyjä ja korjattuja heiniä, näiden poronhoito-ohjesäännössä mainitulla tavalla määrätyn arvon mukaan (mutta niitettyjä ja korjattuja heiniä on vuokraaja velvollinen itse suojelemaan poronsyötöltä eikä niistä siis suoriteta mitään vahingonkorvausta).

Huonokasvuiset tai pienet tunturiniityt luovutetaan yksityisille ainoastaan tavallista vähittäismyyntimuotoa käyttämällä yhdeksi vuodeksi kerrallaan metsänhoitajan antaman lupakirjan nojalla. Ainoastaan korjattuihin heiniin kohdistuvat porovahingot ovat vuokraajalle korvattavat edellä sanotulla tavalla (poronsyötöstä koituneista vahingoista ei makseta mitään korvausta), mutta jos porot ovat pilanneet kasvavan heinän ja tehneet sen korjaamisen mahdottomaksi, niin vapautetaan vuokraaja maksamasta valtiolle lupakirjassa määrättyä vuokraa.

5 §.

Varsinainen mäntymetsärajavyöhyke.

Lähinnä asutusrajoja niitten sisäpuolella olevissa, hajallaan esiintyvien mäntymetsikköjen rajavyöhykkeissä eli varsinaisissa mäntymetsärajavyöhykkeissä, joiden rajat Valtioneuvosto Metsähallituksen esityksestä määrää ja muuttaa, on uusien asumusten perustaminen sallittu ainoastaan mikäli välttämätön tarve vaatii ja yleisen edun kannalta on hyödyllistä. Tässä vyöhykkeessä ei kuitenkaan saa minkäänlaisia asumuksia perustaa tai valmistaa siellä oleviin elinvoimaisiin mäntymetsikköihin eikä niiden reunoille, vaan tonttimaat ovat valikoitavat vähintään (500) metriä mainittujen metsikköjen ulkopuolelta. Muuten tapahtukoon asutus täälläkin, erikoista varovaisuutta noudattamalla samojen perusteiden mukaan kuin Suojelusalueeseen nähden yleensä on säädetty jäljempänä.

6 §.

Rauhoitus uudisasutukselta.

Niillä (mäntymetsärajalla olevilla) seuduilla, missä huomataan maa- tai metsätaloudellisten toimeentulomahdollisuuksien puuttuvan tai missä muuten huomataan olevan liika-asutuksen vaaraa, voi Valtioneuvosto (suojelusalueen keskusviranomaisen esityksestä) väliaikaisesti kieltää enemmän uudisasutuksen sekä valtion että yksityisten mailla.

Kun joku määrätty valtionmetsäalue näin on julistettu toistaiseksi rauhoitettavaksi enemmältä uudisasutukselta, on (suojelusalueen keskusviranomaisen toimesta) viipymättä ryhdyttävä tarkoin tutkimaan sen maa- ja metsätaloudellisia oloja sekä siitä laatimaan lopullista asutussuunnitelmaa, jonka tulee sisältää m. m.:

1) ilmoituksia valtion hallussa vielä olevien viljelysmaiden laajuudesta ja heinäntuotosta sekä esitys niiden luovuttamisesta riittävän heinämaan puutteessa olevalle vanhalle asutukselle ja ehkä mahdolliseksi katsotulle uudisasutukselle;

2) ilmoituksia valtion hallussa vielä olevien metsien tuotosta sekä esitys sellaisesta metsänkäytön järjestelystä, että sekä vanhan että ehkä mahdolliseksi katsotun uuden asutuksen toimeentulo tulee täysin turvatuksi;

3) esitys lisäviljelystilusten luovuttamisesta ja lisämetsämaitten osoittamisesta vanhalle asutukselle sekä esitys tilusvaihdosta ja sen lopullisesta järjestelystä yleensä silmällä pitäen, että vanhan asutuksen kestävä toimeentulo kaikin puolin on täysin turvattu;

4) suunnitelma enemmän uudisasutuksen perustamisesta ja lopullisesta järjestelystä.

(7 §.)

(Edellisen §:n mukaisesti kielletään enempi uudisasutus Utsjoen pitäjässä toistaiseksi eli siksi, kunnes entinen asutus on saatu järjestetyksi varmalle kannalle ja enemmän uudisasutuksen mahdollisuudet selvitetyiksi, ja on heti ryhdyttävä 6 §:ssä edellytettyihin tutkimuksiin.)

(Samalla tavalla rauhoitetaan Inarin pitäjän puolella oleva osa Inarinjoen ja Skietschemjokivarsien valtionmetsäaluetta toistaiseksi uudisasutukselta niin laajalti kuin sieltä hankintasuhteitten puolesta voi ottaa metsäntuotteita Utsjoen pitäjän tarvetta varten. Tämän rauhoituksen peruuttaminen jää riippuvaksi siitä, missä määrin ja kuinka kauan nämä metsät 1 momentissa mainitun tutkimuksen nojalla huomataan välttämättömiksi turvaamaan kestävästi Utsjoen pitäjän käyttöpuun arvetta. Tämä rauhoitus ei ulotu yksityisiin taloihin.)

8 §.

Kun lopullinen uudisasutussuunnitelma on laadittu jollekin määrätylle valtion metsäalueelle 6 §:n mukaan (ja silloin kuin sen toteuttamisen jälkeen on huomattu sen olevan täysin tyydyttävä) on enempi uudisasutus siellä kokonaan kiellettävä, ja se on julistettava kruununpuistoksi. Silloin tehköön suojelusalueen keskusviranomainen esityksen seudulla vasta syntyvän liian väkimäärän sijoittamisesta ja asuttamisesta lähiseuduille, missä uudisasutusmahdollisuuksia vielä on.

9 §.

Asutusolojen ylin valvonta.

Asutusolojen ylin valvonta suojelusalueilla jätetään asutushallitukselle, jolla on yksinomainen päätösvalta kaikissa uudisasutusta sekä perustettujen tilojen käyttöä ja hallintoa koskevissa kysymyksissä, joista ei ole nimenomaan määrätty toisin.

Perustettujen tilojen metsän sekä metsämaan käyttö on kuitenkin yksinomaan Metsähallituksen valvonnan alaisena. (Uusien tilojen muodostamisessa kysymykseen tuleva metsäntuoton arvosteleminen ja metsätalouden sekä metsänsuojeluksen järjestely kuuluu niinikään yksinomaan metsänhoitoviranomaisten tehtäviin.)

10 §.

Asutuksen paikallinen valvonta.

Asutuksen lähin paikallinen valvonta kuuluu kokonaisuudessaan Lapin suojelusalueitten keskusviranomaiselle.

11 §.

Asutuksen perustamisessa kysymykseen tuleva metsän tutkiminen ja arvosteleminen, metsänkäytön järjestely ja sen valvonta sekä asutuksen yhteydessä esiintyvät metsänhoidolliset toimenpiteet yleensä uskotaan asianomaisille hoitoalueitten metsänhoitajille.

12 §.

Katselmukset ja muut toimitukset.

Asutuksen yhteydessä olevat maataloudelliset ja muut kuin äsken mainitut paikalliset katselmukset y. m. tarkastukset ja toimitukset, kuten tilusten rajoittamiset ja erottamiset, talojen jakamiset ja osittamiset, verotukset sekä asutussuunnitelmien laatimiset, toimittaa Lapin suojelusalueitten maanmittari, joksi on mieluimmin nimitettävä henkilö, joka on suorittanut myös agronomitutkinnon tai jonka muuten arvostellaan tuntevan kyseessä olevien seutujen maataloudellisia oloja.

Lapin suojelusalueitten maanmittarinviran vakinaiselle kannalle asettamisesta annetaan eri asetus ja toimintaohjesääntö.

Suojelusalueitten maanmittarin tulee ainakin joka kolmas vuosi määrätyssä järjestyksessä palata takaisin samoihin paikkakuntiin, missä kaikki sill'aikaa karttuneet katselmukset, tarkastukset ja muut toimitukset suoritetaan yhtäjaksoisesti.

Katselmus- y. m. (metsätaloutta koskevasta) toimintasuunnitelmastaan on maanmittarin joka vuosi ennen matkoille lähtöään neuvoteltava suojelusalueen keskusviranomaisen kanssa, jotta myös metsänhoitajan virkatoimintaan nähden mukavin järjestys tulisi otetuksi huomioon. Kunakin vuonna viimeistään ennen kesäkuun 1 p. tulee maanmittarin antaa mahdollisimman tarkat tiedot näin määrätyistä toimitusajoista ja -paikoista asianomaisille hoitoalueitten metsänhoitajille. Suunnitelman muutoksista on ilmoitettava vähintään 2 viikkoa ennen toimitusta.

13 §.

Entiset määräykset.

Tällä asetuksella kumotaan ja lakkautetaan suojelusalueeseen nähden asetus kruununmaan antamisesta viljeltäväksi ja uudistalojen perustamisesta 13 p:llä lokakuuta 1892 samoin kuin Senaatin 27p:nä huhtikuuta 1872 ja 16 p:nä toukokuuta 1874 antamien määräysten nojalla tapahtuva kruununmetsätorppien perustaminen sekä kaikki näiden perusteella annetut erikoiset määräykset.

II Luku. Yleiset määräykset viljelystiloista.

14 §.

Yleiset edellytykset.

Viljelystilat tarkoittavat yksinomaan pysyväisen asutuksen muodostumista, ja niitä sallitaan sen takia perustaa ainoastaan sellaisille paikoille:

1) missä tilalla on täysin varmoja edellytyksiä tulla itsenäisesti ja kestävästi toimeen karjanhoidon sekä maanviljelyksen ja kalastuksen ynnä ehkä muiden itse paikalla vakituisesti tarjolla olevien elinkeinojen avulla ottamatta lukuun poronhoitoa ja työansioita sekä muita tilapäisiä tai epävarmoja elantomahdollisuuksia;

2) missä tilan tarvepuunkulutus voidaan jatkuvasti tyydyttää metsää järkiperäisesti käyttämällä tilan toimeentuloa liikaa haittaamatta;

3) missä tilan perustaminen ei yleisen edun kannalta tuota huomattavia haittoja;

Näihin seikkoihin nähden on aina tarkoin noudatettava jäljempänä mainittuja tarkempia määräyksiä.

15 §.

Viljelysmaat.

Maataloudellisen toimeentulon turvaamiseksi tulee jokaisella perustettavalla viljelystilalla olla yhteensä vähintään 40 hevoskuormanalaa valmiita ja vuokra-asteen kuluessa raivattavia heinämaita, jotka kasvukuntoon valmistettuina tuottavat keskimäärin ainakin 14,000 kiloa kuivia heiniä vuodessa ja joilla, lehtiä tai jäkälää apurehuna käyttämättä, voidaan elättää ainakin 4 lehmää. Yhdelle tilalle ei kuitenkaan saa

luovuttaa enempää heinämaita kuin 70 hevoskuormanalaa eli 24,500 kilon tuottoa vastaavasti.

Jokaiselle perustettavalle viljelystilalle on luovutettava järjestään kaikki sen ympärillä olevat viljelykseen soveltuvat tilukset, mutta 15 kilometriä kauempaa asuinpaikasta ei kumminkaan saa luovuttaa viljelysmaita vakituisiksi tiluksiksi.

16 §.

Viljelyspalsta. Koko se tilaa ympäröivä valtionmetsäalue, jonka sisällä sille luovutettavat viljelys- ja niittymaat sijaitsevat, on tilalle erotettava yhtäjaksoisesti sen viljelyspalstaksi, jonka määräämisessä on aina mikäli mahdollista seurattava luonnollisia rajoja.

Viljelyspalstan rajoissa olevia valtiolle ehkä jääneitä viljelysmaita ei saa luovuttaa muille asukkaille vakituisesti eikä tilapäisestikään käytettäväksi, vaan on asukkaalla seuraavassa määrätyillä ehdoilla yksinomainen etuoikeus viljelyspalstalla laajentaa varsinaisia viljelyksiään raivaamalla kirjoistaan ehkä sattumalta poisjääneet raiviomaat sekä niittää samanluontoisia luonnonheinämaita.

Viljelyspalstan rajojen sisällä on tilan asukkaalla oikeus ilman erityistä lupaa ja ilman mitään vuokraa tahi veroa niittää kaikkia hänen kirjoihinsa merkitsemättä jääneitä, ennestään heinää kasvavia korkeintaan 0.25 (0.5) hehtaarin suuruisia ja $^1/_3$ ($^1/_2$) hevoskuormaa heinää tuottavia, erillään olevia niittylaikkuja. Kuitenkin on tilan haltija velvollinen vaadittaessa antamaan tiedon kaikista tämän nojalla niitetyistä aloista ja näyttämään ne asianomaisille, sillä uhalla, että niiden käyttö muuten katsotaan valtionmaan luvattomaksi viljelykseksi. Hankkimatta siihen asianomaisen metsänhoitajan lupaa ja lunastamatta alalla ehkä kasvavaa käyttöpuutavaraa ei asukas kuitenkaan saa ryhtyä laajentamaan mainittuja yhtävähän kuin alkuperäisiäkään niittymaita raivaamalla tahikka muualla suorittamaan raivaustöitä vrsinaisten tiluksiensa ulkopuolella. Jos mainitunlaatuiset viljelysalueet täten pinta-alansa ja tuottonsa puolesta laajenevat yli äsken mainitun rajan, tahikka jos ne sopivasti voidaan yhdistää entisiin tiluksiin tai myös keskenään yhdistämällä voidaan erottaa erityisiksi tiluksiksi, ovat ne myöhemmin lopullisesti luovutettavat tilalle varsinaisiksi viljelysmaiksi.

Sitävastoin sellaisia viljelyspalstalla olevia, tilan kirjoihin merkitsemättä jääneitä luonnonniittyjä ja raiviomaita, joiden pinta-ala tai tuotto on edellä mainitun rajan yläpuolella, ei asukas saa ilman lupaa ryhtyä niittämään tai viljelemään. Asukkaan pyynnöstä (ja hänen kustannuksellaan) ovat ne asianomaisen metsänhoitajan toimesta paaluilla väliaikaisesti rajoitettavat ja tavallisena vuokramaana, asianmukaisen välikirjan nojalla toistaiseksi luovutettavat käytettäviksi vuotuista

vuokraa vastaan, siksi kunnes ne mukavasti voidaan luovuttaa tilalle vakinaisiksi tiluksiksi, jolloin vero alennetaan tavallista tilusveroa vastaavaan määrään. Raiviomaista ei kuitenkaan tältä väliajalta vaadita mitään vuokraa. Viljelystilojen tiluksien tai palstojen väliaikaiseksi rajoittamiseksi ehkä käytettyjä puupaaluja on asukas velvollinen tarvittaessa uusimaan ja ylläpitämään, uhalla että tiluksien uudistaanmittauksesta ja rajoittamisesta ehkä koituneet kulut muuten jäävät hänen suoritettavikseen. Sama on seuraamus jos tiluksien rajoja huomataan siirretyn.

17 §.

Tonttimaa- ja asuntopaikka. Viljelystilojen perustamista sallitaan ainoastaan sellaisille paikoille, missä ne asemansa puolesta kaikin puolin soveltuvat käytettäviksi vakituisesti ympäri vuoden (kaikkina vuodenaikoina) asuttuina, täysin itsenäisinä tiloina. Tähän nähden tulee tilalle erotettavan (asuntopaikan eli) tonttimaan m. m. täyttää aina seuraavat ehdot:

1) Piha- eli kenttämaan tulee maaperäänsä ja laatuunsa nähden olla heinän kasvulle sopiva sekä tarjota riittäviä laajentamismahdollisuuksia.

2) Perunanviljelykseen soveltuvia aloja tulee tonttimaalla tai asuntopaikan lähimmässä ympäristössä olla riittävän laajalti kaikilla niillä seuduilla, missä tätä maanviljelyksenhaaraa voidaan harjoittaa.

3) Jokaisella viljelystilalla tulee tarpeellisen lähellä taloa olla sellaisia niittytiluksia, joista voidaan riittävästi ja ilman hankaluuksia kuljettaa taloon syysheiniä talon tarpeeksi.

4) Tonttimaa on valikoitava siten, ettei kevättulva eivätkä muut seikat estä talon vakituista asumista ympäri vuoden tai vaikeuta tonttimaan aitaamista.

5) Asuntopaikan lähistöllä on oltava tarjolla tarpeellisia kalastusmahdollisuuksia.

6) Kelvollista ja riittävää karjanlaidunmaata tulee olla tarpeellisen lähellä taloa huomioon ottamalla ehkä rauhoitetut metsäalueet.

7) Jäkälämaata kotipitoporojen laiduntamiseksi tulee olla riittävästi asuntopaikan ympäristöllä, huomioon ottamalla porojen laiduntamiselta rauhoitettavat nuorennosalueet.

18 §.

Mikäli kalastuksen harjoittamista tahikka porojen käyttöä vetojuhtana suurehkoissa kylissä, maanteiden varsilla y. m. sellaisilla paikoilla ei ole katsottava välttämättömäksi edellytykseksi tilan pysyväiselle toimeentulolle ja asuntopaikan vakituiselle käyttämiselle ympäri vuo-

den, on viljelystilojen perustaminen sallittava sellaisillakin paikoilla, missä kalavettä tai poronlaidunta ei ole olemassa, ellei siitä koidu tilalle tuntuvaa haittaa.

19 §.

Asuntopaikaksi erotettava tonttimaa on lopullisesti määrättävä jo heti viljelystilojen perustamisessa huolellisen tarkastuksen perusteella.

Ellei talonpaikka kuitenkaan sittemmin osoittautuisi kaikkia tässä asetuksessa määrättyjä ehtoja täyttäväksi tai jos se muuten välttämättä täytyisi siirtää, niin on asutushallitus asianomaisten esityksestä ja asiaa tutkittuaan oikeutettu määräämään siirron tapahtuvaksi valtion kustannuksella. Mikäli tällainen siirto aiheutuu perustamiskatselmuksessa tapahtuneesta leväperäisyydestä tai huolimattomuudesta, vastatkoot toimitusmiehet kumpikin molempien puolesta kaikista heidän laiminlyönneistään noin johtuneista kuluista.

Jos asuntopaikan siirto tapahtuu asukkaan anomuksesta, niin vastatkoon hän itse kaikista katselmus- ja siirtokustannuksista.

20 §.

Kotitarvepuut. Jokaisella perustettavalla viljelystilalla tulee kotitarvepuukulutuksen tyydyttämiseksi varmasti olla saatavissa vuodessa vähintään 30 kpl:eeseen rakennuspuuta ja 80 p. m³:iin polttopuuta nouseva keskimääräinen kestävä metsätuotto, jota arvosteltaessa on otettavat lukuun ainoastaan ne metsämaat, jotka hankintasuhteitten puolesta tilan toimeentuloa liiallisesti rasittamatta yleensä voivat tulla kysymykseen.

Jos tarjona oleva puutuotto, kun kaikki käytännön kannalta kysymykseen tulevat metsät otetaan huomioon, ei nouse edellä mainittuun minimimäärään, mutta tuotossa huomattu vajaus on pieni, ja se joko tuoton vastaisen kohoamisen tähden on ainoastaan väliaikaista laatua tai se kulutusta vähentämällä tuottamatta asutukselle todistettavasti tuntuvia hankaluuksia on tasattavissa, on viljelystilojen perustaminen, asutushallituksen harkinnasta riippuen, tällaisissakin oloissa poikkeustapauksissa sallittava, etenkin jos tilalle tarjoutuvat maataloudelliset edellytykset ovat erittäin suotuisat.

Ellei kestävä polttopuutuotto nouse edellä mainittuun minimimäärään, niin on viljelystilojen perustaminen kuitenkin sallittava sellaisilla paikoilla, missä lähiseudulta on saatavissa täysin kelvollista polttoturvetta todistettavasti aivan riittävästi.

21 §.

Metsäpalsta. Kaikille viljelystiloille erotetaan asuntopaikan ympäristöstä yhtäjaksoisesti tarvepuunkulutuksen tyydyttämiseksi riittävän laaja ja, mikäli metsävarat myöten antavat, korkeintaan 60 rakennuspuun kestävää vuotuista tuottoa vastaava metsäpalsta. Laajempaa metsäpalstaa ei saa yhdelle tilalle erottaa.

Mikäli metsäpalsta ei tällä tavalla tule sisältämään polttopuumetsää niin paljon, että se tuottaa kestävästi vuodessa vähintään 80 p. m³ ja korkeintaan 150 p.-m³ polttopuuta tai vastaavan määrän polttoturvetta pienemmän puumäärän lisäksi, niin on sitä laajennettava erityisellä polttopuulohkolla, jolta asukkaalla ei kuitenkaan ole oikeutta saada mitään rakennuspuita.

Metsäpalsta kokonaisuudessaan on aina mahdollisimman tarkoin sovellutettava viljelyspalstan mukaan ja sen tulee jäädä kokonaan tämän rajoihin, jos viljelyspalsta on laajempi; jos metsäpalsta on laajempi, niin on se erotettava siten, että viljelyspalsta kokonaisuudessaan jää sen sisäpuolelle. Jos tämä sovittaminen kohtaa hankaluuksia perustamiskatselmuksen yhteydessä, niin voidaan metsäpalstan järjestely jättää toimitettavaksi myöhemminkin, (perintökatselmuksen yhteydessä tai tarvittaessa ennenkin), milloin järjestely osoittautuu tarpeelliseksi tai muuten toimitetaan.

Palstojen määräämisessä on pidettävä huolta siitä, että kelvollista laidunmaata karjalle ja kotipitoporoille jää rittävästi niiden rajojen sisälle.

Metsäpalstalta ei saa muitten asukasten yhtä vähän kuin valtionkaan laskuun hakata mitään puutavaraa paitsi milloin metsäntuotanto johonkin määrättyyn puutavaralajiin nähden tilapäisesti selvästi osoittautuu kulutusta suuremmaksi.

Metsänkäyttöoikeuksien järjestelystä muuten säädetään eri asetuksessa.

Metsäpalstan rajat eivät ole lopullisia, vaan ne määrää ja muuttaa tarpeen ja metsän tuotannon mukaan suojelusalueitten keskusviranomainen siten, että puuntuotto aina pysyy ennen mainituissa rajoissa.

22 §.

Utsjoen pitäjässä noudatetaan 21 §:ssä määrättyä järjestystä muuten paitsi siinä, ettei erityisiä rakennuspuupalstoja eroteta taloille. Mäntymetsät käytetään siellä yhteisesti erikseen säädettävien sääntöjen mukaan.

23 §.

Nautintooikeudet viljelys- ja metsäpalstoissa. Mitään myöhempää uudisasutusta ei sallita viljelystiloille varattujen metsä- ja viljelyspalstojen rajojen sisällä olevilla valtionmailla eikä niihin myönnetä muunlaatuisiakaan rakentamislupia, paitsi tilan hal-

tijalle. Niinikään ei saa muunlaatuisia nautintaoikeuksia mainittuihin palstoihin myöntää muille asukkaille kuin tilan haltijalle. Kuitenkin on valtio oikeutettu nostattamaan jäkälää, toimituttamaan metsän raivauksia, harvennuksia ja nuorentamishakkuita sekä muita metsänhoitotöitä, jos se metsänhoidon kannalta katsotaan tarpeelliseksi (ellei tilan toimeentulo siitä kärsi) ja ellei asukas itse sitä voi täydellisesti suorittaa.

Palstojen ulkopuolella olevat valtionmaat.

24 §.

Viljelystilojen asukkailla ei ole palstojensa ulkopuolella oleviin valtionmetsämaihin mitään erityisiä nautinta- tai etuoikeuksia.

25 §.

Palstojen sisällä olevat valtionmaat.

Viljelystiloille viljelystä sekä metsänkäyttöä varten erotettujen palstojen sisällä olevilla valtionmailla on asukkaalla, sellaisilla ehdoilla kuin erityisesti säädetään ja niillä rajoituksilla, jotka erinäisten metsäalueitten rauhoittamiseen tai muuhun nähden ehkä katsotaan tarpeellisiksi, oikeus kotitarvepuunsaantiin, karjanlaiduntamiseen, poronhoidon harjoittamiseen ja erittäinkin kotipito-porojensa syöttämiseen, kotitarvejäkälän nostamiseen poroja varten sekä metsästämiseen. (Poronhoidon harjoittamiseen nähden on asukkaan alistuttava poronhoitoasetuksessa esitettyihin määräyksiin yksityisellä maalla tapahtuvasta porojen laiduntamisesta.)

Kalastukseen nähden on itsenäisiä tiloja koskevia yleisen lain määräyksiä noudatettava siihen asti, kunnes perinnöllisiksi luovutetuille tiloille annetaan erityiset kalavedet ehkä toimitettavassa vesijaossa.

26 §.

Erinäiset ehdot yleiseen etuun y.m. nähden.

Yleisen edun turvaamiseksi on, paitsi mitä toisessa paikassa on mainittu, uusia viljelystiloja muodostettaessa otettava huomioon seuraavaa:

1. Viljelystilojen perustamista ei ole sallittava sellaisille maataloudelle ja asutukselle huonosti soveltuville paikoille, missä asutuksien synty tulisi haittaamaan porolaidunmaitten käyttöä ja poronhoidon harjoittamista niin paljon, että paikan asuttamatta jättäminen voidaan katsoa edullisemmaksi yhteiskunnalliselta kannalta.

2. Uusien tilojen synty ei saa olla haittana entisen asutuksen maataloudelle tai karjanhoidon, kalastuksen y. m. elinkeinojen harjoittamiselle taikka sen kestävälle tarvepuun saannille. Vanhempien talojen etu ja toimeentulomahdollisuudet ovat aina ensi sijassa turvattavat ennen kuin uusien perustamiseen suostutaan.

3. Uusien viljelystilojen muodostamisessa on niinikään vastaisen uudisasutuksen etu otettava tarkoin huomioon, ja perustettavalle tilalle luovutettavat tilukset ovat sovellutettavat sekä määrättävät siten, etteivät enemmän uudisasutuksen mahdollisuudet sekä toimeentuloedellytykset joudu kärsimään sen takia.

Siten eivät tilojen viljelys- ja metsäpalstat saa ilman erittäin painavia ja Asutushallituksen joka kerta erityisesti hyväksymiä syitä ulottua yhteensä 2 kilometriä pitemmälti pitkin kulkureitteinä käytettävien vesistöjen varsia.

Sellaisilla paikoilla, missä tuntuu olevan edellytyksiä useamman viljelystilan perustamiselle, ovat mikäli mahdollista ja jos niin tarpeelliseksi katsotaan, eri tiloille luovutettavat tonttimaat, tilukset ja palstat (siten kuin jäljempänä mainitaan) (perustamistilaisuudessa) edeltä käsin suunniteltavat sekä anotun tilan viljelys- ja metsämaat sovellutettavat tämän mukaisesti.

4. Sama henkilö ei saa omistaa enempää kuin yhden ainoan viljelystilan eikä liioin hallita eikä käyttää useampaa. Viljelystilan hallintaoikeutta siis ei saa myöntää, luovuttaa eikä siirtää sellaiselle henkilölle, joka ennestään omistaa viljelystilan tai itsenäisesti asutun tai viljellyn viljelystilanosan. Viljelystilojen perustamislupia ei myöskään ole myönnettävä niille, jotka muualla omistavat vakituisesti asuttuja omia asumuksia taikka jotka perinnön kautta ovat oikeutetut saamaan talon tai talonosan.

5. Suojelusalueeseen siirtyneille, muualta kotoisin oleville henkilöille ei ole myönnettävä oikeutta viljelystilojen perustamiseen eikä hallitsemiseen, paitsi varsin kykeneville ja tiettävästi kaikin puolin kelvollisille Suomen alamaisia oleville maanviljelijöille, mikäli perustamisluvan näille myöntämisen katsotaan voivan esimerkin avulla vaikuttaa maanviljelysolojen kehittämiseen ja edistämiseen.

6. Oikeus viljelystilojen perustamiseen myönnetään ainoastaan luotettaville ja maanviljelykseen täysin pystyville, todistettavasti (jo perustamistilaisuudessa) välttämättä oman ja itsenäisen talon tarvitseville henkilöille, ensi sijassa saman kunnan asukkaille.

7. Poronvarkaudesta tai muista tärkeistä rikoksista taikka metsän- tai metsämaan väärinkäytöksistä tuomituille tahi epäluulon alaisille henkilöille ei saa myöntää viljelystilan perustamislupaa eikä hallintaoikeuden siirtoa.

8. Viljelystilojen perustamista ei sallita, missä siitä huomattavasti koituisi valtion metsätaloudelle suoranaista haittaa.

27 §.

Valtion metsätalous.

Tämän asetuksen mukaan perustetut viljelystilat eivät missään suhteessa saa olla minkäänlaisena esteenä valtion metsätalouden harjoittamiselle. Valtio on kumminkin velvollinen korvaamaan asukkaalle hänen tiluksilleen puutavaran vedätyksestä, kulkuväylässä uittamisesta taikka sen rantojen varastopaikkoina käyttämisestä y. m. ehkä koituneet vahingot. Jos tässä suhteessa huomataan syntyvän tuntuvaa pysyväistä haittaa valtiolle, on valtiolla oikeus lunastaa takaisin tilaan kuuluvia tiluksia tai tilanosia varastopaikoiksi y. m. sellaisiin tarkoituksiin, taikka vaihtaa ne toisiin tiluksiin. Lunastuksessa ja vaihdossa ei oteta huomioon itse maan arvoa, vaan ainoastaan tiluksien nettotuoton arvo pääomaksi muutettuna.

28 §.

Vero.

Viljelystilojen verotuksessa, huolimatta siitä onko kysymys vuotuisen vuokran laskemisesta valtionvuokratiloille tai manttaalin määräämisestä valtionperintötiloille, on noudatettava seuraavia säännöjä.

Karjan- ja poronlaiduntamisesta, metsästyksestä, jäkälännostosta ja metsänkäyttöoikeuksista suorittaa viljelystilan haltija valtiolle veroja ja muita maksuja samojen perusteiden mukaan, kuin asukkaihin nähden yleensä eri asetuksissa on säädetty tai ehkä vastedes säädetään. Mainittuja nautintaoikeuksia ei sen takia viljelystiloihin nähden ollenkaan oteta verotusesineinä (eikä manttaalin määräämisessä) huomioon.

Viljelystilojen vero lasketaan ainoastaan paikalla tarjoutuvan kalastuksen sekä tilalle erotettujen viljelystiluksien keskimääräisen vuotuisen tuoton mukaan, joka tilan viljelemättä ollessakin on arvosteltava niin suureksi kuin se olisi, jos kaikki tilukset pidettäisiin täydessä viljelyskunnossa. Verotus on uusittava joka kerta, kun tilan hallintaoikeus siirtyy toiselle henkilölle taikka se muuten uusitaan. Asutushallitus vahvistaa ja tarvittaessa korjaa veron laskemista varten koko suojelusaluetta tai sen eri osia varten verotusohjeen sekä taksan, (jossa kalansaaliin ja tiluksista saatavissa olevan sadon yksikköarvot luetellaan, heinäsatoon nähden ottamalla huomioon myös heinien laatu, ja määrätään kuinka suuri osa tilan näin lasketusta vuotuisesta tuotosta tulee valtiolle verona suoritettavaksi) jossa luetellaan kuinka suuri vero erilaatuisten tuotteiden paino- tahi mittayksiköltä on suoritettava; heinäsatoon nähden on tällöin myös otettava huomioon heinien laatu.

Vero on suoritettava rahassa, ja se kannetaan samalla tavalla kuin valtion muutkin verot.

Jos tilaan yhdistetään lisätiluksia, on veroa koroitettava samalla tavalla vastaavasti.

29 §.

Jakaminen ja asukasoikeuksien myöntäminen.

Tämän asetuksen mukaan muodostettuja viljelystiloja ei saa jakaa eikä palstoittaa eikä niihin saa myöntää uusia asukasoikeuksia muille paitsi lailliselle haltijalle.

Kuitenkin on perinnölliseksi luovutettujen tilojen halkominen sallittu 85 §:ssä mainituissa tapauksissa.

30 §.

Asuminen ja viljeleminen.

Viljelystiloja on viljeltävä täysin itsenäisesti, eikä minkäänlaisessa yhdysviljelyksessä toisen tilan kanssa, ja laillisten haltijain tulee itse vakituisesti asua niitä ympäri vuoden. Jos tilalla asutaan ainoastaan ajoittain tahi määrättyihin vuodenaikoihin, katsotaan se autioksi jätetyksi (niin menetellään, kuten autioiksi jätetyistä tiloista on määrätty).

31 §.

Rakentaminen.

Jokaiselle viljelystilalle saa rakentaa vain yhden ainoan talon. Muita rakennuksia, kuin mitä haltijan omalle ruokakunnalle on välttämättä tarpeen, ei saa tilalle rakentaa. Ei myöskään saa myöntää minkäänlaista rakennusoikeutta taloon muille.

Muille tilalle merkityille tiluksille kuin tarkoitusta varten nimenomaan määrätylle tonttimaalle ei saa valmistaa minkäänlaisia asumuksia taikka muita huoneita kuin ehkä tarpeellisiksi katsottuja heinälatoja, ranta-aittoja y. m. sellaisia ulkorakennuksia.

Erinäisissä poikkeustapauksissa voi suojelusalueitten keskusviranomainen eri anomuksesta antaa luvan rakentaa määräajaksi ja korkeintaan 10 vuodeksi kerrallaan kalastusasemina, muonaväen asuntoina y. m. sellaisina käytettäviä mäkitupia määrättyihin, tilaan kuuluvilla tiluksilla oleviin paikkoihin.

Jos tilan rakennusoikeuksia kestävän tarvepuunsaannin turvaamiseksi 32 §:n mukaan on rajoitettu, ei tilalle saa rakentaa muita rakennuksia kuin mitä asianomaisesti on määrätty, paitsi suojelusalueitten keskusviranomaisen luvalla muualta hankitusta puutavarasta.

Näitä määräyksiä vastaan tehdyt rikkomukset katsotaan luvattomaksi asutukseksi, ja luvattomasti valmistetut rakennukset voidaan takavarikoida valtion hyväksi; sitäpaitsi tulee asukkaan vastata kaikista hänen väärinkäytöksestään valtiolle koituneista kuluista.

32 §.

Rajoitettu rakentamisoikeus.

Missä puuntuoton ja metsävarain niukkuus tahi kuluttajain runsaus metsien tuottoon verraten pakottaa metsätalouden kestävyyden turvaamiseksi tarvepuunsaannin rajoittamiseen vähemmäksi kuin mitä

tämän asetuksen 20 §:ssä on edellytetty, siellä tulee suojelusalueitten keskusviranomaisen tarkoin määrätä tilalle myönnettävät rakennusoikeudet.

Rakennusoikeudet ovat ehdottomasti järjestettävät asianomaisten metsänhoitoviranomaisten arvosteleman kestävän metsäntuoton mukaan siten, ettei tilaa varten aina vahvistettavaa ja tarpeen mukaan muutettavaa vuotuista hakkuumäärää ylitetä. Rakennusoikeuksien rajoittamisessa menetellään, kuten pohjoisia suojelusalueita varten annettavassa metsänkäyttöasetuksessa tarkemmin määrätään.

Kuten muihinkin metsänkäyttöoikeuksiin nähden 25 (21) §:ssä on määrätty voi suojelusalueitten keskusviranomainen (Metsähallitus) milloin tahansa tehdä tarpeellisiksi katsottuja muutoksia rakennusoikeuksiin.

33 §.

Viljelystiloilta ei saa rakennuksia eikä valtionmetsästä luovutettua puutavaraa ilman suojelusalueitten keskusviranomaisen lupaa luovuttaa muille tai kuljettaa pois. Luvatta luovutetut tai muualle siirretyt rakennukset ja puuainekset ovat takavarikoitavat, ja tilan asukkaan tulee sitäpaitsi suorittaa valtiolle metsänhoitajan laskun mukaan koko myyntihinta taikka, ellei siitä saada varmaa tietoa, hoitoalueen vähittäismyyntitaksan mukainen kaksinkertainen korkein myyntihinta; sen ohella tulee asukkaan suorittaa kaikki valtiolle koituneet kulut.

Kaikki sellaiset rakennukset ovat katsottavat kokonaisuudessaan vuokratilalle kuuluviksi, joiden valmistamiseen on osaksikin käytetty valtionmetsästä luovutettuja puita.

34 §.

Periminen.

Jos tilan haltija kuolee, niin lankeaa tilan hallintaoikeus perintönä vanhimmalle pojalle, joka laillisesti ja tämän asetuksen vaatimusten mukaan kelpaa sen haltijaksi, tai (ellei tällaista perillistä ole) samat ehdot täyttävälle lähimmälle miespuoliselle sukulaiselle, jonka nimeen uudet hallintakirjat on siirrettävä tavallisessa järjestyksessä. Esteenä hallintaoikeuden myöntämiselle voi myös olla sairaudesta johtuva holhouksenalaisuus y. m. lailliset esteet. Perillinen, joka ei 1 vuoden kuluessa siitä päivästä lukien, jolloin tila kuulutuksella on asuttavaksi julistettu, ole jättänyt anomusta hallintaoikeuden saamisesta, menettää oikeutensa päästä tilan asukkaaksi.

Irtaimen omaisuuden jako tapahtuu yleisen lain mukaisesti.

Tilan hallintaoikeudesta on uusi asukas velvollinen 10 vuoden kuluessa maksamaan kohtuullisen lunastuksen entisen haltijan leskelle ja lapsille, mikäli niitä on. (Peritystä viljelystilasta on perinnönjaossa lunastukseksi suoritettavaksi laskettava sen kestävä tuotto pääomaksi muutettuna). Tämän ohella on uusi haltija, jos hän perinnönjaon jälkeisten 10 v:n aikana myy tilansa lunastusarvoa korkeammasta summasta, velvollinen heti maksamaan äsken mainituille muille perillisille heille tulevan osan tilan silloisen kauppahinnan ja lunastuksen välisestä erotuksesta.

(Leski kuolemaansa asti ja lapset 16 ikävuoteensa asti ovat oikeutetut edelleen jäämään taloon asumaan.)

35 §.

Hallintaoikeuden siirto.

Viljelystilojen hallintaoikeus saa perinnön taikka myynnin tai muun luovutuksen välityksellä siirtyä ainoastaan sellaiselle henkilölle, joka täyttää 26 §:ssä määrätyt ehdot. Hallintaoikeuden siirrosta tulee asukkaan taikka asukkaaksi pyrkivien perillisten viipymättä lähettää ilmoitus suojelusalueitten keskusviranomaiselle, joka hankittuaan tarpeelliset tiedot tutkii asiaa ja ratkaisee sen (oman lausuntonsa ohella lähettää sen Asutushallitukseen ratkaisua varten).

Uuden haltijan tulee vastata kaikista entisen haltijan ehkä maksamatta jättämien valtionverojen suorittamisesta sekä muista laillisten velvollisuuksien laiminlyönneistä.

36 §.

Asetuksen muuttaminen.

Viljelystilojen käyttö-, hallinta- ja perintöoikeuksiin sekä asutusmuotoon nähden yleensä ovat haltijat velvolliset alistumaan niihin tämän asetuksen muutoksiin, joita katsotaan tarpeelliseksi säätää koko maata koskevan asutuslainsäädännön ehkä vastaisuudessa muuttuvan yleisen suunnan johdosta tai metsänsuojelusta silmälläpitäen.

37 §.

Viljelystilojen kehitysasteet.

Viljelystilat perustetaan väliaikaisesti valtionvuokratiloina, jotka sittemmin mikäli ne osoittavat tarjoavansa kestävän ja itsenäisen toimeentulon mahdollisuuksia, ovat perinnöllisiksi luovuttamalla muodostettavat itsenäisiksi tiloiksi, valtionperintötiloiksi, taikka, päinvastaisessa tapauksessa, muutettavat asuntotiloiksi.

III. Luku. Valtion vuokratilat.

38 §.

Hakemus. Valtionvuokratilojen perustamista koskevien anomusten joihin on liitettävä hakijan mainetodistus sekä todistus siitä, omistaako hakija muualla tämän asetuksen 26 §:ssä edellytettyä maata tai asukasoikeutta, tulee sisältää tarkka luettelo tilaan pyydetyistä tontti-, valkama- ja kaikista viljelysmaista ynnä likimääräiset ilmoitukset niiden laajuudesta, asemasta, etäisyydestä aiottuun talonpaikkaan nähden sekä nykyisestä ja vastaisesta keskimääräisestä heinäntuotosta.

Hakemukset ovat osoitettavat Asutushallitukselle ja jätettävät joko henkilökohtaisesti tai kirjallisesti suojelusalueitten keskusviranomaiselle (tai asiamiehen välityksellä Asutushallitukselle).

39 §.

Elleivät viljelysmaat tuottonsa tai asemansa puolesta, taikka ellei asutushanke hakijaan nähden tahi muuten anomukseen merkittyjen tiedonantojen mukaan täytä asetuksessa viljelystilain perustamiselle nimenomaan pantuja ehtoja, niin palauttaa suojelusalueitten keskusviranomainen anomuksen hakijalle takaisin.

40 §.

Kuulutus. Kaikki muut kuin 36 §:ssä mainitut, muodolliselta kannalta hyväksyttävät anomukset toimittaa suojelusalueitten keskusviranomainen paikallisen katselmuksen toimeenpanemista varten suojelusalueitten maanmittarille, joka tarpeellisen selostuksen hankkimiseksi sellaisista seikoista, joista ei itse tarkastuksessa sinänsä voida päästä selville, viipymättä toimittaa tiedon hakijan nimestä sekä anotuista tontti- ja viljelystiluksista asianomaiselle metsänhoitajalle ja paliskunnan esimiehelle, mainitsemalla myöskin likimääräisen ajan (minä kesänä) milloin katselmus tulisi toimitettavaksi. Samanlainen ilmoitus on maanmittarin toimesta kuulutuksen muodossa pantava sen pitäjän kunnanhuoneen seinälle, mihin tila anotaan perustettavaksi.

41 §.

Alkukokous. Maanmittarin tulee kunnanhuoneen seinällä kuulututtaa joka kunnassa ennen toimitusten alkua pidettävän alkukokouksen pitopäivästä ja -paikasta sekä siinä käsiteltävistä talonperustamiskysymyksistä ja muista selvitettävistä asioista vähintään 4 (2) viikkoa ennen kokousta. Samanlainen kirjallinen ilmoitus on lähetettävä asianomaiselle metsänhoitajalle.

Alkukokouksessa on anottujen tilojen rajanaapureilla sekä paikkakunnan muilla asukkailla tilaisuus valvoa etujaan sekä ehkä parempia oikeuksiaan ja tästä ilmoittaa toimitusmiehille sekä näyttää asiat toteen. Samassa tilaisuudessa on paliskunnan esimies velvollinen ilmoittamaan (paliskuntakokouksen mielipiteen) siitä vaikutuksesta, mikä uudella asutuksella ehkä tulisi olemaan poronhoidon harjoittamiseen nähden.

Alkukokouksen jälkeen toimitetaan paikalla pidettävät katselmukset kuulutuksessa luetellussa järjestyksessä. Jos kuitenkin jo silloin on käynyt selville, ettei joku talonperustamishanke vastaa tämän asetuksen mukaan asetettavia ehtoja tai että se muuten selvästi on hylättävä, jätetään katselmus siihen tilaan nähden toimittamatta, ja asiakirjat toimitetaan antamalla siitä tieto suojelusalueitten keskusviranomaisen välityksellä Asutushallitukselle ratkaisua varten.

42 §.

Hakijan velvollisuudet. Hakijan tulee itse aina olla paikalla pidettävässä perustamiskatselmuksessa läsnä ja siinä opastaa toimitusmiehiä sekä avustaa heitä tiluksien mittauksessa ja rajoittamisessa ynnä muissa katselmuksen yhteydessä suoritettavissa tehtävissä. (Tämän ohella hänen vielä tulee omaan laskuunsa hankkia toinen apumies näihin toimituksiin.) Mikäli mahdollista tulee maanmittarin 2 viikkoa ennen katselmuksen toimittamista lähettää hakijalle kirjallinen ilmoitus siitä päivästä, milloin toimitus alkaa.

Ellei hakija ole toimitukseen saapunut, jätetään katselmus toimittamatta, mutta hakija on sellaisessa tapauksessa velvollinen korvaamaan kaikki laiminlyönnistään valtiolle aiheutuneet toimitusmiesten matkakulut ja päivärahat sekä muut ehkä koituneet kustannukset. Näiden määrä merkitään heti pidettävässä kokouksessa laadittavaan pöytäkirjaan, joka korvauksen saantia varten on toimitettava suojelusalueitten keskusviranomaisen välityksellä Asutushallitukselle.

Kumminkin on hakijalla oikeus viimeistään edellisen toimituksen kuluessa ilmoittaa ehkä esiintyneet lailliset esteet poisjäämiseensä, jolloin ei katselmukseen sillä kertaa ollenkaan ryhdytä, taikka jos hän on havainnut siihen olevan syytä, kokonaan peruuttaa anomuksensa.

43 §.

Paikalla toimitettava perustamiskatselmus. Valtionvuokratila-anomusten johdosta paikalla pidettävän perustamiskatselmuksen avulla on hankittava perusteellinen ja täydellinen selvitys noudattamalla Asutushallituksen sekä metsänhoidolliseen puoleen nähden Metsähallituksen antamia tarkempia ohjeita.

Katselmuksen toimittaa suojelusalueitten maanmittari sekä asianomainen hoitoalueen metsänhoitaja.

44 §.

Katselmuksessa ryhtyy maanmittari ensiksi viljelystiluksien tarkastamiseen, arvioimiseen, mittaamiseen sekä niiden väliaikaiseen rajoittamiseen, tarvittaessa varaamalla myös latojen y. m. varastohuoneitten rakentamista varten tarpeellista tilaa, mutta ottamalla huomioon, ettei kasvullista metsämaata taikka varsinaista arvometsää saa koskaan jättää tarpeettomasti tiluksien sisälle.

Tiluksien rajoittaminen on tehtävä selvästi joko puupaaluilla taikka missä rajojen muutoksia selvästi ei myöhemmin voi tulla kysymykseen, kivipyykeillä.

Tarkastuksen ohella on valmistettava vähintään mittakaavaan 1: 100,000 laadittu silmämääräinen karttapiirros, johon mahdollisimman tarkoin on merkittävä anotun ja ehdotetun asuntopaikan sekä kaikkien anottujen ja niiden ohella ehkä vielä luovutettaviksi esitettyjen tai poistettaviksi ehdotettujen tiluksien asema, ehdotetun viljelyspalstan rajat sekä sillä ehkä olevat yksityisten maat, tärkeimmät karjalaidunmaat ja kalavedet sekä ehkä ehdotetut patopaikat ynnä muut kysymykseen tulevat paikalliset tiedonannot; tarvittaessa tulee karttapiirroksesta sitä paitsi käydä selville anotun asuntopaikan läheisyydessä sijaitsevien entisten asumusten asema sekä mikäli mahdollista myös niiden tilukset.

45 §.

Metsänhoitajan puolestaan tulee ryhtyä tarkastamaan aiottua asuntopaikkaa ympäröiviä metsämaita, arvioimaan metsävaroja sekä metsien kestävää tuottoa ja laatimaan yleiskatsauksellista silmämääräistä metsikkökarttaa ainakin sille alalle ja niin laajalti kuin tilan kotitarvekulutusta vastaavien, kartalle merkittävien väliaikaisten metsäpalstojen määräämiseksi osoittautuu tarpeelliseksi, taikka, mikäli metsävarat eivät riitä 20 §:n mukaan laskettavan kulutuksen tyydyttämiseen, kaikista kuljetus y. m. hankintasuhteitten puolesta tarjona olevista ja kysymykseen tulevista metsistä. Kartasta sekä siihen liittyvästä karttaselityksestä tulee tämän ohella käydä selville karjalle sekä poroille soveltuvat metsälaitumet, porojen tai karjan laiduntamiselta rauhoitettavat sekä porojen kiinnipitopaikoiksi soveltuvat metsäalat, nostojäkälämaat samoin kuin tärkeimpien polttoturvemaitten asema, mikäli polttoturpeen käyttö lisäpolttoaineena osoittautuu välttämättömäksi kestävän kotitarvekulutuksen turvaamiseksi.

46 §.

(Sittenkuin toimitusmiehet täten ovat erikseen suorittaneet heille perustamiskatselmuksen yhteydessä kuuluvat tehtävät, on arvosteltava ja sovittava niistä seikoista, jotka ehkä ovat osoittaneet vaativansa yhteistä harkintaa.)

Jos anottu asuntopaikka maa- taikka metsätaloudellisista syistä on huomattu sopimattomaksi, tulee maanmittarin määrätä perustettavalle tilalle uusi tonttimaa huomioon ottamalla läsnä olevan hakijan esitykset sekä noudattamalla asianomaisen metsänhoitajan metsään nähden lausumia ohjeita.

Aiotusta samoin kuin ehkä muualle esitetystä asuntopaikasta sekä sen lähistöstä on laadittava eri karttapiirros, jolla metsänhoitaja tarkoin selvittää tonttimaan asemaa ympäröiviin metsikköihin nähden ja johon maanmittari puolestaan merkitsee peruna- ja peltomaiksi soveltuvat tilukset.

47 §.

Katselmuskokous ja katselmuspöytäkirja.

Kun paikallapidettävä katselmus ja sen yhteydessä suoritettavat tehtävät näin on loppuun toimitettu, tulee toimitusmiesten heti tämän jälkeen pidettävässä katselmuskokouksessa laadittavaan katselmuspöytäkirjaan merkitä tarkastuksen tulokset sekä muut anomuksen johdosta hankittavat tiedot. Tämän tulee käsittää ehdottomasti kaikki tässä asetuksessa viljelystilojen muodostamiselle asetetut ehdot sekä muut huomioon otettavat seikat. Pöytäkirjoja varten käytetään Asutushallituksen hyväksymiä kaavakkeita, joiden metsänhoitoa koskevat seikat kuitenkin ovat laadittavat Metsähallituksen toimesta.

Katselmuspöytäkirjaan tulee kummankin toimitusmiehen puolestaan suorastaan sanella hänen yksinomaisen arvostelunsa alaiset osat selostusta, ja jos yhteisen harkinnan alaisista seikoista esiintyisi eriäviä mielipiteitä, niin ovat ne ilmoitettavat sellaisinaan, ilman erityistä tiedonantoa siitä, kumpi lautakunnan jäsenistä niitä on kannattanut. Hakijan lausumia mielipiteitä ei ole pöytäkirjaan merkittävä, ellei kumpikaan toimitusmiehistä niitä kannata.

48 §.

Kun katselmuspöytäkirjaan on merkitty katselmuksen laillinen kokoonpano ja muoto taikka sitä vastaan ehkä ilmoitetut jäävit, tulisi maanmittarin, siinä järjestyksessä kun 47 §:ssä mainitussa Asutushallituksen pöytäkirjakaavassa määrätään, annettavaksi ainakin jäljempänä olevaan taulukkoon sisältyvät tiedot erikseen lueteltavista tiluksista. Tämän ohella tulisi näiden tiedonantojen sekä muiden asutuk-

sen toimeentuloon vaikuttavien seikkojen perusteella yleisesti arvosteltaviksi karjanhoidon, maanviljelyksen sekä kalastuksen menestymisedellytykset, sekä myös asuntopaikan sopivaisuus maatalouden kannalta, jonka jälkeen olisi annettava, lopullinen lausunto tilan pysyväisistä toimeentulomahdollisuuksista, maatalouden kannalta katsottuna, sekä sen vaikutuksesta poronhoitoon, muuhun asutukseen ja yleiseen etuun nähden yleensä ynnä esitys siitä, onko anomus maatalouden kannalta hyväksyttävä vai hylättävä.

Karjalaidunmaitten riittävyyttä arvosteltaessa ovat metsänhoitajan ilmoitukset laiduntamiselta rauhoitettavista aloista otettavat huomioon.

Asutushallituksen tarkempien ohjeitten mukaan merkitsee maanmittari pöytäkirjaan myös esitykset asuntopaikan määräämisestä tai uuden tonttimaan osoittamisesta, asukkaalle asetettavista rakennus- ja viljelysvelvollisuuksista sekä ajasta jonka kuluessa ne olisi täytettävä, tiluksien tai korjatun heinän suojaamiseksi poronsyötöltä ehkä tarpeellisiksi katsotuista toimenpiteistä, esitykset siitä, onko asukas velvoitettava erityisten tiluksien aitaamiseen tai ovatko tilukset muuten julistettavat karjan- tai poronlaiduntamiselta rauhoitettaviksi, sekä myös vuokra-ajan määräämisestä, verotuksesta sekä kaikki muut välikirjan laatimiseen muuten tarvittavat tiedot.

Tiluksien		Tilusteji	Heinä- y. m. kasvullisuuden laatu	Maabonitetti	Alalla kasvavan metsän 1)		Talonpaikasta		Pinta-ala, ha					Valmiit niittymaat			Hein. vetomatkaa hevosk.-kilom. vuokra-ajan lopussa	Raivio maiden arvost. vuot. heinätuotto kg	Raivausvelvollisuus, ha.		Vuot. vuokramaksu Smk.		
N:o kartalla	nimitys				laatu	määrä	etäisyys km	ilman suuntaan	valm. niittymaata	niittyraivio-maata	peruna-maata	peltoa	niitettävät joka 1, 2, 3 vuosi	keskim. tuotto kuiv. hein. hev.-k. à 350 kg	kg				vars. raiv.	korjausta	vuokratilana ha:	vuokratilana koko alaltaa	asuntotilana ha:	asuntotilana koko alaltaa
1	jänkkä	luhtah.	III	koiv.	pens.	12	NE	3.5	0	0	0	0	2	6	2100	—	72						
2	järvenranta	»	IV	0	0	1	W	1.5	0	0	0	0	1	2	700	—	2	—	—				
3	vanha kenttä	maahein.	II	0	0	—		2.0	1.0	0.3	0	1	3	1050	700	0	0	0.3	1.0				
4	lehto	saniais-	I	mänt.	7 hirs. + nr.	0.5	N	0	2.5	0.2	0	1	—	—	1400	2	0	1.5					
j. n. e.	kgt	mustikkaa	II	»	5s+3h	0.2	»	0	0	0.2	0	—	—	—	—	—	—	0.2	0				
								S:a	S:a	S:a	S:a	S:a	—	S:a	S:a	S:a	kesk. S:a	S:a	—	S:a	—	S:a	—	S:a

Yhteensä — kuor. kohti lehmän heinät

1) Perintökatselmuslomakeille merkitään vielä metsän arvo eri sarakkeeseen.

49 §.

Metsänhoitajan vuorostaan tulisi Metsähallituksen tarkempien ohjeitten mukaan merkitä katselmuspöytäkirjaan ainakin seuraavaan tauluun sisältyvät tiedot käsittävä karttaselitys, josta, erikseen rakennus- ja erikseen polttopuutalouteen nähden, käy selville tilalle luovutettavat taikka sen käytettävissä olevat metsävarat sekä niiden vuotuinen kestävä tuotto, havumetsien nuorennossuhteet sekä jäkälälaitumen laatu. Tämän ohella tulisivat yleisesti arvosteltavkisi kestävän tarvepuunsaannin mahdollisuudet, sekä rakennuspuu- että erikseen polttoainetalouteen nähden, hankintasuhteet huomioon ottamalla. Jos metsänkäytön rajoittaminen osoittautuu välttämättömäksi, on tehtävä esitys siitä, mihin määrään asutukselle luovutettava vuotuinen hakkuumäärä on alennettava, ja yleensä osoitettava tilapäiset tahi pysyväisiksi arvostellut varokeinot ja ehdot, joiden avulla tilan metsätalous olisi järjestettävissä kestävälle kannalle, ja jotka olisivat asetettavat tilan perustamisen ehdoiksi. Viimeksimainitussa tapauksessa olisi sitäpaitsi myös tehtävä esitys metsänkäytön järjestelystä ja etenkin siitä, olisiko laadittava varsinainen metsänhoitosuunnitelma tilaa varten, vai olisiko metsänkäyttö ainakin toistaiseksi jätettävä metsänhoitajan vapaan harkinnan alaiseksi.

Jos tilalla näillä rajoituksilla tai ilman niitä huomataan olevan metsätalouden kannalta mahdollisuuksia tulla pysyvästi toimeen, niin tehdään esitys varmasti riittävän isojen väliaikaisten kotitarvemetsäpalstojen määräämisestä ja rajoittamisesta anotulle tilalle.

Pöytäkirjaan on metsänhoitajan vielä merkittävä: karjanlaiduntamiselta rauhoitettavat metsäalat ja niiden suojelemiseksi ehkä tarpeelliset aitaukset y. m. sekä arvostelu laiduntamisen vaikutuksesta metsään; porolaidunmaat, niiden riittäväisyys ja poronsyötöltä rauhoitettavat alat, sopivat ja osoitettavat kiinnipitopaikat, esitys porojen laiduntamisesta talon ympärillä sekä arvostelu laiduntamisen vaikutuksesta; valtion metsätalouden ja valtion etu muuten; muun asutuksen etu metsätalouden kannalta.

Näiden seikkojen perusteella tekee metsänhoitaja lopullisen esityksen siitä, onko anomus metsätalouden kannalta hyväksyttävä ja millä tarkemmin mainittavilla ehdoilla.

| | | |

50 §.

Sittenkuin maanmittari ja metsänhoitaja täten ovat pöytäkirjaan merkinneet kummankin yksinomaisen arvostelun alaiset osat selostusta, tulee heidän vielä antaa pöytäkirjassa lausuntonsa kaikista niistä seikoista, jotka osaksi koskevat heidän molempain ammatti-alaa tai yhteiskunnan ja valtion yleistä etua. Näihin yhteisesti arvosteltaviin asianhaaroihin kuuluu: asutuksen vaikutus poronhoidon harjoittamiseen, jonka arvostelussa paliskunnan esimiehen antamia tietoja käytetään perusteena, sen vaikutus entisen asutuksen toimeentulomahdollisuuksiin, asuntopaikan sopivaisuus, hakijan henkilöllisyys ja sopivaisuus tilan haltijaksi sekä asutushankkeen välttämättömyys y. m.

51 §.

Katselmuslautakunnan päätös.

Tämän tapahduttua tulee toimitusmiesten antaa pöytäkirjaan päätöksensä ja lopullinen lausuntonsa siitä, onko vuokratila-anomus hyväksyttävä ja millä tarkemmin mainittavilla ehdoilla tämä on mahdollista. Päätöksen laatimisessa on noudatettava seuraavaa järjestystä:

1. Jos anottu talonpaikka sekä maatalouden että kestävän metsätalouden kannalta on osoittanut kaiken todennäköisyyden mukaan tarjoavansa täysin pysyvän asutuksen mahdollisuuksia ja jos se toimitusmiesten yksimielisen arvostelun mukaan muutenkin täyttää kaikki viljelystilan muodostamiselle määrätyt ja sille muuten asetettavat ehdot eikä yleinen etu uuden talon perustamisen takia joudu tuntuvasti kärsimään, on tehtävä esitys väliaikaisen valtionvuokratilan perustamisesta. Tällöin on päätöksessä (oheenliitettävässä vuokrasopimus-ehdotuksessa:

a) lueteltava kaikki ne ehkä tarpeellisiksi katsotut ja lausunnossa tarkemmin perustellut ehdot ja muutokset, jotka varteen ottamalla vuokratilan muodostaminen katsotaan mahdolliseksi ja sitä voidaan puoltaa;

b) selostuksessa tarkemmin esiintuotujen tiedonantojen perusteella tehtävä ehdotus vuokratilalle määrättävästä verosta, verovapausvuosista sekä vuokra-ajan pituudesta;

c) määrättävä tilan asukkaalle asetettavia rakennus-, viljelys- y. m. velvollisuuksia;

d) (näiden seikkojen perusteella laadittava pöytäkirjaan liitettävä ehdotus vuokrasopimuksesta, jossa myös on) esitettävä tilalle nimi;

e) tehtävä esitys siitä, onko perustettava vuokratila myönnettävä hakijalle vai olisiko anomus häneen nähden hylättävä ja valmiiksi

suunniteltu tila siis varattava muille taikka mikäli se havaitaan asutukselle varsin sopivaksi, ehkä julistettava asuttavaksi.

2. Jos anotulta talonpaikalta joko maatalouden tai metsätalouden taikka molempien kannalta todennäköisesti tai varmasti on arvosteltu puuttuvan täysin luotettavia kestävän toimeentulon mahdollisuuksia, taikka ellei se jossain muussa suhteessa täydellisesti täytä kaikkia viljelystilojen perustamiselle asetettuja vaatimuksia, tulee päätöksen sisältää toimitusmiesten ehdotus siitä, soveltuuko paikka tämän asetuksen mukaisesti asuntotilan muodostamiseen, vai onko talonperustamisanomus kokonaisuudessaan hylättävä. Jos asuntotila katsotaan voitavan paikalle perustaa menetellään niinkuin 1 momentin a—e-kohdissa sanotaan.

3. Jos toimitusmiehet ovat eri mieltä sellaisista seikoista, joita tämän asetuksen mukaan on jätetty heidän yhteisen harkintansa alaiseksi eivätkä siitä syystä voisi sopia siitä, onko paikalle perustettava viljelystila vai asuntotila vai onko anomus kokonaan hylättävä, niin on päätöksessä vain viitattava niihin pöytäkirjassa tarkemmin mainittuihin asianhaaroihin, joita on tuotu esiin esteenä vuokratilan tai asuntotilan perustamiselle tai asutuksen muodostamiselle paikalle yleensä ja joiden merkitys siten jätetään suojelusalueitten keskusviranomaisen arvosteltavaksi ja Asutushallituksen ratkaistavaksi. Tämän ohella on kuitenkin, siltä varalta, että anomus jossain muodossa hyväksyttäisiin lisättävä kohdassa 1:e mainittu esitys hakijaan nähden.

52 §.

Keskusviranomaisen lausunto.

Toimitusmiesten allekirjoittaman katselmuspöytäkirjan siihen kuuluvine kartta- y. m. liitteineen ynnä hakemusasiakirjat tulee maanmittarin heti lähettää suojelusalueitten keskusviranomaiselle, joka oman, pöytäkirjassa esitettyyn selostukseen taikka tarvittaessa omaan tarkastukseensa perustuvan lausuntonsa ohella lähettää ne Asutushallitukselle ratkaistavaksi.

53 §.

Asutushallituksen päätös.

Palauttamalla asiakirjat tulee Asutushallituksen lähettää suojelusalueitten keskusviranomaiselle anomuksen johdosta tekemänsä päätös, joka käsittää ratkaisun ensiksikin siitä, onko anottu paikka yleensä asutusta varten luovutettava ja missä muodossa, sekä toiseksi siitä, onko perustamislupa hakijalle myönnettävä vai eikö.

1. Päätöksen ollessa jommassakummassa suhteessa kieltävä toimittaa suojelusalueitten keskusviranomainen sen hakijalle metsänhoitajan välityksellä säädettyä lunastusta sekä osansaantitodistusta vastaan.

2. Jos hakijalle myönnetään oikeus perustaa paikalle viljelystila, määrää Asutushallitus suojelusalueitten keskusviranomaisen katselmuspöytäkirjaan merkittyjen tiedonantojen sekä Asutushallituksen ehkä sen lisäksi antamien ohjeitten mukaan 3 kappaleeseen laatimansa vuokravälikirjaan, mihin myös on merkitty tilalle asetettava verotus. Välikirjoihin hankkii suojelusalueitten keskusviranomainen asianomaisen metsänhoitajan välityksellä hakijan allekirjoitukset ja toimittaa ne sitten Asutushallitukseen, joka palauttaa ne vahvistettuina ynnä kaikki asiaa koskevat asiakirjat keskusviranomaiselle takaisin.

Yhden kappaleen vuokravälikirjaa ynnä suojelusalueitten maanmittarilta hankittavan karttapiirroksen tilaan kuuluvista tiluksista, viljelys- ja metsäpalstoista toimittaa suojelusalueitten keskusviranomainen määrättyä lunastusta vastaan näin perustetun vuokratilan asukkaalle.

Toinen välikirjakappale ynnä kaikki anomuksen johdosta kertyneet alkuperäiset asiakirjat jäävät säilytettäviksi suojelusalueen keskusviranomaisen arkistoon. Samalla tavalla menetellään myös hylättyjen tahi muutoin ratkaistujen anomusasiapaperien suhteen.

Kolmannen välikirjakappaleen ynnä jäljennökset kaikista edellä mainituista asiakirjoista ja kartoista lähettää suojelusalueitten keskusviranomainen asianomaiselle hoitoalueen metsänhoitajalle.

3. Jos anottu tila Asutushallituksen päätöksen mukaan on muodostettava asuntotilaksi, niin on noudatettava tätä asutusmuotoa varten määrättyä järjestystä.

4. Ellei perustettavaksi hyväksytyn tilan asukasoikeutta myönnetä hakijalle, menetellään sen asuttamiseen nähden niin kuin 69 §:ssä säädetään.

54 §.

Valitus. Asutushallituksen päätöksen tulee sisältää täydellinen valitusosoitus Valtioneuvostolle. Valitusaika on laskettava 60 päiväksi siitä päivästä lukien, jolloin hakijalle on päätöksestä annettu osa.

Metsähallinnon puolesta on metsänhoitaja (suojelusalueen keskusviranomainen) oikeutettu esiintymään valituksen tekijänä (esiintyy Metsähallitus valituksentekijänä, ja kääntyköön metsänhoitaja, milloin hän katsoo olevan syytä siihen heti päätöksestä tiedon saatuaan Metsähallituksen puoleen esittämällä asian tälle).

Valitukset ovat osoitettavat ja jätettävät Valtioneuvostolle, joka tarvittaessa määrää suojelusalueen keskusviranomaisen itse toimittamaan paikalla tarkastuksen ja tämän perusteella lähettämään lisäselvityksensä anomusta koskevien asiakirjojen keralla Valtioneuvostolle ratkaisua varten. Jos hakijan tekemä valitus hylätään, korvatkoon hakija valituksensa johdosta valtiolle katselmuksesta koituneet kustannukset.

55 §.

Kulut. Paikalla pidetystä perustamiskatselmuksesta valtiolle koituneista kuluista on hakija, myös jos anomus hyljätään, taikka jos hän katselmuksen perästä peruuttaa anomuksensa, velvollinen korvaamaan valtiolle toimitusmiesten päivärahat varsinaisista toimituspäivistä.

Sellaisessa tapauksessa, että hakija on anomukseensa merkinnyt kerrassaan olemattomia tiluksia taikka ilmeisesti tahallaan tai välinpitämättömyydestä on aivan väärin ilmoittanut niiden laajuuden tai tuoton todellista suuremmaksi ja anomuksessa nimenomaan lueteltujen niittyjen tuotto sen johdosta katselmuksessa osoittautuu riittämättömäksi, tai jos hän on väärin ilmoittanut tilusten etäisyyden taikka muuten anomukseensa merkinnyt harhaan johtavia tiedonantoja, joista on sama seuraus, on hän velvollinen korvaamaan valtiolle kaikki katselmuksesta koituneet toimitus- ja matkakustannukset. Asutushallitus ratkaisee, kuinka suuri osa toimitusmiehille korvattavista matka- ja päivärahoista lankeaa hakijan suoritettavaksi; esitys tästä on tehtävä katselmuspöytäkirjassa, jotta asia tulisi anomuksen yhteydessä käsiteltäväksi.

56 §.

Vuokravälikirja. Valtion vuokratilojen välikirjain tulee, paitsi täydellistä luetteloa tiluksista sekä niiden karttanumeroista ja pinta-aloista, sisältää ainoastaan sellaisia tarkempia määräyksiä asukkaalle asetetuista rakennus- ja viljelysvelvollisuuksista, vuokra-ajasta, veromäärästä, verovapausvuosista y. m. sellaisista tilan hallintoa koskevista seikoista, joista ei itse asetuksessa ole suorastaan annettu tarkempia määräyksiä. Katselmuspöytäkirjoihin on aina merkittävä kaikki välikirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot sellaisissakin tapauksissa, jolloin anomus ehdotetaan hylättäväksi.

Metsänkäyttöoikeuksista, laiduntamiselta rauhoitettavista metsäaloista y. m. sellaisista puhtaasti metsänhoidollisista toimenpiteistä ei välikirjassa sitä vastoin anneta mitään lopullisia ja yksityiskohtaisia määräyksiä, vaan niiden tarpeen mukaan tapahtuva järjestely ja muuttaminen jää olosuhteitten mukaan Metsähallituksen vuokra-ajan kuluessakin annettujen määräyksien varaan, joista säädetään erikseen.

57 §.

Rakennusvelvollisuudet ja oikeudet. Esityksen tekeminen rakennusvelvollisuuksien ja -oikeuksien määräämisestä perustettaville valtionvuokratiloille on suojelusalueitten

maanmittarin asia, ja siihen nähden on aina tarkoin noudatettava, mitä 32 §:n 2 momentissa on sanottu.

Jokaisen perustetun valtionvuokratilan tulee 5 vuoden kuluttua välikirjan allekirjoittamispäivästä lukien olla täydellisesti asuttavaan kuntoon valmistettuna ja vakituisesti ympäri vuoden asuttuna.

58 §.

Viljelysvelvollisuudet.

Jokaiselle viljelystilalle on perustettaessa asetettava määrätyt vähimmät raivaus- ja viljelysvelvollisuudet, myös niissä tapauksissa, jolloin luonnostaan heinää kasvavia maita on talon tarpeiksi riittävästi. Maaheinän kasvattamista tarkoittavia varsinaisia *niitynraivaustöitä* varten on määrättävä yleensä vähintään 3 hehtaarin laajuinen maa-ala, joka valtionvuokratilan perustajan tulee valmistaa täyteen kasvukuntoon vuokra-ajan kuluessa. Ellei tällaisia varsinaisia raivausmaita ole näin paljon tilan viljelyspalstalla, määrättäköön lisäksi suoritettavaksi luonnostaan heinää kasvavien jänkkä- y. m. luonnonniittymaitten täyteen kasvukuntoon saattaminen. Tällöin samoin kuin vuokra-aikaa sekä verovapausvuosia määrättäessä lasketaan niitynparannustöitten alaltaan vastaavan korkeintaan puolta varsinaista raivausta.

Niillä seuduin, missä tiettävästi on edellytyksiä perunanviljelykseen, on jokaiselle valtionvuokratilalle määrättävä yhteensä vähintään ½ hehtaarin laajan perunamaan valmistaminen täyteen kasvukuntoon, ja tällaisen alan tulisi vuokrakauden kuluessa todellakin myös joutua perunanviljelykseen käytettäväksi. — Missä perunanviljelyksen menestymismahdollisuudet kokemusten puutteessa ovat epävarmat, on valtionvuokratilojen asukkaat velvoitettava todistettavasti toimittamaan vähintään 5 m^2 suuruisia ja vähintään 1 vuoden kestäviä koeviljelyksiä ainakin 20 eri paikassa ja vuosittain tuloksista ilmoittamaan asianomaisen metsänhoitajan välityksellä suojelusalueen keskusviranomaiselle; siinä tapauksessa, että viljelys jossakin paikassa onnistuu, tulisi asukkaan valmistaa itselleen yhteensä vähintään $^1/_4$ ha kokoinen perunamaa.

(Ellei vuokrasopimuksessa ole katsottu tarpeelliseksi katselmuspöytäkirjassa tehdyn esityksen mukaan nimenomaan paikkaan nähden määrätä raivattavia maita, on asukas oikeutettu mielensä mukaan valikoimaan raivattavat alueet tilalle eroitetuilta tiluksilta.)

Vuokra-ajan loppuessa on jokaisella valtionvuokratilalla pidettävä ainakin 2 (3) lehmää.

59 §.

Taloudelliset katselmukset.

Mitään säännöllisiä taloudellisia katselmuksia ei valtionvuokratiloilla toimiteta. Kuitenkin voi suojelusalueitten keskusviranomai-

nen enempiä toimenpiteitä varten määrätä tilalla toimitettavaksi tarkastuksen, jos huomataan asukkaan lyöneen laimin hänelle tilan viljelemisen, rakentamisen, asumisen tai muun suhteen määrättyjä velvollisuuksia tai rikkovan tahi käyttävän väärin hänelle myönnettyjä oikeuksia. Jos silloin tulee mainitunlaatuisia laiminlyömisiä tai väärinkäytöksiä todetuksi, tulee asukkaan vastata kaikista tarkastuksesta koituneista kuluista.

60 §.

Verovapausvuodet.

Jokainen perustettu valtionvuokratila nauttii täydellistä verovapautta sen ajan, jonka arvostellaan kuluvan asukkaalle asetettujen rakennus- ja viljelysvelvollisuuksien täyttämiseen ja tilan täysin asuttavaan ja viljeltyyn kuntoon pääsemiseen. Perusteena verovapausvuosien määrää laskettaessa on pidettävä, että rakennusten valmistamiseen arvostellaan kuluvan 2 kokonaista vuotta sekä että asukas sen jälkeen vuotta kohti voi raivata ja kasvukuntoon saattaa 0,25 (0,50) hehtaaria pelto- tai perunamaata taikka 0,50 (1) hehtaaria varsinaista maaniittyä taikka perata ja korjata 1 hehtaarin (2 hehtaaria) luonnostaan heinää kasvavaa niittymaata.

Perustetuille valtionvuokratiloille ei kuitenkaan verovapausvuosien jälkeenkään lasketa ensimmäisen vuokrakauden ajaksi mitään veroa kalastuksesta ja raiviomaista, vaan silloin tulevat vain tilalle erotetut valmiit luonnonniittymaat verotettaviksi. Kun tila muutetaan perintöluontoiseksi tai jos vuokratilan välikirja uusitaan, määrätään vero sitä vastoin niin kuin 26 §:ssä on säädetty.

61 §.

Vuokra-aika.

Vuokra-aika on sovellutettava viljelysvelvollisuuksien määrän ja asukkaan kelpoisuuden mukaan, vaihdellen 10:stä 25:teen vuoteen. Yleensä on vuokra-aika määrättävä 5 vuotta pitemmäksi kuin verovapausaika, mutta hakijan omasta pyynnöstä ja kun hänen työkykynsä tai varallisuutensa puolesta arvellaan voivan pikemmin täydellisesti suorittaa kaikki tilalle asetetut velvollisuudet, voidaan se määrätä lyhyemmäksikin.

Varsinaiseen mäntymetsärajavyöhykkeeseen perustettujen tilojen vuokra-aika on aina määrättävä 25-vuotiseksi.

62 §.

Viljelystiluksilla kasvava metsä.

Valtionvuokratilojen haltijoilla ei ole erityistä omistusoikeutta hänen varsinaisilla tiluksillaan yhtä vähän kuin 64 §:n mukaan luovutetuilla lisätiluksillakaan kasvavaan metsään. Jos metsää kasvaa

vuokratilalle erotetuilla tiluksilla, niin tulee asukkaan aina ennen raivaustöihin ryhtymistään metsänkäyttöön nähden säädetyssä järjestyksessä pyytää paikallista metsänhoitoviranomaista leimauttamaan ja luovuttamaan käyttöpuutavara talon kotitarpeiksi.

63 §.

Metsätalouden kestävyyden tutkiminen.

Suojelusalueitten keskusviranomaisen tulee pitää huolta siitä, että perustetuille valtionvuokratiloille tarjoutuvat kestävän metsätalouden mahdollisuudet jo ensimmäisen vuokrakauden kestäessä saadaan (asianomaisen metsänhoitajan toimittaman) perusteellisen tutkimuksen avulla mahdollisimman tarkoin selville.

64 §.

Lisätilukset.

Lisätiluksia ei saa valtionvuokratiloille luovuttaa vuokrakauden aikana viljelyspalstan ulkopuolelta, vaan esitys tällaisten lisätilusten yhdistämisestä tilaan on tehtävä perintökatselmuksen yhteydessä.

Viljelyspalstalta 16 §:n mukaan tilaan yhdistettävät lisätilukset ovat aina luovutettavat yhtä pitkäksi ajaksi, kuin mitä tilan vuokra-aikaa vielä on jäljellä. Vuokra-ajan umpeen kuluttua ovat nämä lisätilukset aina yhdistettävät tilaan vakituisesti, mikäli ne jäävät silloin lopullisesti määrättävän viljelyspalstan rajoihin. (Arvometsää kasvavaa tai varsinaista kasvullista metsämaata ei saa näihin lisätiluksiin yhdistää.)

65 §.

Hallinta ja käyttö.

Valtionvuokratiloja ei saa kiinnittää, pantata tai ulosmitata yksityisestä velasta.

66 §.

Valtionvuokratiloille luovutettuja tiluksia ei koskaan saa myydä muille, vuokrata tahi muuten luovuttaa vuotta pitemmäksi ajaksi muiden käytettäväksi ja kaikki tällaiset sopimukset ovat siis katsottavat laittomiksi.

Niin ikään on heinien yhtä hyvin kuin muidenkin tuotteitten myyminen, luovuttaminen tai poiskuljettaminen valtionvuokratiloilta kokonaan kielletty, ellei tila ole itsenäisesti viljeltynä ja vakituisesti asuttuna sekä kaikki sen asukkaalle perustamisessa asetetut, vuotta kohti arvosteltavat viljelys- ja rakennusvelvollisuudet täydellisesti täytetyt. Väärinkäytöksien sattuessa on asukkaan valtiolle korvattava, paitsi kuluja, myös luvattomasti luovutettujen tuotteiden myyntihinta taikka,

ellei siitä saada tietoa, hoitoalueen vähittäismyyntitaksan mukaan kaksinkertainen korkein myyntihinta, jonka ohella tuotteet takavarikoidaan valtion hyväksi.

Asianomaisen metsänhoitajan välityksellä jätettävästä eri anomuksesta, johon on liitettävä asukkaan hankkima kelpaava todistus siitä, että edellisessä momentissa mainitut ehdot ja velvollisuudet ovat täydellisesti täytetyt, voi suojelusalueen keskusviranomainen yhdeksi vuodeksi kerrallaan antaa luvan heinien y. m. tuotteiden myymiseen, luovuttamiseen tai poiskuljettamiseen valtionvuokratiloilta. Rikkomukset rangaistaan, kuten edellä on sanottu.

67 §.

Hallintaoikeuden luovuttaminen.

Valtionvuokratilan haltijalla ei ole oikeutta luovuttaa hallintaoikeuttansa toiselle henkilölle ellei kaikkia tilan perustamisessa määrättyjä viljelys- ja rakennusvelvollisuuksia, taikka sitä osaa näitä, joka 60 §:ssä mainittujen perusteiden mukaan on tilalle karttunut luovutustilaisuuteen asti, ei ole tyydyttävästi täytetty.

Hallintaoikeuden siirtoa koskevaan anomukseen tulee vuokratilan haltijan liittää hankkimansa kahden vieraan miehen todistus tilalla siihen asti toimitetuista rakennustöistä sekä täyteen kasvukuntoon raivatuista ja valmistetuista, todistuksessa lueteltavista viljelysmaaloista sekä myös uuden hakijan mainetodistus siihen 38 §:n mukaan merkittyine ilmoituksineen. Jos tilanhaltijan näissä suhteissa huomataan antaneen vääriä ilmoituksia, on hän velvollinen korvaamaan ehkä tarpeelliseksi katsotusta paikalla pidetystä tarkastuksesta koituneet kaikki kulut, ja hänen hallintaoikeutensa tilaan ja sen rakennuksiin voidaan ilman korvausta kokonaan peruuttaa.

Anomukset jätetään suojelusalueitten keskusviranomaiselle, joka tarpeelliset tiedot hankittuaan ratkaisee asian (oman lausuntonsa keralla lähettää ne Asutushallitukselle ratkaisua varten). Jos hakemukseen suostutaan, on uusi välikirja laadittava tavallisessa järjestyksessä uuden haltijan kanssa.

Jos valtionvuokratilan asukas tahtoo luovuttaa tilansa takaisin valtiolle, niin siitä ei myönnetä mitään korvauksia, ja tilalle ehkä valmistetut rakennukset jäävät kokonaisuudessaan valtion haltuun, jos niihin vain osaksikin on käytetty valtionmetsästä saatua tai ostettua puutavaraa.

68 §.

Hallintaoikeuden peruuttaminen.

Jos vuokratilan haltijan huomataan mainittavasti lyöneen laimin hänelle määrättyjä 60 §:ssä mainituilla perusteilla arvosteltavia vuotui-

sia rakentamis- ja viljelemisvelvollisuuksia, voi Asutushallitus, jos se katsoo tarpeelliseksi, vuokra-ajan kuluessakin peruuttaa hänelle myönnetyn tilanperustamisluvan. Siten on aina meneteltävä silloin kuin vuokraaja sitäpaitsi on tehnyt itsensä syypääksi jonkunlaiseen metsän väärinkäyttämiseen tahi muuten ilmeisesti rikkonut joitakin asutukseen nähden muuten annettuja säädöksiä. Niin ikään on hallintaoikeus peruutettava, ellei haltija ilman laillisia esteitä ensinkään ole ryhtynyt talon rakentamiseen 2 vuoden kuluessa taikka sen viljelysvelvollisuuksien täyttämiseen 4 vuoden kuluessa perustamisluvan saatuaan. Vähintään 3 (5) vuoden ajaksi. Kokonaan tai määrätyiksi vuodenajoiksi autioiksi tahi luvatta toisen haltuun ja huostaan jätetyt taikka 28 §:ssä edellytetyllä tavalla väärin käytetyt vuokratilat on myös laillisen irtisanomisen jälkeen Asutushallituksen päätöksen mukaisesti lakkautettava ja niiden asukasoikeus tarjottava toisille.

Kun hallintaoikeus on asukkaalta peruutettu, on vuokratila heti 69 §:ssä mainitussa järjestyksessä uudestaan julistettava asuttavaksi. (Hallintaoikeudesta on suoritettava kohtuullinen lunastushinta ehkä suoritetuista viljelys- ja rakennustöistä Asutushallituksen arvion mukaan, johon entisen haltijan on tyydyttävä.)

(Korvauksen saaminen tilalla toimitetuista viljelys- ja rakennustöistä on näissä tapauksissa Asutushallituksen harkinnan ja päätöksen varassa.) Jos 1:sessä momentissa mainittuja raskauttavia asianhaaroja on havaittavissa taikka ellei vuokratilalle 1 vuoden kuluessa siitä lukien, jolloin se on tarjottu asuttavaksi, ole saatu uutta vuokraajaa, niin ei entiselle asukkaalle myönnetä mitään korvauksia ehkä toimitetuista viljelys-- ja rakennustöistä ja kaikki vuokratilaan kuuluvat rakennukset sekä sille kuljetettu valtionmetsästä saatu käyttämättä jätetty puutavara, joutuvat ilman korvausta valtiolle. Muissa tapauksissa suoritetaan töiden lunastushinta entiselle asukkaalle.

Ellei vuokratilaan äsken mainitulla tavalla ole saatu uutta asukasta voi Asutushallitus sellaisilla vähämetsäisillä seuduilla, missä kaiken puutavaran tarkka talteenottaminen asutustarkoituksiin on välttämätöntä, tai milloin se muuten katsotaan tarpeelliseksi, ilmaiseksi tahi sovittavaa hintaa vastaan tarjota vuokratilan rakennukset ja puuainekset muiden asumusten käytettäviksi. Muissa tapauksissa tarjotaan entiselle haltijalle tilaisuus etukäteen suoritettavasta täydestä hinnasta lunastaa valtionmetsästä maksutta tai alennetulla maksulla luovutettu rakennuspuutavara ja määräajan (1 vuoden) kuluessa kuljettaa pois rakennuksensa sekä ehkä vielä käyttämättä jääneet puuaineet. Mitä tämän ajan jälkeen on vuokratilalle jäänyt, joutuu ilman korvausta valtiolle. Samaten käy niiden todistettavasti kokonaan yksityisiltä

hankitusta tahi alkujaan valtiolta täydestä hinnasta ostetusta puusta valmistettujen rakennusten sekä samanlaatuisen muun puutavaran, mitä tilan entinen haltija ei määrätyn (1 vuoden) ajan kuluessa hallintaoikeuden peruuttamisen jälkeen ole tilalta kuljettanut pois.

69 §.

Uudestaan asuttaminen.

Kaikki 68 §:n mukaan taikka haltijan vapaaehtoisesta luovutusanomuksesta vuokra-ajan kuluessa tai sen umpeenkuluttua vapaiksi joutuneet tilat, samaten kuin nekin Asutushallituksen päätöksen mukaan muodostettavat tilat, joiden perustamiseen hakijat ovat kieltäytyneet sitoutumasta taikka joiden hallintaoikeutta ei voida hakijalle myöntää, ovat (samalla tavalla) kuuluttamalla uudelleen julistettavat asuttaviksi.

Hallintaoikeuden saamista koskevat, Asutushallitukselle osoitetut anomukset ovat määräajan kuluessa toimitettavat suojelusalueen keskusviranomaiselle ja sitten tilojen perustamisesta määrätyssä järjestyksessä käsiteltävät ja ratkaistavat.

(Vuokratiloilla ehkä suoritetuista viljelys- ja rakennustöistä tulee uuden haltijan suorittaa kohtuullinen, Asutushallituksen määräämä ja kuulutuksessa mainittava lunastus, joka sen mukaan, kuin 68 §:ssä erityisesti on säädetty, tulee tilan entiselle haltijalle tahi valtiolle.)

Erittäin painavista syistä ja etenkin, jos yleinen etu niin vaatii, voi Asutushallitus päättää täten vapaiksi joutuneet vuokratilat kokonaankin lakkautettaviksi ja jälleen yhdistettäviksi valtion maahan.

IV Luku. Valtionperintötilat.

70 §.

Perintökatselmus.

Hyvissä ajoin ennen vuokra-ajan umpeenkulumista on joka valtionvuokratilalla pidettävä asutusmuodon lopullista määräämistä tarkoittava perintökatselmus.

Katselmuslautakunnan kokoonpano, katselmuksen kokoonkutsuminen, toimituksen kulku ja asian käsittely muuten on aivan sama kuin vuokratilojen perustamisesta edellä on määrätty, ottamalla huomioon kuitenkin seuraavat seikat.

71 §.

Ennen tarkastusmatkojen alkua kunakin vuonna toimittaa suojelusalueitten keskusviranomainen kaikki huostassaan olevat sinä kesänä

tarkastettavien vuokratilain alkuperäiset perustamisasiakirjat ynnä muutkin vuokra-ajan kuluessa ehkä kertyneet tiedonannot tilalle luovutetuista lisätiluksista, tilan metsänkäyttöä koskevat selvitykset ja muut asiakirjat toimitusta johtavalle suojelusalueen maanmittarille.

72 §.

Alkukokouksessa otettuaan selvän edellä mainituista asiapapereista sekä tilaisuuteen saapuneitten paliskunnan esimiesten, naapurien ja muiden asiallisten muistutuksista perintötilan muodostamiseen nähden, tulee toimitusmiesten, haltijan ollessa avustajana läsnä, yhdessä itse paikalla tarkastaa kaikki tilalle alkuperäisesti tai vuokra-aikana luovutetut viljelysmaat sekä haltijan sen lisäksi viljelyspalstan rajoissa osoittamat lisätilukset, joiden sijoitus olisi silmämääräisesti merkittävä vuokratilaa kuvaavaan karttapiirrokseen.

Tiluksia tarkastettaessa tulee maanmittarin mitata ne, kartoittaa ne erikseen sopivassa mittakaavassa ja merkitä maalle, käyttämällä korkeintaan (200) metriä toisistaan olevia kivipyykkejä. Samalla tavalla tulee maanmittarin mitata, kartoittaa ja tarpeen mukaan pyykityttää tilalle tulevan viljelyspalstan (16) §:n mukaan lopullisesti määrättävät rajat, seuraamalla mikäli mahdollista luonnollisia rajoja. Lohkolinjoja ei rajoittamista varten hakata auki.

Samassa tilaisuudessa tulee asianomaisen metsänhoitajan hoitoaluetta varten vahvistetun taksan mukaan arvioida näin erotetuilla tiluksilla kasvavan käyttömetsän määrä ja arvo, joka sittemmin, joka tilukselle erikseen, on merkittävä pöytäkirjaan.

73 §.

Näin paikalla suoritetun katselmuksen jälkeen pidettävässä katselmuskokouksessa ovat kaikki asutusmuodon sekä muodostettavan tilan maataloudellisten seikkojen lopulliseksi määräämiseksi tarpeelliset tiedot esiintuotavat. Tässä tilaisuudessa on tutkittava kaikki pysyväisen asutuksen muodostamiseksi huomioon otettavat, asetuksessa määrätyt asianhaarat, kohta kohdalta samassa järjestyksessä kuin perustamiskatselmuksessakin. Katselmuspöytäkirjaan merkitään kuitenkin erikoisesti vain lisäselvityksenä esiin tuotavat korjaukset, muutokset ja täydennykset perusteena käytettävään perustamiskatselmuspöytäkirjaan. Siten ilmoitetaan siinä rakennus- ja viljelysvelvollisuuksien täyttämistä koskevat seikat, tiedonannot talon asumisesta ja käytöstä muuten, lisätiluksien luovuttamiseen sekä tiluksiin ja viljelyspalstaan nähden yleensä ehkä tarpeellisiksi katsotut muutokset, vuokra-aikana maa- ja metsätaloudellisessa suhteessa saavutetut käytännölliset kokemukset, niinikään kokemukseen sekä uusittuun suoranaiseen tarkastukseen perustuvat tilastolliset tiedot vuokramaitten ja erittäin kasvukuntoon saatettujen raiviomaitten tuotosta ja kalastuksesta, talossa pidetty karjamäärä, veron laskemiseksi (ja mahdolliseen manttaalin panoon) tarvittavat tiedot y. m.

74 §.

Kun nämä seikat sekä yleinen arvostelu vuokratilan tarjoamista maa- ja metsätaloudellisista toimeentulon edellytyksistä on merkitty pöytäkirjaan, on tehtävä lopullinen esitys sovellutettavasta asutusmuodosta ynnä muista asiaa koskevista seikoista, ja tämän lautakunnan päätöksen tulee siten ennen kaikkea sisältää esitys siitä, onko vuokratila luovutettava perinnölliseksi, onko se muutettava asuntotilaksi, vai onko se edelleen vielä toistaiseksi pysytettävä vuokratilana.

75 §.

Asutusmuodon muuttaminen.

Perinnöllisiksi (perintövuokratiloiksi) ovat kaikki ne vuokratilat luovutettavat, joilla on osoittautunut varmasti olevan täysin tyydyttäviä ja pysyväisiä sekä maa- että metsätaloudellisia toimeentulonedellytyksiä ja jotka muutenkin kaikissa asetuksessa määrätyissä suhteissa täyttävät pysyväiselle asutukselle asetetut vaatimukset.

76 §.

Asuntotiloiksi ovat kaikki ne vuokratilat muutettavat, joilta joko maa- tahi metsätaloudellisessa suhteessa varmasti on osoittautunut puuttuvan täysin luotettavia kestävän toimeentulon edellytyksiä, jotka eivät jossain muussa suhteessa täytä perintötilojen syntymiselle asetettuja ehtoja, taikka joiden luovuttaminen perinnöllisiksi valtion tai yleisen edun kannalta tai muista pätevistä syistä katsotaan mahdottomaksi.

77 §.

Vuokratilat ovat toistaiseksi vielä pysytettävät sellaisina, jos ne huomataan muuten voitavan luovuttaa perinnöllisiksi mutta ellei kestävän metsätalouden edellytyksiä vielä katselmustilaisuudessa voida varmasti arvostella, (mikä etenkin itse mäntymetsänrajalla voi joskus sattua). Silloin on vuokravälikirja, niine muutoksineen mitä tiluksiin, vuokraan, vuokra-aikaan y. m. nähden ehkä havaitaan tarpeelliseksi, uusittava tavallisessa järjestyksessä, huomioon ottamalla, että myös kalastuksesta säädetään veroksi ($^1/_{20}$) arvioidun vuotuisen saaliin arvoa, määrättynä kunnallistaksoituksessa ilmoitetun tuloveron perusteella. Tästä tulee metsänhoitajan edeltäkäsin ilmoittaa suojelusalueen

keskusviranomaiselle, jotenka näillä tiloilla ei paikalla tarkastusta ollenkaan toimiteta, vaan metsänhoitajan välikirjan uusimiseksi hankkimat tarpeelliset lisätiedot ovat ainoastaan alkukokouksessa esiintuotavat.

78 §.

Vuokratiloina on edelleen pysytettävä myös ne valtionvuokratilat, missä kaikkia asukkaalle määrättyjä rakennus- tai viljelysvelvollisuuksia ei vielä oltu täysin tyydyttävästi täytetty, missä ei pidetty 58 §:ssä määrättyä karjamäärää taikka jotka asumiseen tahi muuhun nähden eivät täyttäneet kaikkia säädettyjä ehtoja. Silloin on uusi välikirja niin kuin edellisessä §:ssä sanotaan tehtävä korkeintaan 6 vuoden ajaksi, jonka kuluttua tilan haltija on velvollinen suorittamaan loppuun laimin lyödyt työt tai korjaamaan muut havaitut puutteellisuudet. Verotuksessa otetaan silloin myös huomioon viljelemättä ehkä jätettyjen raiviomaitten arvosteltu tuotto. Sen ohella on tehtävä esitys siitä, onko vuokratilan hallinto-oikeus edelleen myönnettävä asukkaalle vai peruutettava ja tarjottava muille.

79 §.

Päätöksen viivytys.

Jos Asutushallituksen vuokratilan perinnölliseksi luovuttamisesta annettava päätös lisäselvityksen hankkimisen tai muun johdosta viipyy yli vuokra-ajan, niin jää vuokrasopimus kuitenkin voimaan siihen asti kuin tieto päätöksestä saapuu.

80 §.

Kulut.

78 §:ssä mainituissa tapauksissa tulee asukkaan korvata valtiolle kaikki katselmuksesta aiheutuneet kustannukset. Muissa tapauksissa suorittaa valtio toimituksesta johtuvat kulut, lukuunottamatta mittaus- ja rajoittamistöitä varten käytettyjen apurien päiväpalkkoja, joista asukas itse vastatkoon (sekä toimituspäivistä karttuneita päivärahoja).

81 §.

Viljelyspalsta.

Perinnölliseksiluovutuksessa määrätään viljelyspalstan lopullinen laajuus sekä sen rajat ja erotetaan järjestään kaikki niitten sisällä olevat viljelystilukset, mitkä laajuutensa ja tuotantonsa puolesta 16 §:n mukaan sellaisiksi sopivat, tilaan lopullisesti kuuluviksi.

Viljelyspalstan ulkopuolelta ei luovuteta tilalle perästäpäin enää mitään lisätiluksia muulloin kuin tiloja jaettaessa.

Viljelyspalstalta taas 16 §:n mukaan tilaan yhdistettävät lisätilukset luovutetaan eri lisäkatselmuksessa, jonka toimitettua vuokramaavälikirja lakkaa olemasta voimassa.

Lisäkatselmuksen toimittaa suojelusalueen maanmittari yksinään, pyykittämällä metsänhoitajan toimesta paaluilla erotetut viljelysmaat ja kartoittamalla ne. Näin syntyneet liitteet lisätään tilaa koskeviin entisiin asiakirjoihin, ja niistä on jäljennös toimitettava asianomaiselle metsänhoitajalle. Kuluista tulee asukkaan suorittaa itse toimituspäivien tuottamat menot.

82 §.

Viljelystiluksilla kasvava metsä.

Viljelystiloja perinnöllisiksi luovutettaessa niille erotetuilla viljelystiluksilla kasvavan metsän arvo on asianomaisen metsänhoitajan laskun mukaan korvattava valtiolle 10 vuoden kuluessa, ja $^1/_{10}$ siitä on vuosittain suoritettava veronkannon yhteydessä. Perinnölliseksiluovuttamistilaisuudesta lukien kuuluu kaikki viljelystiluksilla kasvava metsä täysin omistusoikeuksin perintötilan asukkaalle, mutta niillä seuduilla, missä puunkäyttö- ja rakennusoikeudet metsän puutteen takia ovat rajoitetut, on mainittu puutavara kuitenkin otettava huomioon tilalle luovutettavaa hakkuumäärää laskettaessa.

Lisätiluksilla kasvavan metsän arvo on kokonaisuudessaan korvattava heti silloin kuin näiden tiluksien luovutus tapahtuu.

(Kymmenen vuoden kuluessa perinnölliseksimuutoksesta taikka lisäkatselmuksen toimittamisesta lukien täyteen kasvukuntoon valmistetuilta varsinaisilta raiviomailta hakatusta metsästä, mikä todistettavasti on sopivalla tavalla käytetty talon kotitarpeeksi, on asukas oikeutettu valtiolta saamaan takaisin sen summan, minkä hän lunastuksena oli maksanut siitä. Myöhemmin tehdyt anomukset jätetään huomioon ottamatta.)

83 §.

Hallinta ja käyttö.

Perintövuokratiloja saa kiinnittää, pantata ja ulosmitata niin kuin yksityistä omaisuutta muutenkin.

84 §.

Perintövuokratiloilla on viljelystiluksien tai tilusosien vuotuinen vuokraaminen tai luovuttaminen muille sekä heinien myyminen, luovuttaminen tai poiskuljettaminen talosta yleensä (erityisen, määräajaksi annetun luvan nojalla) sallittu, mikäli ei talon toimeentulon huomata siitä kärsivän eikä se aiheuta lisääntynyttä jäkälän käyttöä karjan lisärehuna. Sellaisissa tapauksissa voi suojelusalueitten keskusviranomainen kieltää tilan käytön mainitulla tavalla ja määrätä tämän asetuksen 66 §:n noudatettavaksi.

Sellaisilla seuduin, missä vallitsee heinän puute, voidaan myös heinien kuljettaminen maan, pitäjän, kylän tai muun määrätyn paikkakunta-alueen rajojen ulkopuolelle kieltää.

Halkominen.

85 §.

Perintövuokratilojen halkominen on sallittu, jos tilalle raivaustöistä on karttunut viljelysmaita paljon yli oman tarpeen ja jos kahden eri viljelystilan perustamiselle, ottamalla lisäksi valtion käyttämättömiä niitty- ja metsämaita tai ilman sitä, huomataan sekä maa- että metsätaloudellisessa suhteessa olevan pysyväisiä toimeentulon edellytyksiä, eikä muita esteitä ole tilan halkomista vastaan. Silloin muodostetaan tilasta haltijan anomuksesta tavallisessa järjestyksessä kaksi eri vuokratilaa, jotka edellä määrätyillä ehdoilla luovutetaan perinnöllisiksi vuokra-ajan kuluttua.

Uudestaan asuttaminen.

86 §.

Jos perintövuokratila vähintään 10 (5) vuodeksi on jätetty autioksi, niin on se, ellei sen yhdistämistä takaisin valtion maahan painavista syistä katsota välttämättömäksi, huolimatta siitä, onko sen veroja suoritettu vai ei julkisella huutokaupalla tarjottava uudestaan asuttavaksi. Viimeinen haltija tai hänen lähimmät perillisensä, vaimo ja lapset, ovat kuitenkin oikeutetut 10 (1) vuoden kuluessa luovutuksen jälkeen nostamaan saadun hinnan kun siitä on vähennetty kaikki valtiolle koituneet kulut ynnä ehkä maksamatta jätetyt verot ja yleiset rasitukset.

Samalla tavalla on tila tarjottava asuttavaksi ja sen hallintaoikeus siirrettävä toiselle henkilölle silloin, kun sen asukas ilmeisesti rikkoo tämän asetuksen 30 §:ää vastaan.

(Perintövuokratilojen hallinta-oikeuksien siirtämisessä on haltijan lähimmällä miespuolisella sukulaisella, joka asukkaaksi kelpaa, etuoikeus saada hallinta-oikeus itselleen siirretyksi, vaikkakin hänen tarjoamansa lunastushinta olisi pienempi kuin muiden haltijaksi pyrkijöiden.)

V Luku. Valtionasuntotilat. [1])

87 §.

Valtionasuntotilojen perustaminen on jäljempänä mainituilla ehdoilla ja tavoilla vuokrapalstajärjestelmän muodossa sallittu koko pohjoisen suojelusalueen valtionmailla.

[1]) Valtion metsätyömiesasuntojen muodostamisesta ei metsätalouden nykyiseen kantaan nähden suojelusalueilla ole katsottu syytä olevan tehdä mitään erityisiä esityksiä.

88 §.

Valtionasuntotiloja ei saa perustaa sellaisiin paikkoihin, missä ne 45 §:n mukaisesti tai asemansa puolesta muuten metsään nähden voivat vaikeuttaa metsän suojelusta taikka missä ne voivat aiheuttaa haittaa poronhoidolle tai muiden elinkeinojen harjoittamiselle, valtion metsätaloudelle tai entisten viljelystilojen toimeentulolle taikka missä niiden muodostaminen muuten yleisen edun kannalta ei ole suotavaa.

89 §.

Paitsi tonttimaata voidaan valtionasuntotiloille myös luovuttaa peltoja, luonnonniittytiluksia korkeintaan 5 lehmän elättämiseen riittävästi ynnä raiviomaita. (Tiluksia ei kuitenkaan saa luovuttaa kauempaa kuin 4 kilometrin päässä asuntopaikasta.)

Eri tilukset ovat puupaaluilla selvästi maalle rajoitettavat.

90 §.

Jos asuntotilaan kuitenkin yhdistetään runsaammin tiluksia ja etenkin jos ne sijaitsevat hajallaan laajalla alueella jolla olevista luonnonniityistä sekä niiden alasta ja tuotosta on jotakuinkin tarkkoja tietoja saatu, jätetään erityiset tilukset, paitsi tonttimaa, maalle kokonaan rajoittamatta ja tillalle osoitetaan ainoastaan yhtäjaksoinen viljelyspalsta, jonka laajuus mikäli mahdollista vain luonnollisia rajoja mainitsemalla ilmoitetaan vuokravälikirjassa tai tarpeen vaatiessa osaksi merkitään maalle paaluilla.

Viljelyspalstalla on asukas oikeutettu niittämään kaikkia valmiita niittymaita sekä, niillä rajoituksilla, mitä metsään nähden mainitaan jäljempänä, raivaamaan itselleen lisää viljelysmaata.

91 §.

Valtionasuntotilan asukas on 16 §:ssä mainittujen seuraamusten uhalla velvollinen tarvittaessa uusimaan tonttimaan ja viljelystiluksien tai ehkä erotetun viljelyspalstan rajoittamisen ja ylläpitämään rajoja.

92 §.

Varsinaista arvometsää kasvavaa maata ei saa luovuttaa asuntotilojen tiluksiksi (paitsi tonttimaaksi) eikä yhdistää niihin.

Luonnonniittytiluksilla yhtä vähän kuin raiviomaillakaan ei asukas saa ryhtyä kaatamaan puita ennen kuin hän on siitä metsänhoitajan laskun mukaan suorittanut täyttä arvoa vastaavan taksan mukaisen lunastushinnan ja puut on hänelle leimattu ja luovutettu.

Asuntotiloille luovutetaan kotitarvetta varten valtionmetsästä puutavaraa ainoastaan hoitoalueen vähittäismyyntitaksan mukaista maksua vastaan niin paljon ja niin kauan kuin kestävän metsätalouden katsotaan sitä sallivan.

93 §.

Valtionasuntotilojen perustamista koskevat anomukset ovat osoitettavat Asutushallitukselle ja toimitettavat suojelusalueitten keskusviranomaiselle, joka hankittuaan tarpeelliset tiedot asianomaiselta metsänhoitajalta oman lausuntonsa kera lähettää ne Asutushallitukselle ratkaistaviksi.

94 §.

Katselmuksen pidosta on hakijalle ilmoitettava vähintään kaksi viikkoa ennen kuulutuksella taikka kirjallisesti, osansaantitodistusta vastaan.

95 §.

Lausunnonantoa varten tulee asianomaisen metsänhoitajan, ellei hakemusta painavista syistä ilman muuta katsota hylättäväksi, hakijan ollessa avustajana läsnä sulan maan aikana itse paikalla tarkastaa ja tutkia anottua asuntopaikkaa sekä ehkä lisäksi anottuja viljelystiluksia sekä myös ympäröivää metsää ja rajoittaa tonttimaa sekä viljelystilukset tai niitä käsittävä yhtäjaksoinen viljelyspalsta. Lausunnossa on selvitettävä aiotun asutuksen vaikutus ympäröiviin metsäoloihin etenkin metsänsuojeluksen kannalta sekä vanhaan asutukseen että yleiseen etuun nähden, tarvepuunsaantimahdollisuudet, viljelystiluksien laajuus ja tuotto sekä niille hoitoalueen taksan mukaan laskettava vuokramäärä, porojen ja karjan laiduntamissuhteet sekä niihin nähden ehkä tarpeelliset rajoitukset ja muut asuntotilan perustamiselle ehkä asetettavat erikoiset ehdot. Lausuntoon on myös asianomaisen paliskunnan esimiehen antaman ilmoituksen sekä oman harkinnan perusteella merkittävä selonteko siitä, koituuko aiotusta asutuksesta poronhoidolle haittaa ja missä suhteessa. Tämän nojalla tehdään lopullinen esitys anomuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä sekä hakijan sopivaisuudesta päästä ehkä perustettavan asuntotilan haltijaksi.

Lausuntoon on liitettävä silmääräinen karttapiirros, josta m. m. tulee käydä selville aiotun asuntotilan asema entiseen asutukseen nähden, ympäröivät metsäolot sekä niiden metsikköjen asema ja laatu, mistä kotitarvepuut on hankittava, karjan laiduntamiselle etupäässä varattavat hakamaat tai muut laidunmaat, porojen kiinnipitopaikoiksi sopivat metsäalat sekä porojen ja karjan laiduntamiselta ehkä kokonaan rauhoitettavat nuorennosalueet.

Asuntopaikasta laaditaan 5 §:ssä mainituilla seuduilla erikoinen kartta suuremmassa mittakaavassa, joka tarkemmin osoittaa sen aseman metsään nähden. Ellei anottua tonttimaata metsänsuojeluksen tai muun kannalta katsota sopivaksi, on, mikäli mahdollista hakijan esityksiä noudattamalla, tarkoitukseen valikoitava joku muu läheisyydessä oleva paikka, joka kaikin puolin täyttää asuntopaikalle etenkin metsänsuojeluksen kannalta asetettavat vaatimukset.

(96 §.)

(Niissä tapauksissa, missä asuntotilaan on anottu runsaasti hajallaan ympäri laajahkoa aluetta ja kauempana asuntopaikasta olevia viljelystiluksia, ja etenkin jos aiotun asutuksen arvostellaan kestävän pitkähkön aikaa, jättää metsänhoitaja ne tarkastuksessa tutkimatta ja arvostelee ainoastaan metsätaloutta koskevat seikat. Ellei asuntotilan perustamista vastaan tässä suhteessa ole ilmaantunut mitään esteitä, määrää suojelusalueitten keskusviranomainen asianomaisen maanmittarin suorittamaan 95 §:ssä mainitun tarkastuksen paikalla sekä sen yhteydessä toimitettavat tehtävät, lukuun ottamatta metsänhoitajan arvostelun alaisia metsätaloudellisia seikkoja. Tällöin ovat viljelystilukset rajoitettavat kivipyykeillä.)

(Jos suojelusalueitten keskusviranomainen metsänhoitajan esittämän selvityksen perusteella katsoo anomuksen metsänhoidollisista syistä hylättäväksi, lähettää hän sen kuitenkin suorastaan Asutushallitukselle ratkaisua tai edellä mainitun tarkastusmääräyksen sisältävää välipäätöstä varten.)

97 §.

Asutushallituksen päätöksestä tiedon saatuaan laatii suojelusalueitten keskusviranomainen 3 kappaleessa kirjoitettavan vuokravälikirjan, johon asianomaisen metsänhoitajan välityksellä on hankittava hakijan allekirjoitukset ja joka sitten on lähetettävä Asutushallitukselle vahvistusta varten. Välikirjasta jätetään yksi kappale asuntotilan haltijalle, toinen ynnä hakemuspaperit ja anomuksesta karttuneet alkuperäiset muut asiakirjat ja kartat säilytetään suojelusalueitten keskusviranomaisen arkistossa, ja kolmas ynnä jäljennökset edellä mainituista asiakirjoista ja kartoista jätetään asianomaisen metsänhoitajan huostaan.

98 §.

Valtionasuntotilojen välikirjoihin on, paitsi muuta, merkittävä:

1:o luettelo asuntotilalle luovutetuista tiluksista sekä ilmoitus, tarvittaessa myötäliitettävine karttapiirroksineen, tilalle ehkä myönnetyn viljelyspalstan rajoista;

2:o vuokra-aika, joka metsävarojen ja niiden summittaisesti arvostellusta tuotosta sekä asutuksen tarkoituksesta y. m. riippuen on määrättävä vähintään 5 ja korkeintaan 10 (15) vuodeksi kerrallaan;

3:o vuotuinen vuokra, joka määrätään hoitoaluetta varten vahvistettavan asuntotilavuokrataksan mukaisesti tiluksien pinta-alan sekä niistä luovuttamisaikana tulevien tuotteiden laadun ja keskimääräisen vuotuisen määrän mukaan ja joka on suoritettava siitä päivästä lukien, jolloin välikirja on allekirjoitettu;

4:o muut asuntotilan haltijalle ehkä asetettavat erinäiset ehdot ja paikallisolojen ehkä vaatimat yksityiskohtaiset määräykset asuntotilan käyttöön nähden; sitävastoin välikirjaan ei merkitä mitään nimenomaisia koko vuokra-ajan voimassa olevia määräyksiä karjan sekä porojen laiduntamiselta rauhoitettavista metsäaloista y. m. sellaisista seikoista, joiden vapaata järjestelyä ja muuttamista tämä asetus jo edellyttää.

99 §.

Ellei perustettavaksi hyväksytyn asuntotilan hallintaoikeutta myönnetä hakijalle, niin voidaan se luovuttaa muille tai, jos katsotaan olevan syytä siihen, suorastaan tarjota asuttavaksi.

100 §.

(Toimituskulut tulee asuntotilan hakijan aina suorittaa kokonaisuudessaan valtiolle takaisin.) Paikalla pidetystä katselmuksesta koituneista kuluista tulee hakijan, vaikkei anottua asuntotilaa myönnettäisikään perustettavaksi, aina suorittaa valtiolle takaisin toimitusmiesten itse toimituksesta karttuneet päivärahat, mutta myös matkakustannukset siinä tapauksessa, että hän on lyönyt laimin olla itse läsnä ja avustamassa toimituksessa.

Ellei hakijaa kuitenkaan katsottaisi sopivaksi perustettavaksi myönnetyn asuntotilan haltijaksi, on hän täydellisesti vapautettu toimituskulujen maksamisesta.

101 §.

Valtionasuntotiloihin ei kuulu mitään erityisiä nautintaoikeuksia varsinaisten tiluksien ulkopuolella olevaan valtionmaahan, paitsi mitä vuokravälikirjaan ehkä joka kerta erikseen on merkitty. Säädettyä veroa vastaan ehkä erityisesti myönnettäviin karjan- ja poronlaiduntamis-, metsänkäyttö-, kalastus y. m. oikeuksiin nähden on asukkaan alistuttava niihin määräyksiin, rajoituksiin ja muutoksiin, jotka eri asetuksien mukaan katsotaan tarpeellisiksi.

102 §.

Valtionasuntotiloja ympäröivillä valtionmetsämailla on porojen laiduntaminen yhtä vapaata kuin valtionmailla yleensä, eikä näiden tilojen ympäristöissä siis saa millään tavalla muuten kieltää laiduntamasta poroja, paitsi mikäli metsien nuorentumisen turvaamiseksi asianomaisesti on katsottu olevan syytä.

Asuntotilojen viljelystiluksiin nähden on noudatettava 4 §:n 2 (3) momentin määräyksiä.

103 §.

Valtionasuntotilan omistajalla on oikeus myydä tai vuokrata tai muulla tavalla luovuttaa tiluksillaan kasvava heinä y. m. tuotteet, mutta huomattujen väärinkäytöksien ehkäisemiseksi tai muista painavista syistä voi suojelusalueitten keskusviranomainen vuokra-ajan kuluessakin peruuttaa tämän oikeuden.

104 §.

Valtionasuntotiloilla ei saa (ilman suojelusalueitten keskusviranomaisen lupaa) valmistaa mitään rakennuksia muualle kuin tarkoitusta varten määrätylle tonttimaalle.

105 §.

Valtionasuntotilat ovat vapautetut kaikista manttaalin perusteella laskettavista yleisistä kunnallisista rasituksista ja valtionveroista.

(106 §.)

(Vähämetsäisille seuduille perustetut valtionasuntotilat ovat jälleen yhdistettävät valtionmaahan, silloin kuin kotitarvepuita ei enää voida riittävästi luovuttaa tilalle kestävää metsätaloutta noudattamalla, tai milloin se metsänsuojeluksen kannalta muuten katsotaan tarpeelliseksi.)

107 §.

Vuokra-ajan kuluessakin asuntotila voidaan lakkauttaa, jos sen haltija on tehnyt itsensä syypääksi metsän tai valtiomaan tai oman tilansa väärinkäyttämiseen.

108 §.

Vuokra-ajan umpeen kuluttua on asuntotilan haltijalla oikeus uusia välikirjansa, ellei edellisissä pykälissä mainittuja tai muita syitä sen lakkauttamiseen ole tullut esille.

(Uusiminen tapahtuu samassa järjestyksessä ja samalla tavalla kuin perustaminenkin, ja silloin ehkä tarpeellisiksi katsotut lisäykset ja muutokset ovat merkittävät uuteen välikirjaan.)

Vuokrasopimuksen uusimisesta tulee haltijan vähintään vuotta ennen vuokra-ajan päättymistä lähettää, anomuksensa suojelusalueitten keskusviranomaiselle, (joka hankittuaan asianomaiset tiedot ratkaisee hakemuksen ja merkitsee ehkä tarpeellisiksi katsotut lisäykset ja muutokset uuteen välikirjaan).

109 §.

Jos asuntotila lakkautetaan tai ellei haltija itse vuokra-ajan umpeen kuluttua tahdo sitoutua välikirjan uusimiseen, menetellään tilalla oleviin rakennuksiin ja puutavaraan nähden kuten 68 §:ssä sanotaan, ja tila voidaan, jos niin sopivaksi katsotaan, uudelleen tarjota asuttavaksi.

110 §.

Jos asuntotilan haltija kuolee, jää perikunta tai ehkä muu haltijan oikeudenomistaja vastaamaan välikirjan noudattamisesta vielä jälellä olevana vuokra-aikana, ja viimeistään tämän päättyessä on välikirja uuden asukkaan kanssa tehtävä.

111 §.

Asuntotilojen hallintaoikeuden saa ainoastaan suojelusalueitten keskusviranomaisen luvalla siirtää toiselle henkilölle.

112 §.

Asuntotila ei milloinkaan saa olla esteenä pysyväisen asutuksen syntymiselle, vaan sen tulee vuokra-ajan päätyttyä aina väistyä osaksi tai kokonaan samoihin paikkoihin anotun viljelystilan tieltä, mikäli paikka muuten soveltuu sellaisen perustamiseen. Kuitenkin on asukkaalla, jos hän muuten sopii viljelystilan haltijaksi, tällaisissa tapauksissa etuoikeus muodostaa tilansa viljelystilaksi ja omaan laskuunsa toimituttaa tätä muutosta tarkoittava perustamiskatselmus.

Jos asuntotila on suorastaan sellaiseksi perustettu, on sen haltijalla muutoinkin oikeus tavallisessa järjestyksessä anoa sitä muutettavaksi valtionvuokratilaksi, saadakseen sen sittemmin luovutetuksi itsenäiseksi perintövuokratilaksi itselleen.

Lisäys.

Viitaten poronhoitoa koskevassa osassa (IV, siv. 147) esiintuotuun selostukseen jäljennetään alla Enontekiön ja Muonion kuntia koskeva osa siitä lausunnosta, jonka näiden kuntien erikoistuntija *J. Montell* aikoinaan on antanut Suojametsäkomision mietinnöstä. Enontekiön suhteen mainitaan m. m. seuraavaa:

„Mitä komisionin ehdoitukseen asutuksesta suojelusalueella tulee, *on ainakin Enontekiön hoitoalueessa se osa, joka komisionin mietinnössä kutsutaan „hajallaan esiintyvien mäntymetsikköjen vyöhykkeeksi" välttämättömästi kokonaan rauhoitettava uudesta asutuksesta.*

Ne harvalukuiset mäntymetsiköt, jotka esiintyvät tässä vyöhykkeessä ovat nimittäin jo suurimmaksi osaksi joutuneet talollisten haltuun ja tulevat vaikka mahdollisimman suurta varovaisuutta harjoitettaisiin käytetyksi näitten talojen tarvetta varten suuremmassa määrin, kuin metsänhoidolliselta kannalta katsoen kestäisivät.

Ne metsämaat, jotka vielä siellä täällä ovat kruunun hallussa ovat sentähden mikäli mahdollista rauhoitettavat siten, ettei yhtäkään ainoata tuoretta havupuuta niistä saisi hakata. Jos komisioni olisi ottanut vaivakseen lähemmin tarkastaa tätä aluetta, olisi sen epäilemättä täytynyt tulla siihen vakaumukseen, että tämä alue on kokonaan rauhoitettava jos nimittäin komisioni suojelusmetsillä tarkoittaa muuta kuin kartalla eri värillä merkittyä aluetta.

Mutta vaikkakin uusi asutus täällä kokonaan kiellettäisiin olisivat männiköt kuitenkin vaarassa tulemaan kokonaan hävitetyiksi koska asutus, pieneen metsävarastoon nähden, jo on täällä liian suuri. Kun talot näissä seuduissa melkein poikkeuksetta jonkun ajan päästä ovat uudestaan rakennettavat, menisi jo tähän tarpeeseen suurin osa näissä seuduissa löytyvistä mäntypuista."

"Suojelusmetsäalueen muissa osissa olisi uudisasutus poikkeustapauksissa sallittava, mutta olisivat kaikki vastedes perustettavat talot kaikeksi tulevaisuudeksi pidettävät kruununtaloina tahi kruununmetsätorppina ja kotitarvepuu niille annettava metsänhoidollisten periaatteiden mukaan."

Mikäli taas koskee Muonion hoitoaluetta huomauttaa *Montell* nykyiselle krunumetsäkomitealle lähettämässään kirjeessä joulukuun 13 päivältä 1917 N:o 151 siitä „ettei uusia kruununmetsätorppia eikä muitakaan uusia tiloja saisi perustaa suojelusalueella."

Montellin lausunnon mukaan, johon on pantava mitä suurinta painoa, olisi siis Enontekiön ja Muonion pitäjässäkin laajahkoja hajanaisten mäntymetsikköjen vyöhykkeeseen kuuluvia alueita, jotka samalla tavalla kuin Utsjoen pitäjän suhteen ennen on ehdotettu, toistaiseksi olisi rauhoitettava enemmästä uudisasutuksesta.